

Министарство правде Републике Србије

Нацрт Законика о кривичном поступку

- радна верзија -

Београд, 14. септембар 2010

Законик о кривичном поступку

Део први **ОПШТИ ДЕО**

Глава I **ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ**

- Циљ и предмет Законика (члан 1.)
- Значење израза (члан 2.)
- Претпоставка невиности (Члан 3.)
- Ne bis in idem (Члан 4.)
- Предузимање кривичног гоњења (Члан 5.)
- Законитост кривичног гоњења (Члан 6.)
- Започињање кривичног поступка (Члан 7.)
- Поука о правима (Члан 8.)
- Забрана примене силе и изнуде (Члан 9.)
- Ограничење слобода и права окривљеног у поступку (Члан 10.)
- Језик и писмо у поступку (Члан 11.)
- Овлашћење за изрицање кривичних санкција (Члан 12.)
- Суђење у присуству окривљеног (Члан 13.)
- Суђење у разумном року (Члан 14.)
- Доказивање (Члан 15.)
- Оцена доказа и утврђивање чињеница (Члан 16.)
- Претходно питање (Члан 17.)
- Право на рехабилитацију и накнаду штете (Члан 18.)
- Дужност пружања помоћи органу поступка (Члан 19.)

Глава II **СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ**

- А. Функционална надлежност**
 - Судска већа (Члан 20.)
 - Судије (Члан 21.)
- Б. Месна надлежност**
 - Место извршења кривичног дела (Члан 22.)
 - Пребивалиште или боравиште окривљеног (Члан 23.)
 - Место рођења, хапшења или самопријављивања окривљеног (Члан 24.)
 - Кривично дело учињено на домаћем броду или ваздухоплову (Члан 25.)
 - Кривично дело учињено путем средстава јавног информисања (Члан 26.)
 - Кривична дела учињена у Републици Србији и иностранству (Члан 27.)
 - Одређена надлежност (Члан 28.)
- В. Спајање и раздвајање кривичног поступка**
 - Спајање кривичног поступка (Члан 29.)

Раздвајање кривичног поступка (Члан 30.)
Г. Преношење месне надлежности
Спреченост надлежног суда да поступа (Члан 31.)
Разлози целисходности (Члан 32.)
Д. Оцена и сукоб надлежности
Оцена надлежности (Члан 33.)
Сукоб надлежности (Члан 34.)
Решавање сукоба надлежности (Члан 35.)

Глава III

ИЗУЗЕЋЕ

Разлози за изузеће (Члан 36.)
Поступање судије када сазна за разлог за изузеће (Члан 37.)
Захтев за изузеће (Члан 38.)
Поступање судије када сазна за захтев за изузеће (Члан 39.)
Одлучивање о захтеву за изузеће (Члан 40.)
Сходна примена одредаба о изузећу (Члан 41.)

Глава IV

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ

Права и дужности јавног тужиоца (Члан 42.)
Дужност поступања по захтеву јавног тужиоца (Члан 43.)
Стварна надлежност јавног тужиоца (Члан 44.)
Месна надлежност јавног тужиоца (Члан 45.)
Сукоб надлежности између јавних тужилаца (Члан 46.)
Начин предузимања радњи (Члан 47.)
Одустанак јавног тужиоца од оптужбе (Члан 48.)

Глава V

ОШТЕЋЕНИ, ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ И ПРИВАТНИ ТУЖИЛАЦ

1. Оштећени

Права оштећеног (Члан 49.)
Приговор оштећеног (Члан 50.)
Преузимање кривичног гоњења од стране оштећеног (Члан 51.)
Предлог за кривично гоњење (Члан 52.)
Одустанак од предлога за кривично гоњење (Члан 53.)
Дужност оштећеног (Члан 54.)
Законски заступник (Члан 55.)
Правни следбеници оштећеног (Члан 56.)

2. Оштећени као тужилац

Права оштећеног као тужиоца (Члан 57.)
Постављени пуномоћник (Члан 58.)
Престанак својства оштећеног као тужиоца (Члан 59.)

Одустанак од оптужбе (Члан 60.)
Преузимање кривичног гоњења од стране јавног тужиоца (Члан 61.)
Смрт оштећеног као тужиоца (Члан 62.)
Сходна примена одредаба о оштећеном (Члан 63.)

3. Приватни тужилац

Права приватног тужиоца (Члан 64.)
Приватна тужба (Члан 65.)
Противтужба (Члан 66.)
Сходна примена одредаба о оштећеном и оштећеном као тужиоцу (Члан 67.)

Глава VI

ОКРИВЉЕНИ И БРАНИЛАЦ

1. Окривљени

Права окривљеног (Члан 68.)
Права ухапшеног (Члан 69.)
Дужности окривљеног (Члан 70.)

2. Бранилац

Права браниоца (Члан 71.)
Дужности браниоца (Члан 72.)
Право на пружање одбране (Члан 73.)
Изабрани бранилац (Члан 74.)
Обавеза обезбеђивања браниоца (Члан 75.)
Бранилац по службеној дужности (Члан 76.)
Бранилац у приправности (Члан 77.)
Посебне дужности браниоца у приправности (Члан 78.)
Одбрана сиромашних (Члан 79.)
Заједнички бранилац и више бранилаца (Члан 80.)
Престанак права и дужности браниоца (Члан 81.)
Разлози за разрешење браниоца (Члан 82.)
Одлучивање о разрешењу (Члан 83.)
Разлози за искључење браниоца (Члан 84.)
Одлучивање о искључењу (Члан 85.)

Глава VII

ДОКАЗИ

А. Основне одредбе

Доказивање чињеница у поступку (Члан 86.)
Предмет доказивања (Члан 87.)
Незаконити докази (Члан 88.)

Б. Доказне радње

1. Саслушање окривљеног

Претпоставке за саслушање окривљеног (Члан 89.)
Правила о саслушању окривљеног (Члан 90.)
Саслушање преко тумача (Члан 91.)
Признање окривљеног (Члан 92.)

Суочење окривљеног (Члан 93.)
Препознавање предмета (Члан 94.)

2. Испитивање сведока

а) Основне одредбе

Сведок (Члан 95.)
Способност и дужност сведочења (Члан 96.)
Искључење од дужности сведочења (Члан 97.)
Ослобођење од дужности сведочења (Члан 98.)
Претпоставке за испитивања сведока (Члан 99.)
Заклетва сведока (Члан 100.)
Сведок који не полаже заклетву (Члан 101.)
Правила о испитивању сведока (Члан 102.)
Суочење сведока (Члан 103.)
Препознавање лица или предмета (Члан 104.)
Кажњавање сведока (Члан 105.)

б) Заштита сведока

Основна заштита (Члан 106.)
1. ЗАШТИТА ПОСЕБНО ОСЕТЉИВОГ СВЕДОКА
Посебно осетљиви сведок (Члан 107.)
Правила о испитивању посебно осетљивог сведока (Члан 108.)
2. ЗАШТИТА СВЕДОКА ОД ЗАСТРАШИВАЊА
Заштићени сведок (Члан 109.)
Мере посебне заштите (Члан 110.)
Покретање поступка за одређивање статуса заштићеног сведока (Члан 111.)
Одлучивање о одређивању статуса заштићеног сведока (Члан 112.)
Испитивање заштићеног сведока (Члан 113.)
Чување података о заштићеном сведоку (Члан 114.)
Дужност обавештавања о мерама посебне заштите (Члан 115.)
Сходна примена одредаба о заштићеном сведоку (Члан 116.)

3. Вештачење

а) Основне одредбе

Одређивање вештачења (Члан 117.)
Способност за вештачење (Члан 118.)
Дужност вештачења (Члан 119.)
Изузеће од дужности вештачења (Члан 120.)
Одлучивање о одређивању вештачења (Члан 121.)
Наредба о вештачењу (Члан 122.)
Заклетва вештака (Члан 123.)
Поступак вештачења (Члан 124.)
Вештачење у стручној установи или државном органу (Члан 125.)
Смештање у здравствену установу у циљу вештачења (Члан 126.)
Налаз и мишљење вештака (Члан 127.)
Недостаци у налазу и мишљењу вештака (Члан 128.)
Стручни саветник (Члан 129.)
Права и дужности стручног саветника (Члан 130.)

б) Посебни случајеви вештачења

1. ВЕШТАЧЕЊЕ ТЕЛЕСНИХ ПОВРЕДА

Одређивање вештачења (Члан 131.)

Налаз и мишљење вештака (Члан 132.)

2. ВЕШТАЧЕЊЕ ЛЕША

Одређивање вештачења (Члан 133.)

Налаз и мишљење вештака (Члан 134.)

3. ПСИХИЈАТРИЈСКО ВЕШТАЧЕЊЕ

Одређивање вештачења (Члан 135.)

Налаз и мишљење вештака (Члан 136.)

4. Увиђај

Предузимање увиђаја (Члан 137.)

Увиђај лица (Члан 138.)

Увиђај ствари (Члан 139.)

Увиђај места (Члан 140.)

5. Реконструкција догађаја

Одређивање реконструкције догађаја (Члан 141.)

6. Исправе

Појам исправе (Члан 142.)

Прибављање исправе (Члан 143.)

Доказивање исправом (Члан 144.)

7. Узимање узорака

Узимање биометријских узорака (Члан 145.)

Узимање узорака биолошког порекла (Члан 146.)

Узимање узорака за форензичко-генетичку анализу (Члан 147.)

8. Провера рачуна и сумњивих трансакција

Предмет провере (Члан 148.)

Прибављање података (Члан 149.)

Надзор над сумњивим трансакцијама (Члан 150.)

Привремено обустављање сумњиве трансакције (Члан 151.)

9. Привремено одузимање предмета

Предмети који се одузимају (Члан 152.)

Дужност држаоца предмета (Члан 153.)

Искључење од дужности предаје предмета (Члан 154.)

Поступак привременог одузимања предмета (Члан 155.)

Повраћај привремено одузетих предмета (Члан 156.)

10. Претресање

а) Основне одредбе

Предмет и основ претресања (Члан 157.)

Привремено одузимање предмета (Члан 158.)

Поступање са сумњивим стварима (члан 159.)

б) Претресање на основу наредбе

Наредба о претресању (Члан 160.)

Претпоставке за претресање (Члан 161.)

Поступак претресања (Члан 162.)

в) Претресање без наредбе

Претресање стана и других просторија (Члан 163.)

Претресање превозног средства (Члан 164.)

Претресање лица (Члан 165.)

Извештај судији за претходни поступак (Члан 166.)

В. Посебне доказне радње

1. Основне одредбе

Услови за одређивање (Члан 167.)

Кривична дела у односу на која се примењују посебне доказне радње (Члан 168.)

Поступање са прикупљеним материјалом (Члан 169.)

Случајни налаз (Члан 170.)

Тајност података (Члан 171.)

2. Тајни надзор комуникације

Услови за одређивање (Члан 172.)

Наредба о тајном надзору комуникације (Члан 173.)

Спровођење тајног надзора комуникације (Члан 174.)

Проширење тајног надзора комуникације (Члан 175.)

Достављање извештаја и материјала (Члан 176.)

3. Тајно праћење и снимање

Услови за одређивање (Члан 177.)

Наредба о тајном праћењу и снимању (Члан 178.)

Спровођење тајног праћења и снимања (Члан 179.)

4. Симуловани послови

Услови за одређивање (Члан 180.)

Наредба о закључењу симулованих послова (Члан 181.)

Склапање симулованих послова (Члан 182.)

Достављање извештаја и материјала (Члан 183.)

5. Рачунарско претраживање података

Услови за одређивање (Члан 184.)

Наредба о рачунарском претраживању података (Члан 185.)

Спровођење рачунарског претраживања података (Члан 186.)

6. Контролисана испорука

Услови за одређивање (Члан 187.)

Спровођење контролисане испоруке (Члан 188.)

7. Прикривени иследник

Услови за одређивање (Члан 189.)

Наредба о ангажовању прикривеног иследника (Члан 190.)

Одређивање прикривеног иследника (Члан 191.)

Достављање извештаја и материјала (Члан 192.)

Испитивање прикривеног иследника као сведока (Члан 193.)

Глава VIII

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА ОКРИВЉЕНОГ И ЗА НЕСМЕТАНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

А. Основне одредбе

Врсте мера (Члан 194.)

Општи услови за одређивање мера (Члан 195.)

Контрола поштовања мера (Члан 196.)

Б. Одређене мере

1. Позив

Садржај позива (Члан 197.)

Права и дужности окривљеног (Члан 198.)

Позивање учесника у поступку (Члан 199.)

Позивање јавним огласом (Члан 200.)

2. Довођење

Наредба за довођење (Члан 201.)

Извршење наредбе за довођење (Члан 202.)

3. Забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем

Услови за одређивање (Члан 203.)

Одлучивање о мери (Члан 204.)

4. Забрана напуштања боравишта

Услови за одређивање (Члан 205.)

Одлучивање о мери (Члан 206.)

Привремено одузимање возачке дозволе (Члан 207.)

5. Јемство

Услови за одређивање (Члан 208.)

Садржина јемства (Члан 209.)

Предлагање јемства (Члан 210.)

Одлучивање о јемству (Члан 211.)

Одузимање јемства (Члан 212.)

Укидање јемства (Члан 213.)

6. Забрана напуштања стана

Услови за одређивање (Члан 214.)

Одлучивање о мери (Члан 215.)

7. Притвор

а) Основне одредбе

Основна правила о одређивању притвора (Члан 216.)

Разлози за одређивање притвора (Члан 217.)

Одлучивање о притвору (Члан 218.)

Решење о одређивању притвора (Члан 219.)

Притвор у истрази (Члан 220.)

Трајање притвора у истрази (Члан 221.)

Притвор након подизања оптужнице (Члан 222.)

б) Поступање са притвореницима

Основна правила (Члан 223.)

Права и дужности притвореника (Члан 224.)

Посете и преписка са притвореником (Члан 225.)

Надзор разговора или преписке притвореника са браниоцем (Члан 226.)

Дисциплински преступи (Члан 227.)

Надзор над притвореницима (Члан 228.)

Доношење подзаконског прописа (Члан 229.)

Глава IX

РОКОВИ

A. Основне одредбе

Рачунање рокова (Члан 230.)

Предаја у року (Члан 231.)

Б. Повраћај у пређашње стање

Разлози за повраћај у пређашње стање (Члан 232.)

Молба за повраћај у пређашње стање (Члан 233.)

Одлучивање о молби за повраћај у пређашње стање (Члан 234.)

Глава X

ПОДНЕСЦИ И ЗАПИСНИЦИ

1. Поднесци

Основна правила о подношењу (Члан 235.)

Електронски поднесак (Члан 236.)

Кажњавање подносиоца (Члан 237.)

2. Записници

A. Основне одредбе

Бележење радњи (Члан 238.)

Садржај записника (Члан 239.)

Начин вођења записника (Члан 240.)

Утврђивање веродостојности записника (Члан 241.)

Тонско или оптичко снимање (Члан 242.)

Издавање записника и обавештења (Члан 243.)

Б. Посебне врсте записника

1. Записник о главном претресу

Бележење главног претреса (Члан 244.)

Садржај записника о главном претресу (Члан 245.)

Утврђивање веродостојности записника о главном претресу (Члан 246.)

2. Записник о већању и гласању

Састављање записника о већању и гласању (Члан 247.)

Глава XI

ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗМАТРАЊЕ СПИСА

1. Достављање писмена

A. Основне одредбе

Основна правила о достављању (Члан 248.)

Непосредно достављање (Члан 249.)

Потврда о достављању (Члан 250.)

Посебни начини достављања (Члан 251.)

Б. Посебна правила о достављању

Достављање окривљеном (Члан 252.)

Достављање тужиоцу (Члан 253.)

Достављање лицима са одређеним статусом (Члан 254.)

Достављање писмена у иностранство (Члан 255.)

2. Разматрање списка

Услови за разматрање списка (Члан 256.)

Разматрање списка и разгледање предмета (Члан 257.)

Глава XII

ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВ

Предмет имовинскоправног захтева (Члан 258.)

Овлашћени подносиоци (Члан 259.)

Тренутак подношења имовинскоправног захтева (Члан 260.)

Располагање имовинскоправним захтевом (Члан 261.)

Извиђање околности о имовинскоправном захтеву (Члан 262.)

Привремене мере (Члан 263.)

Повраћај ствари оштећеном (Члан 264.)

Одлучивање о имовинскоправном захтеву (Члан 265.)

Измена правноснажне одлуке о имовинскоправном захтеву (Члан 266.)

Глава XIII

ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

Појам и врсте трошкова (Члан 267.)

Одлучивање о трошковима поступка (Члан 268.)

Скривљени трошкови (Члан 269.)

Обавеза окривљеног да накнади трошкове (Члан 270.)

Накнада трошкова из буџетских средстава (Члан 271.)

Плаћање награде и нужних издатака (Члан 272.)

Трошкови пред судом правног лека (Члан 273.)

Доношење подзаконског прописа (Члан 274.)

Глава XIV

ДОНОШЕЊЕ, САОПШТАВАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА

А. Доношење и саопштавање одлука

Врсте одлука (Члан 275.)

Претпоставке за одлучивање (Члан 276.)

Редослед питања о који се одлучује (Члан 277.)

Већање и гласање (Члан 278.)

Издвојено мишљење (Члан 279.)

Саопштавање одлука (Члан 280.)

Б. Извршење одлука

Правноснажност и извршност пресуде (Члан 281.)

Извршење одређених одлука у пресуди (Члан 282.)

Правноснажност и извршност решења (Члан 283.)

Посебно решење о дозвољености извршења (Члан 284.)

Доношење подзаконског прописа (Члан 285.)

Део други

ТОК ПОСТУПКА

Глава XV

ПРЕДИСТРАЖНИ ПОСТУПАК

А. Кривична пријава

Подношење кривичне пријаве (Члан 286.)

Начин подношења и уписивање кривичне пријаве (Члан 287.)

Поступање јавног тужиоца по кривичној пријави (Члан 288.)

Одлагање кривичног гоњења (Члан 289.)

Одбацивање кривичне пријаве (Члан 290.)

Б. Овлашћења органа предистражног поступка

Руковођење предистражним поступком (Члан 291.)

Овлашћења полиције (Члан 292.)

Доказне радње полиције (Члан 293.)

Прикупљање обавештења од грађана (Члан 294.)

Саслушање осумњиченог (Члан 295.)

Задржавање на месту кривичног дела (Члан 296.)

Полицијско хапшење (Члан 297.)

Грађанско хапшење (Члан 298.)

Саслушање ухапшеног (Члан 299.)

Задржавање осумњиченог (Члан 300.)

Глава XVI

ИСТРАГА

А. Основне одредбе

Сврха истраге (Члан 301.)

Закључак о спровођењу истраге (Члан 302.)

Достављање закључка осумњиченом (Члан 303.)

Спровођење истраге (Члан 304.)

Поверавање појединих доказних радњи (Члан 305.)

Присуство доказним радњама (Члан 306.)

Прикупљање доказа од стране одбране (Члан 307.)

Упознавање са прикупљеним доказима (Члан 308.)

Чување тајне (Члан 309.)

Кажњавање за нарушавање реда (Члан 310.)

Проширење истраге (Члан 311.)

Прекид истраге (Члан 312.)

Обустава истраге (Члан 313.)

Прибављање података о осумњиченом (Члан 314.)

Завршетак истраге (Члан 315.)

Допуна истраге (Члан 316.)

Приговор због неправилности у току истраге (Члан 317.)

Б. Споразуми јавног тужиоца и окривљеног

1. Споразум о признању кривичног дела

Закључење споразума (Члан 318.)

Садржај споразума (Члан 319.)

Одлучивање о споразуму (Члан 320.)

Одбацивање споразума (Члан 321.)

Прихватање споразума (Члан 322.)

Одбијање споразума (Члан 323.)

Жалба против одлуке о споразуму (Члан 324.)

2. Споразум о сведочењу окривљеног

Закључење споразума (Члан 325.)

Садржај споразума (Члан 326.)

Одлучивање о споразуму (Члан 327.)

Прихватање споразума (Члан 328.)

Одбијање споразума (Члан 329.)

Испитивање окривљеног сарадника (Члан 330.)

Везаност суда за одлуку о прихватању споразума (Члан 331.)

3. Споразум о сведочењу осуђеног

Закључење споразума (Члан 332.)

Садржај споразума (Члан 333.)

Одлучивање о споразуму (Члан 334.)

Везаност суда за одлуку о прихватању споразума (Члан 335.)

Глава XVII

ОПТУЖЕЊЕ

Подизање оптужнице (Члан 336.)

Садржај оптужнице (Члан 337.)

Достављање оптужнице суду (Члан 338.)

Предлог за одређивање притвора или пуштање на слободу (Члан 339.)

Достављање оптужнице окривљеном (Члан 340.)

Одговор окривљеног на оптужницу (Члан 341.)

Испитивање оптужнице (Члан 342.)

Обустава поступка (Члан 343.)

Одбијање оптужбе (Члан 344.)

Невезаност за правну оцену тужиоца (Члан 345.)

Потврђивање оптужнице (Члан 346.)

Образложење решења (Члан 347.)

Жалба на решење (Члан 348.)

Глава XVIII

ГЛАВНИ ПРЕТРЕС И ПРЕСУДА

1. Главни претрес

А. Припреме за главни претрес

Овлашћења председника већа (Члан 349.)

1. Припремно рочиште

Основна правила (Члан 350.)

Одређивање припремног рочишта (Члан 351.)

Позив за припремно рочиште (Члан 352.)

Почетак припремног рочишта (Члан 353.)

Изјашњавање странака (Члан 354.)

Предлагање доказа (Члан 355.)

Одлучивање о притвору (Члан 356.)

Обустава поступка (Члан 357.)

2. Одређивање главног претреса

Време одржавања главног претреса (Члан 358.)

Место одржавања главног претреса (Члан 359.)

Позивање странака и других лица на главни претрес (Члан 360.)

Предлагање доказа (Члан 361.)

Испитивање сведока или вештака (Члан 362.)

Издвајање незаконитих доказа (Члан 363.)

Допунске судије (Члан 364.)

Одлагање почетка главног претреса (Члан 365.)

Одустанак тужиоца од оптужбе (Члан 366.)

Б. Одржавање главног претреса

1. Јавност главног претреса

Опште правило о јавности (Члан 367.)

Искључење јавности (Члан 368.)

Изузеци од искључења јавности (Члан 369.)

Одлука о искључењу јавности (Члан 370.)

Искључење јавности приликом испитивања окривљеног сарадника или осуђеног сарадника (Члан 371.)

2. Руковођење главним претресом

Овлашћења председника већа (Члан 372.)

Овлашћења већа (Члан 373.)

Заштита угледа суда и учесника у поступку (Члан 374.)

Мере за одржавање реда (Члан 375.)

Удаљење оптуженог из суднице (Члан 376.)

Искључење браниоца или пуномоћника (Члан 377.)

Удаљење других лица из суднице (Члан 378.)

Мере за спречавање одуговлачења поступка (Члан 379.)

Жалба против одлука о одржавању реда на главном претресу (Члан 380.)

Кривично дело учињено на главном претресу (Члан 381.)

3. Претпоставке за одржавање главног претреса

Присуство на главном претресу (Члан 382.)

Отварање заседања (Члан 383.)

Изостанак тужиоца (Члан 384.)

Изостанак оптуженог (Члан 385.)

Суђење у одсуству (Члан 386.)

Изостанак браниоца (Члан 387.)

Одржавање главног претреса без присуства оптуженог или браниоца (Члан 388.)
Изостанак сведока или вештака (Члан 389.)

4. Ток главног претреса

а) Почетак главног претреса

Почетак и трајање главног претреса (Члан 390.)

Прекид главног претреса (Члан 391.)

Одлагање главног претреса (Члан 392.)

Нови почетак или настављање одложеног главног претреса (Члан 393.)

Претходне провере и поука о правима (Члан 394.)

Поступање са позваним лицима (Члан 395.)

Излагање оптужбе (Члан 396.)

Изјашњавање оптуженог (Члан 397.)

Уводна излагања (Члан 398.)

б) Доказни поступак

Почетак и предмет доказног поступка (Члан 399.)

Предлагање доказа (Члан 400.)

Редослед извођења доказа (Члан 401.)

Изношење одбране (Члан 402.)

Саслушање оптуженог (Члан 403.)

Поступање са саоптуженима (Члан 404.)

Присуство сведока или вештака извођењу доказа (Члан 405.)

Упозорење сведока или вештака (Члан 406.)

Начин испитивања сведока или вештака (Члан 407.)

Читање налаза и мишљења вештака (Члан 408.)

Извођење доказа ван главног претреса (Члан 409.)

Читање писмена и репродуковање снимака (Члан 410.)

Читање записника о раније датим исказима (Члан 411.)

Издајање незаконитих доказа (Члан 412.)

Допуна и завршетак доказног поступка (Члан 413.)

в) Измена и проширење оптужбе

Измена или подношење нове оптужнице (Члан 414.)

Проширење оптужнице (Члан 415.)

Накнадна допуна доказног поступка (Члан 416.)

г) Завршне речи

Редослед завршних речи (Члан 417.)

Садржај завршних речи (Члан 418.)

Поновно отварање главног претреса (Члан 419.)

Завршетак главног претреса (Члан 420.)

5. Одбацивање оптужнице

Разлози за одбацивање оптужнице (Члан 421.)

Настављање кривичног поступка (Члан 422.)

2. Пресуда

Изрицање пресуде (Члан 423.)

Чињенични основ пресуде (Члан 424.)

Однос пресуде и оптужбе (Члан 425.)

Врсте пресуда (Члан 426.)

Одбијајућа пресуда (Члан 427.)
Ослобађајућа пресуда (Члан 428.)
Осуђујућа пресуда (Члан 429.)
Објављивање пресуде (Члан 430.)
Поука и упозорење странкама (Члан 431.)
Писмена израда и достављање пресуде (Члан 432.)
Садржај писмено израђене пресуде (Члан 433.)
Изостанак образложења или делимично образложење пресуде (Члан 434.)
Упућивање оптуженог на издржавање казне затвора (Члан 435.)
Исправљање погрешака у писмено израђеној пресуди (Члан 436.)

Глава XIX

ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА

A. Редовни правни лекови

1. Жалба против првостепене пресуде

а) Право на изјављивање жалбе

Рок за изјављивање и суспензивно дејство жалбе (Члан 437.)

Лица овлашћена за изјављивање жалбе (Члан 438.)

Одрицање и одустанак од жалбе (Члан 439.)

б) Садржај жалбе

Жалба потпуног садржаја (Члан 440.)

Жалба непотпуног садржаја (Члан 441.)

в) Жалбени основи

Основи за побијање пресуде (Члан 442.)

Битне повреде одредаба кривичног поступка (Члан 443.)

Повреда кривичног закона (Члан 444.)

Погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање (Члан 445.)

Неправилна одлука о кривичној санкцији и о другим одлукама (Члан 446.)

г) Поступак по жалби

Изјављивање жалбе (Члан 447.)

Одговор на жалбу (Члан 448.)

Судија известилац (Члан 449.)

Одлучивање на седници већа или на претресу (Члан 450.)

Заказивање и обавештавање о седници већа (Члан 451.)

Ток седнице већа (Члан 452.)

Претрес пред другостепеним судом (Члан 453.)

Ток претреса пред другостепеним судом (Члан 454.)

д) Границе испитивања првостепене пресуде

Основ, део и правац испитивања првостепене пресуде (Члан 455.)

Ограничење позивања на повреду закона (Члан 456.)

Забрана преиначења на штету оптуженог (Члан 457.)

Привилегија здруживања (Члан 458.)

е) Одлуке другостепеног суда

Одлучивање о жалби (Члан 459.)

Решење о одбацивању жалбе (Члан 460.)

Одбијање жалбе и потврђивање првостепене пресуде (Члан 461.)

Усвајање жалбе и укидање првостепене пресуде (Члан 462.)

Усвајање жалбе и преиначење првостепене пресуде (Члан 463.)

Образложење одлуке другостепеног суда (Члан 464.)

Достављање списка и другостепене одлуке (Члан 465.)

Нови главни претрес пред првостепеним судом (Члан 466.)

2. Жалба против другостепене пресуде

О дозвољености изјављивања жалбе (Члан 467.)

Сходна примена одредаба о поступку пред другостепеним судом (Члан 468.)

3. Жалба против решења

О дозвољености изјављивања жалбе (Члан 469.)

Рок за изјављивање и суспензивно дејство жалбе (Члан 470.)

Одлучивање о жалби (Члан 471.)

Сходна примена одредаба о жалби против првостепене пресуде (Члан 472.)

Сходна примена одредаба о жалби против решења (Члан 473.)

Б. Ванредни правни лекови

1. Захтев за понављање кривичног поступка

а) Основне одредбе

О дозвољености понављања кривичног поступка (Члан 474.)

Лица овлашћена за подношење захтева (Члан 475.)

Садржај захтева (Члан 476.)

Разлози за понављање кривичног поступка (Члан 477.)

Надлежност за одлучивање о захтеву (Члан 478.)

б) Поступак по захтеву

Одбацивање захтева (Члан 479.)

Поступање по захтеву (Члан 480.)

Одлучивање о захтеву (Члан 481.)

Поступање у поновљеном кривичном поступку (Члан 482.)

в) Понављање кривичног поступка окривљеном који је осуђен у одсуству

О дозвољености понављања кривичног поступка (Члан 483.)

Лица овлашћена за подношење захтева (Члан 484.)

Поступање у поновљеном кривичном поступку (Члан 485.)

2. Захтев за заштиту законитости

а) Основне одредбе

О дозвољености подношења захтева (Члан 486.)

Лица овлашћена за подношење захтева (Члан 487.)

Садржај захтева (Члан 488.)

Разлози за подношење захтева (Члан 489.)

Надлежност за одлучивање о захтеву (Члан 490.)

б) Поступак по захтеву

Одбацивање захтева (Члан 491.)

Поступање по захтеву (Члан 492.)

Границе испитивања разлога за подношење захтева (Члан 493.)

Одлучивање о захтеву (Члан 494.)

Одбијање захтева (Члан 495.)

Усвајање захтева (Члан 496.)

Утврђујућа пресуда (Члан 497.)
Поступање на новом главном претресу (Члан 498.)

Део трећи

ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ

Глава XX

СКРАЋЕНИ ПОСТУПАК

А. Основне одредбе

Меродавне одредбе законика (Члан 499.)
Кривична пријава оштећеног (Члан 500.)
Притвор (Члан 501.)

1. Оптужење

Оптужни акти (Члан 502.)
Садржај оптужног акта (Члан 503.)
Испитивање оптужног акта (Члан 504.)
Одбацивање оптужног акта (Члан 505.)
Одбијање оптужног акта (Члан 506.)

2. Главни претрес

Одређивање главног претреса (Члан 507.)
Поступање по приватној тужби (Члан 508.)
Позивање и присуство на главном претресу (Члан 509.)
Ток главног претреса (Члан 510.)
Признање оптуженог на главном претресу (Члан 511.)

3. Поступак по жалби

Рок за изјављивање жалбе (Члан 512.)
Одрицање од права на жалбу (Члан 513.)
Обавештавање о седници већа (Члан 514.)
Б. Рочиште за изрицање кривичне санкције
Услови за одржавање рочишта (Члан 515.)
Испитивање захтева за одржавање рочишта (Члан 516.)
Одређивање главног претреса (Члан 517.)
Одређивање рочишта (Члан 518.)
Ток рочишта (Члан 519.)
Одлуке којима се окончава рочиште (Члан 520.)
Приговор против пресуде (Члан 521.)

В. Посебне одредбе о изрицању судске опомене

Објављивање пресуде (Члан 522.)
Садржај писмено израђене пресуде (Члан 523.)

Глава XXI

ПОСТУПЦИ ЗА ИЗРИЦАЊЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ

Меродавне одредбе законика (Члан 524.)

- А. Поступак за изрицање мера безбедности обавезног психијатријског лечења
- Предлог за изрицање мере безбедности (Члан 525.)
- Надлежност за одлучивање о предлогу (Члан 526.)
- Притвор (Члан 527.)
- Присуство на главном претресу (Члан 528.)
- Одлучивање о предлогу (Члан 529.)
- Ново оптужење (Члан 530.)
- Лица овлашћена за изјављивање жалбе (Члан 531.)
- Изрицање мере безбедности уз казну (Члан 532.)
- Одлучивање о лишењу пословне способности (Члан 533.)
- Обустава примене мере безбедности (Члан 534.)
- Замена изречене мере безбедности (Члан 535.)
- Б. Поступак за изрицање мера безбедности обавезног лечења алкохоличара или наркомана
- Налаз и мишљење вештака (Члан 536.)
- Принудно извршење изречене мере безбедности (Члан 537.)
- В. Поступак за изрицање мере безбедности одузимања предмета
- Решење о одузимању предмета (Члан 538.)
- Достављање решења и право на жалбу (Члан 539.)

Глава XXII

ПОСТУПАК ЗА ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ

- Меродавне одредбе законика (Члан 540.)
- Дужност утврђивања имовинске користи (Члан 541.)
- Одузимање имовинске користи од других лица (Члан 542.)
- Привремене мере обезбеђења (Члан 543.)
- Одлука о одузимању имовинске користи (Члан 544.)
- Сходна примена одредаба о жалби против првостепене пресуде (Члан 545.)
- Захтев за понављање кривичног поступка (Члан 546.)

Глава XXIII

ПОСТУПЦИ ЗА ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ

- Меродавне одредбе законика (Члан 547.)
- А. Поступак за опозивање условне осуде
- Покретање поступка (Члан 548.)
- Претходна испитивања (Члан 549.)
- Одређивање рочишта (Члан 550.)
- Ток рочишта (Члан 551.)
- Одлуке којима се окончава рочиште (Члан 552.)
- Пресуда о одбијању захтева (Члан 553.)
- Пресуда о опозивању условне осуде (Члан 554.)
- Б. Поступци за преиначење одлуке о казни

1. Поступак за изрицање јединствене казне

Покретање поступка (Члан 555.)

Надлежност за одлучивање о захтеву (Члан 556.)

Одлучивање о захтеву (Члан 557.)

Пресуда о одбијању захтева (Члан 558.)

Пресуда о усвајању захтева (Члан 559.)

2. Поступак за ублажавање казне

Покретање поступка (Члан 560.)

Надлежност за одлучивање о захтеву (Члан 561.)

Одлучивање о захтеву (Члан 562.)

Пресуда о одбијању захтева (Члан 563.)

Пресуда о усвајању захтева (Члан 564.)

Глава XXIV

ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ОСУЂЕНОГ

Меродавне одредбе законика (Члан 565.)

1. Поступак за пуштање на условни отпуст

Покретање поступка (Члан 566.)

Претходна испитивања (Члан 567.)

Одређивање рочишта за одлучивање о молби (Члан 568.)

Ток рочишта (Члан 569.)

Одлуке којима се окончава рочиште (Члан 570.)

Поступак за опозивање условног отпуста (Члан 571.)

2. Поступци за рехабилитацију и за престанак мере безбедности или правне последице осуде

1. Поступак за рехабилитацију

а) Поступак за законску рехабилитацију

Покретање поступка (Члан 572.)

Претходна испитивања (Члан 573.)

Одлучивање о рехабилитацији (Члан 574.)

Захтев осуђеног за рехабилитацију (Члан 575.)

б) Поступак за судску рехабилитацију

Покретање поступка (Члан 576.)

Претходна испитивања (Члан 577.)

Одређивање рочишта за одлучивање о молби (Члан 578.)

Ток рочишта (Члан 579.)

Одлуке којима се окончава рочиште (Члан 580.)

2. Поступак за престанак мере безбедности или правне последице осуде

Покретање поступка (Члан 581.)

Претходна испитивања (Члан 582.)

Одређивање рочишта за одлучивање о молби (Члан 583.)

Ток рочишта (Члан 584.)

Одлуке којима се окончава рочиште (Члан 585.)

Глава XXV

ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЛИЦА НЕОСНОВАНО ЛИШЕНОГ СЛОБОДЕ ИЛИ НЕОСНОВАНО ОСУЂЕНОГ

А. Основне одредбе

Меродавне одредбе законика (Члан 586.)

Лице неосновано лишено слободе (Члан 587.)

Неосновано осуђени (Члан 588.)

Решење о поништавању уписа неосноване осуде (Члан 589.)

Забрана коришћења података из списка (Члан 590.)

Б. Поступак за остваривање права на накнаду штете

Захтев за накнаду штете (Члан 591.)

Тужба за накнаду штете (Члан 592.)

Права наследника оштећеног (Члан 593.)

Застаревање права на накнаду штете (Члан 594.)

В. Поступак за остваривање права на моралну накнаду

Претпоставке за остваривање права (Члан 595.)

Поступак за остваривање права (Члан 596.)

Г. Поступак за остваривање права на радни стаж или стаж осигурања

Претпоставке за остваривање права (Члан 597.)

Поступак за остваривање права (Члан 598.)

Глава XXVI

ПОСТУПАК ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОТЕРНИЦЕ ИЛИ ОБЈАВЕ

Меродавне одредбе законика (Члан 599.)

Утврђивање адресе окривљеног (Члан 600.)

Издавање потернице (Члан 601.)

Издавање објаве (Члан 602.)

Расписивање потернице или објаве (Члан 603.)

Повлачење потернице или објаве (Члан 604.)

Глава XXVII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рачунање започетих рокова (Члан 605.)

Понављање правноснажно окончаних поступака (Члан 606.)

Повластица коришћења правног лека (Члан 607.)

Доношење подзаконских прописа (Члан 608.)

Престанак важења претходног законика (Члан 609.)

Ступање на снагу овог законика (Члан 610.)

Део први

ОПШТИ ДЕО

Глава I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Циљ и предмет Законика

Члан 1.

Овај законик утврђује правила са циљем да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима које прописује кривични закон, на основу законито и правично спроведеног поступка.

Овим законом се утврђују и правила о остваривању права осуђеног, лица неосновано лишеног слободе и неосновано осуђеног лица, о одузимању имовинске користи и о издавању потернице и објаве.

Значење израза

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону, ако није друкчије прописано, имају следеће значење:

1) **осумњичени** је лице према коме је због постојања основа сумње да је учинило кривично дело надлежни државни орган у предистражном поступку предузео радњу прописану овим законом и лице против кога се води истрага;

2) **окривљени** је лице против кога је подигнута оптужница која још није потврђена, или против кога је поднет оптужни предлог, приватна тужба или предлог за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења а главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције још није одређено, али и израз који служи као општи назив за осумњиченог, окривљеног, оптуженог и осуђеног;

3) **оптужени** је лице против кога је оптужница потврђена и лице за које је поводом оптужног предлога, приватне тужбе или предлога за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења одређен главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције у скраћеном кривичном поступку;

4) **осуђени** је лице за које је правноснажном одлуком суда утврђено да је учинилац кривичног дела;

5) **тужилац** је јавни тужилац, приватни тужилац и оштећени као тужилац;

6) **јавни тужилац** је Републички јавни тужилац, апелациони јавни тужилац, виши јавни тужилац, основни јавни тужилац, јавни тужилац посебне надлежности, заменици ових тужилаца и лица која су законом овлашћена да их замењују;

7) **приватни тужилац** је лице које је поднело приватну тужбу због кривичног дела за које законом прописано кривично гоњење по приватној тужби;

8) **оштећени као тужилац** је лице које је преузело кривично гоњење од јавног тужиоца;

9) **странка** је тужилац и окривљени;

10) **оптужба** је оптужница, оптужни предлог, приватна тужба и предлог за изрицање мере безбедности, али и израз који служи као општи назив за акт тужиоца у коме су наведене чињеничне и правне одлике кривичног дела;

11) **оштећени** је лице чије је лично или имовинско право кривичним делом повређено или угрожено;

12) **заступник оштећеног** је законски заступник и пуномоћник оштећеног;

13) **полиција** је орган министарства унутрашњих послова, службеник тог органа и службеник одговарајућег иностраног органа који у складу са међународним правом и овим закоником предузима радње на територији Републике Србије, на њеном броду или ваздухоплову, и други државни орган са овлашћењима министарства унутрашњих послова ако је то овим закоником одређено;

14) **поступак** је предистражни поступак и кривични поступак;

15) **орган поступка** је јавни тужилац, суд или други државни орган пред којим се води поступак;

16) **надлежна адвокатска комора** је адвокатска комора у чији именик је адвокат уписан;

17) **основ сумње** је претпоставка да је одређено лице учинилац кривичног дела, заснована на околностима догађаја и посредним закључцима о чињеницама (индицијама);

18) **основана сумња** је претпоставка да је одређено лице учинилац кривичног дела, заснована на околностима догађаја и непосредним закључцима о чињеницама (доказима);

19) **оправдана сумња** је поткрепљеност основане сумње доказима који чине вероватном претпоставку да је одређено лице учинилац кривичног дела и оправдавају подизање оптужбе;

20) **извесност** је закључак о несумњивом постојању или непостојању чињеница, заснован на објективним мерилима расуђивања;

21) **основно саслушање (испитивање)** је постављање питања окривљеном од стране браниоца, и постављање питања сведоку, вештаку или другом испитиваном лицу од стране странке или оштећеног који је предложио испитивање;

22) **унакрсно саслушање (испитивање)** је постављање питања окривљеном од стране тужиоца или оштећеног, и постављање питања сведоку, вештаку или другом испитиваном лицу од стране супротне странке или оштећеног, након основног испитивања;

23) **лишење слободe** је хапшење, задржавање, забрана напуштања стана, притвор и боравак у установи који се, у складу са овим закоником, урачунава у притвор;

24) **ванбрачна заједница** је трајна заједница живота одређена законом и заједница у којој је рођено заједничко дете без обзира на њено трајање;

25) **друга трајна заједница живота** је заједница два лица која по трајању и узајамним обавезама има одлике породичног живота;

26) **оптичко снимање** је фотографско, филмско, телевизијско и свако друго снимање техничким уређајима који стварају видео запис, или видео-тонски запис;

27) **тонско снимање** је снимање говора и других звучних ефеката техничким уређајима који стварају тонски запис;

28) **електронски запис** је звучни, видео или графички податак добијен у електронском (дигиталном) облику;

29) **електронска адреса** је низ знакова, слова, цифара и сигнала који је намењен за одређивање одредишта везе;

30) **електронски документ** је скуп података из члана 2. Закона о електронском документу;

31) **електронски потпис** је скуп података из члана 2. тачка 2. Закона о електронском потпису;

32) **организована криминална група** је група од три или више лица, која постоји одређено време и делује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи;

33) **организовани криминал** представља вршење кривичних дела од стране организоване криминалне групе или њених припадника;

34) **кривични закон** је Кривични законик и други закон Републике Србије у којем су садржане кривичноправне одредбе;

35) **трансакција** је поступање са имовином у смислу члана 3. тачка 5. Закона о сечавању прања новца и финансирању тероризма;

36) **евиденција података** је евиденција из члана 81. став 1. Закона о сечавању прања новца и финансирању тероризма.

Сви изрази који се користе у граматичком мушком роду, подразумевају природни мушки и женски род.

Када се у одредбама овог законика наводи више органа поступка овлашћених за предузимање исте процесне радње, овлашћење се односи само на онај орган који је у одговарајућем делу поступка надлежан за њено предузимање.

Претпоставка невиности

Члан 3.

Свако се сматра невиним све док се његова кривица за кривично дело не утврди правноснажном одлуком суда.

Државни органи, средства јавног обавештавања, удружења, јавне личности и друга лица дужни су да се придржавају правила из става 1. овог члана и да својим јавним изјавама о окривљеном, кривичном делу и поступку не повређују права окривљеног и углед, независност и непристрасност суда.

Ne bis in idem

Члан 4.

Нико не може бити гоњен за кривично дело за које је правноснажно ослобођен или осуђен, или за које је оптужба правноснажно одбијена или је поступак правноснажно обустављен.

Судска одлука не може бити измењена на штету окривљеног поводом ванредног правног лека.

Предузимање кривичног гоњења

Члан 5.

За кривична дела за која се гони по службеној дужности овлашћени тужилац је јавни тужилац, а за кривична дела за која се гони по приватној тужби овлашћени тужилац је приватни тужилац.

Кривично гоњење започиње:

1) првом радњом јавног тужиоца, или овлашћених службених лица полиције на основу захтева јавног тужиоца, предузетом у складу са овим закоником ради провере основа сумње да је неко лице учинило кривично дело;

2) подношењем приватне тужбе.

Ако јавни тужилац одлучи да не настави кривично гоњење, на његово место може ступити оштећени као тужилац, под условима прописаним овим закоником.

Законитост кривичног гоњења

Члан 6.

Јавни тужилац је дужан да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности.

За поједина кривична дела, када је то прописано законом, јавни тужилац може предузети кривично гоњење само на основу предлога оштећеног.

Изузетно од става 1. и 2. овог члана, јавни тужилац може одлучити да одложи или не предузме кривично гоњење, под условима прописаним овим закоником.

Јавни тужилац и полиција дужни су да непристрасно разјашњавају сумњу о кривичном делу за које спроводе службене радње, и да са једнаком пажњом испитују чињенице које терете окривљеног и чињенице које му иду у корист.

Покретање кривичног поступка

Члан 7.

Кривични поступак је покренут:

1) доношењем закључка о спровођењу истраге (члан 302.);

2) потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага (члан 336. став 4.);

3) доношењем решења о одређивању притвора пре подношења оптужног предлога у скраћеном поступку (члан 501. став 2.);

4) одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку (чл. 507, 517. и 518.);

5) одређивањем главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења (члан 526.).

Поука о правима

Члан 8.

Орган поступка је дужан да у складу са одредбама овог законика поучи окривљеног или другог учесника у поступку о правима која му припадају.

Ако би окривљени или други учесник у поступку услед незнања могао да пропусти неку радњу или не искористи своја права, орган поступка је дужан да га упозори на последице пропуштања.

Забрана мучења, нечовечног поступања и изнуде

Члан 9.

У току поступка забрањена је и кажњива свака примена мучења, нечовечног и понижавајућег поступања, силе, претње, принуде, обмане, медицинских захвата и других средстава којима се утиче на слободу воље или изнуђује признање или каква друга изјава или радња од окривљеног или другог учесника у поступку.

Ограничење слобода и права окривљеног у поступку

Члан 10.

Пре доношења правноснажне одлуке о изрицању кривичне санкције, окривљеном могу бити ограничене слободе и права само у мери неопходној за остварење циља поступка, под условима прописаним овим закоником.

Податак о томе да ли се против неког лица води истрага јавни тужилац на захтев доставља само суду, другом јавном тужиоцу или полицији, а окривљеном, његовом браниоцу или оштећеном када су испуњени услови прописани у члану 302. овог законика.

Када је прописано да покретање кривичног поступка има за последицу ограничење одређених слобода и права, ово ограничење делује:

- 1) од потврђивања оптужнице;
- 2) од одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку;
- 3) од одређивања главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења.

О околностима из тач. 1. до 3. става 3. овог члана и о стављању у притвор окривљеног суд по ће у року од три дана од доношења одлуке обавестити по службеној дужности орган или послодавца ког кога је окривљени запослен. Ове податке суд ће на захтев доставити окривљеном и његовом браниоцу.

Језик и писмо у поступку

Члан 11.

У поступку су у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, а други језици и писма у службеној употреби су у складу са Уставом и законом.

Поступак се води на језику и писму који су у службеној употреби у органу поступка.

Странке, сведоци и друга лица која учествују у поступку имају право да у току поступка употребљавају свој језик, а ако се поступак не води на њиховом језику и ако, након поуке о праву на превођење, не изјаве да знају језик на коме се поступак води и да се одричу права на превођење, обезбедиће им се на терет буџетских средстава превођење онога што они или други износе, као и превођење исправа и другог писаног доказног материјала.

Превођење се поверава тумачу.

Овлашћење за изрицање кривичних санкција

Члан 12.

Кривичну санкцију учиниоцу кривичног дела може изрећи само надлежни суд у кривичном поступку који је покренут и спроводен у складу са овим закоником.

Суђење у присуству окривљеног

Члан 13.

Окривљеном који је доступан суду може се судити само у његовом присуству, осим кад је суђење у одсуству овим закоником изузетно допуштено.

Окривљеном који је доступан суду не може бити изречена кривична санкција ако му није омогућено да буде саслушан и да се брани.

Ако се у току кривичног поступка утврди да је окривљени умро, орган поступка ће решењем обуставити поступак.

Суђење у разумном року

Члан 14.

Суд је дужан да кривични поступак спроведе без одуговлачења и да онемогући сваку злоупотребу права усмерену на одуговлачење поступка.

Кривични поступак против окривљеног који је у притвору, у погледу хитности има предност над кривичним поступком у коме се окривљени брани са слободе.

Сва службена лица која учествују у кривичном поступку дужна су да поступају хитно.

Суд ће решењем, против кога жалба не задржава извршење, ускратити странци, браниоцу, оштећеном и заступнику оштећеног право на радњу којом се очигледно злоупотребљава право из овог законика ради одуговлачења поступка.

Доказивање

Члан 15.

Терет доказивања оптужбе је на тужиоцу.

Суд изводи доказе на предлог странака.

Суд може дати налог странци да предложи допунске доказе, или изузетно сам одредити да се такви докази изведу, уколико оцени да је то неопходно да би се о важним чињеницама отклониле противречности или нејасноће у доказима који су изведени.

Оцена доказа и утврђивање чињеница

Члан 16.

Суд је дужан да непристрасно оцени изведене доказе и да на основу њих са једнаком пажњом утврди чињенице које терете или иду у корист окривљеном.

Изведене доказе који су од значаја за доношење судске одлуке суд оцењује по слободном судијском уверењу.

Пресуду, или решење које одговара пресуди, суд може засновати само на чињеницама у чију је извесност уверен.

Сумњу у погледу чињеница које чине обележје кривичног дела, или од којих зависи примена неке друге одредбе кривичног закона, суд ће у пресуди, или решењу које одговара пресуди, решити у корист окривљеног.

Судске одлуке се не могу заснивати на доказима који су сами по себи или према начину прибављања у супротности са Уставом, овим закоником, другим законом или општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.

Претходно питање

Члан 17.

Ако примена кривичног закона зависи од правног питања за чије решавање је надлежан суд у другој врсти поступка или неки други државни орган, кривични суд може сам решити и то питање, према одредбама које важе за доказивање у кривичном поступку.

Решење правног питања из става 1. овог члана од стране кривичног суда има дејство само у кривичном поступку у којем је то питање расправљено.

Ако је о правном питању из става 1. овог члана већ донео одлуку суд у другој врсти поступка или други државни орган, таква одлука не обавезује кривични суд у погледу оцене да ли је учињено одређено кривично дело.

Право на рехабилитацију и накнаду штете

Члан 18.

Лице које је осуђено за кривично дело има право на рехабилитацију у складу са законом.

Лице које је без основа лишено слободе или осуђено за кривично дело, има право на накнаду штете од државе и друга права прописана законом.

Дужност пружања помоћи органу поступка

Члан 19.

Сви државни органи дужни су да јавном тужиоцу, суду или другом органу поступка пруже потребну помоћ, нарочито приликом откривања кривичних дела и проналажења окривљених.

Глава II

СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ

А. Функционална надлежност

Судска већа

Члан 20.

У првом степену суд суди:

1) у већу од једног судије и двоје судије-поротника за кривична дела за која је прописана казна затвора у трајању преко осам година;

2) у већу састављеном од двоје судија и троје судија-поротника за кривична дела за која се по закону може изрећи казна затвора у трајању од тридесет до четрдесет година;

3) у већу састављеном од троје судија за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за огранизовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине.

У другом степену суд суди:

1) у већу састављеном од троје судија;

2) у већу састављеном од петоро судија за кривична дела за која је прописана казна затвора у трајању од тридесет до четрдесет година и за кривична дела која је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за огранизовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине.

У трећем степену суд суди:

1) у већу од троје судија;

2) у већу од петоро судија за кривична дела за која је прописана казна затвора у трајању од тридесет до четрдесет година и за кривична дела која је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за огранизовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине.

У већу састављеном од троје судија суд одлучује о жалбама против решења судије за претходни поступак и других решења у складу са овим закоником, доноси одлуке ван главног претреса и ставља предлоге у случајевима предвиђеним у овом законнику или у другом закону.

Врховни касациони суд одлучује о захтеву за заштиту законитости у већу од петоро судија.

Ако овим закоником није другачије одређено, суд вишег степена одлучује у већу од троје судија и у случајевима који нису предвиђени у претходним ставовима овог члана.

Судије

Члан 21.

У првом степену суди судија појединац за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до осам година.

У предистражном поступку и истрази одлучује судија за претходни поступак у случајевим предвиђеним у овом закону.

Председник суда и председник већа одлучују у случајевима предвиђеним у овом закону.

Б. Месна надлежност

Место извршења кривичног дела

Члан 22.

Месно надлежан је, по правилу, суд на чијем подручју је кривично дело извршено или покушано.

Приватна тужба може се поднети и суду на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште.

Ако је кривично дело извршено или покушано на подручјима разних судова или на граници тих подручја, или је неизвесно на ком је подручју извршено или покушано, надлежан је суд на чијем подручју је прво покренут кривични поступак.

Пребивалиште или боравиште окривљеног

Члан 23.

Ако није познато место извршења кривичног дела или ако је то место ван територије Републике Србије, надлежан је суд на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште.

Ако је у складу са ставом 1. овог члана већ покренут поступак, суд остаје надлежан и ако се сазнало за место извршења кривичног дела.

Место рођења, хапшења или самопријављивања окривљеног

Члан 24.

Ако није познато место извршења кривичног дела, ни пребивалиште или боравиште окривљеног, или су оба ван територије Републике Србије, надлежан је суд на чијем подручју се налази место рођења окривљеног или место где буде ухапшен или се сам пријави.

Кривично дело учињено на домаћем броду или ваздухоплову

Члан 25.

Ако је кривично дело учињено на домаћем броду или домаћем ваздухоплову док се налази у домаћем пристаништу, надлежан је суд на чијем подручју се налази то пристаниште, а у осталим случајевима надлежан је суд на чијем се подручју налази матична лука брода, односно ваздухоплова или домаће пристаниште у коме се брод, односно ваздухоплов први пут заустави.

Кривично дело учињено путем средстава јавног информисања

Члан 26.

Ако је кривично дело учињено путем средстава јавног информисања, надлежан је суд на чијем подручју се налази седиште јавног гласила, а ако то место није познато или се налази у иностранству, надлежан је суд на чијем подручју је објављена информација.

Ако по закону одговара аутор информације, надлежан је и суд места у коме аутор има пребивалиште или боравиште, или суд места где се десио догађај на који се односи информација.

Кривична дела учињена у Републици Србији и иностранству

Члан 27.

Ако је неко лице учинило кривична дела у Републици Србији и у иностранству, надлежан је суд који је надлежан за кривично дело учињено у Републици Србији.

Одређена надлежност

Члан 28.

Ако се према одредбама овог законика не може установити који је суд месно надлежан, Врховни касациони суд одредиће један од стварно надлежних судова пред којим ће се спровести кривични поступак.

В. Спајање и раздвајање кривичног поступка

Спајање кривичног поступка

Члан 29.

Јединствени кривични поступак ће се по правилу спровести:

- 1) ако је исто лице окривљено за више кривичних дела;
- 2) ако је више лица окривљено за једно кривично дело;

3) према саучесницима, прикривачима, лицима која су помогла учиниоцу после извршења кривичног дела, као и лицима која нису пријавила припремање кривичног дела, извршење кривичног дела или учиниоца;

4) ако је оштећени истовремено учинио кривично дело према окривљеном.

Јединствени кривични поступак се може спровести и у случају кад је више лица окривљено за више кривичних дела, али само ако између извршених кривичних дела постоји међусобна веза и ако постоје исти докази.

Ако је за нека од кривичних дела из става 1. и 2. овог члана надлежан нижи, а за нека виши суд, за спровођење јединственог кривичног поступка надлежан је виши суд. Ако су надлежни судови исте врсте, за спровођење јединственог поступка надлежан је суд на чијем подручју је прво покренут кривични поступак (члан 7.)

О спајању кривичног поступка одлучује суд који је надлежан за спровођење јединственог поступка. Против решења којим је одређено спајање поступка или којим је одбијен предлог за спајање није дозвољена жалба.

Раздвајање кривичног поступка

Члан 30.

На предлог странака и браниоца или по службеној дужности, суд који је по члану 29. овог законика надлежан може из важних разлога или из разлога целисходности, до завршетка главног претреса, одлучити да се кривични поступак за поједина кривична дела или против појединих окривљених раздвоји и посебно доврши или преда другом надлежном суду.

Решење којим је одређено раздвајање кривичног поступка или је одбијен предлог за раздвајање поступка суд доноси након саслушања присутног тужиоца и окривљеног.

Против решења из става 2. овог члана жалба није дозвољена.

Г. Преношење месне надлежности

Спреченост надлежног суда да поступа

Члан 31.

Кад је надлежан суд из правних или стварних разлога спречен да поступа, дужан је да о томе извести непосредно виши суд, који ће решењем одредити други стварно надлежан суд на свом подручју.

Против решења из става 1. овог члана жалба није дозвољена.

Разлози целисходности

Члан 32.

На предлог судије за претходни поступак, судије појединца, председника већа или странака, Врховни касациони суд може за вођење поступка одредити други стварно

надлежан суд, ако је очигледно да ће се тако лакше спровести кривични поступак или ако постоје други важни разлози.

Против решења о преношењу надлежности или о одбијању предлога за преношење надлежности жалба није дозвољена.

Д. Оцена и сукоб надлежности

Оцена надлежности

Члан 33.

Суд је дужан да пази на своју стварну и месну надлежност и да се чим примети да није надлежан огласи ненадлежним и, по правноснажности решења, предмет упути надлежном суду.

Ако у току главног претреса виши суд установи да је за суђење надлежан основни суд, неће доставити предмет том суду него ће сам спровести поступак и донети одлуку.

Након потврђивања оптужнице, а у скраћеном поступку – након заказивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, суд се не може огласити месно ненадлежним нити странке могу истицати приговор месне ненадлежности.

Суд који се огласио ненадлежним дужан је да предузме оне радње у поступку за које постоји опасност од одлагања.

Сукоб надлежности

Члан 34.

Ако суд коме је предмет уступљен као надлежном сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио или неки други суд, покренуће поступак за решавање сукоба надлежности.

Поступак за решавање сукоба надлежности не може се покренути ако је о жалби против решења из члана 33. став 1. овог законика одлуку донео суд који би био надлежан за решавање сукоба надлежности између суда који би се огласио ненадлежним и суда коме би предмет био уступљен.

Ако је у решењу из члана 33. став 1. овог законика одређено да предмет буде упућен непосредно вишем суду, о жалби одлучује заједнички непосредно виши суд.

Решавање сукоба надлежности

Члан 35.

Сукоб надлежности решава:

- 1) непосредно виши заједнички суд за судове између којих сукоб надлежности постоји;
- 2) апелациони суд за сукоб надлежност између посебних одељења, или посебних одељења и других одељења;

3) Врховни касациони суд за сукоб надлежности између посебних одељења истог апелационог суда, или посебног одељења и другог одељења различитих апелационих судова.

Пре него што донесе решење поводом сукоба надлежности, суд ће затражити мишљење јавног тужиоца по чијем захтеву се води поступак пред тим судом или посебним одељењем.

Приликом одлучивања о сукобу надлежности Врховни касациони суд може по службеној дужности донети и одлуку о преношењу месне надлежности ако су испуњени услови из члана 32. став 1. овог законика.

Док се не реши сукоб надлежности између судова, сваки од њих је дужан да предузима оне радње у поступку за које постоји опасност од одлагања.

Против решења донетог поводом сукоба надлежности жалба није дозвољена.

Глава III

ИЗУЗЕЋЕ

Разлози за изузеће

Члан 36.

Судија или судија-поротник биће изузет од судијске дужности у одређеном предмету:

1) ако је оштећен кривичним делом;

2) ако му је окривљени, његов бранилац, тужилац, оштећени, њихов законски заступник или пуномоћник, брачни друг или лице са којим живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота или сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена, а по тазбини до другог степена;

3) ако је са окривљеним, његовим браниоцем, тужиоцем или оштећеним у односу стараоца, стараника, усвојиоца, усвојеника, храниоца или храњеника;

4) ако је у истом предмету поступао као судија за претходни поступак, или је одлучивао о потврђивању оптужнице, или је учествовао у доношењу мериторне одлуке о оптужби која се побија жалбом или ванредним правним леком, или је учествовао у поступку као тужилац, бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца, или је саслушан као сведок или као вештак, ако није друкчије прописано овим закоником.

Судија или судија-поротник може бити изузет од судијске дужности у одређеном предмету ако постоје околности које изазивају сумњу у његову непристрасност.

Поступање судије када сазна за разлог за изузеће

Члан 37.

Судија или судија-поротник чим сазна да постоји неки од разлога за његово изузеће (члан 36. став 1.), дужан је да прекине сваки рад на том предмету и да о томе обавести председника суда, који ће га решењем изузети и одредити му замену.

Ако судија или судија-поротник сматра да постоје околности које изазивају сумњу у његову непристрасност (члан 36. став 2.), обавестиће о томе председника суда.

Захтев за изузеће

Члан 38.

Изузеће могу тражити странке и бранилац.

Захтев за изузеће судије или судије поротника странке и бранилац могу поднети до почетка главног претреса, а ако су за разлог за изузеће сазнале доцније, захтев подносе одмах по сазнању.

Странке и бранилац могу тражити изузеће само поименично одређеног судије или судије-поротника који у предмету поступа.

Захтев за изузеће судије суда који одлучује о жалби странке и бранилац могу поднети у жалби или у одговору на жалбу.

Странке и бранилац дужни су да у захтеву за изузеће наведу доказе и околности због којих сматрају да постоји неки од разлога за изузеће судије, судије-поротника или председника суда. У поновљеном захтеву не могу се поново наводити разлози који су истицани у ранијем захтеву за изузеће који је одбијен.

Поступање судије када сазна за захтев за изузеће

Члан 39.

Кад судија или судија-поротник сазна да је поднет захтев за његово изузеће, дужан је да одмах обустави сваки рад на предмету, а ако се ради о изузећу због постојања околности из члана 36. став 2. овог законика, може до доношења решења о захтеву предузимати само оне радње за које постоји опасност од одлагања.

Одлучивање о захтеву за изузеће

Члан 40.

О захтеву за изузеће из члана 38. овог законика одлучује председник суда.

Ако се тражи изузеће само председника суда, или председника суда и судије или судије-поротника, одлуку о изузећу доноси председник непосредно вишег суда, а ако се тражи изузеће председника Врховног касационог суда, одлуку о изузећу доноси општа седница тог суда.

Пре доношења решења о изузећу прибавиће се изјава судије, судије-поротника, односно председника суда, а по потреби спровешће се и други извиђаји.

Ако је захтев за изузеће очигледно управљен на одуговлачење поступка или ако је поступљено противно одредбама члана 38. ст. 3. и 5. овог законика, захтев ће се одбацити у целини, односно делимично. Решење којим се захтев одбацује доноси председник суда, а од отварања заседања – веће. У доношењу тог решења од отварања заседања може учествовати судија чије изузеће се тражи.

Решење којим се захтев за изузеће одбија може се побијати посебном жалбом, а ако је такво решење донесено после подигнуте оптужбе, онда само жалбом на пресуду.

Против решења којим се захтев за изузеће одбацује или усваја жалба није дозвољена.

Сходна примена одредаба о изузећу

Члан 41.

Одредбе о изузећу судија и судија-поротника сходно се примењују и на јавне тужиоце и лица која су на основу закона овлашћена да јавног тужиоца заступају у поступку, записничаре, тумаче и стручна лица, као и на вештаке, ако за њих није што друго одређено (члан 120.).

Јавни тужилац одлучује о изузећу лица која су на основу закона овлашћена да га заступају у кривичном поступку. О изузећу јавног тужиоца одлучује непосредно виши тужилац. О изузећу Републичког јавног тужиоца одлучује Државно веће тужилаца по прибављеном мишљењу Колегијума Републичког јавног тужиоца.

О изузећу записничара, тумача, стручног лица и вештака одлучује јавни тужилац или суд.

Кад овлашћена службена лица полиције предузимају доказне радње на основу овог законика, о њиховом изузећу одлучује јавни тужилац. Ако приликом предузимања ових радњи суделује записничар, о његовом изузећу одлучује овлашћено службено лице полиције које предузима радњу.

Глава IV

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ

Права и дужности јавног тужиоца

Члан 42.

Основно право и основна дужност јавног тужиоца је гоњење учинилаца кривичних дела.

За кривична дела за које се гони по службеној дужности, јавни тужилац је у складу са овим закоником надлежан:

1) да предузима потребне радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених и да руководи предистражним поступком;

2) да одлучује о непредузимању или одлагању кривичног гоњења;

3) да спроводи истрагу;

4) да закључи споразум о признању кривичног дела и споразум о сведочењу;

5) да подиже и заступа оптужбу пред надлежним судом;

6) да на главном претресу одустане од оптужбе;

7) да изјављује жалбе против неправноснажних судских одлука и да подноси ванредне правне лекове против правоснажних судских одлука;

8) да предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Надлежни јавни тужилац даје мишљење приликом именовања и разрешења руководиоца подручне организационе јединице полиције.

Дужност поступања по захтеву јавног тужиоца

Члан 43.

Сви органи који учествују у предистражном поступку дужни су да о свакој радњи предузетој у циљу откривања кривичног дела или проналажења осуђеног обавесте надлежног јавног тужиоца. Полиција и други државни органи надлежни за откривање кривичних дела дужни су да поступе по сваком захтеву надлежног јавног тужиоца.

Ако полиција или други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца из става 1. овог члана, јавни тужилац ће одмах обавестити старешину који руководи органом, а по потреби може обавестити надлежног министара, владу, или надлежно скупштинско тело.

Ако у року од 24 часа од када је примљено обавештење из става 2. овог члана, полиција и други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца из става 1. овог члана, јавни тужилац може затражити покретање дисциплинског поступка против лица за које постоји основана сумња да је одговорно за непоступање по његовом захтеву.

Стварна надлежност јавног тужиоца

Члан 44.

Стварна надлежност јавног тужиоца одређује се у складу са одредбама закона које важе за утврђивање стварне надлежности суда, осим када законом није другачије одређено.

Месна надлежност јавног тужиоца

Члан 45.

Месна надлежност јавног тужиоца одређује се у складу са одредбама овог законика које важе за утврђивање месне надлежности суда пред којим јавни тужилац поступа.

Ако је кривично дело извршено или покушано на подручјима разних судова или на граници тих подручја, или је неизвесно на ком је подручју извршено или покушано, надлежан је јавни тужилац на чијем подручју је предузета прва радња ради провере основа сумње да је неко лице учинило кривично дело (члан 5. став 2. тачка 1.).

Сукоб надлежности између јавних тужилаца

Члан 46.

Сукоб надлежности између јавних тужилаца решава заједно непосредно виши јавни тужилац.

Сукоб надлежности између јавних тужилаца посебне надлежности међусобно и сукоб надлежности јавних тужилаца посебне надлежности и других јавних тужилаштва решава Републички јавни тужилац.

Начин предузимања радњи

Члан 47.

Јавни тужилац предузима радње у поступку непосредно или преко лица која су на основу закона овлашћена да га заступају.

Радње у поступку које не трпе одлагање предузеће и ненадлежни јавни тужилац, али о томе мора одмах обавестити надлежног јавног тужиоца.

Одустанак јавног тужиоца од оптужбе

Члан 48.

Јавни тужилац може одустати од оптужбе:

- 1) од потврђивања оптужнице па до завршетка главног претреса;
- 2) од одређивања па до завршетка главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку;
- 3) на претресу пред другостепеним судом у складу са чланом 454. став 5. овог законика.

У случају одустанка јавног тужиоца у складу са ставом 1. овог члана оштећени има право да преузме кривично гоњење (члан 51.).

Глава V

ОШТЕЋЕНИ, ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ И ПРИВАТНИ ТУЖИЛАЦ

1. Оштећени

Права оштећеног

Члан 49.

Оштећени има право:

- 1) да поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;
- 2) да укаже на чињенице и да предлаже доказе који су од важности за кривичну ствар;
- 3) да ангажује пуномоћника;
- 4) да разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 5) да буде обавештен о одбацивању кривичне пријаве или о одустанку јавног тужиоца од кривичног гоњења;

6) да поднесе приговор против одлуке јавног тужиоца да не предузме или да одустане од кривичног гоњења;

7) да присуствује припремном рочишту;

8) да присуствује главном претресу и да учествује у извођењу доказа;

9) да буде поучен о могућности да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу;

10) да поднесе жалбу против одлуке о трошковима кривичног поступка и досуђеном имовинскоправном захтеву;

11) да буде обавештен о исходу поступка и да му се достави правноснажна пресуда;

12) да предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Оштећеном се може ускратити право да разматра списе и разгледа предмете док не буде испитан као сведок.

Јавни тужилац и суд упознаће оштећеног са правима наведеним у ставу 1. овог члана.

Приговор оштећеног

Члан 50.

Ако јавни тужилац, за кривично дело за које се гони по службеној дужности, одбаци кривичну пријаву, обустави истрагу, одустане од оптужбе до потврђивања оптужнице, а у скраћеном поступку – до одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, дужан је да у року од осам дана о томе обавести оштећеног и да га поучи да може да поднесе приговор непосредно вишем јавном тужиоцу.

Оштећени има право да поднесе приговор у року од осам дана од дана када је примио обавештење и поуку из става 1. овог члана. Ако оштећени није обавештен у складу са ставом 1. овог члана, може да поднесе приговор у року од три месеца од дана када је јавни тужилац одбацио пријаву, обуставио истрагу, одустао од оптужбе или је истекао рок из члана 500. овог законика.

Непосредно виши јавни тужилац ће у року од три дана од дана пријема приговора из става 2. овог члана одбити или усвојити приговор решењем против којег није дозвољена жалба ни приговор. Решењем којим усвоја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да предузме, односно настави кривично гоњење.

Преузимање кривичног гоњења од стране оштећеног

Члан 51.

Ако након потврђивања оптужнице, а у скраћеном поступку – након одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције јавни тужилац изјави да одустаје од оптужбе, суд ће питати оштећеног да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу. Ако оштећени није присутан, суд ће га у року од осам дана обавестити о одустанку јавног тужиоца од оптужбе и поучити да може да се изјасни да ли хоће да преузме гоњење и заступа оптужбу.

Оштећени је дужан да се одмах или у року од осам дана од дана када је примио обавештење и поуку из става 1. овог члана изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу. Ако је оштећени из оправданог разлога био спречен да се изјасни у року од осам дана или ако није обавештен у складу са ставом 1. овог члана, може да се изјасни у року од осам дана од престанка сметње, а ако није обавештен – у року од три месеца од дана када је јавни тужилац изјавио да одустаје од оптужбе.

Ако оштећени изјави да преузима кривично гоњење, суд ће наставити односно одредити главни претрес. У случају да се оштећени не изјасни у року из става 2. овог члана или изјави да не жели да преузме кривично гоњење, суд доноси решење о обустави поступка односно пресуду којом се оптужба одбија.

Ако оштећени није присутан на припремном рочишту или главном претресу, а уредно је позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, сматраће се да неће да настави гоњење и суд ће донети решење о обустави поступка односно пресуду којом се оптужба одбија, ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Предлог за кривично гоњење

Члан 52.

За кривична дела за која се гони по предлогу оштећеног, предлог се подноси надлежном јавном тужиоцу.

Предлог за кривично гоњење подноси се у року од три месеца од дана кад је оштећени сазнао за кривично дело и осумњиченог.

Ако је оштећени поднео кривичну пријаву или је поднео предлог за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку, сматраће се да је тиме поднео и предлог за кривично гоњење.

Благовремено поднета приватна тужба сматраће се благовремено поднетим предлогом оштећеног ако се у току поступка утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по предлогу за кривично гоњење.

Ако је кривичним делом оштећено више лица, гоњење ће се предузети, односно наставити по предлогу било ког оштећеног.

Одустанак од предлога за кривично гоњење

Члан 53.

Оштећени може својом изјавом суду пред којим се води поступак одустати од предлога за кривично гоњење до завршетка припремног рочишта, главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције. У том случају он губи право да поново поднесе предлог.

Дужност оштећеног

Члан 54.

Оштећени и заступник оштећеног су дужни да о свакој промени адресе или боравишта обавесте јавног тужиоца односно суд.

Законски заступник

Члан 55.

Ако је оштећени малолетник или лице које је потпуно лишено пословне способности, његов законски заступник је овлашћен да даје све изјаве и да предузима све радње на које је по овом законнику овлашћен оштећени. Законски заступник може своја права да врши преко пуномоћника.

Оштећени малолетник који је навршио шеснаест година овлашћен је да сам даје изјаве и предузима радње у поступку.

Правни следбеници оштећеног

Члан 56.

Ако оштећени умре у току рока за давање изјаве о преузимању кривичног гоњења или за подношење предлога за кривично гоњење односно у току поступка, његов брачни друг, лице са којим живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота, деца, родитељи, усвојеници, усвојитељи, браћа, сестре и законски заступник могу у року од три месеца после његове смрти дати изјаву да преузимају гоњење или поднети предлог односно дати изјаву да остају при предлогу.

2. Оштећени као тужилац

Права оштећеног као тужиоца

Члан 57.

Оштећени као тужилац има право:

- 1) да заступа оптужбу у складу са одредбама овог законика;
- 2) да поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;
- 3) да ангажује пуномоћника;
- 4) да захтева постављање пуномоћника;
- 5) да предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Поред права из става 1. овог члана, оштећени као тужилац има права која припадају јавном тужиоцу, осим оних која јавни тужилац има као државни орган.

Постављени пуномоћник

Члан 58.

Оштећеном као тужиоцу, када се поступак води за кривично дело за које се по закону може изрећи казна затвора у трајању преко пет година, може се, на његов захтев, поставити пуномоћник ако је то у интересу поступка и ако оштећени као тужилац, према свом имовном стању, не може сносити трошкове заступања.

О захтеву из става 1. овог члана одлучује судија за претходни поступак, председник претресног већа односно судија појединац, а пуномоћника решењем поставља председник суда из реда адвоката по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора за одређивање бранилаца по службеној дужности (члан 76.).

Престанак својства оштећеног као тужиоца

Члан 59.

Својство оштећеног као тужиоца престаје:

- 1) одустанком од оптужбе;
- 2) преузимањем кривичног гоњења од стране јавног тужиоца;
- 3) смрћу оштећеног као тужиоца.

Одустанак од оптужбе

Члан 60.

Оштећени као тужилац може својом изјавом суду пред којим се води кривични поступак одустати од оптужбе до завршетка припремног рочишта или главног претреса. Изјава о одустанку је неопозива.

Ако оштећени као тужилац не дође на припремно рочиште или главни претрес, иако је уредно позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, сматраће се да је одустао од оптужбе, ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Преузимање кривичног гоњења од стране јавног тужиоца

Члан 61.

У поступку који се води по оптужби оштећеног као тужиоца, јавни тужилац има право да до завршетка главног претреса преузме кривично гоњење и заступање оптужбе.

Ако јавни тужилац преузме кривично гоњење у складу са ставом 1. овог члана, оштећени може изјавити жалбу због свих основа због којих се пресуда може побити (члан 442.).

Смрт оштећеног као тужиоца

Члан 62.

Ако оштећени као тужилац умре у току трајања кривичног поступка, његов брачни друг, лице са којим живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници, деца,

родитељи, усвојеници, усвојитељи, браћа и сестре могу у року од три месеца од дана његове смрти дати изјаву да настављају кривично гоњење и заступање оптужбе.

Сходна примена одредаба о оштећеном

Члан 63.

На оштећеног као тужиоца сходно се примењују одредбе члана 52. став 5. и чл. 54. и 55. став 1. овог законика.

3. Приватни тужилац

Права приватног тужиоца

Члан 64.

Приватни тужилац има право:

- 1) да поднесе и заступа приватну тужбу;
- 2) да поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;
- 3) да ангажује пуномоћника;
- 4) да предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Поред права из става 1. овог члана, приватни тужилац има права која припадају јавном тужиоцу, осим оних која јавни тужилац има као државни орган.

Приватна тужба

Члан 65.

Приватна тужба подноси се надлежном суду.

Приватна тужба се подноси у року од три месеца од дана када је оштећени сазнао за кривично дело и осумњиченог.

Ако је оштећени поднео кривичну пријаву или предлог за кривично гоњење, а у току поступка се утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби, пријава, односно предлог сматраће се благовременом приватном тужбом ако су поднети у року предвиђеном за приватну тужбу.

Оштећени малолетник који је навршио шеснаест година овлашћен је да сам поднесе приватну тужбу.

Противтужба

Члан 66.

Окривљени против кога је поднета приватна тужба за кривично дело увреде може до завршетка главног претреса, и после протека рока из члана 65. став 2. овог законика,

поднети противтужбу против приватног тужиоца који је према њему истом приликом учинио кривично дело увреде.

О приватној тужби и противтужби суд доноси једну одлуку.

Сходна примена одредаба о оштећеном и оштећеном као тужиоцу

Члан 67.

На приватног тужиоца сходно се примењују одредбе члана 52. став 5. и чл. 54, 55, 60. и 62. овог законика.

Глава VI

ОКРИВЉЕНИ И БРАНИЛАЦ

1. Окривљени

Права окривљеног

Члан 68.

Окривљени има право:

1) да у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе и доказима који су против њега прикупљени;

2) да ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;

3) да се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;

4) да његовом саслушању присуствује бранилац;

5) да у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;

6) да непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;

7) да му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;

8) да разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;

9) да прикупља доказе за своју одбрану;

10) да се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;

11) да користи правна средства и правне лекове;

12) да предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка дужан је да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из тач. 2. до 4. и 6. става 1. овог члана.

Права ухапшеног

Члан 69.

Ухапшени, поред права из члан 68. став 1. тач. 2. до 4. и 6. и става 2. овог законика, има право:

- 1) да одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) да, пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се контролише само гледањем а не и слушањем;
- 3) да захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник међународне организације ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) да захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, и лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 сати, предато надлежном судији за претходни поступак или, ако се то не догоди, пуштено на слободу.

Дужности окривљеног

Члан 70.

Окривљени је дужан:

- 1) да се одазове на позив органа поступка;
- 2) да о намери да промени адресу или боравиште и о промени адресе или боравишта обавести орган поступка;
- 3) да својим поступцима не нарушава углед органа поступка и достојанство учесника у поступку.

2. Бранилац

Права браниоца

Члан 71.

Бранилац има право:

- 1) да са ухапшеним, пре његовог првог саслушања, обави поверљив разговор који се контролише само гледањем а не и слушањем;
- 2) да непосредно пре првог саслушања осумњиченог прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 3) да после доношења закључка о спровођењу истраге, или после непосредног подизања оптужнице (члан 336. став 6.), а и пре тога ако је окривљени саслушан, у складу са одредбама овог законика разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 4) да са окривљеним који је у притвору неометано и на поверљив начин разговара и води преписку, осим ако изузетно овим закоником није нешто друго предвиђено (члан 226.);

- 5) да у корист окривљеног предузима све радње које може предузети окривљени;
- 6) да предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Дужности браниоца

Члан 72.

Бранилац је дужан:

- 1) да пуномоћје без одлагања поднесе органу поступка;
- 2) да окривљеном пружи помоћ у одбрани стручно, савесно и благовремено;
- 3) да не злоупотреби права у циљу одуговлачења поступка;
- 4) да окривљеног упозори на последице одрицања или одустајања од права;
- 5) да изјави жалбу против пресуде којом је окривљеном изречена казна затвора од 30 до 40 година, без обзира да ли се окривљени томе противи;
- 6) да пружа правну помоћ окривљеном у року од тридесет дана од дана када је отказао пуномоћје, ако пре истека тог рока не буде изабран бранилац у складу са чланом 74. став 1. овог законика.

Право на пружање одбране

Члан 73.

Бранилац може бити само адвокат, кога у кривичном поступку за кривична дела за која је прописана казна затвора до три године може заменити адвокатски приправник.

У првостепеном поступку пред вишим судом и у поступку пред апелационим судом који решава о правном леку против одлуке вишег суда, бранилац може бити само адвокат са најмање пет година адвокатске праксе или праксе у суду или тужилаштву на изборној функцији. У поступку пред Врховним касационим судом бранилац може бити адвокат са најмање седам година адвокатске праксе или праксе у суду или тужилаштву на изборној функцији.

Бранилац не може бити:

- 1) саокривљени, оштећени, брачни друг или лице које са саокривљеним, оштећеним или тужиоцем живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота, њихов сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена, или по тазбини до другог степена;
- 2) лице које је као сведок позвано на главни претрес, осим ако по овом закоником не може бити испитано као сведок, или је ослобођено дужности сведочења и изјавило да неће да сведочи;
- 3) лице које је у истом предмету поступало као судија, јавни тужилац, заступник оштећеног, службеник полиције, или друго лице које је предузимало радње у предистражном поступку;
- 4) бранилац саокривљеног који се у истом предмету терети за исто кривично дело, осим ако орган поступка закључи да то не би штетило интересима одбране.

Изабрани бранилац

Члан 74.

Браниоца може изабрати и пуномоћјем овластити окривљени сам, или његов законски заступник, брачни друг, сродник по крви у правој линији, усвојилац, усвојеник, брат, сестра, хранилац, и лице са којим окривљени живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници, осим ако се томе окривљени изричито противи.

Окривљени може дати браниоцу и усмено пуномоћје изјавом на записник код органа поступка.

Обавеза обезбеђивања браниоца

Члан 75.

Окривљеном се мора обезбедити бранилац:

1) ако је нем, глув или неспособан да се сам успешно брани – од првог саслушања, па до правноснажног окончања кривичног поступка;

2) ако се поступак води због кривичног дела за које је прописана казна затвора преко десет година – од првог саслушања, па до правноснажног окончања кривичног поступка;

3) ако је задржан, или му је забрањено да напушта стан или је притворен – од лишења слободе, па до правноснажности решења о укидању мере;

4) ако му се суди у одсуству – од доношења решења о суђењу у одсуству, па док суђење у одсуству траје;

5) ако се главни претрес одржава у његовој одсутности због неспособности коју је сам проузроковао – од доношења решења да се главни претрес одржи у његовој одсутности, па до правноснажности решења којим суд утврђује престанак неспособности за учествовање на главном претресу;

6) ако се против њега води поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења – од подношења предлога за изрицање такве мере, па до доношења одлуке из члана 529. ст. 2. и 3. овог законика или до правноснажности решења о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења;

7) од почетка преговора са јавним тужиоцем о закључењу споразума из члана 318. став 1, члана 325. став 1. и члана 332. став 1. овог законика, па до доношења одлуке суда о споразуму;

8) ако бранилац, постављен по службеној дужности, буде разрешен из разлога предвиђених у члану 82. став 1. тачка 3. и став 2. или искључен из разлога из члана 84. тач. 2. и 3. овог законика, или изабрани бранилац у случају постојања обавезе обезбеђивања браниоца буде искључен – од доношења решења о разрешењу или искључењу, па док обавеза обезбеђивања браниоца траје у складу са одредбама овог члана.

Бранилац по службеној дужности

Члан 76.

Ако у случајевима из члана 75. овог законика бранилац не буде изабран или у току поступка окривљени остане без браниоца, или се у случају из члана 73. став 3. тачка 4. овог законика не споразуме са саокривљенима о браниоцу или не изабере другог браниоца, председник првостепеног суда ће му за даљи ток поступка поставити браниоца по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора.

Адвокатска комора је дужна да у списку из става 1. овог члана наведе датум уписа адвоката у именик адвоката и да приликом састављања списка води рачуна о томе да практични или стручни рад адвоката у области кривичног права даје основа за претпоставку да ће одбрана бити делотворна.

Бранилац постављен по службеној дужности може тражити да буде разрешен само из оправданих разлога.

Бранилац у приправности

Члан 77.

Ако окривљени изјави органу поступка у писаном облику или усмено на записник изјави да одбија браниоца постављеног по службеној дужности и да жели да се брани искључиво сам, председник суда може посебним решењем одлучити да, у зависности од тежине кривичног дела, сложености случаја и својстава окривљеног, постављени бранилац остане бранилац у приправности, са општим и посебним дужностима прописаним овим закоником.

Орган поступка упозориће окривљеног да изостанак стручне помоћи браниоца може отежати одбрану, и ово упозорење унети у записник.

Изјава окривљеног из става 1. овог члана производи дејство све док је окривљени на исти начин не опозове, или не допуни изјавом да прихвата и другу врсту браниоачеве помоћи, осим оне прописане у члану 78. овог законика.

Посебне дужности браниоца у приправности

Члан 78.

Поред дужности из члана 72. тач. 2, 3, 4. и 5. овог законика, бранилац у приправности има и следеће посебне дужности:

- 1) да окривљеног упозори да изостанак стручне помоћи браниоца може отежати одбрану;
- 2) да се упозна са садржајем доказних радњи и садржајем и током главног претреса;
- 3) да окривљеном даје објашњења и савете, усмено ако окривљени прихвата да са њим разговара, или путем преписке ако окривљени одбија да разговара;
- 4) да изнесе завршну реч, ако се окривљени томе изричито не противи;
- 5) да уз изричиту сагласност окривљеног изјави редовни прави лек;
- 6) да на захтев окривљеног предузме и друге радње у поступку.

Одбрана сиромашних

Члан 79.

Окривљеном који према свом имовинском стању не може да плати награду и трошкове браниоца, поставиће се на његов захтев бранилац иако не постоје разлози за обавезу обезбеђивања браниоца:

1) ако се кривични поступак се води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко пет година;

2) ако се кривични поступак води за кривично дело за која је забрањена казна затвора до пет година, уколико то налажу разлози правичности.

О захтеву из става 1. овог члана одлучује судија за претходни поступак, председника претресног већа или судија појединац, а браниоца поставља председник суда по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора.

Постављени бранилац из става 1. овог члана има својство браниоца по службеној дужности.

Заједнички бранилац и више бранилаца

Члан 80.

Више окривљених могу у истом предмету имати заједничког браниоца само ако то не омета стручно, савесно и благовремено пружање помоћи у одбрани.

Ако супротно ставу 1. овог члана или члану 73. став 3. тачка 4. овог законика више окривљених има заједничког браниоца, орган поступка ће их позвати да се у року од три дана одреде кога од њих ће бранити дотадашњи заједнички бранилац и ко ће изабрати другог браниоца, или да свако од њих изабере другог браниоца, а у случају обавезе обезбеђивања браниоца затражиће да се свакоме од њих постави бранилац по службеној дужности.

Један окривљени може имати истовремено у поступку највише три браниоца, а сматра се да је одбрана обезбеђена кад у поступку учествује један од бранилаца.

Ако један окривљени има више од три браниоца, орган који води поступак позваће га да се у року од три дана одреде које ће браниоце задржати, уз упозорење да ће, у случају да то не учини, браниоцима сматрати прва три адвоката по редоследу предаје или давања пуномоћја на записник.

Престанак права и дужности браниоца

Члан 81.

Браниоцу престају права и дужности у случају да:

- 1) окривљени опозове пуномоћје;
- 2) изабрани бранилац откаже пуномоћје;
- 3) буде разрешен;
- 4) буде искључен.

Разлози за разрешење браниоца

Члан 82.

Бранилац по службеној дужности биће разрешен:

- 1) ако окривљени или лице из члана 74. став 1. овог законика узме другог браниоца;
- 2) ако окривљени изјави да жели да се брани сам, а председник суда не одлучи да бранилац остане у својству браниоца у приправности (члан 77. став 1.);
- 3) ако не извршава дужност из члана 72. тачка 2. овог законика;
- 4) ако су услед промене имовинског стања окривљеног престали да постоје разлози из члана 79. став 1. овог законика.

Бранилац у приправности биће разрешен ако не извршава дужности из члана 78. тач. 1. до 6. овог законика.

Одлучивање о разрешењу

Члан 83.

Решење о разрешењу браниоца доноси председник суда на предлог јавног тужиоца, окривљеног, браниоца или поступајућег судије.

Против решења о разрешењу из разлога наведених у члану 82. став 1. тачка 1. овог законика жалба није дозвољена, а жалба против решења о разрешењу из разлога наведених у члану 82. став 1. тач. 2. и 3. и став 2. овог законика не задржава извршење.

О разрешењу браниоца из разлога наведених у члану 82. став 1. тачка 3. и став 2. овог законика председник суда известиће надлежну адвокатску комору.

Разлози за искључење браниоца

Члан 84.

Бранилац ће бити искључен:

- 1) ако нема право да буде бранилац (члан 73. став 3.);
- 2) ако после опомене и изречене новчане казне настави да нарушава ред;
- 3) ако против њега буде покренут кривични поступак због основане сумње да је у вези са истим предметом учинио кривично дело спречавање и ометање доказивања или бекство и омогућавање бекства лица лишеног слободе;
- 4) ако му је пуномоћје поново дато након опозива или отказа пуномоћја, а до тога је очигледно дошло у циљу злоупотребе права (члан 14. став 4.);
- 5) ако се ради о заједничком браниоцу противно одредбама члана 73. став 3. тачка 4. и члана 80. став 1. овог законика, а окривљени се не договоре кога од њих ће тај бранилац бранити (члан 80. став 2.);
- 6) ако се окривљени који има више од три браниоца не определи које ће браниоце задржати, у складу са чланом 80. став 4. овог законика.

Одлучивање о искључењу

Члан 85.

О искључењу браниоца одлучује суд решењем на предлог јавног тужиоца или по службеној дужности.

Решење из става 1. овог члана доноси у току предистражног поступка и истраге судија за претходни поступак, након подношења оптужбе председник већа које одлучује о потврђивању оптужнице, после потврђивања оптужнице председник претресног већа, а на главном претресу претресно веће, односно судија појединац.

Пре доношења решења из става 1. овог члана суд је дужан да позове окривљеног и браниоца да се о предлогу изјасне у року од 24 сата и приложи доказе за своје тврдње, и упозори их да ће у случају да изјашњење изостане или уз њега не буду приложени докази, одлука бити донета на основу расположивих података.

Жалба против решења из става 1. овог члана не задржава његово извршење.

О искључењу браниоца из разлога наведених у члану 84. тач. 2, 3. и 4. овог законика суд ће извести надлежну адвокатску комору.

Глава VII

ДОКАЗИ

A. Основне одредбе

Доказивање чињеница у поступку

Члан 86.

У поступку се докази прикупљају и изводе у складу са одредбама овог законика, као и на други законит начин који је према степену достигнутог научног сазнања и искуству погодан за утврђивање чињеница.

Предмет доказивања

Члан 87.

Предмет доказивања су чињенице које чине обележје кривичног дела, или од којих зависи примена неке друге одредбе кривичног закона.

Предмет доказивања су и чињенице од којих зависи примена одредаба кривичног поступка.

Не доказују се чињенице које су по оцени суда општепознате, неспорне међу странкама, у довољној мери доказане или сазнате у вршењу судске функције.

Незаконити докази

Члан 88.

Докази који су прибављени противно члану 16. став 5. овог законика (незаконити докази) не могу бити коришћени у кривичном поступку.

Незаконити докази се издвајају из списка, стављају у посебан запечаћени омот и чувају код судије за претходни поступак до правноснажног окончања кривичног поступка, а након тога се уништавају и о томе се саставља записник.

Б. Доказне радње

1. Саслушање окривљеног

Претпоставке за саслушање окривљеног

Члан 89.

Кад се окривљени први пут саслушава, питаће се за име и презиме, јединствени матични број грађана, надимак, име и презиме родитеља, девојачко породично име мајке, где је рођен, где станује, дан, месец и годину рођења, држављанство, занимање, породичне прилике, да ли је писмен, какве је школе завршио, да ли је и на који начин регулисао војну обавезу, шта он и чланови његовог породичног домаћинства поседују од имовине, да ли је, кад и зашто осуђиван, да ли је и кад изречена кривична санкција извршена и да ли се против њега води поступак за које друго кривично дело.

Окривљеном ће се саопштити и омогућити да користи права из члана 68. став 1. овог законика, а упозориће се на дужности које има (члан 70.) и на последице ако их не испуни (чл. 106, 197. став 2. и члан 242.).

Окривљени ће се након тога позвати да се изричито изјасни о томе да ли ће узети браниоца по свом избору, уз упозорење да ће му ако не изабере браниоца, а постоји обавеза обезбеђивања браниоца, бити постављен бранилац по службеној дужности, односно бранилац у приправности.

Окривљени може бити саслушан у одсуству браниоца ако се изричито одрекао тог права, ако уредно позвани бранилац није присутан иако је обавештен о саслушању (члан 306. ст. 1. и 5.), а не постоји могућност да окривљени узме другог браниоца или ако за прво саслушање окривљени није обезбедио присуство браниоца ни у року од 24 сата од часа кад је поучен о овом праву (члан 68. став 1. тачка 3.), осим када постоји обавеза обезбеђивања браниоца у складу са чланом 75. тач. 1. и 2. овог законика.

Ако окривљени није поучен или му није омогућено да користи права из става 2. овог члана или изјава окривљеног из става 3. овог члана о присуству браниоца није унета у записник или ако је поступљено притивно одредбама става 4. овог члана, на исказу окривљеног не може се заснивати судска одлука.

Правила о саслушању окривљеног

Члан 90.

Окривљени се саслушава усмено, са пристојношћу и уз пуно поштовање његове личности. Окривљени има право да се при саслушању користи својим белешкама.

Приликом саслушања окривљеном ће се омогућити да се у неометаном излагању изјасни о свим околностима које га терете и да изнесе све чињенице које му служе за одбрану.

Кад окривљени заврши свој исказ, а потребно је да се исказ употпуни или разјасни, поставиће му се питања која морају бити јасна, одређена и разумљива, не смеју садржати обману, нити се заснивати на претпоставци да је признао нешто што није признао и не смеју представљати навођење на одговор, осим ако се ради о унакрсном саслушању на главном претресу.

Ако се доцнији искази окривљеног разликују од ранијих, а нарочито ако окривљени опозове своје признање, орган поступка га може позвати да изнесе разлоге зашто је дао различите исказе, односно зашто је опозвао признање.

Саслушање преко тумача

Члан 91.

Ако је окривљени глув, постављаће му се питања писмено, а ако је нем, позваће се да писмено одговара. Ако се саслушање не може обавити на овај начин, позваће се као тумач лице које се са окривљеним може споразумети.

Ако тумач није раније заклет, положиће заклетву да ће верно пренети питања која се окривљеном упућују и изјаве које он буде давао.

Одредбе овог законика које се односе на вештаке сходно се примењују и на тумаче.

Признање окривљеног

Члан 92.

Када окривљени призна да је учинио кривично дело, орган поступка дужан је да и даље прикупља доказе о учиниоцу и кривичном делу само ако постоји основана сумња у истинитост признања или је признање непотпуно, противречно или нејасно и ако је у супротности са другим доказима.

Суочење окривљеног

Члан 93.

Окривљени може бити суочен са сведоком или другим окривљеним, ако се њихови искази не слажу у погледу важних чињеница.

Суочени ће се поставити један према другом и орган поступка ће од њих захтевати да један другом понове своје исказе о свакој спорној околности и да расправљају о истинитости онога што су исказали. Ток суочења и изјаве при којима су остали суочени орган поступка ће унети у записник.

Препознавање предмета

Члан 94.

Предмети који су у вези са кривичним делом или који служе као доказ показале се окривљеном ради препознавања, пошто их претходно опише. Ако се ови предмети не могу донети, окривљени се може одвести на место где се они налазе.

2. Испитивање сведока

а) Основне одредбе

Сведок

Члан 95.

Сведок је лице за које је вероватно да ће моћи да да обавештења о кривичном делу, учиниоцу или о другим чињеницама које се утврђују у поступку.

Способност и дужност сведочења

Члан 96.

Свако лице које има способност да пренесе своја сазнања или опажања у вези са предметом сведочења има способност сведочења.

Оштећени, оштећени као тужилац или приватни тужилац може се испитати као сведок.

Свако лице које се као сведок позива дужно је да се одазове позиву, а ако овим закоником није другачије одређено (чл. 97. и 98.), дужно је и да сведочи.

Искључење од дужности сведочења

Члан 97.

Од дужности сведочења искључени су:

1) лице које би својим исказом повредило дужност чувања државне, војне, службене или професионалне тајне, док га надлежни орган односно лице у чију је корист установљено чување тајне својом изјавом не ослободи те дужности;

2) бранилац окривљеног о ономе што му је окривљени као свом браниоцу поверио;

3) овлашћено службено лице полиције о садржају обавештења које је добило у смислу члана 294. овог законика.

Ослобођење од дужности сведочења

Члан 98.

Од дужности сведочења ослобођени су:

1) лице са којим окривљени живи у браку, ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота;

2) сродник окривљеног по крви у правој линији, у побочној линији до трећег степена закључно, као и сродник по тазбини до другог степена закључно;

3) усвојеник и усвојилац окривљеног;

4) малолетно лице које, с обзиром на узраст и душевну развијеност, није способно да схвати значај права да не мора сведочити, осим ако то сам окривљени захтева.

Орган поступка је дужан да лице из става 1. овог члана, пре испитивања или чим сазна за његов однос према окривљеном, упозори да не мора да сведочи. Упозорење и одговор се уносе у записник.

Лице које има основа да ускрати сведочење према једном од окривљених, ослобођено је од дужности сведочења и према осталим окривљенима, ако се његов исказ према природи ствари не може ограничити само на остале окривљене.

Претпоставке за испитивања сведока

Члан 99.

Сведок ће се опоменути да је дужан да говори истину и да не сме ништа да прећути, а затим ће се упозорити да давање лажног исказа представља кривично дело.

Сведок ће се упозорити и да није дужан да одговори на одређено питање ако је вероватно да би тиме изложио себе или лица из члана 98. став 1. тач. 1. до 3. овог законика тешкој срамоти, знатној материјалној штети или кривичном гоњењу. Ово упозорење ће се унети у записник.

Сведок ће се затим питати за име и презиме, јединствени матични број грађана, име оца, или мајке, боравиште, место и годину рођења и његов однос са окривљеним и оштећеним. Сведок ће се упозорити да је дужан да о промени адресе или боравишта обавести орган поступка.

Ако је као сведок испитано лице противно члану 97. овог законика, или ако лице које је ослобођено од дужности сведочења (члан 98.) није на то упозорено или се није изричито одрекло тог права или ако упозорење и одрицање није убележено у записник, или ако је исказ сведока изнуђен силом, претњом или другим сличним забрањеним средством (члан 9.), на исказу сведока не може се заснивати судска одлука.

Заклетва сведока

Члан 100.

Од сведока ће се захтевати да пре сведочења положи заклетву.

Пре главног претреса, сведок може положити заклетву само ако постоји бојазан да због болести или због других разлога неће моћи да дође на главни претрес. Разлог због кога је тада положена заклетва навешће се у записнику.

Текст заклетве гласи: „Заклињем се да ћу о свему што пред судом будем питан говорити само истину и да ништа од онога што ми је познато нећу прећутати“.

Сведок заклетву полаже усмено, читањем њеног текста, или потврдним одговором након саслушаног садржаја текста заклетве коју је прочитао орган поступка. Неми сведоци који знају да читају и пишу потписују текст заклетве, а глуви или неми сведоци, који не знају ни да читају ни да пишу заклињу се уз помоћ тумача.

Одбијање и разлози одбијања сведока да положи заклетву унеће се у записник.

Сведок који не полаже заклетву

Члан 101.

Не полаже заклетву сведок:

- 1) који је у време саслушања млађи од 16 година живота;
- 2) који због душевног стања не може да схвати значај заклетве.

Правила о испитивању сведока

Члан 102.

Сведок се испитује понаособ и без присуства осталих сведока. Сведок је дужан да сведочи усмено.

После општих питања, сведок се позива да изнесе све што му је о предмету познато.

Кад сведок заврши свој исказ, а потребно је да се његов исказ провери, допуни или разјасни, поставиће му се питања која морају бити јасна, одређена и разумљива, не смеју садржати обману, нити се заснивати на претпоставци да је изјавио нешто што није изјавио и не смеју представљати навођење на одговор, осим ако се ради о унакрсном испитивању на главном претресу.

Сведок ће се увек питати откуд му је познато оно о чему сведочи.

Оштећени који се испитује као сведок питаће се да ли жели да у кривичном поступку остварује имовинскоправни захтев.

Ако се испитивање сведока обавља преко тумача или ако је сведок глув или нем, испитивање се врши на начин предвиђен у члану 91. овог законика.

Суочење сведока

Члан 103.

Сведок може бити суочен са другим сведоком или окривљеним, ако се њихови искази не слажу у погледу важних чињеница.

На суочење сведока примениће се одредбе члана 93. став 2. овог законика.

Препознавање лица или предмета

Члан 104.

Ако је потребно да се утврди да ли сведок препознаје одређено лице или предмет, односно њихове особине које је описао, показаће му се то лице или предмет заједно са другим њему непознатим лицима или предметима чије су основне особине сличне онима какве је описао.

Након тога ће се од сведока затражити да изјави да ли лице или предмет може да препозна са сигурношћу или са одређеним степеном вероватноће и да, у случају потврдног одговора, на препознато лице или предмет укаже.

Препознавање лица у предистражном поступку и у истрази ће се обавити тако да лице које је предмет препознавања не може да види сведока, нити сведок може да види то лице пре него што приступи препознавању.

У предистражном поступку и у истрази препознавање лица се обавља у присуству јавног тужиоца.

Кажњавање сведока

Члан 105.

Ако сведок који је уредно позван не дође, а изостанак не оправда, или се без одобрења удаљи са места где треба да буде испитан, орган поступка може наредити да сведок буде принудно доведен, а може се и казнити новчано до 100.000 динара.

Ако сведок дође, па пошто је упозорен на последице одбије без законског разлога да сведочи, јавни тужилац или суд може га казнити новчано до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да сведочи, може га још једном казнити истом казном.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

б) Заштита сведока

Основна заштита

Члан 106.

Орган поступка је дужан да оштећеног или сведока заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

Учесника у поступку или друго лице које пред органом поступка вређа оштећеног или сведока, прети му или угрожава његову безбедност, јавни тужилац или суд ће опоменути, а може га и новчано казнити до 150.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

По пријему обавештења од органа полиције или суда или по сопственом сазнању о постојању насиља или озбиљне претње јавни тужилац ће предузети кривично гоњење или ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца.

Јавни тужилац или суд може захтевати да полиција предузме мере заштите оштећеног или сведока у складу са законом.

1. ЗАШТИТА ПОСЕБНО ОСЕТЉИВОГ СВЕДОКА

Посебно осетљиви сведок

Члан 107.

Сведоку који је с обзиром на узраст, животно искуство, начин живота, пол, здравствено стање, природу, начин или последице извршеног кривичног дела, односно друге околности случаја посебно осетљив, суд може по службеној дужности, на захтев странака или самог сведока одредити статус посебно осетљивог сведока.

Решење о одређивању статуса посебно осетљивог сведока доноси судија за претходни поступак, председник претресног већа или судија појединац.

Ако сматра да је то потребно ради заштите интереса посебно осетљивог сведока, судија из става 2. овог члана ће донети решење о постављању пуномоћника сведоку, а председник суда ће на терет буџетских средстава поставити пуномоћника по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора.

Против решења из ст. 2. и 3. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Правила о испитивању посебно осетљивог сведока

Члан 108.

Посебно осетљивом сведоку питања се могу постављати само преко суда који ће се према њему односити са посебном пажњом, настојећи да се избегну могуће штетне последице кривичног поступка по личност, телесно и душевно стање сведока. Испитивање се може обавити уз помоћ психолога, социјалног радника или другог стручног лица, о чему одлучује суд.

Ако суд одлучи да се посебно осетљиви сведок испита употребом техничких средстава за пренос слике и звука, испитивање се спроводи без присуства странака и других учесника у поступку у просторији у којој се сведок налази.

Посебно осетљиви сведок може се испитати и у свом стану или другој просторији односно у овлашћеној институцији која је стручно оспособљена за испитивање посебно осетљивих лица. У том случају суд може одредити да се примене мере из става 2. овог члана.

Посебно осетљиви сведок не може бити суочен са окривљеним, осим ако то сам захтева.

Против решења из ст. 1. до 3. овог члана није дозвољена посебна жалба.

2. ЗАШТИТА СВЕДОКА ОД ЗАСТРАШИВАЊА

Заштићени сведок

Члан 109.

Ако постоје околности које указују да би сведок давањем исказа или одговором на поједина питања себе или себи блиска лица изложио опасности по живот, здравље, слободу или имовину већег обима, суд може решењем о одређивању статуса заштићеног сведока одобрити једну или више мера посебне заштите.

Мере посебне заштите обухватају испитивање заштићеног сведока под условима и на начин који обезбеђују да се његова истоветност не открије општој јавности, а изузетно ни окривљеном и његовом браниоцу.

Мере посебне заштите

Члан 110.

Мере посебне заштите којима се обезбеђује да се истоветност заштићеног сведока не открије општој јавности су искључење јавности са главног претреса и забрана објављивања података о идентитету сведока.

Меру посебне заштите којом се окривљеном и његовом браниоцу ускраћују подаци о идентитету заштићеног сведока суд може изузетно одредити ако након узимања изјава од сведока и јавног тужиоца утврди да је живот, здравље или слобода сведока или њему блиског лица у тој мери угрожен да то оправдава ограничење права на одбрану и да је сведок веродостојан.

Идентитет заштићеног сведока који је ускраћен у складу са ставом 2. овог члана, суд ће открити окривљеном и његовом браниоцу најкасније тридесет дана пре почетка главног претреса.

Приликом одлучивања о мерама посебне заштите из ст. 1. и 2. овог члана суд ће водити рачуна да се одређује тежа мера ако се сврха може постићи применом блаже мере.

Покретање поступка за одређивање статуса заштићеног сведока

Члан 111.

Суд може одредити статус заштићеног сведока по службеној дужности, на захтев странака или самог сведока.

Захтев из става 1. овог члана садржи: личне податке о сведоку, податке о кривичном делу о коме се сведок испитује, чињенице и доказе који указују да у случају сведочења постоји опасност по живот, тело, здравље, слободу или имовину већег обима сведока или њему блиских лица и опис околности на које се сведочење односи.

Захтев се подноси у запечаћеном омоту на коме је назначено „заштита сведока – строго поверљиво“ и предаје се у току истраге судији за претходни поступак, а након ступања оптужнице на правну снагу председнику већа.

Ако сведок приликом испитивања ускрати давање података из члана 99. став 3. овог законика, одговор на поједина питања или сведочење у целини, уз образложење да постоје околности из члана 109. став 1. овог законика, суд ће позвати сведока да у року од три дана поступи у складу са одредбама ст. 2. и 3. овог члана.

Ако ускраћивање података, одговора или сведочења сматра очигледно неоснованим или сведок у остављеном року не поступи у складу са одредбама ст. 2. и 3. овог члана, суд ће применити одредбе члана 105. став 2. овог законика.

Одлучивање о одређивању статуса заштићеног сведока

Члан 112.

Решење о одређивању статуса заштићеног сведока доноси у току истраге судија за претходни поступак, а након ступања оптужнице на правну снагу претресно веће ако је у заседању, а ако није у заседању веће из члана 20. став 4. овог законика. Приликом одлучивања већа на главном претресу искључује се јавност (члан 368. став 1.), без изузетака прописаних у члану 369. став 2. овог законика.

Решењем из става 1. овог члана одређује се мера посебне заштите из члана 110. ст. 1. и 2. ово законика. У решењу о одређивању мере посебне заштите из члана 110. став 2. овог законика наводи се трајање мере и начин на који ће мера бити спроведена: измена или брисање из списка података о идентитету сведока, прикривање изгледа сведока, испитивање из посебне просторије уз промену гласа сведока, испитивање путем техничких средстава за пренос и промену звука и слике.

Против решења из става 2. овог члана или решења којим је одбијен захтев за одређивање статуса заштићеног сведока странке и сведок могу изјавити жалбу. О жалби на решење судије за претходни поступак одлучује веће из члана 20. став 4. овог законика, а у осталим случајевима о жалби одлучује веће (члан 20. став 4.) непосредно вишег суда. Одлуку о жалби веће је дужно да донесе у року од три дана од пријема списка.

Испитивање заштићеног сведока

Члан 113.

Када решење о одређивању статуса заштићеног сведока постане правноснажно, суд ће посебном наредбом, која представља службену тајну, на поверљив начин обавестити странке и сведока о дану, сату и месту испитивања сведока.

Пре почетка испитивања заштићени сведок се обавештава да се његова истоветност неће никоме открити осим суду, странкама и браниоцу окривљеног или, под условима из члана 110. ст. 2. и 3. овог законика, само суду, и упознаје се са мерама посебне заштите под којима ће бити испитан.

Суд ће упозорити све присутне да су дужни да чувају као тајну податке о заштићеном сведоку и њему блиским лицима и о другим околностима које могу довести до откривања њихове истоветности и да одавање тајне представља кривично дело. Упозорење и имена присутних лица унеће се у записник.

Суд ће забранити свако питање које захтева одговор који би могао да открије истоветност заштићеног сведока.

Ако се испитивање заштићеног сведока обавља путем техничких средстава за промену звука и слике, њима рукује стручно лице (члан 137. став 3.).

Заштићени сведок који је испитан под мером посебне заштите из члана 110. став 2. овог законика потписује записник псеудонимом.

Чување података о заштићеном сведоку

Члан 114.

Подаци о истоветности заштићеног сведока и њему блиских лица и о другим околностима које могу довести до откривања њихове истоветности, затвориће се у

посебан омот са назнаком „заштићени сведок – службена тајна“, запечатити и предати на чување судији за претходни поступак.

Запечаћени омот може отворати само суд који одлучује о правном леку против пресуде. На омоту ће се назначити дан и час отварања и имена чланова већа који су упознати са подацима из става 1. овог члана. Након тога омот ће се поново запечатити и вратити судији за претходни поступак.

Подаци из става 1. овог члана представљају службену тајну. Осим службених лица ова податке су дужна да чувају и друга лица која их у било ком својству сазнају.

Дужност обавештавања о мерама посебне заштите

Члан 115.

Полиција и јавни тужилац су приликом прикупљања обавештења од грађана дужни да их обавесте о мерама посебне заштите из члана 110. овог законика

Сходна примена одредаба о заштићеном сведоку

Члан 116.

Одредбе чл. 109. до 115. овог законика сходно се примењују и на вештака, стручног саветника и стручно лице.

3. Вештачење

а) Основне одредбе

Одређивање вештачења

Члан 117.

Орган поступка одредиће вештачење када не располаже потребним стручним знањем за утврђивање или оцену неке важне чињенице у поступку.

Вештачење се не може одредити ради утврђивања или оцене правних питања о којима се одлучује у поступку.

Способност за вештачење

Члан 118.

Вештак је лице које располаже потребним стручним знањем за утврђивање или оцену неке важне чињенице у поступку.

За вештачење ће се по правилу, одредити један вештак, а ако је вештачење сложено – два или више вештака.

Ако за одређену врсту вештачења постоје вештаци са списка сталних вештака, други вештаци се могу одредити само ако постоји опасност од одлагања, или ако су стални вештаци спречени, или ако то захтевају друге околности.

Ако за одређену врсту вештачења постоји стручна установа, или се вештачење може обавити у оквиру државног органа, таква вештачења, нарочито ако су сложенија, по правилу ће се поверити таквој установи или органу, који ће потом одредити једног или више стручњака за давање налаза и мишљења.

Ако за одређену врсту вештачења не постоји домаћи стручњак, стручна установа или државни орган, или је то оправдано због посебне сложености случаја, природе вештачења или других важних околности, за вештака се изузетно може одредити страни држављанин, односно вештачење се може изузетно поверити иностраној стручној установи или органу друге државе.

Дужност вештачења

Члан 119.

Лице које се позива као вештак дужно је да се одазове позиву и да свој налаз и мишљење да у одређеном року. На захтев вештака, из оправданих разлога, орган поступка може продужити рок.

Ако вештак који је уредно позван не дође, а изостанак не оправда, или се без одобрења удаљи са места где треба да буде испитан, орган поступка може наредити да се принудно доведе, а може се и казнити новчано до 100.000 динара, а стручна установа односно државни орган до 300.000 динара.

Ако вештак, након упозорења на последице ускраћивања вештачења, без оправданог разлога неће да вештачи, или не да налаз и мишљење у року који му је одређен, јавни тужилац или суд га може новчано казнити до 150.000 динара, а стручну установу односно државни орган до 500.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

Изузеће од дужности вештачења

Члан 120.

За вештака се не може одредити лице које је искључено (члан 97.) или ослобођено (члан 98.) од дужности сведочења, а ако је одређено за вештака, на његовом налазу и мишљењу не може се заснивати судска одлука.

Разлог за изузеће од дужности вештачења (члан 36. став 1.) постоји и у погледу лица које је запослено код оштећеног или окривљеног или је, заједно са њима или неким од њих, запослено код другог послодавца.

За вештака се, по правилу, неће одредити лице које је саслушано као сведок.

О жалби против решења који се одбија захтев за изузеће вештака (члан 40. став 5.) одлучује судија за претходни поступак или веће (члан 20. став 4.). Жалба одлаже извршење вештачења, уколико не постоји опасност од одлагања.

Одлучивање о одређивању вештачења

Члан 121.

Орган поступка по службеној дужности или на предлог странке и браниоца одређује вештачење писаном наредбом, а ако постоји опасност од одлагања вештачење се, уз обавезу сачињања службене белешке, може и усмено одредити.

Ако вештачење предложи странка или бранилац окривљеног, орган поступка га може позвати да предложи лице односно стручну установу или државни орган коме треба поверити вештачење и да постави питања на која вештак треба да одговори.

Против решења којим је у току истраге јавни тужилац одбио предлог окривљеног или његов браниоца из става 2. овог члана, може се изјавити жалба о којој одлучује судија за претходни поступак у року од 48 сати.

Ако одређивање вештачења предложи окривљени и његов бранилац, оштећени као тужилац или приватни тужилац, орган поступка може захтевати да се унапред положи новчани износ за трошкове вештачења.

Ако вештачење одређује суд, наредба се доставља и странкама.

Наредба о вештачењу

Члан 122.

Наредба о вештачењу садржи:

- 1) назив органа који је наредио вештачење;
- 2) име и презиме лица које је одређено за вештака односно назив стручне установе или државног органа коме је поверено вештачење;
- 3) означавање предмета вештачења;
- 4) питања на која треба одговорити;
- 5) обавеза да изузете и обезбеђене узорке, трагове и сумњиве материје преда органу поступка;
- 6) рок за подношење налаза и мишљења;
- 7) обавезу да налаз и мишљење достави у довољном броју примерака за суд и странке;
- 8) упозорење да чињенице које је сазнао приликом вештачења представљају тајну;
- 9) упозорење на последице давања лажног налаза и мишљења

Ако странка има стручног саветника (члан 129.) у наредби се назначује његово име и адреса.

Заклетва вештака

Члан 123.

Од вештака ће се захтевати да пре вештачења положи заклетву, а стално постављени вештак биће пре вештачења опоменут на већ положену заклетву.

Ако постоји бојазан да због болести или других разлога вештак неће моћи да дође на главни претрес, он заклетву може положити и пре главног претреса пред јавним тужиоцем или судом, уз њихову обавезу да у записнику наведу разлоге због којих се заклетва тада полаже.

Текст заклетве гласи: „Заклињем се да ћу вештачити у складу са правилима науке и вештине, савесно, непристрасно и по свом најбољем знању, и да ћу тачно и потпуно изнети свој налаз и мишљење“.

Поступак вештачења

Члан 124.

Пре почетка вештачења орган поступка упозориће вештака да давање лажног налаза и мишљења представља кривично дело и позвати га да предмет вештачења брижљиво размотри, да тачно наведе све што запази и нађе, и да своје мишљење изнесе непристрасно и у складу са правилима науке или вештине.

Орган поступка руководи вештачењем, показује вештаку предмете које ће размотрити, поставља му питања и по потреби тражи објашњења у погледу датог налаза и мишљења.

Ако је за сврхе вештачења потребно да се анализира нека материја, вештаку ће се, ако је то могуће, ставити на располагање само део те материје, а остатак ће се у потребној количини обезбедити за случај накнадних анализа.

Вештак има право да од органа поступка и странака тражи и добије допунска разјашњења, да разгледа предмете и разматра списе, да предлаже да се прикупе докази или прибаве предмети и подаци који су од важности за давање налаза и мишљења и да приликом увиђаја, реконструкције или спровођења друге доказне радње предложи да се разјасне поједине околности или да се лицу које даје изјаву поставе одређена питања.

Вештачење у стручној установи или државном органу

Члан 125.

Када је вештачење поверено стручној установи или државном органу, неће се применити одредбе чл. 123. и 124. ст. 1. и 2. овог законика, а орган поступка ће руководиоца установе или органа упозорити на последице давања лажног налаза и мишљења и на то да у давању налаза и мишљења не може учествовати лице из члана 120. овог законика.

Орган поступка ће стручној установи или државном органу ставити на располагање материјал потребан за вештачење и поступити у складу са чланом 124. став 3. овог законика.

Стручна установа или државни орган доставља писани налаз и мишљење потписан од лица која су извршила вештачење.

Руководилац стручне установе или државног органа дужан је да странку, на њен захтев, обавести о именима лица која ће извршити вештачење.

Орган поступка може тражити објашњења у погледу датог налаза и мишљења.

Смештање у здравствену установу у циљу вештачења

Члан 126.

Судија за претходни поступак, председник претресног већа или судија појединац, по службеној дужности или на предлог странке или вештака, може решењем одредити смештање окривљеног у здравствену установу ако је то неопходно за сврху медицинског вештачења.

Мера из става 1. овог члана може трајати најдуже до месец дана, а изузетно се, на образложени предлог вештака и по прибављеном миљењу руководиоца здравствене установе, може продужити најдуже за још месец дана.

Против решења из става 1. овог члана или решења којим је одбијен предлог из става 2. овог члана странке и бранилац окривљеног могу изјавити жалбу у року од 24 сата од када им је уручено решење.

О жалби из става 3. овог члана, која не задржава извршење решења из става 1. овог члана, одлучује веће (члан 20. став 4.) у року од 48 сати.

Ако се у здравствену установу смешта окривљени који се налази у притвору, судија за претходни поступак, председник претресног већа или судија појединац ће обавестити руководиоца установе о разлозима због којих је одређен притвор, да би се предузеле мере потребне за остварење сврхе притвора.

Време проведено у здравственој установи урачунаће се окривљеном у притвор, односно у изречену кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе.

Налаз и мишљење вештака

Члан 127.

Усмено дати налаз и мишљење вештака уноси се одмах у записник.

Вештаку се може одобрити да поднесе писани налаз и мишљење, у року који одреди орган поступка.

У записнику о вештачењу или у писаном налазу и мишљењу назначиће се ко је извршио вештачење, занимање, стручна спрема и специјалност вештака, као и имена и својство лица која су присуствовала вештачењу.

Након завршеног вештачења, орган поступка обавештава странке које вештачењу нису присуствовале да записник о вештачењу или писани налаз и мишљење могу разгледати и копирати, и одређује рок у којем могу да изнесу своје примедбе.

Недостаци у налазу и мишљењу вештака

Члан 128.

Орган поступка ће по службеној дужности или на предлог странака наредити да се вештачење понови:

- 1) ако је налаз нејасан, непотпун или у противречности сам са собом или са извиђеним околностима;
- 2) ако је мишљење нејасно, противречно или се појави сумња у његову истинитост.

Ако се недостаци из тач. 1. и 2. става 1. овог члана не могу отклонити поновним испитивањем вештака или допунским вештачењем, орган поступка ће одредити другог вештака који ће обавити ново вештачење.

Стручни саветник

Члан 129.

Стручни саветник је лице које располаже стручним знањем из области у којој је одређено вештачење.

Странка може изабрати и пуномоћјем овластити стручног саветника када орган поступка одреди вештачење.

Окривљени и оштећени као тужилац имају право да поднесу предлог за постављање стручног саветника под условима и у складу са чл. 58, 74, 79. ст. 1. и 2, чл. 118. ст. 3. и чланом 120. ст. 1. до 3. овог законика.

О жалби против решења којим је одбијен предлог из става 3. овог члана одлучује судија за претходни поступак или веће (члан 20. став 4.).

Права и дужности стручног саветника

Члан 130.

Стручни саветник има право да буде обавештен о дану, часу и месту вештачења и да присуствује вештачењу којем имају право да присуствују окривљени и његов бранилац, да у току вештачења прегледа списе и предмет вештачења и предлаже вештаку предузимање одређених радњи, да даје примедбе на налаз и мишљење вештака, да на главном претресу поставља питања вештаку и да буде испитан о предмету вештачења.

Стручни саветник је дужан да одлуку којом је одређен или пуномоћје без одлагања поднесе органу поступка, да странци пружи помоћ стручно, савесно и благовремено, да не злоупотребљава своја права и да не одуговлачи поступак.

б) Посебни случајеви вештачења

1. ВЕШТАЧЕЊЕ ТЕЛЕСНИХ ПОВРЕДА

Одређивање вештачења

Члан 131.

Ако постоји сумња у односу на врсту и начин настанка телесне повреде, орган поступка ће одредити вештачење телесних повреда.

Телесне повреде вештаче се, по правилу, прегледом повређеног, а ако то није могуће или по мишљењу вештака није потребно – на основу медицинске документације или других података у списима.

Приликом прегледа из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе члана 137. овог законика.

Налаз и мишљење вештака

Члан 132.

Вештак ће тачно описати повреде и по потреби сачинити фотодокуметацију, а потом дати мишљење, о врсти и тежини сваке поједине повреде и њиховом укупном дејству, с обзиром на њихову природу или посебне околности случаја, о томе какве последице те повреде обично производе, а какве су у конкретном случају произвеле, и о томе чиме су повреде нанете и на који начин.

Приликом вештачења, вештак је дужан да поступи у складу са одредбом члана 134. став 2. овог законика.

2. ВЕШТАЧЕЊЕ ЛЕША

Одређивање вештачења

Члан 133.

Ако постоји сумња да је смрт одређеног лица непосредна или посредна последица кривичног дела или је у тренутку смрти лице било лишено слободе или је непознат идентитет леша, суд ће одредити да лекар специјалиста за судску медицину изврши преглед и обдукцију леша.

Када се вештачи ван стручне установе, преглед и обдукцију леша извршиће према потреби два или више лекара из става 1. овог члана.

Ако је леш већ закопан, одредиће се ексхумација у циљу његовог прегледа и обдукције.

Налаз и мишљење вештака

Члан 134.

При обдукцији леша предузеће се потребне мере да се утврди идентитет леша и у том циљу посебно ће се описати спољне и унутрашње телесне особине леша и обезбедиће се одговарајући узорци са леша за форензичко-генетичку анализу и отисци папиларних линија.

Вештак је дужан да при прегледу и обдукцији леша обрати пажњу на нађени материјал биолошког порекла (крв, пљувачка, сперма, урин и др.), трагове и сумњиве материје, да их опише и изузме, а ако то орган поступка захтева или ако вештак посумња да је смрт проузрокована тровањем, обезбедиће узорке биолошког порекла (крв, урин, течност стакластог тела, телесни органи и др.).

О прегледу и обдукцији леша се по потреби може сачинити фотодокуметација.

У мишљењу ће вештак нарочито навести порекло и непосредни узрок смрти, као и шта је тај узрок изазвало.

Ако је на лешу нађена каква повреда, утврдиће се да ли је ту повреду нанео неко други, чиме је нанета, на који начин, колико времена пре него што је смрт наступила и да

ли је она проузроковала смрт, а ако је на лешу нађено више повреда, утврдиће се да ли је свака повреда нанета истим средством и која је повреда проузроковала смрт, да ли је више смртоносних повреда, какав је редослед њиховог настанка и да ли су само неке од њих проузроковале смрт или је смрт последица њиховог скупног деловања.

У случају из става 5. овог члана нарочито ће се утврдити да ли је смрт проузрокована самом врстом и општом природом повреде или због личног својства, или нарочитог стања организма повређеног, или због случајних околности или околности под којима је повреда нанета.

При прегледу и обдукцији зачетка или новорођенчета, поред обавеза из ст. 4. и 5. овог законика, треба посебно утврдити његову старост, способност за ванматерични живот, узрок смрти и да ли је рођено живо или мртво.

3. ПСИХИЈАТРИЈСКО ВЕШТАЧЕЊЕ

Одређивање вештачења

Члан 135.

Ако се појави сумња да је искључена или смањена урачунљивост окривљеног, да је окривљени услед зависности од употребе алкохола или опојних дрога учинио кривично дело или да је због душевних сметњи неспособан да учествује у поступку, орган поступка ће одредити психијатријско вештачење окривљеног.

Налаз и мишљење вештака

Члан 136.

Ако је вештачење одређено ради оцене урачунљивости окривљеног, вештак ће установити да ли је у време извршења кривичног дела код окривљеног постојала душевна болест, привремена душевна поремећеност, заостали душевни развој или друга тежа душевна поремећеност, одредиће природу, врсту, степен и трајност поремећености и дати мишљење о утицају таквог душевног стања на способност окривљеног да схвати значаја свога дела или управала својим поступцима.

Ако је вештачење одређено ради оцене способности окривљеног да учествује у поступку, вештак ће установити да ли код окривљеног постоје душевне сметње и дати мишљење да ли је окривљени способан да схвати природу и сврху кривичног поступка, разуме поједине процесне радње и њихове последице и сам или уз помоћ браниоца врши своју одбрану.

4. Увиђај

Предузимање увиђаја

Члан 137.

Увиђај се предузима када је за утврђивање или разјашњење неке важне чињенице у поступку потребно непосредно опажање органа поступка.

Предмет увиђаја може бити лице, ствар или место.

Приликом предузимања увиђаја орган поступка ће по правилу затражити помоћ стручног лица форензичке, саобраћајне, медицинске или друге струке, које ће, по потреби, предузети и проналажење, обезбеђивање или описивање трагова, извршити потребна мерења и снимања, сачинити скице, узети потребне узорке ради анализе или прикупити друге податке.

На увиђај се може позвати и вештак ако би његово присуство било од користи за давање налаза и мишљења.

Увиђај лица

Члан 138.

Увиђај окривљеног предузеће се и без његовог пристанка ако је потребно да се утврде чињенице важне за поступак.

Увиђај других лица може се без њиховог пристанка предузети само онда ако се мора утврдити да ли се на њиховом телу налази одређен траг или последица кривичног дела.

Ако су испуњени услови из члана 146. овог законика, од лица из ст. 1. и 2. овог члана могу се узети узорци ради анализе (чл. 146. и 147.).

Увиђај ствари

Члан 139.

Увиђај се предузима над покретним и непокретним стварима окривљеног или других лица. Увиђај леша се предузима ако су испуњени услови из 133. став 1. овог законика.

Лице из става 1. овог члана је дужно да органу поступка омогући приступ предметима и пружи потребна обавештења. Под условима из члана 152. овог законика, покретне ствари се могу привремено одузети.

Ако је ради предузимања увиђаја потребно ући у зграде, станове и друге просторије, примењују се одредбе чл. 160. и 163. став 1. тачка 1. овог законика.

Увиђај места

Члан 140.

Увиђај места се предузима на месту кривичног дела или другом месту на којем се налазе трагови кривичног дела.

Орган поступка може задржати лице затечено на месту увиђаја под условима предвиђеним у члану 296. овог законика.

5. Реконструкција догађаја

Одређивање реконструкције догађаја

Члан 141.

Ради проверавања изведених доказа или утврђивања чињеница које су од значаја за разјашњене ствари, орган поступка може одредити реконструкцију догађаја, која се обавља тако што ће се поновити радње или ситуације у условима под којима се према изведеним доказима догађај одиграо. Ако су у исказима појединих сведока или окривљених радње или ситуације различито приказане, реконструкција догађаја ће се, по правилу, посебно извршити са сваким од њих.

Реконструкција се не сме обавити на начин којим се вређа јавни ред и морал или се доводи у опасност живот или здравље људи.

Приликом реконструкције могу се, по потреби, поново извести поједини докази.

6. Исправе

Појам исправе

Члан 142.

Исправом се сматра сваки предмет или рачунарски податак који је подобан или одређен да служи као доказ какве важне чињенице која се утврђује у поступку (члан 87. ст. 1. и 2.).

Прибављање исправе

Члан 143.

Исправу по службеној дужности или на предлог странака прибавља орган поступка или подносе странке, по правилу у оригиналу.

Ако лице или државни орган одбије да на захтев органа поступка добровољно преда исправу, поступиће се у складу са одредбама члана 152. овог законика. Ако је оригинал исправе уништен, нестао или га је није могуће прибавити, може се прибавити копија исправе.

Орган поступка ће у записник унети садржај исправе и направити њену копију, а у случају потребе оригинал ће вратити подносиоцу.

Доказивање исправом

Члан 144.

Доказивање исправом врши се читањем, гледањем, слушањем или увидом у садржај исправе на други начин.

Исправа коју је у прописаном облику издао државни орган у границама своје надлежности, као и исправа коју је у таквом облику издало лице у вршењу јавног овлашћења које му је поверено законом, доказује истинитост онога што је у њој садржано.

Дозвољено је доказивати да је садржај исправе из става 2. овог члана неистинит или да је она неправилно састављена.

Истинитост садржаја осталих исправа утврђује се извођењем других доказа и оцењује у складу са чланом 16. став 2. овог законика.

7. Узимање узорака

Узимање биометријских узорака

Члан 145.

У циљу утврђивања чињеница важних за поступак од осумњиченог се могу и без пристанка узети отисци папиларних линија и делова тела, букални брис и лични подаци, саставити лични опис и направити фотографија (форензичка регистрација осумњиченог).

Кад је то неопходно ради утврђивања истоветности или у другим случајевима од интереса за успешно вођење поступка, суд може одобрити да се фотографија осумњиченог јавно објави.

Ради отклањања сумње о повезаности са кривичним делом, од оштећеног или другог лица затеченог на месту кривичног дела могу се и без пристанка узети отисци папиларних линија и делова тела и букални брис.

Радњу из ст. 1. и 3. овог члана по наредби јавног тужиоца или суда предузима стручно лице (члан 137. став 3.).

Узимање узорака биолошког порекла

Члан 146.

Узимању узорака биолошког порекла и предузимању других медицинских радњи које су по правилу медицинске науке неопходне ради анализе и утврђивања чињеница важних за поступак, може се приступити и без пристанка окривљеног, изузев ако би због тога наступила каква штета по његово здравље.

Ако је потребно утврдити постојање трага или последице кривичног дела на другом лицу, узимању узорака биолошког порекла и предузимању других медицинских радњи у складу са ставом 1. овог члана може се приступити и без пристанка лица, изузев ако би наступила каква штета по његово здравље.

Од окривљеног, оштећеног, сведока или другог лица може се ради утврђивања чињеница важних за поступак узети узорак гласа или рукописа ради упоређивања.

Радње из ст. 1. и 2. овог члана по наредби јавног тужиоца или суда предузима здравствени радник.

Лице из става 3. овог члана које без законског разлога (члан 68. став. 1. тачка 2. и члан 97. и 98. став 1.) обије да да узорак гласа или рукописа може, јавни тужилац или суд, казнити новчано до 150.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

Узимање узорака за форензичко-генетичку анализу

Члан 147.

Ако је потребно ради откривања учиниоца кривичног дела или утврђивања других чињеница важних за поступак, јавни тужилац или суд може наредити узимање узорка за форензичко-генетичку анализу:

- 1) са места кривичног дела и другог места на коме се налазе трагови кривичног дела;
- 2) од окривљеног и оштећеног, а под условима предвиђеним у члану 146. став 2. овог законика, и од другог лица.

У одлуци о изрицању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, првостепени суд може по службеној дужности наредити да се узорак за форензичко-генетичку анализу узме од:

- 1) окривљеног коме је за кривично дело учињено са умишљајем изречена казна затвора преко једне године;
- 2) окривљеног који је оглашен кривим за умишљајно кривично дело против полне слободе;
- 3) лица коме је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења.

8. Провера рачуна и сумњивих трансакција

Предмет провере

Члан 148.

Ако постоје основи сумње да осумњичени за кривично дело за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна или за кривично дело трговина утицајем (члан 366. Кривичног законика), примање мита (члан 367. Кривичног законика), давање мита (члан 368. Кривичног законика) поседује рачуне или обавља трансакције, орган поступка може одредити да се изврши провера рачуна или сумњивих трансакција.

Провера из става 1. овог члана обухвата:

- 1) прибављање података;
- 2) надзор над сумњивим трансакцијама;
- 3) привремено обустављање сумњиве трансакције.

Прибављање података

Члан 149.

Ако су испуњени услови из члана 148. став 1. овог законика, јавни тужилац може наредити банкарској или другој финансијској организацији да му у одређеном року достави податке:

- 1) о рачунима које осумњичени има или контролише и средствима која на њима држи;
- 2) из евиденције података.

Банкарска или финансијска организација дужна је да чува као тајну податак да је поступила у складу са ставом 1. овог члана.

Ако не покрене кривични поступак у року од шест месеци од дана када се упознао са подацима добијени надзором из става 1. овог члана или ако изјави да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка или ако сматра да прикупљени подаци нису потребни за вођење кривичног поступка, јавни тужилац ће донети решење о уништењу прикупљеног материјала.

О доношењу решења из става 3. овог члана јавни тужилац може обавестити лице према коме је спроведена доказна радња. Материјал се уништава под надзором јавног тужиоца који о томе саставља записник.

Надзор над сумњивим трансакцијама

Члан 150.

Ако су испуњени услови из члана 148. став 1. овог законика, јавни тужилац може захтевати да суд одреди надзор над сумњивим трансакцијама.

Надзор из става 1. овог члана одређује образложеном наредбом судија за претходни поступак. У наредби се наводе подаци о осумњиченом, ознака рачуна, обавеза банкарске или финансијске организације да доставља периодичне извештаје јавном тужиоцу и трајање надзора. Надзор може трајати најдуже три месеца, а због важних разлога може бити продужен највише за још три месеца. Надзор се обуставља чим престану разлози за његову примену.

Ако у наредби није другачије одређено, банкарска или друга финансијска организација је дужна да пре сваке трансакције обавести јавног тужиоца да ће трансакција бити извршена и да наведе рок у којем ће се трансакција извршити.

Ако због природе трансакције није могуће поступити у складу са ставом 3. овог члана, банкарска или друга финансијска организација ће обавестити јавног тужиоца одмах после извршења трансакције и навешће разлоге кашњења.

Банкарска или финансијска организација дужна је да чува као тајну податак да је поступила у складу са ставом 2. овог члана.

Ако јавни тужилац не покрене кривични поступак у року од шест месеци од дана када се упознао са подацима добијени надзором из става 1. овог члана или ако изјави да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка или ако сматра да прикупљени подаци нису потребни за вођење кривичног поступка, судија за претходни поступак ће донети решење о уништењу прикупљеног материјала.

О доношењу решења судија за претходни поступак може обавестити лице према коме је спроведена доказна радња. Материјал се уништава под надзором судије за претходни поступак који о томе саставља записник.

Привремено обустављање сумњиве трансакције

Члан 151.

Ако су испуњени услови из члана 148. став 1. овог законика и ако постоје основи сумње да осумњичени обавља трансакцију из члана 150. став 1. овог законика, на писани и образложени захтев јавног тужиоца судија за претходни поступак може наредити банкарској или другој финансијској организацији да привремено обустави извршење сумњиве трансакције.

Мера привременог обустављања из става 1. овог члана може трајати најдуже 72 сата, а у случају да трајање мере обухвата и нерадне дане може се по наредби суда продужити највише за још 48 сати.

Банкарска или финансијска организација дужна је да чува као тајну податак да је поступила у складу са ставом 1. овог члана.

9. Привремено одузимање предмета

Предмети који се одузимају

Члан 152.

Предмете који се по Кривичном законнику морају одузети или који могу послужити као доказ у кривичном поступку, орган поступка ће привремено одузети и обезбедити њихово чување.

Одлуку о привременом одузимању средстава која су предмет сумњиве трансакције (члан 150. став 1.) и њиховом стављању на посебан рачун ради чувања доноси суд.

У предмете из става 1. овог члана спадају и уређаји за аутоматску обраду података и опрема на којој се чувају или се могу чувати електронски записи.

Дужност држаоца предмета

Члан 153.

Лице које држи предмете из члана 152. ст. 1. и 2. овог законика дужно је да органу поступка омогући приступ предметима, пружи обавештења потребна за њихову употребу и да их на захтев органа преда. Пре одузимања предмета орган поступка ће по потреби у присуству стручног лица прегледати предмете.

Лице из става 1. овог члана које одбије да омогући приступ предметима, да пружи обавештења потребна за њихову употребу или да их преда, може, јавни тужилац или суд, казнити новчано до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да испуни своју дужност, може га још једном казнити истом казном. На исти начин поступиће се према службеном лицу у државном органу, војном објекту или одговорном лицу у предузећу или другом правном лицу.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

Искључење од дужности предаје предмета

Члан 154.

Од дужности предаје предмета искључено је лице које би њиховом предајом повредило дужност чувања државне, војне, службене или професионалне тајне (исповедник, адвокат, лекар, банкар, бабица и др.), док посебним прописом, изјавом лица у чију је корист установљено чување тајне или од стране надлежног органа не буде ослобођено те дужности.

Ако лице из става 1. овог члана не буде ослобођено дужности чувања тајне, суд га на образложени захтев странке може решењем ослободити те дужности. Жалба не задржава извршење решења.

Поступак привременог одузимања предмета

Члан 155.

Лицу од кога су предмети одузети, издаје се потврда у којој ће се они описати, навести где су пронађени, подаци о лицу од кога се предмети одузимају, као и својство и потпис лица које радњу спроводи.

Списи који могу да послуже као доказ ће се пописати, а ако то није могућно, списи ће се ставити у омот и запечатити. Власник списка може на омот ставити и свој печат.

Лице од кога су списи одузети позваће се да присуствује отварању омота. Ако се оно не одазове позиву или је одсутно, орган поступка ће омот отворити и прегледати и пописати списе. При прегледању списка мора се водити рачуна да њихов садржај не сазнају неовлашћена лица.

Повраћај привремено одузетих предмета

Члан 156.

Предмети који су у току поступка привремено одузети, вратиће се држаоцу ако престану разлози због којих су предмети привремено одузети, а не постоје разлози за њихово одузимање у складу чланом 538. овог законика.

Ако је предмет из става 1. овог члана неопходно потребан држаоцу, он му се може вратити и пре престанка разлога због којег је одузет, уз обавезу да га на захтев органа поступка донесе.

Јавни тужилац и суд пазе по службеној дужности на постојање разлога за привремено одузимање предмета.

10. Претресање

а) Основне одредбе

Предмет и основ претресања

Члан 157.

Претресање стана и других просторија, превозног средства или лица може се предузети ако је вероватно да ће се претресањем пронаћи окривљени, трагови кривичног дела или предмети важни за поступак.

Претресање из става 1. овог члана обухвата и уређаје за аутоматску обраду података и опрему на којој се чувају или се могу чувати електронски записи. Претресање се може предузети уз помоћ стручног лица (члан 137. став 3.).

Претресање стана и других просторија или лица се предузима на основу наредбе или изузетно без наредбе, на основу законског овлашћења.

Претресање превозног средства предузима се без наредбе, на основу законског овлашћења.

Привремено одузимање предмета

Члан 158.

Приликом претресања, одузеће се привремено предмети и исправе који су у вези са сврхом претресања.

Ако се приликом претресања нађу предмети који нису у вези са кривичним делом због кога је претресање извршено, али који указују на друго кривично дело за које се гони по службеној дужности, они ће се описати у записнику и привремено одузети, а о одузимању ће се одмах издати потврда.

Ако претресање није предузео јавни тужилац, нити је њему присуствовао, орган који је извршио претресање о томе ће одмах обавестити јавног тужиоца.

Ако јавни тужилац нађе да нема основа за покретање кривичног поступка или ако престану разлози због којих су предмети привремено одузети, а не постоје разлози за њихово одузимање у складу са 538. овог законика, предмети ће се одмах вратити лицу од кога су одузети.

Поступање са сумњивим стварима

Члан 159.

Ако се приликом претресања пронађе ствар за коју се не зна чија је, орган поступка објавиће оглас на табли скупштине општине на чијем подручју је претресање извршено и на чијем је подручју кривично дело учињено, а ако се ради о стварима веће вредности и у средставима јавног информисања, у коме ће описати ствар и позвати власника да се јави у року од једне године од дана објављивања огласа, уз упозорење да ће у противном ствар бити продата.

Ако је ствар подложна квару или је њено чување везано са знатним трошковима или ако ствар припада одбеглом или непознатом учиниоцу кривичног дела, она ће се продати по одредбама које важе за извршни поступак, а новац предати на чување у судски депозит.

Ако се у року од једне године нико не јави за ствари или за новац добијен од продаје ствари, суд ће донети решење да ствар постаје државна својина, односно да се новац унесе у буџет.

Власник ствари има право да у парници тражи повраћај ствари или новца добијеног од продаје ствари. Застаревање овог права почиње да тече од дана објављивања огласа.

б) Претресање на основу наредбе

Наредба о претресању

Члан 160.

На образложени захтев јавног тужиоца претресање наређује суд.

Наредба о претресању садржи:

- 1) назив суда који је наредио претресање;
- 2) означење предмета претресања;
- 3) разлог претресања;
- 4) назив органа који ће извршити претресање;
- 5) друге податке од значаја за претресање.

Претресање из става 1. овог члана ће започети најкасније у року од осам дана од дана издавања наредбе. Ако не започне у наведеном року, претресање се не може извршити и наредба ће се вратити суду.

Претпоставке за претресање

Члан 161.

Након предаје наредбе о претресању, држалац стана и других просторија или лице на коме ће се претресање извршити позива се да добровољно преда лице, односно предмете који се траже.

Држалац или лице из става 1. овог члана поучиће се да има право да узме адвоката, односно браниоца који може присуствовати претресању. Ако држалац или лице захтева присуство адвоката, односно браниоца, почетак претресања ће се одложити до његовог доласка, а најдуже за три сата.

Претресању се може приступити и без претходне предаје наредбе, као и без претходног позива за предају лица или ствари, и поуке о праву на браниоца, односно адвоката, ако се претпоставља оружани отпор, или друга врста насиља, или ако се очигледно припрема или је отпочело уништавање трагова кривичног дела или предмета важних за кривични поступак, или је држалац из става 1. овог члана недоступан.

Држалац из става 1. овог члана позваће се да присуствује претресању, а ако је он одсутан, позваће се да у његово име претресању присуствује неко од пунолетних чланова његовог домаћинства или друго лице.

Када се претресају војни објекти, просторије државних органа, предузећа или других правних лица, позваће се њихов руководилац или лице које он одреди, односно одговорно лице да присуствује претресању. Ако позвано лице не дође у року од три часа од часа пријема позива, претресање се може обавити и без његовог присуства.

Када се претреса адвокатска канцеларија у одсуству адвоката коме припада, позваће се представник надлежне адвокатске коморе, а ако то није могуће, други адвокат, члан исте адвокатске коморе. Ако позвани адвокат не дође у року од три сата од пријема позива, претресање се може обавити и без његовог присуства.

Претресању присуствују два пунолетна грађанина као сведоци. Они ће се пре почетка претресања упозорити да пазе на ток претресања, као и да имају право да пре потписивања записника о претресању ставе своје приговоре на садржину записника.

Када се спроводи претресање лица, сведоци и лице које спроводи претресање морају бити лица истог пола као и лице које се претреса.

Поступак претресања

Члан 162.

Претресање се врши обазриво, уз поштовање достојанства личности и права на интимност и без непотребног ремећења кућног реда. Претресање се врши по правилу дању, а изузетно и ноћу, односно између 22 и 06 часова, ако је дању започето па није довршено или је то одређено наредбом за претресање.

Закључане просторије, намештај, превозно средство или друге ствари отвориће се силом само ако њихов држалац није присутан или неће добровољно да их отвори или то одбије да учини присутно лице (члан 161. став 4.). Приликом отварања избегаваће се непотребно оштећење.

Ако се врши претресање уређаја и опреме из члана 157. став 2. овог законика, држалац предмета или присутно лице (члан 161. став 4.) дужно је да омогући приступ и да пружи обавештења потребна за њихову употребу. Пре одузимања ових предмета орган који врши претресање ће прегледати уређаје и опрему и пописати њихову садржину.

О сваком претресању ће се сачинити записник у коме ће се тачно описати предмети и исправе који се одузимају и место на коме су пронађени. У записник се уносе и примедбе пристуних лица. Записник о претресању потписују присутна лица. У случају да лице одбије да потпише записник, то ће се посебно навести. О одузетим предметима ће се сачинити потврда која ће се одмах издати лицу од кога су предмети, односно исправе одузете.

Ток претресања може се тонски и оптички снимити, а предмети пронађени током претресања могу се посебно фотографисати. Снимци и фотографије ће се приложити записнику о претресању.

в) Претресање без наредбе

Претресање стана и других просторија

Члан 163.

Јавни тужилац или овлашћена службена лица полиције могу изузетно без наредбе суда ући у стан и друге просторије и предузети претресање стана и других просторија или пронађених предмета без присуства сведока:

- 1) уз сагласност држаоца стана и друге просторије;

- 2) ако неко зове у помоћ;
- 3) ради лишења слободe учиниоца кривичног дела;
- 4) ради извршења одлуке суда о притварању или довођењу окривљеног;
- 5) ради отклањања непосредне и озбиљне опасности за људе или имовину.

Ако након уласка у просторије из става 1. овог члана није извршено претресање, држаоцу просторија или присутном лицу (члан 161. став 4.) одмах ће се издати потврда у којој ће се назначити разлог улажења у просторије и унети примедбе држаоца или присутног лица.

Ако је након уласка у просторије из става 1. овог члана извршено претресање, о уласку у просторије и обављеном претресању без наредбе суда и присуства сведока биће сачињен записник у коме ће се назначити разлози уласка и претресања.

Претресање превозног средства

Члан 164.

Приликом претресања превозног средства овлашћена службена лица полиције сходно примењују одредбе члана 163. став 1. тач. 1. до 5. овог законика.

Ако постоји опасност од одлагања, овлашћена службена лица полиције могу предузети претресање превозног средства и у одсуству његовог држаоца.

Претресање лица

Члан 165.

Овлашћена службена лица полиције могу без наредбе за претресање и без присуства сведока предузети претресање лица приликом лишења слободe или приликом извршења наредбе за довођење, ако постоји сумња да то лице поседује оружје или оруђе за напад, или ако постоји сумња да ће одбацити, сакрити или уништити предмете које треба од њега одузети као доказ у поступку.

Извештај судији за претходни поступак

Члан 166.

Кад јавни тужилац или овлашћена службена лица полиције изврше претресање стана и других просторија, превозног средства и лица без наредбе о претресању дужна су да о томе одмах поднесу извештај судији за претходни поступак.

В. Посебне доказне радње

1. Основне одредбе

Услови за одређивање

Члан 167.

Посебне доказне радње могу се одредити према лицу за које постоје основи сумње да је учинило кривично дело из члана 168. овог законика, а на други начин се не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано.

Посебне доказне радње се изузетно могу одредити и према лицу за које постоје основи сумње да припрема неко од кривичних дела из става 1. овог члана, а околности случаја указују да се на други начин кривично дело не би могло открити, спречити или доказати, или би то изазвало несразмерне тешкоће или велику опасност.

Приликом одлучивања о одређивању и трајању посебних доказних радњи орган поступка ће посебно ценити да ли би се исти резултат могао постићи на начин којим се мање ограничавају права грађана.

Кривична дела у односу на која се примењују посебне доказне радње

Члан 168.

Под условима из члана 167. овог законика посебне доказне радње се могу одредити за следећа кривична дела:

1) за која је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за организовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине;

2) тешко убиство (члан 114. Кривичног законика), отмица (члан 134. Кривичног законика), приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (члан 185. ст. 2. и 3. Кривичног законика), изнуда (члан 214. став 4. Кривичног законика), фалсификовање новца (члан 223. ст. 1. до 3. Кривичног законика), прање новца (члан 231. ст. 1. до 4. Кривичног законика), неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246. ст. 1. до 3. Кривичног законика), недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја (члан 348. став 3. Кривичног законика), злоупотреба службеног положаја (члан 359. Кривичног законика), трговина утицајем (члан 366. Кривичног законика), примање мита (члан 367. Кривичног законика), давање мита (члан 368. Кривичног законика), трговина људима (члан 388. Кривичног законика) и узимање талаца (члан 392. Кривичног законика);

3) спречавање и ометања доказивања (члан 336. став 1. Кривичног законика) ако је учињено у вези са кривичним делом за које је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за ратне злочине или кривичним делом из тачке 2. става 1. овог члана.

Посебна доказна радња из члана 189. овог законика може се одредити само за кривично дело из тачке 1. става 1. овог члана.

Поступање са прикупљеним материјалом

Члан 169.

Ако јавни тужилац не покрене кривични поступак у року од шест месеци од дана када се упознао са материјалом прикупљеним коришћењем посебних доказних радњи или ако изјави да га неће користити у поступку односно да против осумњиченог неће

захтевати вођење поступка, судија за претходни поступак ће донети решење о уништењу прикупљеног материјала.

О доношењу решења из става 1. овог члана судија за претходни поступак може обавестити лице према коме је спроведена посебна доказна радња из члана 172. овог законика ако је у току спровођења радње утврђен његов идентитет. Материјал се уништава под надзором судије за претходни поступак који о томе саставља записник.

Ако је при предузимању посебних доказних радњи поступљено супротно одредбама овог законика или наредби органа поступка, на прикупљеним подацима се не може заснивати судска одлука.

Случајни налаз

Члан 170.

Ако је предузимањем посебних доказних радњи прикупљен материјал о кривичном делу или учиниоцу који није био обухваћен одлуком о одређивању посебних доказних радњи, такав материјал се може користити у поступку само ако се односи на кривично дело из члана 168. овог законика.

Тајност података

Члан 171.

Предлог за одређивање посебних доказних радњи и одлука о предлогу бележе се у посебном уписнику и чувају се заједно са материјалом о спровођењу посебних доказних радњи у посебном омоту списка са назнаком „посебне доказне радње – службена тајна“.

Подаци о предлагању, одлучивању и спровођењу посебних доказних радњи представљају службену тајну.

Податке из става 2. овог члана дужна су да чувају као тајну и друга лица која их у било ком својству сазнају.

2. Тајни надзор комуникације

Услови за одређивање

Члан 172.

Ако су испуњени услови из члана 167. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити надзор и снимање комуникације која се обавља путем телефона или других техничких средстава или надзор електронске или друге адресе осумњиченог и заплену писама и других пошиљки.

Наредба о тајном надзору комуникације

Члан 173.

Посебну доказну радњу из члана 172. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи расположиве податке о лицу према којем се тајни надзор комуникације одређује, законски назив кривичног дела из члана 168. овог законика, означање познатог телефонског броја или адресе осумњиченог односно телефонског броја или адресе за коју постоје основи сумње да је осумњичени користи, доказе на којима се заснива сумња, начин спровођења, обим и трајање посебне доказне радње.

Тајни надзор комуникације може трајати три месеца, а због важних разлога се може продужити највише за три месеца. Ако је реч о кривичним делима из члана 168. став 1. тачка 1. овог законика тајни надзор се може изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Спровођење надзора се прекида чим престану разлози за његову примену.

Спровођење тајног надзора комуникације

Члан 174.

Наредбу из члана 173. став 1. овог законика извршава орган полиције, Безбедносно-информативне агенције или Војно-безбедносне агенције. О спровођењу тајног надзора комуникације сачињавају се дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима комуникације, писмима и другим пошиљкама које су упућене осумњиченом или које он шаље достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу на њихов захтев.

Поштанска, телеграфска и друга предузећа, друштва и лица регистрована за преношење информација дужна су да органу из става 1. овог члана омогуће спровођење надзора и снимања комуникације и да, уз потврду пријема, предају писма и друге пошиљке.

Проширење тајног надзора комуникације

Члан 175.

Ако у току спровођења тајног надзора комуникације дође до сазнања да осумњичени користи други телефонски број или адресу, орган из члана 174. став 1. овог законика ће проширити тајни надзор комуникације и на тај телефонски број или адресу и о томе ће одмах обавестити јавног тужиоца.

По пријему обавештења из става 1. овог члана, јавни тужилац ће одмах поднети предлог да се накнадно одобри проширење тајног надзора комуникације. О предлогу одлучује судија за претходни поступак у року од 48 сати од пријема предлога и о томе саставља белешку у записнику.

Ако усвоји предлог из става 2. овог члана, судија за претходни поступак ће накнадно одобрити проширење тајног надзора комуникације.

Ако судија за претходни поступак одбије предлог из става 2. овог члана или не одлучи у року од 48 сати од подношења предлога, материјал који је прикупљен у складу са ставом 1. овог члана се уништава (члан 169. ст. 1. и 2.).

Достављање извештаја и материјала

Члан 176.

По завршетку тајног надзора комуникације орган из члана 174. став 1. овог законика доставља судији за претходни поступак снимке комуникације, писма и друге пошиљке и посебан извештај који садржи: време почетка и завршетка надзора, податке о службеном лицу које је надзор спровело, опис техничких средстава која су примењена, број и расположиве податке о лицима обухваћеним надзором и оцену о сврсисходности и резултатима примене надзора.

Судија за претходни поступак ће приликом отварања писама и других пошиљки пазити да се не повреде печати и да се омоти и адресе сачувају. О отварању ће саставити записник. Сав материјал добијеним спровођењем тајног надзора комуникације доставиће се јавном тужиоцу.

Јавни тужилац ће одредити да се снимци добијени употребом техничких средстава у целини или делимично препишу и опишу.

На добијене податке и обавештења сходно ће се примењивати одредбе члана 97. овог законика. Одредбе чл. 243, 363, 412. и 449. став 2. овог законика сходно ће се примењивати и на снимке сачињене супротно одредбама чл. 172. до 175. овог законика.

3. Тајно праћење и снимање

Услови за одређивање

Члан 177.

Ако су испуњени услови из члана 167. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити тајно праћење и снимање осумњиченог ради:

- 1) откривања контаката или комуникације осумњиченог на јавним местима и местима на којима је приступ ограничен или у нејавним просторијама, осим у стану;
- 2) лоцирања лица или ствари.

Просторије или места из тачке 1. става 1. овог члана односно превозна средства других лица могу бити предмет тајног надзора и снимања само ако постоје основи сумње да се осумњичени ту налази или да користи та превозна средства.

Наредба о тајном праћењу и снимању

Члан 178.

Посебну доказну радњу из члана 177. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о осумњиченом, законски назив кривичног дела из члана 168. овог законика, доказе на којима се заснива сумња, означење просторија, места или превозног средства, овлашћење за улазак и постављање техничких уређаја за снимање, начин спровођења, обим и трајање посебне доказне радње.

Тајно праћење и снимање може трајати три месеца, а због важних разлога се може продужити највише још за три месеца. Спровођење надзора се прекида чим престану разлози за његову примену.

Спровођење тајног праћења и снимања

Члан 179.

Наредбу из члана 178. став 1. овог законика извршава орган полиције, Безбедносно-информативне агенције или Војно-безбедносне агенције. О спровођењу тајног праћења и снимања сачињавају се дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу.

По завршетку тајног праћења и снимања сходно се примењују одредбе члана 176. овог законика.

4. Симуловани послови

Услови за одређивање

Члан 180.

Ако су испуњени услови из члана 167. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити:

- 1) симуловану куповину, продају или пружање пословних услуга;
- 2) симуловано давање или примање мита.

Наредба о закључењу симулованих послова

Члан 181.

Посебну доказну радњу из члана 180. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о осуњиченом, законски назив кривичног дела из члана 168. овог законика, доказе на којима се заснива сумња, начин спровођења, снимање, документовање, обим и трајање посебне доказне радње.

Симуловани посао из члана 180. овог законика ће се склопити најкасније у року од месец дана од дана издавања наредбе. Ако то не буде учињено, симуловани посао се не може склопити и наредба ће се вратити суду.

Склапање симулованих послова

Члан 182.

Наредбу из члана 181. став 1. овог законика извршава орган полиције, Безбедносно-информативне агенције или Војно-безбедносне агенције. О склапању симулованог посла

сачињавају се дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу.

Лице које склапа симуловани посао не чини кривично дело ако је радња коју предузима кривичним законом предвиђена као радња кривичног дела.

Забрањено је и кажњиво да лице из става 2. овог члана подстрекава другог на извршење кривичног дела.

Достављање извештаја и материјала

Члан 183.

По склапању симулованог посла орган из члана 182. став 1. овог законика доставља судији за претходни поступак целокупну документацију о предузетој посебној доказној радњи, видео, звучне или електронске записе и друге доказе и посебан извештај који садржи: време склапања симулованог посла, податке о лицу које је симуловани посао склопило осим ако је то учинио прикривени иследник, опис техничких средстава која су примењена, број и расположиве податке о лицима укљученим у склапање симулованог посла.

Судија за претходни поступак ће материјал и извештај из става 1. овог члана доставити јавном тужиоцу.

5. Рачунарско претраживање података

Услови за одређивање

Члан 184.

Ако су испуњени услови из члана 167. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити рачунарско претраживање већ обрађених личних и других, са њима непосредно повезаних података, и њихово поређење са подацима који се односе на кривично дело из члана 168. овог законика и на осумњиченог, да би се као могући осумњичени искључила лица у погледу којих не постоји вероватноћа да су повезана са кривичним делом.

Наредба о рачунарском претраживању података

Члан 185.

Посебну доказну радњу из члана 184. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи законски назив кривичног дела из члана 168. овог законика, опис података које је потребно рачунарски претражити и обрадити, означавање државног органа који је дужан да спроведе претрагу тражених података, обим и време трајања посебне доказне радње.

Посебна доказна радња из члана 184. овог законика може трајати највише три месеца, а из важних разлога се може изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Спровођење радње се прекида чим престану разлози за његову примену.

Спровођење рачунарског претраживања података

Члан 186.

Наредбу из члана 185. став 1. овог законика извршава орган полиције, Безбедносно-информативне агенције, Војно-безбедносне агенције, царинске, пореске или друге службе или други државни орган, односно правно лице које на основу закона врши јавна овлашћења.

По завршетку рачунарског претраживања података орган из става 1. овог члана доставља судији за претходни поступак извештај који садржи: податке о времену почетка и завршетка рачунарског претраживања података, податке који су претражени и обрађени, податке о службеном лицу које је спровело посебну доказну радњу, опис примењених техничких средстава, податке о броју и идентитету обухваћених лица и резултатима примењеног рачунарског претраживања података.

Судија за претходни поступак ће извештај из става 2. овог члана доставити јавном тужиоцу.

6. Контролисана испорука

Услови за одређивање

Члан 187.

Ако су испуњени услови из члана 167. ст. 1. и 2. овог законика, Републички јавни тужилац, Тужилац за организовани криминал или Тужилац за ратне злочине, може одредити контролисану испоруку којом се дозвољава да незаконите или сумњиве пошиљке изађу, пређу или уђу на територију једне или више држава, уз знање и под надзором њихових надлежних органа ради прикупљања доказа важних за поступка и откривања и хапшења осумњичених.

Јавни тужилац из става 1. овог члана наредбом одређује начин спровођења контролисане испоруке.

Спровођење контролисане испоруке

Члан 188.

Контролисану испоруку спроводе органи полиције и други државни органи које одреди јавни тужилац из члана 187. став 1. овог законика.

Контролисана испорука се спроводи уз сагласност надлежних органа заинтересованих држава и на основу узајмности, у складу са потврђеним међународним уговорима којима се детаљније уређује њен садржај.

По извршењу контролисане испоруке органи полиције, односно другог државног органа достављају јавном тужиоцу из става 1. овог члана извештај који садржи: податке о времену почетка и завршетка контролисане испоруке, податке о службеном лицу које је спровело радњу, опис примењених техничких средстава, податке о броју и идентитету обухваћених лица и резултатима примењене контролисане испоруке.

7. Прикривени иследник

Услови за одређивање

Члан 189.

Ако су испуњени услови из члана 167. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити ангажовање прикривеног иследника ако се коришћењем других посебних доказних радњи не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано.

Наредба о ангажовању прикривеног иследника

Члан 190.

Посебну доказну радњу из члана 189. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о лицима и групи према којима се примењује, опис могућих кривичних дела, начин, обим, место и трајање посебне доказне радње. У наредби може бити одређено да прикривени иследник може употребити техничка средства за снимање разговора, односно средства за фотографисање или тонско, оптичко или електронско снимање.

Посебна доказна радња из става 1. овог члана траје колико је потребно да се прикупе докази, а најдуже годину дана. На образложен предлог јавног тужиоца судија за претходни поступак може продужити трајање посебне доказне радње за најдуже шест месеци. Спровођење радње се прекида чим престану разлози за његову примену.

Одређивање прикривеног иследника

Члан 191.

Прикривеног иследника под псеудонимом или шифром одређује министар надлежан за унутрашње послове, директор Безбедносно-информативне агенције или директор Војно-безбедносне агенције, односно лице које они овласте.

Прикривени иследник је, по правилу, овлашћено службено лице органа унутрашњих послова, Безбедносно-информативне агенције или Војно-безбедносне агенције, а ако то захтевају посебне околности случаја и друго обучено лице које, под условом узајамности, може бити и страни држављанин.

Прикривени иследник не може бити лице против кога је у току кривични поступак или је правноснажно осуђивано за кривично дело које се гони по службеној дужности, нити лице за које постоје основи сумње да је припадник организоване криминалне групе.

Ради заштите идентитета прикривеног иследника, надлежни органи могу изменити податке у базама података и издати личне исправе са измењеним подацима. Ови подаци представљају службену тајну.

Забрањено је и кажњиво да прикривени иследник подстрекава другог на извршење кривичног дела.

Достављање извештаја и материјала

Члан 192.

Прикривени иследник током трајања посебне доказне радње из члана 189. овог законика подноси периодичне извештаје свом непосредном старешини. Изузетно, извештаји се неће подносити ако би то угрозило безбедност прикривеног иследника или других лица.

По завршетку ангажовања прикривеног иследника старешина из става 1. овог члана доставља судији за претходни поступак фотографије, оптичке, тонске или електронске снимке, прикупљену документацију и све прибављене доказе и извештај који садржи: време почетка и завршетка ангажовања прикривеног иследника; шифру или псеудоним прикривеног иследника; опис примењених поступака и техничких средстава; податке о броју и идентитету лица обухваћених посебном доказном радњом и опис постигнутих резултата.

Судија за претходни поступак ће материјал и извештај из става 2. овог члана доставити јавном тужиоцу.

Испитивање прикривеног иследника као сведока

Члан 193.

Прикривени иследник се под шифром или псеудонимом може изузетно испитати у кривичном поступку као сведок. Испитивање ће се обавити тако да се странкама и браниоцу окривљеног не открије идентитет прикривеног иследника.

Истоветност прикривеног иследника непосредно пре његовог испитивања суд ће утврдити на основу изјаве старешине из члана 192. став 1. овог законика. Подаци о идентитету прикривеног иследника који се испитује као сведок представљају тајну.

Испитивање прикривеног иследника ће се обавити сходном применом правила о испитивању заштићеног сведока (члан 112. став 2.). Прикривени иследник се позива преко старешине из става 2. овог члана.

Судска одлука се не може заснивати само на исказу прикривеног иследника.

Глава VIII

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА ОКРИВЉЕНОГ И ЗА НЕСМЕТАНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

А. Основне одредбе

Врсте мера

Члан 194.

Мере које се могу предузети према окривљеном за обезбеђење његовог присуства и за несметано вођење кривичног поступка су:

- 1) позив;
- 2) довођење;
- 3) забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем;
- 4) забрана напуштања боравишта;
- 5) јемство;
- 6) забрана напуштања стана;
- 7) притвор.

Општи услови за одређивање мера

Члан 195.

Приликом одређивања мера из члана 194. овог законика, орган поступка ће водити рачуна да се не примењује тежа мера ако се иста сврха може постићи блажом мером.

У случају потребе, орган поступка може одредити две или више мера из става 1. овог члана.

Мера из става 1. овог члана укинуће се и по службеној дужности кад престану разлози због којих је одређена, односно замениће се другом блажом мером кад за то наступе услови.

Контрола поштовања мера

Члан 196.

Суд може наложити да се према окривљеном коме је одређена нека од мера из члана 194. тач. 3, 4. и 6. овог законика примени електронски надзор ради контролисања поштовања ограничења која су одређена, под условом да то неће шкодити здрављу окривљеног.

Уређај за лоцирање – одашиљач, на зглоб руке или ноге окривљеног, односно на други начин причвршћује стручно лице (члан 137. став 3.), које при том окривљеном даје детаљна упутства о начину рада уређаја. Стручно лице рукује уређајем којим се даљински прати кретање окривљеног и његов положај у простору – пријемник.

Електронски надзор обавља орган полиције, повереничка служба или други државни орган.

Б. Одређене мере

1. Позив

Садржај позива

Члан 197.

Присуство окривљеног у кривичном поступку обезбеђује се његовим позивањем. Позив окривљеном упућује јавни тужилац или суд.

Окривљени се позива достављањем затвореног писменог позива који садржи: назив органа поступка који позива, име и презиме окривљеног, законски назив кривичног дела које му се ставља на терет, место где окривљени има да дође, дан и час кад треба да дође, назначење да се позива у својству окривљеног и упозорење да ће у случају недоласка бити према њему бити одређена тежа мера из члана 194. овог законика, службени печат и име и презиме јавног тужиоца односно судије који позива.

Права и дужности окривљеног

Члан 198.

Кад се окривљени први пут позива, поучиће се у позиву о праву да узме браниоца и да бранилац може присуствовати његовом саслушању, као и о правилима о достављању окривљеном предвиђеним у члану 252. овог законика.

Ако окривљени није у стању да се одазове позиву услед болести или друге неотклоњиве сметње, саслушаће се у месту где се налази или ће се обезбедити његов превоз до зграде органа поступка или другог места где се радња предузима.

Позивање учесника у поступку

Члан 199.

Пре главног претреса јавни тужилац позива сведока, вештака или другог учесника у поступку, а у изузетним случајевима, на захтев странака и браниоца, позивање врши судија за претходни поступак.

После подизања оптужнице учесника у поступку из става 1. овог члана позива суд – ако је одредио његово испитивање, или странке и бранилац окривљеног – ако су предложили његово испитивање. Ако се учесник у поступку не одазове на позив странака и браниоца окривљеног, они могу захтевати од суда да упути позив.

Када се малолетно лице које није навршило шеснаест година позива у својству сведока, позивање се врши преко његових родитеља односно законских заступника, осим ако то није могуће због потребе да се хитно поступа или због других оправданих разлога.

Учесник у поступку који избегава да прими позив може се новчано казнити до 150.000 дина. Решење о новчаном кажњавању доноси јавни тужилац или суд.

О жалби против решења из става 4. овог члана одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

Одредба става 4. овог члана не примењује се на малолетно лице.

Позивање јавним огласом

Члан 200.

Ако располаже основима сумње о кривичном делу, орган поступка може, огласом објављеним у средствима јавног информиса које одреди, путем јавног огласа позвати лица која имају сазнања о учиниоцу и околностима догађаја да се јаве.

2. Довођење

Наредба за довођење

Члан 201.

Јавни тужилац или суд може издати наредбу да се окривљени доведе:

- 1) ако је донето решење о притвору;
- 2) ако уредно позвани окривљени не дође, а свој изостанак не оправда;
- 3) ако се није могло извршити уредно достављање позива, а из околности очигледно произлази да окривљени избегава пријем позива.

Наредба за довођење издаје се писмено. Наредба треба да садржи: име и презиме окривљеног који се има довести, место и годину рођења, законски назив кривичног дела које му се ставља на терет уз навођење одредбе кривичног закона, разлог због кога се наређује довођење, службени печат и потпис јавног тужиоца или судије који наређује довођење.

Извршење наредбе за довођење

Члан 202.

Наредбу из члана 201. став 1. овог законика извршава орган полиције.

Овлашћено службено лице полиције коме је поверено извршење наредбе из става 1. овог члана предаје наредбу окривљеном и позива га да с њим пође. Ако окривљени то одбије, довешће га принудно.

Наредбу за довођење војних лица, припадника полиције или страже установе у којој су смештена лица лишена слободе извршава њихова команда, односно установа.

3. Забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем

Услови за одређивање

Члан 203.

Ако постоје околности које указују да би окривљени могао ометати поступак утицањем на оштећеног, сведоке, саучеснике или прикриваче или би могао поновити кривично дело, довршити покушано кривично дело или учинити кривично дело којим

прети, суд може забранити окривљеном прилажење, састајање или комуницирање са одређеним лицем.

Уз меру из става 1. овог члана суд може окривљеном наложити да се повремено јавља одређеном државном органу.

Одлучивање о мери

Члан 204.

О одређивању мере из члана 203. овог законика одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице, и по службеној дужности.

У току истраге образложено решење о одређивању, продужењу или укидању мере из става 1. овог члана доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице веће. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, пре доношења одлуке ће се затражити мишљење јавног тужиоца.

Окривљени ће се у решењу о изрицању мере из става 1. овог члана упозорити да се према њему може одредити тежа мера из члана 194. овог законика ако прекрши изречену забрану. Решење се доставља и лицу у односу на које је окривљеном одређена мера.

Мера из става 1. овог члана може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно до упућивања окривљеног на издржавање казне затвора. Суд је дужан да свака три месеца испита да ли је даље трајање мере оправдано.

Против решења којим се одређује, продужава или укида мера из става 1. овог странке и бранилац окривљеног могу изјавити жалбу. Јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање мере. Жалба не задржава извршење решења.

Контролу поштовања примене мере из става 1. овог члана врши орган полиције.

4. Забрана напуштања боравишта

Услови за одређивање

Члан 205.

Ако постоје околности које указују да би окривљени могао побећи, сакрити се, отићи у непознато место или у иностранство, суд може забранити окривљеном да без одобрења напусти место боравишта или територију државе Србије.

Уз забрану из става 1. овог члана, окривљеном може бити забрањено посећивање одређених места или наложено да се повремено јавља одређеном државном органу, или привремено одузета путна исправа или возачка дозвола.

Мером из ст. 1. и 2. овог члана не може се ограничити право окривљеног да живи у свом стану, да се несметано виђа са члановима породице, блиским сродницима и својим браниоцем, као и да обавља своју професионалну делатност.

Одлучивање о мери

Члан 206.

О одређивању мере из члана 205. ст. 1. и 2. овог законика одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице, и по службеној дужности.

У току истраге образложено решење о одређивању, продужењу или укидању мере из става 1. овог члана доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице веће. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, пре доношења одлуке ће се затражити мишљење јавног тужиоца.

Окривљени ће се у решењу о одређивању мере из става 1. овог члана упозорити да се против њега може одредити тежа мера из члана 194. овог законика ако прекрши изречену забрану.

Ако окривљени из става 3. овог члана има неодложну потребу да путује у иностранство суд може одредити да му се врати путна исправа, уколико постави пуномоћника за пријем поште у Републици Србији и обећа да ће се на сваки позив суда одазвати, или положи јемство.

Мера из става 1. овог члана може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно до упућивања окривљеног на издржавање казне затвора. Суд је дужан да свака три месеца испита да ли је даље трајање мере оправдано.

Против решења којим се одређује, продужава или укида мера из става 1. овог члана странке и бранилац окривљеног могу изјавити жалбу. Јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање мере. Жалба не задржава извршење решења.

Привремено одузимање возачке дозволе

Члан 207.

Привремено одузимање возачке дозволе може се одредити и као самостална мера ако се поступак води због кривичног дела:

- 1) у вези са чијим извршењем или припремањем је коришћено моторно возило;
- 2) угрожавања јавног саобраћаја које је учињено са умишљајем.

Време за које је возачка дозвола одузета окривљеном урачунаће се у изречену казну одузимања возачке дозволе или меру безбедности забране управљања моторним возилом.

Одредбе члана 206. ст. 2 и 4. до 6. овог законика сходно се примењују приликом одређивања мере из става 1. овог члана.

5. Јемство

Услови за одређивање

Члан 208.

Окривљени који треба да буде стављен у притвор или је већ у притвору због постојања разлога прописаних у члану 217. став 1. тач. 1. и 4. овог законика, може се

оставити на слободи, односно може се пустити на слободу ако он лично или ко други за њега пружи јемство да до краја кривичног поступка неће побећи, а сам окривљени да обећање у том правцу.

Јемство увек гласи на новчани износ који суд одређује с обзиром на степен остварења околности предвиђених у члану 217. став 1. тач. 1. и 4. овог законика, личне и породичне прилике окривљеног и имовно стање лица које даје јемство.

Садржина јемства

Члан 209.

Јемство се састоји у полагању готовог новца, хартија од вредности, драгоцености или других покретних ствари веће вредности које се лако могу уновчити и чувати, или у стављању хипотеке за износ јемства на непокретна добра лица које даје јемство, или у личној обавези једног или више лица да ће у случају да окривљени прекрши обећање из члана 208. став 1. овог законика, платити утврђени износ јемства.

Предлагање јемства

Члан 210.

Предлог за одређивање јемства могу поднети странке и бранилац окривљеног или лице које за окривљеног даје јемство.

Ако сматра да су испуњени услови из члана 208. овог законика, суд може и без предлога из става 1. овог члана, након прибављеног мишљења јавног тужиоца, одредити новчани износ који у конкретном случају може бити положен као јемство. Одлука о томе доноси се у решењу о одређивању притвора или у посебном решењу ако се окривљени већ налази у притвору.

Одлучивање о јемству

Члан 211.

У току истраге образложено решење о одређивању, одузимању или укидању јемства доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице веће.

Ако јемство није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, суд ће пре доношења одлуке затражити мишљење јавног тужиоца.

Против решења којим је одбијен предлог за одређивање јемства или решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити лица из члана 210. став 1. овог законика. Жалба не задржава извршење решења.

Одузимање јемства

Члан 212.

Ако окривљени прекрши обећање из члана 208. став 1. овог законика, суд ће решењем одузети вредност која је дата као јемство у корист буџета.

Према окривљеном из става 1. овог члана одредиће се притвор.

Укидање јемства

Члан 213.

Према окривљеном за кога је положено јемство, биће одређен притвор ако на уредан позив не дође а изостанак не оправда, или ако се против њега, пошто је остављен на слободи, појави који други законски основ за притвор.

У случају из става 1. овог члана, јемство се укида решењем, положени новчани износ, драгоцености, хартије од вредности или друге покретне ствари враћају се, а хипотека се скида. На исти начин ће се поступити и кад се кривични поступак правноснажно доврши решењем о обустави поступка или одбијању оптужбе или пресудом.

Ако је пресудом изречена казна затвора, јемство се укида тек кад осуђени почне да издржава казну.

6. Забрана напуштања стана

Услови за одређивање

Члан 214.

Ако постоје околности које указују да би окривљени могао побећи, или околности предвиђене у члану 217. став 1. тачка 1, 3. и 4. овог законика, суд може забранити окривљеном да без одобрења напусти стан у којем борави и одредити услове под којима ће боравити у стану, а нарочито забранити окривљеном да користи телефонски прикључак, интернет или да прима друга лица у стан.

Изузетно од става 1. овог члана, окривљени може и без одобрења напустити свој стан ако је то неопходно ради хитне медицинске интервенције у односу на њега или лице са којим живи у стану, односно ради избегавања или спречавања озбиљне опасности по живот или здравље људи, односно имовину већег обима. Окривљени је дужан да о напуштању стана, разлогу и месту на којем се тенутно налази, без одлагања обавести суд.

Одлучивање о мери

Члан 215.

О одређивању мере из члана 214. став 1. овог законика одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице, и по службеној дужности.

У току истраге образложено решење о одређивању, продужењу или укидању мере из става 1. овог члана доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице веће. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које

се гони по службеној дужности, суд ће пре доношења одлуке затражити мишљење јавног тужиоца.

Окривљени ће се у решењу о изрицању мере из става 1. овог члана упозорити да се против њега може одредити притвор ако прекрши изречену забрану.

Мера из става 1. овог члана може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно до упућивања окривљеног на издржавање казне затвора. Суд је дужан да свака три месеца испита да ли је даље трајање мере оправдано.

Против решења којим се одређује, продужава или укида мера из става 1. овог члана странке и бранилац окривљеног могу изјавити жалбу. Јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање мере. Жалба не задржава извршење решења.

7. Притвор

а) Основне одредбе

Основна правила о одређивању притвора

Члан 216.

Притвор се може одредити само под условима предвиђеним у овом закону и само ако се иста сврха не може остварити другом мером.

Дужност је свих органа који учествују у кривичном поступку и органа који им пружају правну помоћ да трајање притвора сведу на најкраће неопходно време и да поступају са нарочитом хитношћу ако се окривљени налази у притвору.

У току целог поступка притвор ће се укинути чим престану разлози на основу којих је био одређен.

Разлози за одређивање притвора

Члан 217.

Притвор се може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело ако:

1) се крије или се не може утврдити његова истоветност или у својству оптуженог очигледно избегава да дође на главни претрес или ако постоје друге околности које указују на опасност од бекства;

2) постоје околности које указују да ће уништити, сакрити, изменити или фалсификовати доказе или трагове кривичног дела или ако особите околности указују да ће ометати поступак утицањем на сведоке, саучеснике или прикриваче;

3) особите околности указују да ће у кратком временском периоду поновити кривично дело, или довршити покушано кривично дело, или учинити кривично дело којим прети;

4) је за кривично дело које му се ставља на терет прописана казна затвора преко десет година или му је изречена казна затвора од пет година или тежа казна и ако је то оправдано због посебно тешких околности кривичног дела.

У случају из тачке 1. става 1. овог члана, притвор који је одређен само због тога што се не може утврдити истоветност лица траје док се ова истоветност не утврди, а притвор који је одређен само због тога што оптужени очигледно избегава да дође на главни претрес може трајати до објављивања пресуде. У случају из тачке 2. става 1. овог члана, притвор ће се укинути чим се обезбеде докази због којих је притвор одређен.

Кад изрекне пресуду на казну затвора испод пет година, веће оптуженом који се брани са слободе може одредити притвор ако постоје разлози из тач. 1. и 3. става 1. овог члана, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен.

Одлучивање о притвору

Члан 218.

О одређивању притвора одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице, и по службеној дужности.

Пре доношења одлуке из става 1. овог члана суд ће саслушати окривљеног. Саслушању могу да присуствују јавни тужилац и бранилац окривљеног.

Суд је дужан да на погодан начин обавести јавног тужиоца и браниоца окривљеног о времену и месту саслушања из става 2. овог члана. Саслушање се може обавити и у одсуству обавештених лица.

Изузетно од става 2. овог члана, одлука о одређивању притвора се може донети без саслушања окривљеног ако постоје околности из члана 201. став 1. тач. 2. и 3. овог законика или опасност од одлагања.

Ако је притвор одређен у складу са ставом 4. овог члана, суд ће у року од 48 сати од часа хапшења саслушати окривљеног у складу са одредбама ст. 2. и 3. овог члана. Након саслушања, суд ће одлучити да ли ће одлуку о одређивању притвора оставити на снази или укинути притвор.

Решење о одређивању притвора

Члан 219.

Притвор се одређује решењем надлежног суда.

Решење о одређивању притвора садржи: име и презиме лица које се притвара, кривично дело за које се оно окривљује, законски основ за притвор, време на које је одређен притвор, време хапшења, поуку о праву на жалбу, образложење основа и разлога за одређивање притвора, службени печат и потпис судије који одређује притвор.

Решење о притвору предаје се лицу на које се односи у часу хапшења, а најдоцније у року од 12 сати од часа хапшења, односно привођења јавном тужиоцу или суду (члан 218. став 5.). У списима се мора назначити дан и час хапшења окривљеног и предаје решења.

Притвор у истрази

Члан 220.

Притвор у истрази може се одредити, продужити или укинути решењем судије за претходни поступак или већа (члан 20. став 4.).

Решење о продужењу или укидању притвора доноси се по службеној дужности или на предлог странака и браниоца окривљеног.

Против решења из става 2. овог члана странке и бранилац окривљеног могу изјавити жалбу већу (члан 20. став 4.). Јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање притвора. Жалба, решење и остали списи достављају се одмах већу. Жалба не задржава извршење решења.

Одлука о жалби доноси се у року од 48 сати.

Трајање притвора у истрази

Члан 221.

На основу решења судије за претходни поступак, окривљени се може задржати у притвору највише три месеца од дана лишења слободe. Судија за претходни поступак дужан је да и без предлога странака и браниоца окривљеног, по истеку сваких тридесет дана испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора.

Ако се поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко пет година или тежа казна, веће (члан 20. став 4.) може, на образложени предлог јавног тужиоца, из важних разлога продужити притвор највише за још три месеца. Против овог решења дозвољена је жалба која не задржава извршење решења.

Ако се до истека рока из ст. 1. и 2. овог члана не подигне оптужница, окривљени ће се пустити на слободу.

Притвор након подизања оптужнице

Члан 222.

Од предаје оптужнице суду па до упућивања окривљеног на издржавање казне затвора, притвор се може одредити, продужити или укинути решењем већа.

Решење о продужењу или укидању притвора доноси се по службеној дужности или на предлог странака и браниоца окривљеног.

Веће је дужно да и без предлога странака и браниоца окривљеног испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора, по истеку сваких тридесет дана до потврђивања оптужнице, а по истеку свака два месеца након потврђивања оптужнице.

Ако након потврђивања оптужнице веће (члан 20. став 4.) укине притвор због тога што нема основа за сумњу о постојању кривичног дела, суд ће испитати оптужницу у складу са чланом 342. овог законика.

Против решења из става 2. овог члана странке и бранилац окривљеног могу изјавити жалбу, а јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање притвора. Жалба, решење и остали списи достављају се одмах већу. Жалба не задржава извршење решења.

Притвор који је одређен или продужен по одредбама претходних ставова може трајати до упућивања окривљеног на издржавање казне, а најдуже док не истекне време трајања казне затвора изречене у првостепној пресуди.

б) Поступање са притвореницима

Основна правила

Члан 223.

У току притвора не сме се вређати личност и достојанство притвореника.

Према притворенику се могу примењивати само она ограничења која су потребна да се спрече бекство, подстрекавање других лица да униште, сакрију, измене или фалсификују доказе или трагове кривичног дела, и непосредни или посредни контакти притвореника усмерени на утицање на сведоке, саучеснике и прикриваче.

У истој просторији неће бити затворена лица различитог пола. По правилу, у исту просторију неће се смештати лица за која постоји сумња да су учествовала у извршењу истог кривичног дела, ни лица која су на издржавању казне са лицима у притвору. Лица за која постоји основана сумња да су извршила кривично дело у поврату неће се, ако је могуће, смештати у исту просторију са другим лицима лишеним слободe на која би могла штетно утицати.

Права и дужности притвореника

Члан 224.

Притвореник има право на непрекидни ноћни одмор сваког дана у трајању од најмање осам сати.

Притворенику ће се обезбедити кретање на слободном ваздуху у трајању од најмање два сата дневно.

Притвореници имају право да носе своје одело, да се служе својом постељином и да о свом трошку набављају и користе храну, књиге, стручне публикације, штампу, прибор за писање и цртање и друге ствари које одговарају њиховим редовним потребама, осим предмета подобних за наношење повреда, нарушавање здравља или припрему бекства.

За време трајања истраге, судија за претходни поступак може притворенику решењем привремено ускратити или ограничити коришћење штампе, ако има разумног основа за веровање да би то довело до ометања истраге. Против решења судије за претходни поступак дозвољена је жалба већу из члана 20. став 4. овог законика.

Притвореник се може обавезати да обавља радове нужне за одржавање чистоће у просторији у којој борави. Ако притвореник то захтева, судија за претходни поступак, односно председник већа, у споразуму са управом завода, може дозволити да он ради у кругу завода на пословима који одговарају његовим психичким и физичким својствима, под условом да то није штетно за вођење поступка. За тај рад притворенику припада накнада коју одређује управник завода.

Посете и преписка са притвореником

Члан 225.

По одобрењу судије за претходни поступак и под његовим надзором или надзором лица које он одреди, у границама кућног реда, притвореника могу посећивати блиски сродници, а по његовом захтеву – лекар и друга лица. Поједине посете могу се забранити ако има разумног основа за веровање да би оне могле довести до ометања истраге. Против решења судије за претходни поступак о забрани појединих посета притвореник може изјавити жалбу већу (члан 20. став 4.) која не задржава извршење решења.

Дипломатско-конзуларни представник државе чији је притвореник држављанин, односно представник међународне организације ако је у питању избеглица или лице без држављанства, имају право да у складу са потврђеним међународним уговором и са знањем судије за претходни поступак обилазе и без надзора разговарају са притвореником. О обиласку дипломатско-конзуларног, односно представника међународне организације, судија за претходни поступак ће обавестити управника завода у којем је окривљени притворен.

Заштитник грађана, у складу са законом, и представник међународне организације, у складу са потврђеним међународним уговором, имају право да несметано посећују притворена лица и да са њима разговарају без присуства других лица.

Притвореник се може дописивати с лицима ван завода са знањем и под надзором судије за претходни поступак. Судија за претходни поступак може забранити одашиљање и примање писама и других пошиљки ако има разумног основа за веровање да би то довело до ометања истраге. Против решења судије за претходни поступак притвореник може изјавити жалбу већу (члан 20. став 4.) која не задржава извршење решења.

Забрана из става 5. овог члана се не односи на писма која притвореник шаље међународним судовима и домаћим органима законодавне, судске и извршне власти или их од њих прима, као и на писма која шаље свом браниоцу или их од њега прима, осим ако се преглед преписке са браниоцем показао оправданим (члан 226.). Одашиљање молбе, притужбе или жалбе не може се никад забранити.

После подигнуте оптужнице, до правноснажности пресуде, овлашћења из ст. 1, 2, 4. и 5. овог члана врши председник већа.

Надзор разговора или преписке притвореника са браниоцем

Члан 226.

Ако има разумног основа за веровање да притвореник разговор или преписку са браниоцем користи за покушај организације бекства, утицај на сведоке, застрашивање сведока или неко друго ометање истраге, јавни тужилац може предложити судији за претходни поступак да одреди надзор разговора или преписке.

Надзор из става 1. овог члана може се одредити према притворенику који је окривљен за кривично дело за које је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за организовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине.

Пре одлучивања о предлогу из става 1. овог члана судија за претходни поступак ће саслушати притвореника. Саслушању могу да присуствују јавни тужилац и бранилац притвореног окривљеног.

Ако усвоји предлог из става 1. овог члана судија за претходни поступак ће решењем одредити да се разговор притвореника и браниоца одвија под његовим надзором односно да се писма, која окривљени из притвора упућује браниоцу или их бранилац упућује притвореном окривљеном, предају тек пошто их он претходно прегледа.

Судија за претходни поступак је дужан да по истеку сваких тридесет дана и без предлога странака и браниоца испита да ли још постоје разлози за надзор из става 1. овог члана и да донесе решење о продужењу или укидању надзора.

Против решења о одређивању или продужењу надзора из става 1. овог члана притворени и његов бранилац могу изјавити жалбу већу (члан 20. став 4.) у року од 24 сата од часа пријема решења. Жалба не задржава извршење решења. Одлука о жалби доноси се у року од 48 сати.

Одредбе става 6. овог члана сходно се примењују на жалбу изјављену од стране јавног тужиоца против решења којим је одбијен предлог за одређивање надзора из става 1. овог члана или је надзор укинут.

Кад се заврши истрага, притвореном се не може забранити да се слободно и без надзора дописује и разговара са својим браниоцем.

Дисциплински преступи

Члан 227.

За дисциплинске преступе притвореника судија за претходни поступак, односно председник већа може изрећи дисциплинску казну ограничења посета. Ово ограничење не односи се на браниоца. Притвореник не може бити кажњен пре него што буде обавештен о дисциплинском преступу који му се ставља на терет, пре него што му је пружена прилика да изнесе своју одбрану и пре него што је суд свестрано испитао случај.

Против решења о казни изреченој по ставу 1. овог члана дозвољена је жалба већу (члан 20. став 4.) надлежног суда у року од 24 сата од часа пријема решења. Жалба не задржава извршење решења. Веће ће одлучити о жалби у року од осам дана од пријема жалбе.

Надзор над притвореницима

Члан 228.

Надзор над притвореницима врши председник суда или судија кога он одреди.

Председник суда или судија кога он одреди је дужан да најмање два пута месечно обиђе притворенике и да се, ако нађе за потребно, и без присуства надзорника и стражара обавести како се притвореници хране, како се снабдевају другим потребама и како се са њима поступа. Председник односно судија је дужан да о неправилностима уоченим приликом обиласка завода без одлагања обавести министарство надлежно за послове правосуђа, које је дужно да га у року од петнаест дана од дана пријема обавести о мерама предузетим за њихово отклањање.

Председник суда и судија кога он одреди могу у свако доба да обилазе све притворенике, да с њима разговарају и да од њих примају притужбе.

Доношење подзаконског прописа

Члан 229.

Потпунији пропис о извршењу мере притвора, у складу са одредбама овог законика, донеће министар надлежан за послове правосуђа.

Глава IX

РОКОВИ

A. Основне одредбе

Рачунање рокова

Члан 230.

Рокови предвиђени овим закоником не могу се продужити, осим кад то законик изричито дозвољава. Ако је у питању рок који је овим закоником одређен ради заштите права одбране и других процесних права окривљеног, тај рок се може скратити ако то захтева окривљени писмено или усмено на записник пред органом поступка.

Рокови се рачунају на сате, дане, месеце и године.

Сат или дан кад је достављање или саопштење извршено, односно у који пада догађај од када треба рачунати трајање рока, не урачунава се у рок, већ се за почетак рока узима први наредни сат, односно дан. У један дан рачуна се 24 сата, а месец се рачуна по календарском времену.

Рокови одређени по месецима, односно годинама завршавају се протеком оног дана последњег месеца, односно године који по свом броју одговара дану кад је рок отпочео. Ако нема тог дана у последњем месецу, рок се завршава последњег дана тог месеца.

Ако последњи дан рока пада на државни празник или у суботу или у недељу или у неки други дан кад државни орган није радио, рок истиче протеком првог наредног радног дана.

Предаја у року

Члан 231.

Кад је изјава везана за рок, сматра се да је дата у року ако је пре него што рок истекне предата оном ко је овлашћен да је прими.

Кад је изјава упућена преко поште препорученом пошиљком или телеграфским путем, дан предаје пошти сматра се као дан предаје онеме коме је упућена. Предаја војној пошти у местима где не постоји редовна пошта сматра се као предаја пошти препорученом пошиљком.

Када је изјава упућена електронским путем, дан и час када је уређај за електронски пренос података забележио да је изјава послата сматра се као дан предаје оне коме је упућена.

Окривљени који се налази у притвору може изјаву која је везана за рок дати и на записник код суда који води поступак или је предати управи заводске установе, а лице које се налази на издржавању казне или се налази у заводској установи ради примене мере безбедности или васпитне мере може такву изјаву предати управи установе у којој је смештено. Дан кад је састављен такав записник, односно кад је изјава предата управи заводске установе сматра се као дан предаје органу који је надлежан да је прими. Управа заводске установе издаће лицу лишеном слободе потврду о предаји изјаве.

Ако је поднесак који је везан за рок, због незнања или очигледне омашке подносиоца, предат или упућен ненадлежном јавном тужиоцу или суду пре истека рока, па надлежном јавном тужиоцу или суду после истека рока, сматраће се да је на време поднесен.

Б. Повраћај у пређашње стање

Разлози за повраћај у пређашње стање

Члан 232.

Повраћај у пређашње стање може тражити:

1) окривљени који из оправданог разлога није могао да дође на рочиште на којем се одлучују о споразуму из члана 318. став 1. и 325. став 1. овог законика или пропусти рок за изјаву жалбе на пресуду или решење које одговара пресуди;

2) оштећени који је уредно обавештен а из оправданог разлога је био спречен да се изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење (члан 51. став 2.), или оштећени, оштећени као тужилац или приватни тужилац који из оправданог разлога није могао да благовремено обавести суд о промени адресе или боравишта или да дође на припремно рочиште или главни претрес (члан 51. став 4, члан 60. став 2. и члан 67.);

3) приватни тужилац који из оправданог разлога пропусти рок за исправљање недостатака приватне тужбе (члан 338. став 2. и члан 503. став 4.) или рок за прикупљање односно предлагање доказа (члан 342. став 3. и члан 504. став 3.).

Молба за повраћај у пређашње стање

Члан 233.

Молба за повраћај у пређашње стање подноси се у року од осам дана од дана престанка сметње (члан 232.) или од пријема решења о обустави поступка односно пресуде којом је одбијена оптужба услед одустанка јавног тужиоца од гоњења (члан 51. став 4.) или решења о одбијању оптужбе (члан 338. став 3. и члан 342. став 5.).

Окривљени који је пропустио рок за жалбу против пресуде односно решења из члана 232. тачка 1. овог законика дужан је да уз молбу истовремено преда и жалбу.

Молба из става 2. овог члана не задржава, по правилу, извршење пресуде односно решења из члана 232. тачка 1. овог законика, али суд надлежан за одлучивање о молби може одлучити да се извршење одложи до доношења одлуке о молби.

После протеча три месеца од дана пропуштања не може се тражити повраћај у пређашње стање.

Решење односно пресуда из става 1. овог члан стиче правноснажност кад истекну рокови за подношење молбе за повраћај у пређашње стање.

Одлучивање о молби за повраћај у пређашње стање

Члан 234.

О молби за повраћај у пређашње стање одлучује председник већа или судија појединац који је донео пресуду или решење које се побија жалбом, односно решење о обустави поступка или пресуду којом се оптужба одбија, а о молби за повраћај у пређашње стање одлучује веће (члан 20. став 4.) које је донело решење о одбијању оптужбе.

Против решења којим се дозвољава повраћај у пређашње стање није дозвољена жалба.

Кад је окривљени изјавио жалбу на решење којим се не дозвољава повраћај у пређашње стање, суд је дужан да ову жалбу, заједно са жалбом на пресуду или на решење из члана 232. тачка 1. овог законика, као и са одговором на жалбу и свим списима, достави непосредно вишем суду на решавање.

Глава X

ПОДНЕСЦИ И ЗАПИСНИЦИ

1. Поднесци

Основна правила о подношењу

Члан 235.

Оптужба, предлог, правни лек и друга изјава или саопштење подноси се писмено или се даје усмено на записник.

Поднесак из става 1. овог члана мора бити разумљив и садржати све што је потребно да би се по њему могло поступити.

Ако у овом законнику није другачије одређено, орган поступка ће подносиоца поднеска који је неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему могло поступати позвати да поднесак исправи, односно допуни, а ако он то не учини у одређеном року, поднесак ће одбацити.

У позиву за исправку, односно допуњу поднеска подносилац ће се упозорити на последице пропуштања.

Поднесак који се по овом законнику достављају противној странци предаје се органу поступка у довољном броју примерака за тај орган и другу странку. Ако овакав поднесак није предат суду у довољном броју примерака, умножиће се о трошку подносиоца.

Електронски поднесак

Члан 236.

Поднесак који се према овом законнику саставља у писаном облику и потписује, може се поднети у облику електронског документа са којим је повезан електронски потпис подносиоца (електронски поднесак).

Електронски поднесак доставља се органу поступка путем електронске поште на адресу електронске поште која је од стране органа поступка одређена за пријем електронских поднесака или другим електронским путем, у складу са законом.

Орган поступка који је примио електронски поднесак без одлагања подносиоцу потврђује електронским путем пријем поднеска.

Ако подносилац не прими потврду пријема, обавестиће о томе орган поступка и, ако у року од осам дана не прими ту потврду, сматра се да електронски поднесак није послат.

О електронском поднеску орган поступка саставља службену белешку. У случају неразумљивог или непотпуног поднеска поступиће се у складу са чланом 235. ст. 3. и 4. овог законика.

У оцени питања правне ваљаности, употребе, промета, чувања и тајности електронског поднеска сходно се примјењују одредбе посебних прописа.

Министар надлежан за послове правосуђа донеће посебан пропис о техничким условима за подношење електронског поднеска.

Кажњавање подносиоца

Члан 237.

Орган поступка је дужан да свој углед и углед странака и других учесника у поступку заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

Орган поступка ће казнити новчаном казном до 100.000 динара окривљеног, браниоца окривљеног, пуномоћника, законског заступника, оштећеног, приватног тужиоца или оштећеног као тужиоца који у поднеску вређа тај орган или учесника у поступку.

Одлуку о новчаном кажњавању из става 2. овог члана доноси јавни тужилац или суд. О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак, веће (члан 20. став 4.) односно претресно веће. Жалба не задржава извршење решења.

Ако јавни тужилац или лице које га заступа вређа другога, о томе ће се обавестити надлежни јавни тужилац. О кажњавању адвоката, односно адвокатског приправника обавестиће се адвокатска комора.

Кажњавање по ставу 2. овог члана не утиче на гоњење и изрицање казне за кривично дело извршено вређањем.

2. Записници

А. Основне одредбе

Бележење радњи

Члан 238.

О свакој радњи предузетој у току поступка саставиће се записник истовремено са предузимањем радње, а ако то није могућно, онда непосредно после тога.

Записник пише записничар. Само кад се радња предузима ван службених просторија органа поступка, а записничар се не може обезбедити, записник може писати лице које предузима радњу.

Кад записник пише записничар, записник се саставља на тај начин што лице које предузима радњу казује гласно записничару шта ће унети у записник.

Лицу које се саслушава, односно испитује може се дозволити да само казује одговоре у записник. У случају злоупотребе, ово право му се може ускратити.

Изузетно од става 1. овог члана, о изјавама лица које су важне за предузимање кривичног гоњења или другим радњама предузетим у предистражном поступку саставља се службена белешка у коју се поред битне садржине изјаве или радње уносе и подаци из члана 239. став 1. овог законика.

Садржај записника

Члан 239.

У записник се уноси назив органа поступка пред којим се предузима радња, место где се предузима радња, дан и час кад је радња започета и завршена, имена и презимена присутних лица и у ком својству присуствују, као и назначење кривичног предмета по ком се предузима радња.

Записник треба да садржи битне податке о току и садржини предузете радње. У записник се у облику приповедања убележава само битна садржина датих исказа и изјава. Питања се уносе у записник само ако је потребно да се разуме одговор. Кад се оцени да је потребно или на захтев странака или браниоца, у записник ће се дословно унети питање које је постављено и одговор који је дат. У случају злоупотребе, ово право им се може ускратити. Ако су приликом предузимања радње одузети предмети или списи, то ће се назначити у записнику, а одузете ствари ће се прикључити записнику или ће се навести где се налазе на чувању.

Приликом предузимања радње као што је увиђај, претресање или препознавање, у записник ће се унети и подаци који су важни с обзиром на природу такве радње или за утврђивање истоветности појединих предмета (опис, мере и величина предмета или трагова, стављање ознаке на предметима и др.), а ако су направљене скице, цртежи, планови, фотографије, филмски или други технички снимци и сл. – то ће се навести у записнику и прикључити записнику.

Начин вођења записника

Члан 240.

Записник се мора водити уредно. У њему се не сме ништа избрисати, додати или мењати. Прецртана места морају остати читка.

Сва преиначења, исправке и додаци уносе се на крају записника и морају бити оверени од стране лица која потписују записник.

Утврђивање веродостојности записника

Члан 241.

Саслушано, односно испитано лице, лица која обавезно присуствују радњама у поступку, као и странке, бранилац и оштећени ако су присутни, имају право да прочитају записник или да захтевају да им се прочита. На то је дужно да их упозори лице које предузима радњу, а у записнику ће се назначити да ли је упозорење учињено и да ли је записник прочитан.

Записник ће се увек прочитати ако није било записничара, и то ће се назначити у записнику.

Записник потписује саслушано, односно испитано лице, а ако се записник састоји од више листова, саслушано, односно испитано лице потписује сваки лист.

Неписмено лице уместо потписа ставља отисак кажипрста десне руке, а записничар ће испод отиска уписати његово име и презиме. Ако се услед немогућности да се стави отисак десног кажипрста ставља отисак неког другог прста или отисак прста леве руке, у записнику ће се назначити од којег је прста и са које руке узет отисак.

Ако саслушано, односно испитано лице нема обе руке – прочитаће записник, а ако је неписмено – записник ће му се прочитати, и то ће се забележити у записнику.

Ако саслушано, односно испитано лице одбије да потпише записник или да стави отисак прста, забележиће се то у записнику и навешће се разлог одбијања.

На крају записника потписаће се тумач, ако га је било, сведоци чије је присуство обавезно при предузимању доказних радњи, а при претресању и лице које се претреса или држалац стана и друге просторије или превозног средства. Ако записник не пише записничар (члан 238. став 2.), записник потписују лица која присуствују радњи. Ако таквих лица нема или нису у стању да схвате садржину записника, записник потписују два сведока, осим ако није могућно да се обезбеди њихово присуство.

Ако се радња није могла обавити без прекида, у записнику ће се назначити дан и час кад је настао прекид, као и дан и час кад се радња наставља.

Ако је било приговора у погледу садржине записника, навешће се у записнику и ти приговори.

Записник на крају потписује лице које је предузело радњу и записничар.

Тонско или оптичко снимање

Члан 242.

Орган поступка може одредити да се извођење доказне или друге радње сними помоћу уређаја за тонско или оптичко снимање.

О снимању радње из става 1. овог члана орган поступка ће претходно обавестити лице које учествује у радњи,

Оптичко снимање се може вршити на главном претресу само ако за поједини главни претрес то одобри председник суда. Ако је снимање на главном претресу одобрено, претресно веће може из оправданих разлога одлучити да се поједини делови главног претреса не снимају. Главни претрес на којем се одлучује о делима из члана 168. став 1. тачка 1. овог законика обавезно се тонски снима.

Снимак из става 1. овог члана мора да садржи податке из члана 239. став 1. овог законика, податке потребне за идентификацију лица чија се изјава снима и податак у ком својству се саслушава, односно испитује, као и податке о трајању снимка. Кад се снимају изјаве више лица, мора се обезбедити да се из снимка може јасно разазнати ко је дао изјаву.

На захтев саслушаног, односно испитаног лица, снимак ће се одмах репродуковати, а исправке или објашњења тог лица ће се снимити.

У записник о доказној или другој радњи или главном претресу унеће се да је извршено снимање, ко је снимање извршио, да је лице које се саслушава, односно испитује претходно обавештено о снимању, да је снимак репродукован и где се снимак чува, ако није приложен списима предмета.

Јавни тужилац или суд може одредити да се снимак у целини или делимично препише. У том случају он ће препис прегледати, оверити и прикључити записнику о предузимању доказне или друге радње.

Снимак се чува у јавном тужилаштву или суду до времена до ког се чува и кривични спис.

Јавни тужилац или суд може дозволити да учесници поступка који имају оправдан интерес, помоћу уређаја за тонско или оптичко снимање, сниме извођење доказне или друге радње или главног претреса.

Осим за потребе поступка, снимци из претходних ставова овог члана уз писмено одобрење странака и учесника снимљене радње могу се јавно приказати и то нарочито у стручне и научне сврхе. У том случају идентитет странака и учесника снимљене радње мора бити прикривен.

Издајање записника и обавештења

Члан 243.

Ако је при предузимању доказних радњи поступљено супротно одредбама овог законика, судија за претходни поступак ће по службеној дужности или на предлог странака донети решење о издавању записника о овим радњама из списка одмах, а најдоцније до завршетка истраге. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења, издвојени записници се стављају у посебан запечаћени омот и чувају код судије за претходни поступак одвојено од осталих списка и не могу се разгледати нити се могу користити у поступку. Након правноснажног окончања кривичног поступка издвојени записници се уништавају у складу са чланом 88. став 2. овог законика.

После завршене истраге, судија за претходни поступак ће поступити по одредбама ст. 1. и 2. овог члана и у погледу свих обавештења која су у смислу члана 288. став 2. тачка 2. и став 5. и члан 294. овог законика јавном тужиоцу и органима полиције дали грађани, осим записника из члана 295. став 4. овог законика. Кад јавни тужилац подигне оптужницу без спровођења истраге (члан 336. став 6.), доставиће списе у којима се налазе оваква обавештења судији за претходни поступак, који ће поступити по одредбама овог члана.

Б. Посебне врсте записника

1. Записник о главном претресу

Бележење главног претреса

Члан 244.

О главном претресу води се записник у који се, у битном, уноси садржај рада и цео ток главног претреса.

Ток главног претреса се може бележити и стенографски. Стенографске белешке ће се у року од 48 сати превести, прегледати, потписати од стране стенографа и прикључити списима.

За тонско снимање тока главног претреса сходно се примењују одредбе члана 242. овог законика. Одобрење за тонско снимање даје председник већа.

Садржај записника о главном претресу

Члан 245.

У уводу записника мора се назначити суд пред којим се одржава главни претрес, место и време заседања, име и презиме председника већа, чланова већа и записничара, тужиоца, оптуженог и браниоца, оштећеног и његовог законског заступника или пуномоћника, тумача, кривично дело које је предмет претресања, као и да ли је главни претрес јаван или је јавност искључена.

Записник мора нарочито да садржи податке о томе која је оптужница на главном претресу прочитана, односно усмено изложена и да ли је тужилац изменио или проширио оптужбу, какве су предлоге поднеле странке и какве је одлуке доносио председник већа или веће, који су докази изведени, да ли су прочитани какви записници и друга писмена, да ли су репродуковани оптички или тонски снимак или други запис и какве су примедбе учиниле странке у погледу прочитаних записника, писмена или репродукованих снимака. Ако је на главном претресу искључена јавност, у записнику се мора назначити да је председник већа упозорио присутне на последице ако неовлашћено открију оно што су на том главном претресу сазнали као тајну.

Искази оптуженог, сведока, вештака или другог лица уносе се у записник ако садрже одступање или допуну њихових ранијих исказа и то тако да се прикаже њихова битна садржина.

Председник већа може, по предлогу странке или по службеној дужности, наредити да се у записник дословно упишу изјаве које сматра нарочито важним.

У записник о главном претресу уноси се потпуна изрека пресуде (члан 433. ст. 3, 4. и 5.), уз назначење да ли је пресуда јавно објављена. Изрека пресуде садржана у записнику о главном претресу представља изворник.

Ако је на главном претресу донето решење о притвору, мора се и оно унети у записник о главном претресу.

Утврђивање веродостојности записника о главном претресу

Члан 246.

Записник мора бити завршен са закључењем заседања. Записник потписују председник већа и записничар.

Странке имају право да прегледају завршени записник и његове прилоге, да ставе примедбе у погледу садржине и да траже исправку записника. Странке имају право да после завршеног заседања добију копију записника, ако то захтевају.

Исправке погрешно уписаних имена, бројева и других очигледних погрешака у писању може наредити председник већа по предлогу странака или лица које је дало изјаву или по службеној дужности. Друге исправке и допуне записника може наредити само веће.

Примедбе и предлози странака у погледу записника, као и исправке и допуне записника, морају се забележити у наставку завршеног записника. У наставку записника забележиће се и разлози због којих поједини предлози и примедбе нису усвојени. Председник већа и записничар потписују и наставак записника.

2. Записник о већању и гласању

Састављање записника о већању и гласању

Члан 247.

О већању и гласању саставиће се посебан записник.

Записник о већању и гласању садржи ток гласања и одлуку која је донесена.

Овај записник потписују сви чланови већа и записничар.

Издвојено мишљење члана већа који је приликом гласања остао у мањини прикључиће се записнику о већању и гласању, ако није унесено у записник.

Записник о већању и гласању затвориће се у посебан омот. Овај записник може разгледати само суд правног лека кад решава о правном леку и у том случају дужан је да записник поново затвори у посебан омот и да на омоту назначи да је разгледао записник.

Глава XI

ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗМАТРАЊЕ СПИСА

1. Достављање писмена

А. Основне одредбе

Основна правила о достављању

Члан 248.

Писмена се достављају, по правилу, посредством службеног лица органа поступка који је одлуку донео или непосредно код тог органа, преко поште или друге организације регистроване за послове достављања писмена, органа локалне самоуправе, замолним путем преко другог државног органа, телекомуникационим или електронским путем, а изузетно и посредством органа полиције.

Позив за главни претрес или други позив суд или орган поступка може и усмено саопштити лицу које се налази пред органом поступка, уз упозорење на последице недоласка. Позив и упозорење ће се забележити у записнику који ће позвано лице потписати, осим ако је то забележно у записнику о главном претресу, и тиме се сматра да је достављање извршено.

Достављање се може извршити и истицањем на огласној табли или интернет страници органа поступка, а, уз сагласност лица коме се достављање има извршити, и преко пуномоћника за пријем писмена, путем поштанског фаха или електронске поште. Достављање се сматра извршеним протеком рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли или интернет страници органа поступка, односно од пријема потврде да је писмено предато пуномоћнику за пријем писмена, поштанском фаху односно достављено електронским путем.

Непосредно достављање

Члан 249.

Писмено се доставља непосредном предајом лицу коме је упућено.

Ако се лице из става 1. не затекне тамо где се достављање има извршити, писмено се може предати члану његовог домаћинства старијем од шеснаест година који је дужан да га прими. Ако се члан породичног домаћинства ту не затекне, писмено ће се предати портиру, суседу или председнику кућног савета ако они на то пристану и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако се достављање врши на радном месту лица из става 1. овог члана, а то лице се ту не затекне, писмено се може предати лицу овлашћеном за пријем поште које је дужно да прими писмено или лицу које је тамо запослено, ако оно пристане да прими писмено, и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако лице из става 2. и 3. овог члана које није дужно да прими писмено одбије да то учини, достављач ће оставити обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли и, по могућству, интернет страници органа поступка. По протеклу рока од осам дана од дана истицања писмена сматра се да је достављање извршено.

Када лице из става 1. овог члана или лице из става 2. и 3. овог члана које је дужно да прими писмено одбије да то учини, достављач ће забележити на доставници дан, час и

разлог одбијања пријема, а писмено ће се оставити у стану лица из става 1. овог члана или у просторији где је оно запослено и тиме је достављање извршено.

Ако се на месту где се достава има извршити не затекне лице из става 2. и 3. овог члана које је дужно да прими писмено, достављање ће се извршити на начин предвиђен у ставу 4. овог члана.

Потврда о достављању

Члан 250.

Писмена која се достављају непосредним уручењем, предају се у затвореном омоту. Прималац и достављач потписују потврду о извршеном достављању – доставницу или повратницу. Прималац ће на потврди назначити дан пријема.

Ако је прималац неписмен или није у стању да се потпише, достављач ће га потписати, назначити дан пријема и ставити напомену зашто је потписао примаоца.

Ако прималац одбије да потпише потврду из става 2. овог члана, достављач ће то забележити на потврди и назначити дан предаје и тиме је достављање извршено.

Потврду о пријему писмена достављеног путем поштанског фаха представља документ оверен од стране поште о дану и часу предаје писмена у поштански фах.

Потврду о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено послато примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена.

Посебни начини достављања

Члан 251.

Ако орган поступка сматра да ће достављање бити извршено, учеснику у поступку се до завршетка главног претреса могу достављати писмена преко другог учесника у поступку који пристане да их преда. Окривљеном се на овај начин не може извршити достављање.

Ако орган поступка сматра да ће обавештење бити примљено, лице из става 1. овог члана, а ако постоји опасност од одлагања изузетно и окривљени, може се обавестити телеграмом или телефоном о позиву за главни претрес или другом позиву, или о одлуци о одлагању главног претреса или других радњи.

О достављању или обавештењу извршеном у складу са ст. 1. и 2. овог члана орган поступка ће саставити службену белешку у спису.

Ако је достављање или обавештење у складу са ст. 1. и 2. овог члана благовремено извршено, последице предвиђене за пропуштање наступају само ако је лице из ст. 1. и 2. овог члана било упозорено о њима.

Б. Посебна правила о достављању

Достављање окривљеном

Члан 252.

Ако је достављање писмена окривљеном не може извршити на адресу о којој је окривљени обавестио орган поступка, достављач ће оставити обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли и, по могућству, на интернет страници органа поступка. По протеку рока од осам дана од дана истицања писмена сматра се да је достављање извршено.

Ако је окривљени пуномоћјем овластио браниоца за пријем писмена од чијег достављања тече рок за изјављивање правног лека, предајом писмена адвокатској канцеларији браниоца окривљеног сматра се да је достављање извршено.

Изузетно од става 1. овог члана, ако окривљеном који нема браниоца треба доставити пресуду којом му је изречена кривична санкција која се састоји у лишењу слободе, а достављање се не може извршити на адресу о којој је окривљени обавестио суд, поставиће му се бранилац по службеној дужности док окривљени не обавести суд о новој адреси.

Постављеном браниоцу ће се одредити потребан рок за упознавање са списима који не може бити краћи од три дана, а после тога ће му се пресуда доставити и поступак наставити.

Ако окривљеном који нема браниоца треба доставити другу одлуку од чијег достављања тече рок за жалбу или жалбу противне странке која се доставља ради одговора, одлука односно жалба ће се истаћи на огласној табли и, по могућству, на интернет страници органа поступка и протеком рока од осам дана од дана истицања сматра се да је достављање извршено.

Достављање тужиоцу

Члан 253.

Јавном тужиоцу се писмена достављају предајом писарници јавног тужилаштва.

Када се достављају одлуке од чијег достављања тече рок, као дан достављања сматра се дан предаје писмена писарници јавног тужилаштва.

Суд ће јавном тужиоцу, на његов захтев, доставити кривични спис ради разматрања. Ако је у току рок за изјаву редовног правног лека, или ако то захтевају други интереси поступка, суд може одредити у ком року јавни тужилац треба да врати списе.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац има пуномоћника, писмена се достављају само пуномоћнику, а ако их има више, само једном од њих.

У складу са ставом 4. овог члана писмена се достављају оштећеном који има пуномоћника.

Достављање лицима са одређеним статусом

Члан 254.

Војним лицима, припадницима министарства унутрашњих послова, затворске страже, запосленима у речном и ваздушном саобраћају, писмена се достављају се преко

њихове команде, непосредног старешине или руководиоца, односно седишта правног лица.

Лицима лишеним слободe писмена се достављају посредством управе заводске установе у којој су смештени.

Лицима која у складу са међународним правом уживају имунитет у Републици Србији писмена се достављају посредством министарства надлежног за спољне послове, осим ако потврђеним међународним уговором није другачије предвиђено.

Лицима укљученим у програм заштите учесника у кривичном поступку, писмена се достављају преко јединице за заштиту, у складу са овим закоником и другим прописима.

Достављање писмена у иностранство

Члан 255.

Учеснику у поступку који се налази на познатој адреси у иностранству писмена се достављају у складу са одредбама посебног закона, осим ако то није уређено потврђеним међународним уговором.

Уз писмено из става 1. овог члана, орган поступка може наложити окривљеном да у одређеном року постави пуномоћника за пријем писмена у Републици Србији и да о томе обавести орган поступка, уз упозорење на последице из става 3. овог члана.

Ако окривљени не поступи у складу са ставом 2. овог члана орган поступка ће му поставити пуномоћника. Достављањем писмена постављеном пуномоћнику сматра се да се је достављање извршено.

2. Разматрање списа

Услови за разматрање списа

Члан 256.

Свако ко има оправдани интерес може разматрати, копирати или снимати поједине списе, осим оних који имају ознаку „службена тајна“ или „строга поверљиво“.

Дозволу за разматрање списа из става 1. овог члана у току поступка даје јавни тужилац или суд, а након завршетка поступка председник суда или службено лице које он одреди.

Ако је са главног претреса била искључена јавност или би право на приватност могло да буде грубо повређено, разматрање списа из става 1. овог члана може се ускратити или условити забраном јавне употребе имена учесника у поступку. Против решења о ускраћивању размарања списа дозвољена је жалба које не задржава извршење решења.

Разматрање списа и разгледање предмета

Члан 257.

Окривљени, односно осумњичени који је саслушан по одредбама о саслушању окривљеног и његов бранилац, имају право да разматрају списе и разгледају прикупљене предмете који служе као доказ.

Право из става 1. овог члана има и оштећени (члан 49. став 1. тачка 4. и став 2.), оштећени као тужилац (члан 57. став 2.) и приватни тужилац (члан 64. став 2.).

Глава XII

ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВ

Предмет имовинскоправног захтева

Члан 258.

Имовинскоправни захтев који је настао услед извршења кривичног дела расправиће се на предлог овлашћених лица у кривичном поступку ако се тиме не би знатно одуговлачио овај поступак.

Имовинскоправни захтев може се односити на накнаду штете, повраћај ствари или поништај одређеног правног посла.

Овлашћени подносиоци

Члан 259.

Имовинскоправни захтев у поступку може поднети лице које је овлашћено да такав захтев остварује у парничном поступку.

Лице из става 1. овог члана дужно је да одређено означи свој захтев и да поднесе доказе.

Ако су услед кривичног дела оштећена државна имовина, орган који је законом овлашћен да се стара о заштити тих средстава може у поступку учествовати у складу са овлашћењима која има на основу тог закона.

Тренутак подношења имовинскоправног захтева

Члан 260.

Имовинскоправни захтев се подноси органу поступка.

Имовинскоправни захтев се може поднети најдоцније до завршетка главног претреса пред првостепеним судом.

Ако овлашћено лице није поднело имовинскоправни захтев до подизања оптужбе, обавестиће се да га може поднети до завршетка главног претреса. Ако су услед кривичног дела оштећена државна имовина, а имовинскоправни захтев није стављен, суд ће о томе обавестити орган из члана 259. став 3. овог законика.

Располагање имовинскоправним захтевом

Члан 261.

Овлашћена лица (члан 259.) могу до завршетка главног претреса одустати од имовинскоправног захтева у поступку и остваривати га у парничном поступку. У случају одустанка, имовинскоправни захтев се не може поново поднети.

Ако је имовинскоправни захтев после подношења, а пре завршетка главног претреса, прешао на друго лице по правилима имовинског права, позваће се то лице да се изјасни да ли остаје код захтева. Ако се уредно позвани не одазове, сматра се да је одустао од поднетог имовинскоправног захтева.

Извиђање околности о имовинскоправном захтеву

Члан 262.

Орган поступка ће саслушати окривљеног о чињеницама у вези са имовинскоправним захтевом и извидиће околности које су од важности за његово утврђивање. Орган поступка је дужан да прикупи доказе и извиди шта је потребно за одлучивање о захтеву и пре него што је он поднет.

Ако би се извиђањем о имовинскоправном захтеву знатно одуговлачио поступак, орган поступка ће се ограничити на прикупљање оних података чије утврђивање доцније не би било могућно или би било знатно отежано.

Привремене мере

Члан 263.

На предлог овлашћених лица (члан 259.), могу се у кривичном поступку по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева насталог услед извршења кривичног дела.

Решење из става 1. овог члана доноси у истрази судија за претходни поступак. После подигнуте оптужнице, решење доноси ван главног претреса председник већа, а на главном претресу веће.

Жалба против решења већа о привременим мерама обезбеђења није дозвољена. У осталим случајевима о жалби решава веће из члана 20. став 4. овог законика. Жалба не задржава извршење решења.

Ако оштећени има захтев према трећем лицу због тога што се код њега налазе ствари прибављене кривичним делом, или због тога што је оно услед кривичног дела дошло до имовинске користи, суд може у кривичном поступку, на предлог лица из става 1. овог члана и по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мере обезбеђења и према том трећем лицу. Одредбе ст. 2. и 3. овог члана важе и у овом случају.

У пресуди којом се окривљени оглашава кривим суд ће или укинути мере из става 4. овог члана, ако већ раније нису укинуте, или ће оштећеног упутити на парнични поступак, с тим што ће се ове мере укинути ако парнични поступак не буде покренут у року који одреди суд.

Повраћај ствари оштећеном

Члан 264.

Ако се ради о стварима које несумњиво припадају оштећеном, а не служе као доказ у кривичном поступку, предаће се оштећеном и пре завршетка поступка.

Ако се више оштећених споре о својини ствари, упутиће се на парнични поступак, а суд ће у кривичном поступку одредити само чување ствари као привремену меру обезбеђења.

Одлучивање о имовинскоправном захтеву

Члан 265.

О имовинскоправном захтеву одлучује суд.

Кад се суд огласи ненадлежним за кривични поступак, упутиће овлашћено лице да имовинскоправни захтев може поднети у кривичном поступку који ће отпочети или бити настављен пред надлежним судом.

Кад суд донесе пресуду којом се окривљени ослобађа од оптужбе или којом се оптужба одбија или кад решењем обустави кривични поступак, упутиће овлашћено лице да имовинскоправни захтев може остваривати у парничном поступку.

У пресуди којом окривљеног оглашава кривим, суд може овлашћеном лицу досудити имовинскоправни захтев у целини или му може досудити имовинскоправни захтев делимично, а за вишак упутити на парнични поступак. Ако подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за потпуно ни за делимично пресуђење, суд ће овлашћено лице упутити да имовинскоправни захтев у целини може да остварује у парничном поступку.

Ако се имовинскоправни захтев односи на повраћај ствари, а суд установи да ствар припада оштећеном и да се налази код окривљеног или код неког од учесника у кривичном делу или код лица коме су је они дали на чување, одредиће у пресуди из става 4. овог члана да се ствар преда оштећеном.

Ако се имовинскоправни захтев односи на поништај одређеног правног посла, а суд нађе да је захтев основан, изрећи ће у пресуди из става 4. овог члана потпун или делимични поништај тог правног посла, с последицама које из тога проистичу, не дирајући у прва трећих лица.

Измена правноснажне одлуке о имовинскоправном захтеву

Члан 266.

Правноснажну пресуду којом је одлучено о имовинскоправном захтеву суд може у кривичном поступку изменити само поводом понављања кривичног поступка и захтева за заштиту законитости.

Ван овог случаја осуђени, односно његови наследници могу само у парничном поступку захтевати да се правноснажна пресуда кривичног суда којом је одлучено о

имовинскоправном захтеву измени, и то ако постоје услови за понављање поступка по одредбама које важе за парнични поступак.

Глава XIII

ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

Појам и врсте трошкова

Члан 267.

Трошкови кривичног поступка су издаци учињени поводом поступка од његовог покретања до његовог завршетка.

Трошкови кривичног поступка обухватају:

- 1) трошкове за сведоке, вештаке, тумаче и стручна лица и трошкове увиђаја;
- 2) трошкове превоза окривљеног;
- 3) издатке за довођење окривљеног;
- 4) путне трошкове службених лица;
- 5) трошкове лечења окривљеног за време док се налази у притвору, као и трошкове порођаја, осим трошкова који се наплаћују из фонда за здравствено осигурање;
- 6) трошкове техничког прегледа возила, анализе узорака (чл. 145, 146. и 147.) и превоза леша до места обдукције;
- 7) награду вештаку, награду и нужне издатке браниоца, нужне издатке приватног тужиоца и оштећеног као тужиоца и њихових законских заступника, као и награду и нужне издатке њихових пуномоћника;
- 8) нужне издатке оштећеног и његовог законског заступника, као и награду и нужне издатке његовог пуномоћника;
- 9) паушални износ, за трошкове који нису обухваћени претходним тачкама.

Паушални износ се одређује према трајању и сложености поступка и имовном стању лица обавезног да плати овај износ.

Трошкови из тач. 1. до 6. става 2. овог члана, као и нужни издаци постављеног браниоца (члан 76.) и постављеног пуномоћника оштећеног као тужиоца (члан 58.), у поступку због кривичних дела за која се гони по службеној дужности, исплаћују се из средстава органа поступка унапред, а наплаћују се доцније од лица која су дужна да их накнаде по одредбама овог законика. Орган поступка дужан је да све трошкове који су унапред исплаћени унесе у попис који ће се приложити списима.

Трошкови превођења и тумачења неће се наплаћивати од лица која су по одредбама овог законика дужна да накнадне трошкове кривичног поступка.

Трошкове предистражног поступка који се односе на награду и нужне издатке браниоца кога је одредио орган полиције исплаћује тај орган.

Одлучивање о трошковима поступка

Члан 268.

У свакој пресуди или решењу које одговара пресуди одлучиће се ко ће сносити трошкове поступка и колико они износе.

Ако недостају подаци о висини трошкова, посебно решење о висини трошкова донеће судија појединац или председник већа када се ти подаци прибаве. Подаци о висини трошкова и захтева за њихову накнаду могу се поднети најдоцније у року од једне године од дана правноснажности пресуде или решења из става 1. овог члана.

Кад је о трошковима кривичног поступка одлучено посебним решењем, о жалби против тог решења одлучује веће (члан 20. став 4.).

Скривљени трошкови

Члан 269.

Окривљени, оштећени, оштећени као тужилац, приватни тужилац, бранилац, законски заступник, пуномоћник, сведок, вештак, тумач, стручни саветник (члан 129.) и стручно лице (члан 137. став 3.), без обзира на исход кривичног поступка, сnose трошкове свог довођења, одлагања доказне радње или главног претреса и друге трошкове поступка које су проузроковали својом кривицом, као и одговарајући део паушалног износа.

О трошковима из става 1. овог члана доноси се посебно решење, осим ако се о трошковима које сnose приватни тужилац и окривљени решава у одлуци о главној ствари.

О жалби против посебног решења из става 2. овог члана одлучује веће из члана 20. став 4. овог законика.

Обавеза окривљеног да накнади трошкове

Члан 270.

Кад суд окривљеног огласи кривим, изрећи ће у пресуди да је дужан да накнади трошкове кривичног поступка.

Лице које је окривљено за више кривичних дела, неће се осудити на накнаду трошкова у погледу дела за која је ослобођено од оптужбе, уколико се ти трошкови могу издвојити из укупних трошкова.

У пресуди којом је више окривљених оглашено кривим, суд ће одредити колики ће део трошкова сносити сваки од њих, а ако то није могућно, осудиће све окривљене да солидарно сnose трошкове. Плаћање паушалног износа одредиће се за сваког окривљеног посебно.

У одлуци којом решава о трошковима, суд може ослободити окривљеног од дужности да накнади у целини или делимично трошкове кривичног поступка из члана 267. став 2. тач. 1. до 6. и 9. овог законика, ако би њиховим плаћањем било доведено у питање издржавање окривљеног или лица која је он дужан да издржава. Ако се ове околности утврде после доношења одлуке о трошковима, председник већа односно судија појединац може посебним решењем ослободити окривљеног од дужности накнаде трошкова кривичног поступка.

Накнада трошкова из буџетских средстава

Члан 271.

Кад се обустави кривични поступак или се оптужба одбије или се окривљени ослободи од оптужбе, изрећи ће се у решењу, односно пресуди да трошкови кривичног поступка из члана 267. став 2. тач. 1. до 6. овог законика, као и нужни издаци окривљеног и нужни издаци и награда браниоца, падају на терет буџетских средстава, осим у случајевима одређеним у следећим ставовима.

Лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело лажно пријављивања обавезаће се посебним решењем да сноси трошкове кривичног поступка које је проузроковало. Ово решење, на предлог јавног тужиоца, доноси веће из члана 20. став 4. овог законика.

Приватни тужилац је дужан да накнади трошкове кривичног поступка из члана 267. став 2. тач. 1. до 6. и 9. овог законика, нужне издатке окривљеног, као и нужне издатке и награду његовог браниоца, ако је поступак обустављен или је оптужба одбијена или је окривљени ослобођен од оптужбе, осим ако је поступак обустављен, односно ако је оптужба одбијена због смрти окривљеног или због тога што је наступила застарелост кривичног гоњења услед одуговлачења поступка које се не може приписати у кривицу приватног тужиоца. Ако је поступак обустављен услед одустанка од тужбе, окривљени и приватни тужилац могу се поравнати у погледу њихових међусобних трошкова. Ако има више приватних тужилаца, сви ће сносити трошкове солидарно.

Оштећени који је одустао од предлога за гоњење сносиће трошкове кривичног поступка ако окривљени није изјавио да ће их сам сносити.

Кад суд одбаци оптужницу због ненадлежности, одлуку о трошковима донеће надлежни суд.

Ако захтев за накнаду нужних издатака и награде из става 1. не буде усвојен, или суд о њему не донесе одлуку у року од три месеца од дана подношења захтева, окривљени и бранилац имају право да потраживања остварују у парничном поступку против Републике Србије.

Плаћање награде и нужних издатака

Члан 272.

Награду и нужне издатке браниоца и пуномоћника приватног тужиоца или оштећеног дужно је да плати заступано лице, без обзира ко је по одлуци суда дужан да сноси трошкове кривичног поступка, осим ако по одредбама овог законика награда и нужни издаци браниоца падају на терет буџетских средстава. Ако је окривљеном био постављен бранилац, а плаћањем награде и нужних издатака би било доведено у питање издржавање окривљеног или издржавање лица које је он обавезан да издржава, награда и нужни издаци браниоца исплатиће се из буџетских средстава. Овако ће се поступати и ако је оштећеном као тужиоцу био постављен пуномоћник.

Пуномоћник који није адвокат или адвокатски приправник нема право на награду, већ само на накнаду нужних издатака.

Трошкови пред судом правног лека

Члан 273.

О дужности плаћања трошкова који настану код суда правног лека одлучује тај суд сходно одредбама чл. 267. до 272. овог законика.

Доношење подзаконског прописа

Члан 274.

Потпунији пропис о накнади трошкова поступка и висини паушалног износа доноси влада.

Глава XIV

ДОНОШЕЊЕ, САОПШТАВАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА

А. Доношење и саопштавање одлука

Врсте одлука

Члан 275.

У поступку се одлуке доносе у облику пресуде, решења и наредбе. Пресуду доноси само суд, а решења и наредбе доносе и други органи поступка.

Претпоставке за одлучивање

Члан 276.

Већа се и гласа у тајном заседању.

У просторији у којој се већа и гласа могу да буду присутни само чланови већа и записничар.

Председник већа руководи већањем и гласањем, стара се да се сва питања свестрано и потпуно размотре и гласа последњи.

Редослед питања о који се одлучује

Члан 277.

При одлучивању, прво се гласа да ли је суд надлежан, да ли је потребно допунити поступак, као и о другим претходним питањима. Кад се донесе одлука о претходним питањима, прелази се на решавање о главној ствари.

При одлучивању о главној ствари, прво ће се гласати да ли је оптужени учинио кривично дело, а затим ће се гласати о казни, другим кривичним санкцијама, трошковима кривичног поступка, имовинскоправном захтеву и осталим питањима о којима треба донети одлуку.

Ако је исто лице оптужено за више кривичних дела, гласаће се и о казни за свако од тих дела, а затим о јединственој казни за сва дела.

Већање и гласање

Члан 278.

Одлуке већа доносе се после усменог већања и гласања. Одлука је донесена кад је за њу гласала већина чланова већа.

Ако се у погледу појединих питања о којима се гласа гласови поделе на више различитих мишљења, тако да ниједно од њих нема већину, питања ће се раздвојити и гласање ће се понављати док се не постигне већина. Ако се на тај начин не постигне већина, одлука ће се донети тако што ће се гласови који су најнеповољнији за окривљеног прибродити гласовима који су од ових мање неповољни, све док се не постигне потребна већина.

Чланови већа не могу одбити да гласају о питањима која постави председник већа, али члан већа који је гласао да се оптужени ослободи или да се оптужба одбије и остао у мањини није дужан да гласа о санкцији. Ако не гласа, узеће се као да је пристао на глас који је за окривљеног најповољнији.

Издвојено мишљење

Члан 279.

Судија апелационог суда или Врховног касационог суда који на седници већа приликом гласања остане у мањини у погледу постојања повреде закона или правилне примене закона при доношењу пресуде, има право да писмено образложи издвојено мишљење.

Судија је дужан да писмено образлагање издвојеног мишљења усмено најави на седници већа након доношења одлуке и може захтевати да се то мишљење објави заједно са одлуком.

Судија је дужан да у року од петнаест дана од дана доношења одлуке председнику већа достави писмено образложење издвојеног мишљења.

Ако писмено образложење издвојеног мишљења није достављено председнику већа до истека рока из става 3. овог члана, одлука се отпрема, а накнадно достављено издвојено мишљење прилаже се судском предмету и чини његов саставни део.

Саопштавање одлука

Члан 280.

Ако овим закоником није другачије одређено, одлуке се саопштавају усменим објављивањем лицима која за то имају правни интерес, ако су присутна, а достављањем овереног преписа, ако су одсутна.

Ако је одлука усмено саопштена, то ће се назначити у записнику или у спису, а лице које има право на жалбу потврдиће то својим потписом. Ако то лице изјави да се

неће жалити, оверени препис усмено саопштене одлуке неће му се доставити, ако овим законом није другачије одређено.

Преписи одлука против којих је дозвољена жалба достављају се са поуком о праву на жалбу. Жалба изјављена у корист окривљеног сматраће се благовременом ако је изјављена у року наведеном у поуци иако је тај рок дужи од законског рока.

Б. Извршење одлука

Правноснажност и извршност пресуде

Члан 281.

Пресуда постаје правноснажна кад се више не може побијати жалбом или кад жалба није дозвољена.

Правноснажна пресуда постаје извршна од дана достављања, ако за извршење не постоје законске сметње. Ако није изјављена жалба или су се странке одрекле или одустале од жалбе, пресуда је извршна истеком рока за жалбу, односно од дана одрицања или одустанка од изјављене жалбе.

Ако суд који је донео пресуду у првом степену није надлежан за њено извршење, доставиће оверени препис пресуде са потврдом о извршности суду који је надлежан за извршење.

Извршење одређених одлука у пресуди

Члан 282.

Извршење пресуде у погледу трошкова кривичног поступка, одузимања имовинске користи, одузимања имовине проистекле из кривичног дела и имовинскоправних захтева врши надлежни суд или други државни орган по одредбама које важе за извршни или други поступак.

Трошкови кривичног поступка принудно се наплаћују у корист буџета по службеној дужности. Трошкови принудне наплате претходно се исплаћују из буџетских средстава.

Кад је одлука којом је одлучено о имовинскоправном захтеву постала правноснажна, оштећени може захтевати од суда који је одлучио у првом степену да му изда оверени препис одлуке, са назначењем да је одлука извршна.

Ако је у пресуди изречена мера безбедности одузимања предмета, суд који је изрекао пресуду у првом степену одлучиће да ли ће се такви предмети продати по одредбама које важе за извршни поступак или ће се предати одређеној установи или ће се уништити. Новац добијен продајом предмета уноси се у буџет.

Одредба става 3. овог члана сходно ће се применити и кад се донесе одлука о одузимању предмета на основу члана 538. овог закона.

Правноснажна одлука о одузимању предмета може се, ван случаја понављања кривичног поступка или захтева за заштиту законитости, изменити у парничном поступку ако се појави спор о својини одузетих предмета.

Правноснажност и извршност решења

Члан 283.

Ако овим закоником није друкчије одређено, решења се извршују кад постану правноснажна. Наредбе се извршују одмах ако орган који је наредбу издао не нареди друкчије.

Правноснажност решења наступа кад се оно не може побијати жалбом или кад жалба није дозвољена.

Решења и наредбе, ако није друкчије одређено, извршавају органи који су те одлуке донели. Ако је суд решењем одлучио о трошковима кривичног поступка, ти трошкови се наплаћују по одредбама члана 282. ст. 1. и 2. овог законика.

Посебно решење о дозвољености извршења

Члан 284.

Ако се појави сумња о дозвољености извршења судске одлуке или о рачунању казне, или ако у правноснажној пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне, или урачунавање није правилно извршено, о томе ће одлучити посебним решењем суд који је судио у првом степену. Жалба не задржава извршење решења, осим ако суд није друкчије одредио.

Ако се у току извршења појави сумња у погледу тумачења судске одлуке, о томе одлучује суд који је донео правноснажну одлуку.

Доношење подзаконског прописа

Члан 285.

Пропис о начину вођења казнене евиденције доноси влада.

Део други

ТОК ПОСТУПКА

Глава XV

ПРЕДИСТРАЖНИ ПОСТУПАК

А. Кривична пријава

Подношење кривичне пријаве

Члан 286.

Правна и физичка лица пријављују кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештена или за њих сазнају на други начин, под условима предвиђеним законом или другим прописом.

Кривичним закоником је предвиђено у којем случају непријављивање кривичног дела, представља кривично дело.

Подносилац кривичне пријаве из става 1. овог члана навешће доказе који су му познати и предузеће мере да би се сачували трагови кривичног дела, предмети на којима је или помоћу којих је учињено кривично дело и други докази.

Подаци о особи против које је поднета кривична пријава као и подаци на основу којих се могу утврдити истоветност те особе, представљају службену тајну.

Начин подношења и уписивање кривичне пријаве

Члан 287.

Кривична пријава се подноси надлежном јавном тужиоцу, писмено, усмено или другим средством.

Ако се кривична пријава подноси усмено, о њој ће се саставити записник и пријавилац ће се упозорити на последице лажног пријављивања, ако је пријава саопштена телефоном или другим телекомуникацијским средством сачиниће се службена белешка, а ако је пријава поднесена електронском поштом сачуваће се на одговарајућем носиоцу података и одштампати.

Ако је кривична пријава поднесена суду, полицији или ненадлежном јавном тужиоцу, они ће пријаву примити и одмах доставити надлежном јавном тужиоцу.

Јавни тужилац одмах по подношењу уписује кривичну пријаву у уписник кривичних пријава, осим у случају из члана 288. став 1. овог законика.

Начин вођења уписника из става 4. овог члана уређује се посебним правилником који доноси министар надлежан за послове правосуђе.

Поступање јавног тужиоца по кривичној пријави

Члан 288.

Ако кривична пријава не садржи податке о кривичном делу, односно ако се из саме пријаве не може закључити за које кривично дело се подноси, јавни тужилац ће позвати подносиоца да у року од осам дана исправи и допуни кривичну пријаву, а ако исправак и допуна изостану, саставиће о томе белешку, приложити јој кривичну пријаву и позив за исправак или допуну, уписати у уписник разних кривичних предмета, и у року од осам

дана од протекa рока за исправак или допуну обавестити о њој вишег јавног тужиоца, који може наложити уписивање кривичне пријаве у уписник кривичних пријава.

Ако јавни тужилац из саме кривичне пријаве не може оценити да ли су вероватни наводи пријаве или ако подаци у пријави не пружају довољно основа да може одлучити да ли ће спровести истрагу, или ако је до њега само допро глас да је извршено кривично дело, јавни тужилац може:

- 1) сам прикупити потребне податке;
- 2) позивати грађане, под условима из члана 294. ст. 1. до 6. овог законика;
- 3) поднети захтев другим органима да му пруже потребна обавештења.

За непоступање по захтеву јавног тужиоца из тачке 3. става 2. овог члана одговорно лице се може новчано казнити до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да сведочи, може се још једном казнити истом казном.

Одлуку о новчаном кажњавању из става 3. овог члана доноси јавни тужилац. О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак. Жалба не задржава извршење решења.

Ако није у могућности да сам предузме радње из ст. 1. и 2. овог члана, јавни тужилац ће захтевати од полиције да прикупи потребна обавештења и да предузме друге мере ради откривања кривичног дела и учиниоца (чл. 292, 293. и 294.).

Полиција је дужна да поступи по захтеву јавног тужиоца и да га обавести о мерама које је предузела најкасније у року од тридесет дана од дана када је примила захтев. У случају напоступања по захтеву јавни тужилац ће поступити у складу са чланом 43. ст. 2. и 3. овог законика.

Јавни тужилац и други државни органи, и правна лица дужни су приликом прикупљања обавештења, односно давања података да поступају обазриво, водећи рачуна да се не нашкоди части у угледу лица на које се ови подаци односе.

Одлагање кривичног гоњења

Члан 289.

Јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више од следећих обавеза:

- 1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету;
- 2) да плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе;
- 3) да обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад;
- 4) да испуни доспеле обавезе издржавања;
- 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога;
- 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања;
- 7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком.

У закључку о одлагању кривичног гоњења јавни тужилац ће одредити рок у којем осумњичени мора извршити преузете обавезе, с тим да рок не може бити дужи од годину

дана. Надзор над извршењем обавеза врши повереник кога одређује директор Управе надлежне за третман и алтернативне санкције.

Ако осумњичени у року изврши обавезу из става 1. тачка 1. и тач. 4. до 7. овог члана или, уз пристанак оштећеног, обавезу из става 1. тач. 2. и 3. овог члана, јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву и о томе обавестити оштећеног, а одредба члана 50. став 2. законика неће се примењивати.

Одбацивање кривичне пријаве

Члан 290.

Јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву ако из саме пријаве проистиче да:

- 1) пријављено дело није кривично дело за које се гони по службеној дужности;
- 2) је наступила застарелост или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем или постоје друге околности које трајно искључују гоњење;
- 3) из кривичне пријаве не произилазе основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности.

О одбацивању пријаве, као и о разлозима за то, јавни тужилац ће обавестити оштећеног у року од осам дана и поучити га о његовим правима (члан 50. став 1.), а ако је кривичну пријаву поднео орган полиције, обавестиће и тај орган.

У случају кривичних дела за која је прописана казна затвора до три године, јавни тужилац може одбацити кривичну пријаву ако је осумњичени, услед стварног кајања, спречио наступање штете или је штету у потпуности већ надокнадио, а јавни тужилац, према околностима случаја, оцени да изрицање кривичне санкције не би било правично. У овом случају одредба члана 50. став 2. овог законика неће се примењивати.

Б. Овлашћења органа предистражног поступка

Руковођење предистражним поступком

Члан 291.

Јавни тужилац руководи предистражним поступком.

Ради вршења овлашћења из става 1. овог члана јавни тужилац предузима потребне радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених.

Јавни тужилац може поверити полицији предузимање радњи из става 2. овог члана. Полиција је дужна да изврши налог јавног тужиоца којим јој се поверавају ове радње, као и да га о предузетим радњама редовно обавештава.

Јавни тужилац врши надзор над спровођењем поверених радњи, а у случају непоступања полиције по налогу јавни тужилац ће поступити у складу са чланом 43. ст. 2. и 3. овог законика.

У току предистражног поступка јавни тужилац је овлашћен да од полиције преузме вршење радње која јој је поверена или коју је полиција на основу закона самостално предузела.

Овлашћења полиције

Члан 292.

Ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се пронађе учинилац кривичног дела, да се учинилац или саучесник не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка.

У циљу испуњења дужности из става 1. овог члана, полиција може: да тражи потребна обавештења од грађана; да изврши потребан преглед превозних средстава, путника и пртљага; да за неопходно потребно време ограничи кретање на одређеном простору; да предузме потребне мере у вези са утврђивањем истоветности лица и предмета; да распише потрагу за лицем и стварима за којима се трага; да у присуству одговорног лица прегледа одређене објекте и просторије државних органа, предузећа, радњи и других правних лица, оствари увид у њихову документацију и да је по потреби одузму; као и да предузме друге потребне мере и радње. О чињеницама и околностима које су утврђене приликом предузимања појединих радњи, а могу бити од интереса за кривични поступак, као и о предметима који су пронађени или одузети саставиће се записник или службена белешка.

По одобрења јавног тужиоца полиција може у циљу испуњења дужности из става 1. овог члана прибавити евиденцију остварене телефонске комуникације, коришћених базних станица или извршити лоцирање места са којег се обавља комуникација.

О предузимању радњи из ст. 1. до 3. овог члана полиција одмах, а најкасније у року од 24 часа након предузимања радње обавештава јавног тужиоца.

Лице према коме је примењена нека од радњи или мера из ст. 2. и 3. овог члана има право да поднесе притужбу надлежном јавном тужиоцу.

Доказне радње полиције

Члан 293.

Ако полиција у предистражном поступку предузме доказну радњу о томе ће без одлагања обавестити јавног тужиоца.

Докази које је полиција прибавила предузимањем доказних радњи у предистражном поступку могу бити коришћени у даљем току кривичног поступка ако су доказне радње спроведене у складу са овим закоником.

Прикупљање обавештења од грађана

Члан 294.

Полиција може позивати грађане ради прикупљања обавештења. У позиву се мора назначити разлог позивања и својство у коме се грађанин позива. Принудно се може довести лице које се није одазвало позиву само ако је у позиву било на то упозорено.

Приликом поступања по одредбама овог члана, полиција не може грађане саслушавати у својству окривљеног, односно испитивати у својству сведока или вештака, осим у случају из члана 295. овог законика.

Прикупљање обавештења од истог лица може трајати онолико колико је неопходно да се добије потребно обавештење, а најдуже четири сата.

Обавештења од грађана се не смеју прикупљати принудно.

Службена белешка или записник о датом обавештењу прочитаће се грађанину који је обавештење дао. Он може ставити примедбе које је полиција дужна да унесе у службену белешку или записник. Копија службене белешке или записника о датом обавештењу издаће се грађанину, ако то захтева.

Грађанин се може поново позивати ради прикупљања обавештења о околностима другог кривичног дела или учиниоца, а ради прикупљања обавештења о истом кривичном делу не може се поново принудно доводити.

По одобрењу судије за претходни поступак, председника већа или судије појединца, полиција може прикупљати обавештења и од притвореника, ако је то потребно ради откривања других кривичних дела и учинилаца. Ова ће се обавештења прикупљати у заводу у којем је окривљени притворен, у време које одреди суд, и у присуству браниоца притвореног или браниоца у приправности.

На основу прикупљених обавештења, полиција саставља кривичну пријаву у којој наводи доказе за које је сазнала приликом прикупљања обавештења. У кривичну пријаву не уноси се садржина изјава које су поједини грађани дали приликом прикупљања обавештења, осим исказа који је осумњичени дао у складу са чланом 295. овог законика.

Уз кривичну пријаву достављају се и предмети, скице, фотографије, прибављени извештаји, списи о предузетим мерама и радњама, службене белешке, изјаве и други материјали који могу бити корисни за успешно вођење поступка.

Ако полиција после подношења кривичне пријаве сазна за нове чињенице, доказе или трагове кривичног дела, дужна је да прикупи потребна обавештења и да извештај о томе, као допуну кривичне пријаве, достави јавном тужиоцу.

Саслушање осумњиченог

Члан 295.

Кад полиција прикупља обавештења од лица за које постоје основи сумње да је учинилац кривичног дела или према том лицу предузима радње у предистражном поступку предвиђене овим закоником, може га позивати у својству осумњиченог. У позиву ће се осумњичени упозорити да има право да узме браниоца.

Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити сматран осумњиченим, дужна је да га одмах обавести о делу за које се терети и основима сумње, о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом даљем саслушању и да није дужан да без браниоца одговара на постављена питања.

О поступању у смислу одредби става 1. и 2. овог члана, полиција ће без одлагања обавестити надлежног јавног тужиоца. Јавни тужилац може захтевати да самостално обави саслушање, да присуствује саслушању или може саслушање поверити полицији.

Ако осумњичени пристане да да исказ, орган који обавља саслушање ће ово спровести према одредбама овог законика о саслушању окривљеног под условом да су

пристанак осумњиченог да буде саслушан и његов исказ током саслушања дати у присуству браниоца. Записник о овом саслушању се не издваја из списка и може се користити као доказ у кривичном поступку.

Ако јавни тужилац није присутан саслушању осумњиченог, полиција ће му без одлагања доставити записник о саслушању.

Задржавање на месту кривичног дела

Члан 296.

Полиција може лица затечена на месту кривичног дела упутити јавном тужиоцу или их задржати до његовог доласка, ако би та лица могла да дају податке важне за поступак и ако је вероватно да се њихово саслушање доцније не би могло извршити или би било скопчано са знатним одуговлачењем или другим тешкоћама.

Задржавање лица из става 1. овог члана на месту кривичног дела не може трајати дуже од шест сати.

Полицијско хапшење

Члан 297.

Полиција може неко лице ухапсити ако постоји ма који разлог предвиђен у члану 217. овог законика за одређивање притвора, али је дужна да такво лице без одлагања спроведе надлежном јавном тужиоцу. Приликом довођења, полиција ће обавестити јавног тужиоца о разлозима и о времену хапшења.

Ухапшено лице мора бити поучено о правима из члана 69. став 1. овог законика.

Ако је због неотклоњивих сметњи спровођење ухапшеног трајало дуже од осам сати, полиција је дужна да јавном тужиоцу овакво закашњење посебно образложи, о чему ће јавни тужилац сачинити службену белешку. Јавни тужилац ће у белешку унети и изјаву ухапшеног лица о времену и месту хапшења.

Грађанско хапшење

Члан 298.

Свако може ухапсити лице затечено при извршењу кривичног дела за које се гони по службеној дужности.

Ухапшени ће се одмах предати јавном тужиоцу или полицији, а ако то није могуће, мора се одмах обавестити један од тих органа који ће поступити у складу са одредбама овог законика (чл. 297. и 299.).

Саслушање ухапшеног

Члан 299.

Јавни тужилац дужан је да ухапшеног који му је доведен поучи о правима из члана 69. став 1. овог законика и да му омогући да у његовом присуству, уз коришћење телефона или другог електронског преносиоца порука обавести браниоца непосредно или посредством чланова породице или трећег лица чији идентитет јавном тужиоцу мора бити откривен, а ако је потребно и помогне му да нађе браниоца.

Ако ухапшени не обезбеди присуство браниоца у року од 24 сата од када му је то у смислу става 1. овог члана омогућено, или изјави да не жели да узме браниоца, јавни тужилац је дужан да га без одлагања саслуша.

Ако у случају обавезног обезбеђивања браниоца (члан 75. тач. 1. и 2.) ухапшени не узме браниоца у року од 24 сата од часа кад је поучено о овом праву или изјави да неће узети браниоца, поставиће му се бранилац по службеној дужности.

Одмах после саслушања, јавни тужилац ће одлучити да ли ће ухапшеног пустити на слободу или ће судији за претходни поступак предложити одређивање притвора.

На захтев ухапшеног или његовог браниоца, члана породице ухапшеног или лица са којим ухапшени живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници, или по службеној дужности, јавни тужилац може одредити лекарски преглед ухапшеног.

Одлуку о одређивању лекара који ће обавити преглед и записник о саслушању лекара јавни тужилац ће приложити истражним списима.

Задржавање осумњиченог

Члан 300.

Лице ухапшено у складу са чланом 297. став 1. и чланом 298. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 295. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушавања најдуже 48 сати од часа хапшења, односно одазивања на позив.

О задржавању јавни тужилац или, по његовом одобрењу, орган полиције одмах, а најкасније у року од два сата од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.

Против решења о задржавању осумњичени и његов бранилац имају право жалбе у року од шест сати од достављања решења. О жалби одлучује судија за претходни поступак у року од четири сата од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења.

Осумњичени има права предвиђена у члану 69. став 1. овог законика.

Осумњичени мора имати браниоца чим јавни тужилац донесе решење о задржавању. Ако осумњичени сам не обезбеди браниоца, јавни тужилац ће му га обезбедити по службеној дужности, по редоследу са списка који доставља одговарајућа адвокатска комора. Саслушање осумњиченог одложиће се до доласка браниоца, а најдуже четири сата. Ако ни тада присуство браниоца не буде обезбеђено, јавни тужилац ће осумњиченог пустити на слободу или без одлагања спровести надлежном судији за претходни поступак.

Глава XVI

ИСТРАГА

А. Основне одредбе

Сврха истраге

Члан 301.

Истрага се покреће:

- 1) против одређеног лица за које постоје основи сумње да је учинило кривично дело;
- 2) против непознатог учиниоца када постоје основи сумње да је учињено кривично дело.

У истрази се прикупљају докази и подаци који су потребни да би се могло одлучити да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак, докази који су потребни да се утврди идентитет учиниоца, докази за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано, као и други докази који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење, с обзиром на околности случаја, показује целисходним.

Закључак о спровођењу истраге

Члан 302.

Истрага се покреће закључком надлежног јавног тужиоца.

Закључак о спровођењу истраге доноси се, ако су испуњени услови из члана 301. став 1. овог законика, пре или непосредно после прве доказне радње коју су предузели јавни тужилац или полиција у предистражном поступку, а најкасније у року од тридесет дана од дана када је јавни тужилац обавештен о првој доказној радњи коју је полиција предузела у предистражном поступку.

У закључку о спровођењу истраге се морају навести: лични подаци осумњиченог ако је познат, опис дела из кога произлазе законска обележја кривичног дела, законски назив кривичног дела и околности из којих произилазе основи сумње.

Достављање закључка осумњиченом

Члан 303.

Закључак о спровођењу истраге доставља се осумњиченом и његовом браниоцу, ако га има, заједно са позивом односно обавештењем о првој доказној радњи којој могу присуствовати (члан 306.).

Ако се у току истраге против непознатог учиниоца утврди његов идентитет, јавни тужилац ће допунити закључак о спровођењу истраге у смислу члана 302. став 3. овог законика и поступити у складу са ставом 1. овог члана.

Истовремено са достављањем закључка из става 1. овог члана осумњиченом и његовом браниоцу, јавни тужилац ће обавестити оштећеног о покретању истраге и поучити га о правима из члана 49. став 1. овог законика.

Спровођење истраге

Члан 304.

Истрагу спроводи надлежни јавни тужилац.

Законом се може одредити једно јавно тужилаштво у коме ће се за подручје више јавних тужилаштава спроводити истрага (истражни центар).

Јавни тужилац предузима доказне радње по правилу само на подручју надлежности суда пред којим поступа. Ако интерес истраге захтева, он може поједине доказне радње предузети и ван подручја овог суда, али је дужан да о томе обавести јавног тужиоца који поступа пред судом на чијем подручју предузима доказне радње.

Ако је јавном тужиоцу потребна помоћ полиције (форензичка, аналитичка и др.) или других државних органа у вези са спровођењем истраге, они су дужни да му на његов захтев ту помоћ пруже. На захтев јавног тужиоца, предузеће или друго правно лице је дужно да пружи помоћ за предузимање доказне радње која не трпи одлагање.

Поверавање појединих доказних радњи

Члан 305.

У току истраге јавни тужилац може поверити извршење појединих доказних радњи, осим саслушања окривљеног, јавном тужиоцу који поступа пред судом на чијем подручју треба предузети те радње, а ако је за подручја више судова одређен један суд за указивање правне помоћи – јавном тужиоцу који поступа пред тим судом.

Јавни тужилац коме је поверено извршење појединих доказних радњи предузеће по потреби и друге доказне радње које са овим стоје у вези или из њих проистичу.

Ако јавни тужилац коме је поверено предузимање појединих доказних радњи није за то надлежан, доставиће предмет надлежном јавном тужиоцу и о томе ће обавестити јавног тужиоца који му је предмет доставио.

Јавни тужилац може поверити полицији извршење појединих доказних радњи у складу са одредабама овог законика.

Присуство доказним радњама

Члан 306.

Јавни тужилац је дужан да браниоцу осумњиченог упути позив да присуствује саслушању осумњиченог, односно да осумњиченом и његовом браниоцу упути позив, а оштећеног обавести о времену и месту испитивања сведока или вештака.

Осумњичени, његов бранилац и оштећени могу да присуствују увиђају.

Ако осумњичени има браниоца, јавни тужилац ће, по правилу, позивати односно обавештавати само браниоца. Ако је осумњичени у притвору, а доказна радња се

предузима ван седишта суда, јавни тужилац ће одлучити да ли је потребно присуство осумњиченог.

Јавни тужилац је дужан да стручног саветника обавести да може да присуствује вештачењу (члан 130. став 1.).

Ако се позив осумњиченом и његовом браниоцу није могао доставити у складу са одредбама овог законика, односно ако се истрага води против непознатог учиниоца, јавни тужилац може предузети испитивање сведока или вештака само по претходном одобрењу судије за претходни поступак.

Ако лице коме је упућен позив односно обавештење о доказној радњи није присутно, радња се може предузети и у његовом одсуству.

Лица која присуствују доказним радњама могу предложити јавном тужиоцу да ради разјашњења ствари постави одређена питања осумњиченом, сведоку или вештаку, а по дозволи јавног тужиоца могу постављати питања и непосредно. Ова лица имају права да захтевају да се у записник унесу и њихове примедбе у погледу предузимања појединих радњи, а могу и предлагати прикупљање појединих доказа.

Ради разјашњења појединих техничких или других стручних питања која се постављају у вези са прибављеним доказима или приликом саслушања осумњиченог или предузимања других доказних радњи, јавни тужилац може затражити од стручног лица одговарајуће струке (члан 137. став 3.) да му о тим питањима да потребна објашњења. Ако су приликом давања објашњења присутни осумњичени или бранилац, они могу тражити да то лице пружи ближа објашњења. У случају потребе, јавни тужилац може тражити објашњења и од одговарајуће стручне установе.

Прикупљање доказа од стране одбране

Члан 307.

Осумњичени и његов бранилац могу самостално прикупљати доказе у корист одбране.

Ако осумњичени или његов бранилац сматра да је потребно предузети одређену доказну радњу, предложиће јавном тужиоцу да је предузме.

Ако јавни тужилац одбије предлог из става 2. овог члана или о предлогу не одлучи у року од тридесет дана од дана подношења предлога, осумњичени или његов бранилац може поднети предлог судији за претходни поступак који одлуку о томе доноси у року од осам дана.

Ако судија за претходни поступак усвоји предлог из става 3. овог члана, наложиће јавном тужиоцу да предузме доказну радњу и одредити му за то рок, а ако јавни тужилац и поред тога не предузме доказну радњу у остављеном року, ту радњу ће, на предлог осумњиченог или његовог браниоца, предузети судија за претходни поступак или ће наложити органу полиције да то уради. О непоступању јавног тужиоца по налогу за предузимање доказне радње судија за претходни поступак ће обавестити непосредно вишег јавног тужиоца.

Упознавање са прикупљеним доказима

Члан 308.

Јавни тужилац је дужан да осумњиченом који је саслушан и његовом браниоцу омогући да у одређеном року размотре списе и разгледају предмете који служе као доказ.

Након размотрања списа и разгледања предмета јавни тужилац ће позвати осумњиченог и његовог браниоца да у одређеном року ставе предлог за прикупљање нових доказа.

Осумњичени који је саслушан и његов бранилац су дужни да одмах по прибављању доказа у складу са чланом 307. став 1. овог законика обавесте јавног тужиоца о томе и да му пре завршетка истраге омогуће разматрање списа и разгледање предмета који служе као доказ.

Ако предлог из става 2. овог члана буде одбијен (члан 307. став 3.) или ако осумњичени и његов бранилац не поступи у складу са ставом 3. овог члана, јавни тужилац ће поступити по члану 315. овог законика.

Чување тајне

Члан 309.

Ако је то неопходно ради заштите јавног поретка, националне безбедности, морала, интереса малолетника, приватног живота учесника у поступку, или заштите права на правично суђење или других оправданих интереса у демократском друштву, орган поступка који предузима доказну радњу наредиће лицима која саслушава, односно испитује или која присуствују доказним радњама или разгледају списе истраге да чувају као тајну одређене чињенице или податке које су том приликом сазнала и упозориће их да одавање тајне представља кривично дело.

Наредба из става 1. овог члана унеће се у записник о доказној радњи, односно забележиће се на списима који се разгледају, уз потпис лица које је упозорено.

Кажњавање за нарушавање реда

Члан 310.

Лице које за време предузимања доказне радње нарушава ред, јавни тужилац ће опоменути, а ако настави да нарушава ред може га и новчано казнити до 150.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна из става 1. овог члана, одлучује судија за претходни поступак. Жалба не задржава извршење решења.

Ако учешће лица из става 1. није неопходно, оно може бити удаљено са места где се предузима доказна радња.

Осумњичени не може бити кажњен новчаном казном.

Браниоцу новчану казну може изрећи судија за претходни поступак на предлог јавног тужиоца.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна браниоцу одлучује веће из члана 20. став 4. овог законика.

Проширење истраге

Члан 311.

Истрага се спроводи само у погледу осумњиченог и кривичног дела на које се односи закључак о спровођењу истраге.

Ако се у току истраге покаже да поступак треба проширити на које друго кривично дело или против другог лица, јавни тужилац ће закључком проширити истрагу.

У погледу проширења истраге важе одредбе чл. 302. и 303. овог законика.

Прекид истраге

Члан 312.

Јавни тужилац ће закључком прекинути истрагу:

1) ако код осумњиченог после учињеног кривичног дела наступи душевно обољење или душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може учествовати у поступку;

2) ако нема предлога оштећеног или одобрења надлежног државног органа за гоњење, или се појаве друге околности које привремено спречавају гоњење.

Истрага се може прекинути:

1) ако се не зна боравиште осумњиченог;

2) ако је осумњичени у бекству или иначе није достижан државним органима.

Пре него што се истрага прекине, прикупиће се сви докази о кривичном делу осумњиченог до којих се може доћи, а у случају из тачке 2. става 2. овог члана донеће се и решење о одређивању притвора.

Кад престану сметње које су проузроковале прекид, јавни тужилац ће наставити истрагу.

Обустава истраге

Члан 313.

Када јавни тужилац у току истраге одустане од гоњења осумњиченог, закључком ће обуставити истрагу и о томе ће обавестити оштећеног (члан 50. став 1.).

Прибављање података о осумњиченом

Члан 314.

Јавни тужилац ће пре завршене истраге прибавити податке о осумњиченом (члан 89. став 1.) ако недостају или их треба проверити, као и податке о ранијим осудама, а ако осумњичени још издржава кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе – податке о његовом понашању за време издржавања кривичне санкције.

Јавни тужилац ће по потреби прибавити податке о ранијем животу осумњиченог и о приликама у којима живи, као и о другим околностима које се односе на његову личност. Јавни тужилац може одредити прегледе или психолошка испитивања

осумњиченог (чл. 117. и 138.) кад је потребно да се допуне подаци о личности осумњиченог.

Ако долази у обзир изрицање јединствене казне којом ће се обухватити и казне из ранијих пресуда, јавни тужилац ће затражити списе предмета у којима су изречене ове пресуде, или оверене преписе правноснажних пресуда.

Завршетак истраге

Члан 315.

Када нађе да је стање ствари у истрази довољно разјашњено јавни тужилац ће донети закључак о завршетку истраге који ће доставити осумњиченом и његовом браниоцу, ако га има, и обавестиће оштећеног о завршетку истраге.

Ако јавни тужилац не заврши истрагу у року од шест месеци, а када је реч о кривичном делу за које је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за организовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине у року од дванаест месеци, дужан је да обавести непосредно вишег јавног тужиоца о разлозима због којих истрага није окончана.

Непосредно виши јавни тужилац дужан је да предузме мере да се истрага оконча.

Допуна истраге

Члан 316.

Јавни тужилац донеће закључак о допуни истраге када након завршетка истраге утврди да потребно предузети нове доказне радње.

Допуну истраге јавном тужиоцу могу предложити осумњичени и његов бранилац.

На предлог из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе члана 307. став 2. до 4. овог законика.

Приговор због неправилности у току истраге

Члан 317.

Осумњичени и његов бранилац могу одмах по сазнању, а најкасније до завршетка истраге, поднети приговор непосредно вишем јавном тужиоцу због одуговлачења поступка и других неправилности у току истраге.

Непосредно виши јавни тужилац ће у року од осам дана од дана пријема приговора донети решење о одбијању или усвајању приговора. Против решења јавног тужиоца није дозвољена жалба ни приговор. Решењем којим усвоја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да отклони утврђене неправилности у току истраге.

У случају да приговор буде одбијен, осумњичени и његов бранилац могу у року од осам дана пријема решења јавног тужиоца поднети притужбу судији за претходни поступак.

Б. Споразуми јавног тужиоца и окривљеног

1. Споразум о признању кривичног дела

Закључење споразума

Члан 318.

Споразум о признању кривичног дела јавни тужилац и окривљени могу закључити од доношења закључка о спровођењу истраге па до изјашњења оптуженог о оптужби на главном претресу.

Приликом закључења споразума из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца (члан 75. тачка 7.).

Споразум о признању кривичног дела сачињен у писаном облику јавни тужилац подноси до потврђивања оптужнице – судији за претходни поступак, а након потврђивања оптужнице – председнику већа.

Ако је споразум о признању кривичног дела закључен пре подизања оптужнице, јавни тужилац ће заједно са споразумом доставити суду и оптужницу која чини саставни део овог споразума.

На оптужницу из става 4. овог члана не примењују се одредбе о испитивању оптужнице (чл. 342. до 346.).

Садржај споразума

Члан 319.

Споразум о признању кривичног дела садржи:

- 1) опис кривичног дела које је предмет оптужбе;
- 2) признање окривљеног да је учинио кривично дело из тачке 1. овог става;
- 3) споразум о врсти, мери или распону казне или друге кривичне санкције;
- 4) споразум о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом и о имовинскоправном захтеву, уколико је поднет;
- 5) изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке којом је суд у потпуности прихватио споразум;
- 6) потпис странака и браниоца.

Поред података из става 1. овог члана, споразум о признању кривичног дела може садржати:

- 1) изјаву јавног тужиоца о одустајању од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела;
- 2) изјаву окривљеног којом се обавезује на испуњење обавезе из члана 289. овог законика, под условом да природа обавезе омогућава да се започне са њеним извршењем пре доношења споразума суду;
- 3) споразум у погледу имовине проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног.

Одлучивање о споразуму

Члан 320.

О споразуму о признању кривичног дела одлучује судија за претходни поступак, а ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице одлуку доноси председник већа.

Одлука о споразуму о признању кривичног дела доноси се на рочишту на које се позивају јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.

Рочиште из става 2. овог члана држи се без присуства јавности.

Одбацивање споразума

Члан 321.

Суд ће решењем одбацити споразум о признању кривичног дела:

- 1) ако споразум не садржи податке предвиђене чланом 319. став 1. овог законика;
- 2) ако на рочиште није дошао окривљени који је уредно позван, а који није оправдао изостанак, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Прихватање споразума

Члан 322.

Суд ће пресудом прихватити споразум о признању кривичног дела и огласити окривљеног кривим ако утврди:

- 1) да је окривљени свесно и добровољно признао кривично дело односно кривична дела која су предмет оптужбе;
- 2) да је окривљени свестан свих последица закљученог споразума, а посебно да се одриче права на суђење и да прихвата ограничење права на улагање жалбе (члан 324. став 4.) против одлуке суда донесене на основу споразума;
- 3) да постоје и други докази који нису у супротности са признањем окривљеног да је учинио кривично дело;
- 4) да је казна или друга кривична санкција односно друга мера у погледу које су јавни тужилац и окривљени закључили споразум предложена у складу са кривичним законом.

Поред елемената из члана 433. ст. 2, 3. и 5. овог законика, пресуда из става 1. овог члана садржи и разлоге којима се суд руководи приликом прихватању споразума.

Одбијање споразума

Члан 323.

Суд ће решењем одбити споразум о признању кривичног дела ако утврди:

- 1) да постоје разлози из члана 343. став 1. овог законика;
- 2) да није испуњен један или више услова из члана 322. овог законика.

Када решење из става 1. овог члана постане правноснажно, споразум о признању кривичног дела и сви списи у вези са њим уништавају се у присуству судије који је донео решење и о томе се саставља записник.

Након правноснажности решења из става 1. овог члана, поступак се враћа у фазу која је претходила закључењу споразума о признању кривичног дела.

Судија из става 2. овог члана не може учествовати у даљем току поступка.

Жалба против одлуке о споразуму

Члан 324.

Одлука суда о споразуму о признању кривичног дела доставља се јавном тужиоцу, окривљеном и његовом браниоцу.

Против решења којим се одбацује (члан 321.) или одбија (члан 323.) споразум о признању кривичног дела, жалба није дозвољена.

Против пресуде којом је прихваћен споразум о признању кривичног дела (члан 322.) лица из става 1. овог члана могу изјавити жалба у року од осам дана од дана достављања пресуде.

Жалба из става 3. овог члана може се изјавити ако се сазна за постојање разлога из члана 343. став 1. овог законика или се пресуда не односи на предмет споразума (члан 319.).

2. Споразум о сведочењу окривљеног

Закључење споразума

Члан 325.

Споразум о сведочењу за кривично дело из члана 168. став 1. овог законика јавни тужилац и окривљени могу закључити од доношења закључка о спровођењу истраге па до изјашњења оптуженог о оптужби на главном претресу.

Споразум из става 1. овог члана може се закључити са окривљеним који је у потпуности признао да је учинио кривично дело из члана 168. став 1. овог законика, под условом да је значај његовог исказа за откривање, доказивање или спречавање других кривичних дела из члана 168. став 1. овог законика претежнији од последица кривичног дела које је учинио (окривљени сарадник).

Окривљени за кога постоји основана сумња да је организатор организоване криминалне групе не може бити предложен за окривљеног сарадника.

Приликом закључења споразума из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца (члан 75. тачка 7.).

Јавни тужилац ће пре закључења споразума о сведочењу позвати окривљеног да у року који не може бити дужи од тридесет дана, самостално и својеручно, што детаљније и потпуније, истинито опише све што зна о предмету оптужбе поводом које се води кривични поступак и о другим кривичним делима. Неписмени окривљени диктираће прелиминарни исказ у апарат за снимање гласа.

Споразум о сведочењу се сачињава у писаном облику и подноси се суду најкасније до завршетка главног претреса. Уз споразум се прилаже и записник о исказу који је окривљени дао у складу са ставом 5. овог члана.

Садржај споразума

Члан 326.

Споразум о сведочењу окривљеног садржи:

- 1) опис кривичног дела које је предмет оптужбе;
- 2) изјаву окривљеног да у потпуности признаје кривично дело, да ће дати исказ о свему што му је познато и да ништа неће прећутати, да је упозорен на дужности из члана 99. став 1. и члана 100. овог законика и погодности из тачке 3. става 1. овог члана, да се не може позивати на погодност ослобођења од дужности сведочења (члан 98.) и ослобођења од дужности одговарања на поједина питања (члан 99. став 2.);
- 3) споразум о врсти и мери или распону казне или друге санкције која ће окривљеном бити изречена, односно споразум о ослобођењу од казне у случају давања исказа окривљеног на главном претресу у складу са обавезама из тачке 2. овог става;
- 4) споразум о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом и о имовинскоправном захтеву, уколико је поднет;
- 5) изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке којом суд у потпуности прихвати споразум;
- 6) потпис странака и браниоца.

Поред података наведених у ставу 1. овог члана, споразум о сведочењу може садржати и споразум у погледу имовине проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног.

Одлучивање о споразуму

Члан 327.

О споразуму о сведочењу окривљеног одлучује судија за претходни поступак, а ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице одлуку доноси председник већа.

Решење о одбацивању, прихватању или одбијању споразума о сведочењу окривљеног доноси се на рочишту на које се позивају јавни тужилац, окривљени и бранилац.

Приликом доношења решења о одбацивању споразума о сведочењу окривљеног сходно се примењују одредбе члана 321. овог законика.

Прихватање споразума

Члан 328.

Суд ће решењем прихватити споразум о сведочењу окривљеног ако утврди:

- 1) да је окривљени свесно и добровољно пристао да сведочи под условима предвиђеним чланом 326. став 1. тачка 2. овог законика;

2) да је окривљени у потпуности свестан свих последица закљученог споразума, а посебно да се одриче права на улагање жалбе против одлуке суда донесене на основу споразума;

3) да је казна или друга санкција или мера, односно ослобођење од казне у погледу којег су се јавни тужилац и окривљени споразумели, предложено у складу са кривичним законом.

Одбијање споразума

Члан 329.

Суд ће решењем одбити споразум о сведочењу окривљеног ако утврди:

1) да постоје разлози из члана 343. став 1. овог законика;

2) да није испуњен један или више услова из члана 328. овог законика.

Када решење из става 1. овог члана постане правноснажно, споразум о сведочењу и сви списи у вези са њим уништавају се у присуству судије (члан 327. став 1.) који је донео решење и о томе се саставља записник.

Судија из става 2. овог члана не може учествовати у даљем току поступка.

Испитивање окривљеног сарадника

Члан 330.

Осим дужности да говори истину и да не прећути ништа што му је о предмету суђења познато, окривљени сарадник има сва права која по овом законикау припадају окривљеном.

Приликом испитивања окривљеног сарадника на главном претресу примењује се одредба члана 371. овог законика.

Везаност суда за одлуку о прихватању споразума

Члан 331.

Решење о прихватању споразума о сведочењу окривљеног обавезује првостепени и суд правног лека приликом доношења одлуке о кривичној санкцији, о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом, о имовинскоправном захтеву и о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, под условом да је окривљени сарадник у потпуности испунио обавезе из споразума.

Суд ће ставити ван снаге решење о прихватању споразума и поступити у складу са чланом 329. ст. 2. и 3. овог законика:

1) ако окривљени сарадник није испунио обавезе из споразума;

2) ако јавни тужилац сазна за ранију осуђиваност или покрене истрагу против окривљеног сарадника за друго кривично дело из члана 168. овог законика и поднесе предлог суду за стављање ван снаге споразума.

3. Споразум о сведочењу осуђеног

Закључење споразума

Члан 332.

Јавни тужилац и осуђени могу закључити споразум о сведочењу ако је значај исказа осуђеног за откривање, доказивање или спречавање кривичних дела из члана 169. став 1. овог законика претежнији од последица кривичног дела за које је осуђен (осуђени сарадник).

За осуђеног сарадника не може бити предложено лице које је осуђено као организатор организоване криминалне групе или је осуђено на казну затвора од четрдесет година.

Приликом закључења споразума из става 1. овог члана осуђени мора имати браниоца (члан 75. тачка 7.).

Споразум о сведочењу се сачињава у писаном облику и подноси се суду најкасније до завршетка главног претреса.

Садржај споразума

Члан 333.

Споразум о сведочењу осуђеног садржи:

- 1) опис кривичног дела које је предмет оптужбе;
- 2) изјаву осуђеног да ће дати исказ о свему што му је познато и да ништа неће прећутати, да је упозорен на дужности из члана 99. став 1. и члана 100. овог законика, да се не може позивати на погодност ослобођења од дужности сведочења (члан 98.) и ослобођења од дужности одговарања на поједина питања (члан 99. став 2.);
- 3) споразум о врсти и мери или распону умањења казне или друге санкције, односно споразум о ослобођењу од казне осуђеног у случају давања исказа на главном претресу у складу са обавезама из тачке 2. овог члана;
- 4) изјаву јавног тужиоца да ће у року од тридесет дана од дана правноснажног окончања поступка осуђујућом пресудом у којем је осуђени дао исказ у складу са обавезама из тачке 2. овог члана поднети захтев у складу са чланом 560. овог законика;
- 5) изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке суда донесене на основу споразума о сведочењу, када је суд у потпуности прихватио споразум;
- 6) потпис странака и браниоца.

Одлучивање о споразуму

Члан 334.

О споразуму о сведочењу осуђеног одлучује судија за претходни поступак, а ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице одлуку доноси председник већа.

Решење о одбацивању, прихватању или одбијању споразума о сведочењу осуђеног доноси се на рочишту на које се позивају јавни тужилац, осуђени и бранилац.

Приликом доношења решења из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе чл. 321, 328. и 329. овог законика.

Везаност суда за одлуку о прихватању споразума

Члан 335.

Решење о прихватању споразума о сведочењу осуђеног обавезује првостепени и суд правног лека приликом доношења одлуке о кривичној санкцији у поновљеном поступку, под условом да је осуђени сарадник у потпуности испунио обавезе из споразума.

Глава XVII

ОПТУЖЕЊЕ

Подизање оптужнице

Члан 336.

Поступак пред судом може да се води само на основу оптужнице.

Јавни тужилац подиже оптужницу у року од петнаест дана од када је завршена истрага.

У посебно сложеним предметима рок из става 1. овог члана може се на основу одобрења непосредно вишег јавног тужиоца продужити за још тридесет дана.

Ако јавни тужилац не подигне оптужницу у року из ст. 2. и 3. овог члана, осумњичени, његов бранилац и оштећени могу у року од осам дана од дана истека рока за подношење оптужнице да поднесу приговор непосредно вишем јавном тужиоцу. Ако оштећени није обавештен о завршетку истраге (члан 315. став 1.) може да поднесе приговор у року од три месеца од дана када је јавни тужилац донео закључак о завршетку истраге.

Непосредно виши јавни тужилац ће у року од три дана од дана пријема приговора из става 4. овог члана донети решење о одбијању или усвајању приговора. Против решења јавног тужиоца није дозвољена жалба ни приговор. Решењем којим усвоја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да у одређеном року који не може бити дужи од тридесет дана подигне оптужницу.

Ако прикупљени подаци о кривичном делу и учиниоцу пружају довољно основа за оптужење оптужница се може поднети и без спровођења истраге, у складу са одредбама овог законика.

Одредбе о оптужници и испитивању оптужнице примењиваће се сходно и на приватну тужбу, осим ако се она подноси за кривично дело за које се спроводи скраћени поступак.

Садржај оптужнице

Члан 337.

Оптужница садржи:

1) име и презиме окривљеног са личним подацима (члан 89. став 1.) и подацима о томе да ли се и од кад налази у притвору или се налази на слободи, а ако је пре подизања оптужнице пуштен на слободу, онда колико је провео у притвору;

2) опис дела из ког произлазе законска обележја кривичног дела, време и место извршења кривичног дела, предмет на коме је и средство којим је извршено кривично дело, као и остале околности потребне да се кривично дело што тачније одреди;

3) законски назив кривичног дела, са навођењем одредаба закона које се по предлогу тужиоца имају применити;

4) означање суда пред којим ће се одржати главни претрес;

5) предлог о доказима које треба извести на главном претресу, уз назначење имена сведока и вештака, списка које треба прочитати и предмета који служе за доказ;

6) образложење у коме ће се према резултату истраге описати стање ствари, навести докази којима се одлучне чињенице утврђују, изнети одбрана окривљеног и становиште тужиоца о наводима одбране.

Ако се окривљени налази на слободи, у оптужници се може предложити да се одреди притвор, а ако се налази у притвору, може се предложити да се пусти на слободу.

Једном оптужницом може се обухватити више кривичних дела или више окривљених само ако се по одредбама члана 29. овог законика може спровести јединствени поступак и донети једна пресуда.

Достављање оптужнице суду

Члан 338.

Оптужница се доставља већу надлежног суда (члан 20. став 4.) у онолико примерака колико има окривљених и њихових бранилаца (члан 80. став 3.) и један примерак за суд. Уз оптужницу, већу се достављају и списи сачињени током истраге од стране јавног тужиоца.

Одмах по пријему оптужнице веће ће испитати да ли је оптужница прописно састављена (члан 337.), па ако установи да није, вратиће је тужиоцу да у року од три дана исправи недостатке. Из оправданих разлога, на захтев тужиоца, веће може продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 2. овог члана, веће ће решењем одбацити оптужницу, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Предлог за одређивање притвора или пуштање на слободу

Члан 339.

Ако је у оптужници стављен предлог да се против окривљеног одреди притвор или да се пусти на слободу о томе веће (члан 20. став 4.) решава одмах, а најдоцније у року од 48 сати.

Ако се окривљени налази у притвору, а у оптужници није стављен предлог да се пусти на слободу, веће ће по службеној дужности, у року од три дана од дана пријема оптужнице, испитати да ли још постоје разлози за притвор и донети решење о продужењу или укидању притвора. Жалба против овог решења не задржава извршење решења.

Достављање оптужнице окривљеном

Члан 340.

Оптужницу која је прописно састављена председник већа (члан 20. став 4.) доставља окривљеном који је на слободи без одлагања, а ако се налази у притвору, у року од 24 сата по пријему.

Ако је против окривљеног одређен притвор решењем већа (члан 339. став 1.), оптужница се предаје окривљеном приликом његовог хапшења, заједно са решењем о одређивању притвора.

Ако се окривљени након хапшења не налази у заводској установи на подручју суда код кога ће се одржати главни претрес, веће (члан 20. став 4.) ће наредити да се окривљени одмах спроведе у тај завод, где ће му се предати оптужница.

Одговор окривљеног на оптужницу

Члан 341.

Окривљени има право да поднесе писани одговор на оптужницу у року од осам дана од дана достављања. Уз оптужницу, окривљеном ће бити достављена и поука о овом његовом праву.

Одговор на оптужницу може поднети и бранилац, без нарочитог овлашћења окривљеног, али не и против његове воље.

Испитивање оптужнице

Члан 342.

Веће (члан 20. став 4.) ће испитати оптужницу у року од петнаест дана од пријема оптужнице ако се окривљени налази у притвору, односно у року од тридесет дана ако је окривљени на слободи.

Ако веће утврди да је за кривично дело које је предмет оптужбе надлежан други суд, огласиће ненадлежним суд коме је поднесена оптужница и по правноснажности решења упутиће предмет надлежном суду.

Кад веће утврди да је потребно боље разјашњење стања ствари да би се испитала основаност оптужнице, наредиће да се истрага допуни односно спроведе или да се прикупе одређени докази.

Јавни тужилац ће, у року од три дана од дана кад му је саопштена одлука већа из става 2. овог члана, донети закључак о допуни, односно спровођењу истраге, а приватни тужилац ће, у року од тридесет дана од дана саопштења одлуке, прикупити доказе. Веће може на захтев тужиоца из оправданих разлога продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 3. овог члана, дужан је да о разлозима пропуштања обавести непосредно вишег јавног тужиоца, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Ако веће утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 243. ст. 1. и 3. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 6. овог члана, веће ће поступити у складу са чланом 243. став 2. овог законика.

Обустава поступка

Члан 343.

Испитујући оптужницу, веће (члан 20. став 4.) ће одлучити решењем да нема места оптужби и да се кривични поступак обуставља ако установи:

1) да дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности;

2) да је кривично гоњење застарело, или да је дело обухваћено амнестијом или помиловањем, или да постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење;

3) да нема довољно доказа да је окривљени основано сумњив за дело које је предмет оптужбе.

Ако је након испитивања оптужнице поднесене без спровођења истраге спроведена истрага (члан 342. став 3.), а веће, по спроведеној истрази, нађе да постоје разлози из тачке 3. става 1. овог члана, одлучиће решењем да нема места оптужби и да се кривични поступак обуставља.

Одбијање оптужбе

Члан 344.

Кад испитује оптужницу јавног тужиоца поднесену без спровођења истраге или приватну тужбу, веће (члан 20. став 4.) ће решењем одбити оптужбу, ако утврди да постоје разлози из члана 343. став 1. тач. 1. и 2. овог законика, а ако су предузете доказне радње – и из разлога предвиђеног у тачки 3. става 1. члана 343. овог законика.

Ако веће установи да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења за кривично гоњење, или да постоје друге околности које привремено спречавају гоњење, решењем ће оптужницу одбацити.

Невезаност за правну оцену тужиоца

Члан 345.

Приликом доношења решења из члана 342. ст. 4. и 5. и чл. 343. и 344. овог законика, веће (члан 20. став 4.) није везано за правну оцену дела коју је тужилац навео у оптужници или приватној тужби.

Потврђивање оптужнице

Члан 346.

Ако не донесе ниједно решење из члана 345. овог законика, веће (члан 20. став 4.) ће решењем потврдити оптужницу.

У истом решењу веће ће одлучити и о предлозима за спајање или раздвајање поступка.

Образложење решења

Члан 347.

Сва решења већа донесена у поступку испитивања оптужнице морају бити образложена, али тако да се унапред не утиче на решавање оних питања која ће бити предмет расправљања на главном претресу.

Жалба на решење

Члан 348.

Против решења из члана 342. ст. 4. и 5. и чл. 343. и 344. овог законика жалбу може изјавити тужилац, а против решења из члана 346. овог законика жалбу може изјавити окривљени.

Глава XVIII

ГЛАВНИ ПРЕТРЕС И ПРЕСУДА

1. Главни претрес

А. Припреме за главни претрес

Овлашћења председника већа

Члан 349.

Председник већа одмах након пријема оптужнице и списка предмета започиње припреме за главни претрес.

Припреме за главни претрес обухватају одржавање припремног рочишта, одређивање главног претреса и доношење других одлука које се односе на управљање поступком.

Против одлука које доноси председник већа у току припрема за главни претрес жалба није допуштена, осим ако овим закоником није друкчије прописано.

1. Припремно рочиште

Основна правила

Члан 350.

Припремно рочиште се одржава пред председником већа, без присуства јавности.

У позиву за припремно рочиште председник већа ће упозорити странке и оштећеног да се на припремном рочишту може одржати главни претрес (члан 355. став 6.).

На припремно рочиште сходно се примењују одредбе о главном претресу, осим ако овим закоником није другачије одређено.

Одређивање припремног рочишта

Члан 351.

Председник већа ће одредити припремно рочиште најкасније у року од месец дана ако је оптужени у притвору, односно у року од два месеца ако је оптужени на слободи, рачунајући од дана пријема потврђене оптужнице у судску писарницу.

Ако председник већа не одреди припремно рочиште у року из става 1. овог члана, обавестиће о томе председника суда који ће подузети мере да се припремно рочиште одмах одреди.

Изузетно од става 1. овог члана, ако је оптужница подигнута за кривично дело за које је прописана казна затвора до дванаест година и ако председник већа сматра да с обзиром на прикупљене доказе, спорна правна и чињенична питања или сложеност предмета одржавање припремног рочишта није потребно, наредбом ће одредити главни претрес.

Ако су јавни тужилац, оптужени и његов бранилац постигли споразум о признању кривичног дела (члан 318. став 1.) у односу на одређене тачке оптужнице, председник већа ће одредити припремно рочиште за део оптужнице који није обухваћен споразумом.

Ако председник већа утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 243. ст. 1. и 3. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 3. овог члана, председник већа ће поступити у складу са чланом 243. став 2. овог законика.

Позив за припремно рочиште

Члан 352.

На припремно рочиште позваће се странке и бранилац оптуженог, оштећени, законски заступник и пуномоћник тужиоца и оштећеног, а по потреби и тумач.

У позиву за припремно рочиште странке ће бити упозорене да на припремном рочишту могу предложити нове доказе ако су за њих сазнале након потврђивања оптужнице.

Ако је потребно да се за припремно рочиште прибаве списи, исправе или предмети који се налазе код суда или код другог државног органа, председник већа ће на предлог странака наложити да се ти предмети или исправе благовремено прибаве.

Почетак припремног рочишта

Члан 353.

Председник већа проверава да ли присутна сва позвана лица, а у случају недоласка неког од њих да ли су испуњени услови прописани овим закоником да се припремно рочиште може одржати у њиховом одсуству (чл. 384. до 387. и члан 388. став 1.).

Изузетно од става 1. овог члана, ако је оптужени уредно позван, а не дође на главни претрес нити свој изостанак оправда, председник већа може одлучити да се припремно рочиште одржи ако је присустан бранилац оптуженог.

Ако су испуњени услови за одржавање припремног рочишта, председник већа проверава податке о истоветности оптуженог у оптужници.

Оштећеног који није поднео имовинскоправни захтев председник већа ће поучити у смислу члана 49. став 1. тачка 1. овог законика.

Ако су јавни тужилац и оптужени закључили споразум о признању кривичног дела (члан 318.) обавестиће о томе председника већа који ће поступити у складу са одредбама чл. 320. до 323. овог законика.

Ако се споразум о признању кривичног дела односи само на неке тачке оптужнице, поступак за та дела ће се раздвојити у складу са чланом 30. овог законика, а за остале тачке оптужнице ће се поступити у складу са одредбама овог законика о одређивању (члан 351. став 3.) или одржавању припремног рочишта.

Изјашњавање странака

Члан 354.

Јавни тужилац излаже из оптужнице опис дела из ког произлазе законска обележја кривичног дела, законски назив кривичног дела и наводи доказе који поткретпљују оптужницу, а може предложити изрицање одређене врсте и мере кривичне санкције. Ако је реч о оптужби оштећеног као тужиоца или приватној тужби председник већа може укратко изложити њен садржај.

Ако је оштећени присутан, може поднети имовинскоправни захтев, а ако није присутан, председник већа ће прочитати захтев ако је поднет.

Након што је оптуженог поучио о његовим правима и дужностима (чл. 68. и 70.), председник већа ће га позвати да се изјасни о оптужби (члан 397. став 1.).

Оптужени може остати при ранијем изјашњењу или изнети ново изјашњење, посебно ако је накнадно сазнао за доказе у вези са кривичним делом.

Ако оптужени оспорава наводе оптужбе председника већа ће га позвати да се изјасни који део оптужнице оспорава и из којих разлога, и упозориће оптуженог да ће се на главном претресу изводити докази само у вези са оспореним делом оптужнице.

Ако је саоптужени признао одређене тачке оптужбе које се односе и на другог саоптуженог који их је оспорио, главни претрес ће се одржати за оба саоптужена и донеће се по правилу једна пресуда.

Предлагање доказа

Члан 355.

Председник већа ће позвати странке и оштећеног да образложе предложене доказе које намеравају да изведу на главном претресу, при чему ће их упозорити да се неће извести они докази који су им били познати, али их без оправданог разлога на припремном рочишту нису предложили.

Председник већа може и без предлога странака и оштећеног наредити прибављање нових доказа за главни претрес (члан 15. став 3.).

Ако је оптужени признао да је учинио кривично дело, предлагање доказа за главни претрес ће се ограничити на доказе од којих зависи оцена да ли признање испуњава претпоставке из члана 92. овог законика, као и доказе од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Свака странка ће се изјаснити о предлозима супротне странке и оштећеног.

Приликом одлучивања о предлогу за извођење доказа сходно се примењују одредбе члана 400. овог законика.

Ако с обзиром на предложене доказе, чињенице које ће бити предмет доказивања (члан 87. ст. 1. и 2.) и правна питања о којима ће се расправљати председник већа сматра да се у складу са одредбама овог законика може одржати главни претрес, након узимања изјава од странака донеће решење о одржавању главног претреса (члан 390. став 1.).

Одлучивање о притвору

Члан 356.

На припремном рочишту председник већа може, уз сугласност странака, укинути притвор или га заменити блажом мером. Против тог решења жалба није дозвољена.

Обустава поступка

Члан 357.

Председник већа ће решењем обуставити кривични поступак ако установи:

1) да је тужилац одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење;

2) да је оптужени за исто кривично дело већ правноснажно суђен, ослобођен од оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена, или је поступак против њега правноснажно обустављен;

3) да је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од гоњења, или се кривично гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности која га трајно искључује.

Против решења из става 1. овог члана тужилац може изјавити жалбу о којој одлучује веће (члан 20. став 4.).

Ако јавни тужилац одустане од оптужбе председник већа ће оштећеног поучити да може да се изјасни да ли хоће да преузме гоњење и заступа оптужбу (члан 51. став 1.).

2. Одређивање главног претреса

Време одржавања главног претреса

Члан 358.

Председник већа пре завршетка припремног рочишта наредбом одређује дан, час и место одржавања главног претреса.

Ако припремно рочиште није одржано (члан 351. став 3.), председник већа одредиће главни претрес најкасније у року од месец дана ако је оптужени у притвору, односно у року од два месеца ако је оптужени на слободи, рачунајући од дана пријема потврђене оптужнице у судску писарницу.

Ако у року из става 2. овог члана не одреди главни претрес, председник већа ће о разлозима због којих главни претрес није одређен обавестити председника суда, који ће предузети потребне мере да се главни претрес одреди. У случају трајније спречености председника већа да из оправданих разлога одреди главни претрес, председник суда ће доделити предмет другом председнику већа.

Место одржавања главног претреса

Члан 359.

Главни претрес се одржава у седишту суда и у судској згради.

Ако су у појединим случајевима просторије у судској згради неподесне за одржавање главног претреса, председник суда може одредити да се претрес одржи у другој згради на подручју надлежног суда.

Главни претрес се може одржати и у другом месту на подручју надлежног суда, ако то на образложени предлог председника суда дозволи председник непосредно вишег суда.

Председник Врховног касационог суда може, на образложени предлог председника надлежног суда, одредити да се главни претрес одржи и ван подручја надлежног суда.

Позивање странака и других лица на главни претрес

Члан 360.

На главни претрес позваће се оптужени и његов бранилац, тужилац и оштећени и њихови законски заступници и пуномоћници, а по потреби и тумач.

На главни претрес позваће се предложени сведоци и вештаци, осим оних за које председник већа сматра да њихово испитивање на главном претресу није потребно или је на припремном рочишту утврђено да се не позивају.

У погледу садржине позива за оптуженог и сведоке примениће се одредбе чл. 197. и 199. овог законика. Када не постоји обавеза обезбеђивања браниоца (члан 75.), оптужени ће се у позиву поучити да има право да узме браниоца, али да се главни претрес неће одложити због недоласка браниоца на главни претрес или због тога што је оптужени узео браниоца тек на главном претресу.

Позив оптуженом мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. За кривична дела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, време за припремање одбране износи најмање петнаест дана. На захтев оптуженог или на захтев тужиоца, а по пристанку оптуженог, ови рокови се могу скратити.

Оштећеног који се не позива као сведок, суд ће у позиву обавестити да ће се главни претрес одржати и у његовом одсуству, а да ће се његова изјава о имовинскоправном захтеву прочитати. Оштећени ће се упозорити и на то да ће се, ако не дође, сматрати да неће да продужи кривично гоњење ако јавни тужилац одустане од оптужбе.

Оштећени као тужилац и приватни тужилац упозориће се у позиву да ће се, ако на главни претрес не дођу, нити пошаљу пуномоћника, сматрати да су одустали од оптужбе.

Оптужени, сведок и вештак упозориће се у позиву на последице недоласка на главни претрес (члан 199. став 4. и члан 388.).

Предлагање доказа

Члан 361.

Ако није одржано припремно рочиште (члан 351. став 3.), странке и оштећени могу после одређивања главног претреса предложити да се на главни претрес позову нови сведоци или вештаци или изведу други докази, при чему морају означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

Приликом одлучивања о предлогу за извођење доказа сходно се примењују одредбе члана 400. овог законика.

Председник већа може и без предлога странака и оштећеног наредити прибављање нових доказа за главни претрес (члан 15. став 3.), о чему ће пре почетка главног претреса обавестити странке.

Испитивање сведока или вештака

Чланак 362.

Председник већа одлучује о испитивању сведока или вештака чије испитивање су предложиле странке, а који не могу доћи на главни претрес због болести или других оправданих разлога.

Председник већа, судија члан већа или судија за претходни поступак на чијем подручју се сведок односно вештак налази обавиће испитивање непосредно или путем техничких средстава за пренос слике и звука, а о времену, месту и начину испитивања обавестиће странке, браниоца оптуженог и оштећеног.

Ако је оптужени у притвору, о потреби његовог присуства испитивању сведока или вештака, одлучује председник већа.

Када лица из става 2. овог члана присуствују испитивању сведока или вештака имају права у складу са чланом 306. став 7. овог законика.

Издајање незаконитих доказа

Члан 363.

Ако председник већа утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 243. ст. 1. и 3. овог законика, донеће решење о њиховом издавању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 1. овог члана, председник већа ће поступити у складу са чланом 243. став 2. овог законика.

До завршетка доказног поступка веће може поступити у складу са чланом 412. став 4. овог законика.

Допунске судије

Члан 364.

Ако је у изгледу да ће главни претрес дуже трајати, председник већа може затражити од председника суда да одреди једног или двојицу судија, односно судија поротника да присуствују главном претресу, како би заменили чланове већа у случају њихове трајније спречености.

Одлагање почетка главног претреса

Члан 365.

Када је то оправдано важним разлозима, председник већа може, на предлог странака и браниоца или по службеној дужности, најдуже до месец дана наредбом одложити почетак главног претреса.

О одлагању ће се одмах обавестити сва лица која су позвана на главни претрес.

Одустанак тужиоца од оптужбе

Члан 366.

Ако јавни тужилац одустане од оптужнице пре почетка главног претреса, председник већа ће о томе обавестити сва лица која су била позвана на главни претрес, а оштећеног ће поучити да може да се изјасни да ли хоће да преузме гоњење и заступа оптужбу (члан 51. став 1.).

Ако оштећени не настави кривично гоњење, председник већа ће решењем обуставити кривични поступак и решење доставити странкама, оштећеном и браниоцу.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац одустане од оптужбе пре започињања главног претреса, председник већа ће решењем обуставити кривични поступак и решење доставити странкама, оштећеном и браниоцу.

Б. Одржавање главног претреса

1. Јавност главног претреса

Опште правило о јавности

Члан 367.

Главни претрес је јаван.

Главном претресу могу присуствовати само лица старија од шеснаест година.

Искључење јавности

Члан 368.

Од отварања заседања, па до завршетка главног претреса, веће може у свако доба, по службеној дужности или на предлог странке или браниоца, али увек након њиховог изјашњења, искључити јавност за цео главни претрес или за један његов део, ако је то потребно ради:

- 1) заштите јавног поретка;
- 2) заштите интереса националне безбедности;
- 3) заштите морала;
- 4) заштите интереса малолетника;
- 5) заштите приватног живота окривљеног, оштећеног или другог учесника у поступку;
- 6) заштите права на правично суђење или других оправданих интереса у демократском друштву.

Приликом одлучивања о искључењу јавности, веће је дужно да свестрано оцени да ли су интереси заштите вредности из става 1. овог члана претежнији од интереса да се јавношћу главног претреса пружи јемство независности и непристрасности суда, учврсти обавеза поштовања закона и утиче на друге да не чине кривична дела.

Изузеци од искључења јавности

Члан 369.

Искључење јавности не односи се на странке, браниоца, оштећеног и његовог заступника и пуномоћника тужиоца.

Веће може дозволити да главном претресу на коме је јавност искључена присуствују поједина службена лица, научни и јавни радници, а на захтев оптуженог може то дозволити и његовом брачном другу, његовим блиским сродницима и лицу са којим живи у ванбрачној или другој трајној заједници живота.

Председник већа ће упозорити лица која присуствују главном претресу на коме је јавност искључена, да су дужна да као тајну чувају све оно што су на претресу сазнала и указаће им да одавање тајне представља кривично дело.

Одлука о искључењу јавности

Члан 370.

Решење већа о искључењу јавности мора бити образложено и јавно објављено.

У решењу из става 1. овог члана веће одлучује и о томе којим лицима је дозвољено да главном претресу присуствују (члан 369. став 2).

Решење из става 1. овог члана може се побијати само у жалби на пресуду.

Искључење јавности приликом испитивања окривљеног сарадника или осуђеног сарадника

Члан 371.

Приликом испитивања окривљеног сарадника или осуђеног сарадника јавност је искључена са главног претреса, осим ако веће на предлог тужиоца и уз сагласност окривљеног сарадника или осуђеног сарадника не одлучи другачије.

Пре доношења одлуке из става 1. овог члана, председник већа ће уз присуство браниоца упознати окривљеног сарадника или осуђеног сарадника са предлогом тужиоца и обавестити о његовом праву да буде испитан без присуства јавности.

Изјава лица из става 1. овог члана да жели да буде испитано у присуству јавности уноси се у записник.

2. Руковођење главним претресом

Овлашћења председника већа

Члан 372.

Главним претресом руководи председник већа.

Председник већа у току главног претреса:

1) утврђује да ли је веће састављено у складу са одредбама овог законика и да ли постоје разлози због којих се чланови већа и записничар морају изузети (члан 36. став 1.);

2) утврђује да ли су испуњене претпоставке за одржавање главног претреса;

3) стара се о одржавању реда и о примени мера за спречавање ремећења реда у судници;

4) стара се о томе да поступак тече без одуговлачења и расправљања о питањима која не доприносе разјашњењу и утврђивању чињеница важних за доношење одлука;

5) одлучује о одступању од редовног тока поступка утврђеног овим закоником, услед посебних околности, а нарочито због броја оптужених, кривичних дела и обима доказног материјала;

6) даје реч члановима већа, странкама, браниоцу, оштећеном, законским заступницима и пуномоћницима, сведоцима и вештацима;

7) одлучује о предлозима странака ако о њима не одлучује веће;

8) даје налог странци да предложи допунске доказе;

- 9) преноси у записник садржај рада и цео ток главног претреса;
- 10) предузима потребне мере за заштиту сведока (чл. 106. и 107);
- 11) решава о другим питањима у складу са овим закоником.

Овлашћења већа

Члан 373.

Веће у току главног претреса одлучује:

- 1) о предлогу о коме не постоји сагласност странака и о сагласним предлозима странака који не прихвати председник већа;
 - 2) о приговору против мере председника већа која се односи на руковођење главним претресом;
 - 3) о томе да се, без обзира на дозволу за оптичка снимања, из оправданих разлога поједини делови главног претреса не снимају.
 - 4) о удаљењу из суднице, о искључењу браниоца или пуномоћника, и о настављању, прекиду или одлагању главног претреса због одржавања реда и управљања главним претресом;
 - 5) о извођењу допунских доказа, уколико оцени да је то неопходно да би се о битним чињеницама отклониле противречности, нејасноће или недоречености у доказима који су изведени;
 - 6) о другим питањима у складу са овим закоником.
- Решења већа се увек објављују и са кратким образложењем уносе у записник.

Заштита угледа суда и учесника у поступку

Члан 374.

Суд је дужан да свој углед и сигурност, углед и сигурност странака и других учесника у поступку, заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

Приликом уласка судије или чланова већа у судницу и приликом њиховог изласка из суднице, сви присутни дужни су да устану на позив овлашћеног лица.

Председник већа ће одмах после отварања заседања, уколико за то постоје разлози, упозорити присутна лица да се пристojно понашају и не ометају рад суда.

Странке и други учесници у поступку дужни су да устану кад се обраћају суду, осим ако за то постоје оправдане препреке или је саслушање или испитивање уређено на други начин.

Лица која присуствују главном претресу, осим припадника обезбеђења суда и чувара окривљеног, не смеју носити оружје или опасно оруђе, а у циљу провере да ли се придржавају забране, председник већа може наредити њихово претресање.

Мере за одржавање реда

Члан 375.

Ако оптужени, бранилац, оштећени, законски заступник, пуномоћник, сведок, вештак, тумач или друго лице које присуствује главном претресу нарушава ред тако што не поштује наређења председника већа за одржавање реда или вређа достојанство суда, председник већа ће га опоменути, а ако лице настави да нарушава ред, казниће га новчаном казном до 150.000 динара.

О нарушавању реда од стране јавног тужиоца или лица које га замењује, председник већа ће известити надлежног јавног тужиоца, или ће прекинути главни претрес и од надлежног јавног тужиоца наложити да одреди друго лице да у наставку главног претреса заступа оптужницу.

Председник већа обавестиће надлежну адвокатску комору о казни изреченој адвокату или адвокатском приправнику због нарушавања реда.

Удаљење оптуженог из суднице

Члан 376.

Ако мере из члана 375. става 1. овог законика буду безуспешне, веће може наредити да се оптужени удаљи из суднице за време предузимања одређене доказне радње, а ако по повратку у судницу оптужени настави да нарушава ред, веће га може удаљити до краја доказног поступка.

Пре завршетка доказног поступка, председник већа обавестиће оптуженог о току главног претреса за време док је био удаљен из суднице, упознати га са исказима претходно саслушаних саопштених, односно омогућити му да прочита записнике о тим исказима, ако то оптужени жели и позвати га да се изјасни о оптужби, ако то није раније већ учинио.

Ако оптужени у случају из става 2. овог члана настави да нарушава ред, веће га може поново удаљити из суднице без права да присуствује главном претресу до његовог завршетка, а у том случају председник већа или судија члан већа, саопштиће оптуженом пресуду у присуству записничара.

Искључење браниоца или пуномоћника

Члан 377.

Браниоца или пуномоћника који после изрицања казне продужи да нарушава ред, веће ће искључити из даљег поступка и позвати странку или заступано лице да узме другог браниоца односно пуномоћника и о томе обавестити надлежну адвокатску комору.

Ако оптужени или оштећени, у случају из става 1. овог члана, не могу одмах без штете за своје интересе да узму другог браниоца или пуномоћника, или ако у случају обавезе обезбеђивања браниоца (члан 75.) суд није у могућности да без штете за одбрану постави новог браниоца, главни претрес ће бити прекинут или одложен.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац не узме другог пуномоћника, веће може одлучити да се главни претрес настави без пуномоћника ако нађе да његово одсуство не би било штетно за интересе заступаног.

Удаљење других лица из суднице

Члан 378.

Веће може може наредити да се осим оптуженог, из суднице удаљи и друго лице из члана 375. став 1. законика, ако настави да нарушава ред и после опомене или новчане казне, а може га удаљити и истовремено са изрицањем новчане казне.

Ако суд удаљи из суднице оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца или њиховог законског заступника, главни претрес ће се наставити у њиховој одсутности након што их председник већа упозори да могу узети пуномоћника.

Веће може одредити да се из суднице удаље сва лица која у смислу члана 367. став 2. овог законика присуствују главном претресу, ако се мерама за одржавање реда предвиђеним овим закоником не би могло обезбедити неометано одржавање главног претреса.

Мере за спречавање одуговлачења поступка

Члан 379.

Браниоцу, оштећеном, законском заступнику, пуномоћнику, оштећеном као тужиоцу или приватном тужиоцу који предузима радње очигледно усмерене на одуговлачење поступка, веће ће изрећи новчану казну до 150.000 динара.

О неблаговременом или неодговарајућем поступању јавног тужиоца или лица које га замењује, а којим се проузрокује одуговлачење поступка, председник већа ће известити надлежног јавног тужиоца.

Председник већа обавестиће надлежну адвокатску комору о казни изреченој адвокату или адвокатском приправнику због одуговлачења поступка.

Жалба против одлука о одржавању реда на главном претресу

Члан 380.

Решење о опомени, о новчаној казни, о удаљавању из суднице, о искључењу браниоца или пуномоћника, и о настављању, прекиду или одлагању главног претреса због одржавања реда и управљања главним претресом, уноси се у записник са образложењем.

Против решења о новчаној казни дозвољена је жалба. Пре него што достави жалбу другостепеном суду веће може опозвати решење о кажњавању.

Против решења о удаљавању из суднице и искључењу браниоца или пуномоћника посебна жалба није допуштена.

Против других одлука о мерама за одржавање реда и управљање главним претресом жалба није допуштена.

Кривично дело учињено на главном претресу

Члан 381.

Ако оптужени или друго лице на главном претресу учини кривично дело за које се гони по службеној дужности, председник већа обавестиће о томе надлежног јавног тужиоца.

Ако постоје основи сумње да је сведок или вештак на главном претресу дао лажан исказ, председник већа ће наредити да се о исказу сведока или вештака састави посебан записник који ће, након што га потпишу испитани сведок или вештак или што председник већа констатује да су одбили потписивање и наведе разлоге тог одбијања, доставити надлежном јавном тужиоцу.

3. Претпоставке за одржавање главног претреса

Присуство на главном претресу

Члан 382.

Претпоставке за одржавање главног претреса су:

- 1) присуство председника, чланова већа и записничара;
- 2) присуство позваних лица без којих главни претрес не може да се одржи, осим ако постоје услови прописани овим закоником под којима се изузетно главни претрес може одржати и у одуству неког од њих.

Председник већа, чланови већа, записничар и допунске судије морају непрекидно бити присутни на главном претресу.

Отварање заседања

Члан 383.

Ако веће није у пуном саставу, председник већа, а у његовом одсуству судија члан већа или судија кога председник суда одреди, саопштава да се главни претрес неће одржати.

Ако је веће у пуном саставу, председник већа отвара заседање и објављује састав већа и предмет главног претреса, утврђује да ли су дошла сва позвана лица, и да ли су она која нису дошла уредно позвана и да ли су свој изостанак оправдала.

Изостанак тужиоца

Члан 384.

Ако на главни претрес, који је заказан на основу оптужнице јавног тужиоца, не дође јавни тужилац или лице које га замењује, председник већа ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца и затражити да одмах одреди замену. Ако то није могуће, председник већа ће одредити да се главни претрес не одржи.

Ако на главни претрес не дође оштећени као тужилац или приватни тужилац, нити њихов пуномоћник, који су уредно позвани, а изостанак нису оправдали, веће ће решењем обуставити поступак, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Изостанак оптуженог

Члан 385.

Ако је оптужени уредно позван, а не дође на главни претрес нити свој изостанак оправда, веће ће наредити да се доведе. Ако се довођење не би могло одмах извршити, веће ће одлучити да се главни претрес не одржи и наредити да се оптужени доведе на идући главни претрес.

Ако оптужени оправда изостанак пре него што довођења буде извршено, веће може опозвати наредбу за довођење и обавезати оптуженог да сноси трошкове који су настали услед неодржавања главног претреса.

Суђење у одсуству

Члан 386.

Оптуженом се може судити у одсуству само када постоје нарочито оправдани разлози да му се суди иако је одсутан, под условом да је у бекству или иначе није доступан државним органима.

Решење о суђењу у одсуству доноси веће на предлог тужиоца.

Жалба не задржава извршење решења из става 2. овог члана.

Изостанак браниоца

Члан 387.

Ако на главни претрес не дође бранилац који је уредно позван и не обавести суд о разлогу спречености чим је за тај разлог сазнао, или ако бранилац без одобрења напусти главни претрес, председник већа позваће оптуженог да одмах узме другог браниоца, а ако оптужени то не учини, веће може одлучити да се главни претрес одржи и без присуства браниоца.

Ако је у случају из става 1. овог члана постоји обавеза обезбеђивања браниоца, а нема могућности да оптужени одмах узме другог браниоца или да суд без штете за одбрану одмах постави браниоца по службеној дужности, веће ће одлучити да се главни претрес не одржи или, ако је започео, да се прекине или одложи.

Уредно позваног браниоца чији је неоправдани изостанак довео до неодржавања или одлагања главног претреса веће ће решењем, које ће са кратким образложењем унети у записник, казнити новчаном казном до 150.000 динара и одредити да трошкови који су тиме проузроковани падају на његов терет, и о томе обавестити надлежну адвокатску комору.

Одржавање главног претреса без присуства оптуженог или браниоца

Члан 388.

Када по одредбама овог законика постоје услови за одлагање главног претреса због изостанка оптуженог или браниоца (члан 385. став 1. и члан 387. став 2.), веће може одлучити да се главни претрес одржи ако би се, према доказима који се налазе у списима, очигледно морало донети решење којим се оптужба одбацује (члан 421. став 1.) или пресуда којом се оптужба одбија (члан 427.).

Ако је оптужени проузроковао сопствену неспособност за учествовање на главном претресу, веће може, након испитивања вештака, решењем одлучити да се главни претрес одржи, али не и заврши, у одсутности оптуженог.

Жалба не одлаже извршење решења из става 2. овог члана.

Чим престану разлози из става 2. овог члана, главни претрес ће се наставити у присуству оптуженог, након што га председник већа упозна са дотадашњим током и садржајем главног претреса.

Изостанак сведока или вештака

Члан 389.

Ако на главни претрес не дође сведок или вештак који је уредно позван, а изостанак није оправдао, веће може наредити да се одмах доведе.

Главни претрес може почети и без присуства позваног сведока или вештака, уз обавезу већа да у каснијем току главног претреса одлучи да ли због изостанка некога од њих главни претрес треба прекинути или одложити.

Уредно позваног сведока или вештака који изостанак није оправдао, веће може казнити новчаном казном до 150.000 динара, наредити да се на идући главни претрес доведе и одредити да трошкови које је проузроковао падају на његов терет, али у оправданом случају може ове одлуке опозвати.

4. Ток главног претреса

а) Почетак главног претреса

Почетак и трајање главног претреса

Члан 390.

Главни претрес почиње доношењем решења да се главни претрес одржи.

Главни претрес се одржава непрекидно током радног времена једног или више узастопних радних дана.

Прекид главног претреса

Члан 391.

Осим случајева посебно предвиђених у овом законнику, председник већа може прекинути главни претрес:

1) ради одмора;

- 2) због истека радног времена;
- 3) ради прибављања одређених доказа у кратком року;
- 4) ради припремања оптужбе или одбране;
- 5) због других оправданих разлога.

Прекид главног претреса може трајати ради одмора најдуже два сата у току једног радног дана, због истека радног времена до наредног радног дана, а из разлога наведених у тач. 3, 4. и 5. става 1. овог члана најдуже петнаест дана.

У решењу о прекиду главног претреса одређују се место и време његовог настављања.

Против решења из става 3. овог члана жалба није дозвољена.

Прекинути главни претрес наставља се увек пред истим већем.

Ако се главни претрес не може наставити пред истим већем, или ако је прекид главног претреса трајао дуже од петнаест дана поступиће се по одредбама члана 393. овог законика.

Одлагање главног претреса

Члан 392.

Осим у случајевима посебно предвиђеним у овом законикау, веће ће решењем одложити главни претрес:

- 1) ако треба извести нове доказе који се не могу прибавити у кратком року;
- 2) ако се у току главног претреса утврди да је код оптуженог после учињеног кривичног дела наступило душевно обољење или душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може учествовати у поступку;
- 3) ако постоје друге сметње да се главни претрес успешно спроведе.

У решењу којим се главни претрес одлаже одредиће се, по правилу, време и место када ће се главни претрес наставити.

Против решења из става 2. овог члана жалба није дозвољена.

Нови почетак или настављање одложеног главног претреса

Члан 393.

Главни претрес који је одложен мора почети изнова ако се изменио састав већа, али веће може, након изјашњења странака, решењем одлучити да се сведоци и вештаци не испитују поново, него да се прочитају њихови искази дати на ранијем главном претресу. Против овог решења жалба није дозвољена.

Главни претрес који је одложен, а одржава се пред истим већем, наставиће се кратким извештајем председника већа о току ранијег главног претреса.

Ако се главни претрес држи пред другим председником већа, главни претрес мора почети изнова и сви докази морају бити поново изведени.

Изузетно од става 3. овог члана, због протека времена, заштите сведока или других важних разлога веће може, након изјашњења странака, решењем одлучити да се сведоци и вештаци не испитују поново, него да се прочитају њихови искази дати на ранијем главном претресу.

Против решења из става 4. овог члана дозвољена је жалба о којој одлучује веће (члан 20. став 4.) непосредно вишег суда.

О сваком одлагању које траје дуже од два месеца, председник већа је дужан да обавести председника суда.

Претходне провере и поука о правима

Члан 394.

Када председник већа утврди да су на главни претрес дошла сва позвана лица, или кад веће одлучи да се главни претрес одржи у одсутности неког од позваних лица, или одлучи да о тим питањима реши касније, председник већа ће:

1) позвати оптуженог да изнесе личне податке да би се уверио у његову истовестност, као и да се изјасни о својој ранијој осуђиваности ако то није учинио на припремном рочишту;

2) упозорити оптуженог да пажљиво прати ток главног претреса и да је дужан да предлоге за извођење појединих доказа (члан 400. став 1.) изнесе одмах или у најкраћем року по сазнању да је њихово извођење потребно;

3) поучити оптуженог о његовим правима и дужностима (чл. 68. и 70.), а посебно о праву да износи чињенице и предлагаже доказе у прилог своје одбране, поставља питања саоптуженом, сведоцима и вештацима, и ставља примедбе и даје објашњења у вези са изведеним доказима, и питати га да ли је поуку разумео.

Ако оптужени одбије да изнесе личне податке, његова истовестност утврдиће се на други начин. Ако оптужени изјави да поуку о правима није разумео, председник ће му је на погодан начин објаснити, а у случају да оптужени одбије да се изјасни да ли је поуку о правима разумео, сматраће се, уз претходно упозорење, да је поуку разумео.

Ако је оштећени присутан, председник већа ће га поучити о правима из члана 49. овог законика, а ако још није поставио имовинскоправни захтев, упутиће га да такав захтев у кривичном поступку може поставити.

Поступање са позваним лицима

Члан 395.

Када истовестност оптуженог буде утврђена, председник већа упутиће сведоке изван суднице на место на коме ће сачекати да буду позвани ради испитивања. На исти начин председник већа ће поступити и са вештацима, осим ако оцени да је потребно да одређени вештак прати ток главног претреса.

Сви оптужени остају у судници током читавог главног претреса.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац треба да буду испитани као сведоци, неће се удаљити из суднице.

Председник већа може предузети потребне мере за спречавање међусобног договарања сведока и вештака, и договарања сведока и вештака са странкама, браниоцем, законским заступником или пуномоћником.

Веће изузетно може одлучити да се оптужени удаљи из суднице ако саоптужени или сведок одбије да даје исказ у његовом присуству или околности указују да његово

присуство утиче на наведена лица. По повратку оптуженог прочитаће му се исказ дат у његовом одсуству и он може саоптуженом или сведоку постављати питања и дати примедбе на исказ.

Излагање оптужбе

Члан 396.

Оптужба се излаже, по правилу, тако што тужилац чита оптужницу или приватну тужбу, али председник већа може уместо тога дозволити тужиоцу да усмено изложи садржај оптужбе.

Оштећени може поставити имовинскоправни захтев, а у његовој одсутности, ако је такав захтев поставио, захтев ће прочитати председник већа.

Изјашњавање оптуженог

Члан 397.

Након излагања оптужбе, председник већа ће упитати оптуженог:

1) да ли је оптужбу разумео, а ако се увери да је није разумео, поново ће му изложити њену садржину на начин који је за оптуженог најразумљивији;

2) да ли жели да се изјасни о оптужби, и о имовинскоправном захтеву ако је поднесен;

3) да ли признаје да је учинио кривично дело за које је оптужен, а ако се увери да оптужени није разумео шта значи признање, објасниће му значење и последице признања кривичног дела на начин који је за оптуженог најразумљивији.

Оптужени није дужан да се изјасни о оптужби и да одговара на постављена питања.

Ако је оптужницом обухваћено више лица, са њима ће се поступити на начин предвиђен у ст. 1. и 2. овог члана, по редоследу из оптужнице.

Уводна излагања

Члан 498.

Након излагања оптужбе и изјашњавања оптуженог, председник већа позваће тужиоца, а потом браниоца или оптуженог који се брани сам, да изнесу уводна излагања.

Уводна излагања морају бити сажета и односити се само на чињенице које ће бити предмет доказивања, на излагање доказа које ће странка извести и на правна питања о којима ће расправљати.

Председник већа може уводна излагања ограничити на одређено време и прекинути странку ако прекорачи дато време или излаже изван допуштеног садржаја.

Након уводних излагања, оштећени може укратко образложити имовинскоправни захтев.

б) Доказни поступак

Почетак и предмет доказног поступка

Члан 399.

Председник већа објављује почетак доказног поступка.

У доказном поступку се изводе докази о чињеницама (члан 87. ст. 1. и 2.) које су важне за правилно и законито пресуђење.

Ако оптужени на главном претресу призна да је учинио кривично дело, изводе се само докази од којих зависи оцена да ли признање испуњава претпоставке из члана 92. овог законика, као и докази од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Предлагање доказа

Члан 400.

Странке и оштећени могу до завршетка главног претреса предложити да се изведу нови докази, а могу поновити предлоге који су раније одбијени.

О извођењу доказа из става 1. овог члана одлучује председник већа.

Председник већа ће образложеним решењем одбити предлог за извођење доказа:

1) за који су странке и оштећени знали у току припремног рочишта (члан 355. став 1.) или након одређивања главног претреса (члан 361. став 1.), али га без оправданог разлога нису предложили;

2) који је усмерен на доказивање чињеница које нису важне за правилно и законито пресуђење (члан 87. ст. 1. и 2.) или се односи на чињенице које се не могу доказивати (члан 87. став 3.);

3) који је незаконит (члан 88. став 1.);

4) који је очигледно усмерен на одуговлачење поступка.

Председник већа може у току поступка опозвати, а веће поводом приговора може преиначити решење из става 3. овог члана и одлучити да се предложени доказ изведе.

Редослед извођења доказа

Члан 401.

Након саслушања оптуженог, прво се изводе докази које предложи тужилац, потом докази које предложи одбрана, након тога докази чије извођење је одредило веће по службеној дужности и по предлогу оштећеног, а на крају докази о чињеницама од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције, осим ако председник већа из оправданих разлога не одреди другачији редослед.

Подаци из казнене евиденције и други подаци о осуђиваности за кажњиве радње оптуженог биће изведени у складу са ставом 1. овог члана, осим ако веће одлучује о мерама за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

Ако оштећени који је присутан треба да се испита као сведок, његово испитивање ће се обавити пре осталих сведока.

После извођења сваког доказа, председник већа упитаће странке, браниоца и оштећеног да ли поводом изведеног доказа имају какву примедбу.

Изношење одбране

Члан 402.

Председник већа поучиће оптуженог да се може изјаснити о свим околностима које га терете и изнети све чињенице које му иду у корист, и позвати га да изнесе одбрану.

Оптужени своју одбрану износи према правилима која важе за његово саслушање (члан 89).

Када оптужени заврши изношење одбране, председник већа упитаће га да ли има у своју одбрану још нешто да наведе.

Ако оптужени одступи од свог раније датог исказа, председник већа упозориће га на то, упитати за разлоге одступања и, по потреби, одредиће по службеној дужности, или на захтев оптуженог да се раније дати исказ или део тог исказа прочита и репродукује његов оптички или тонски снимак.

Ако је потребно, а нарочито ако се исказ оптуженог дословно уноси у записник, председник већа може наредити да се тај део записника одмах прочита, а прочитаће се увек ако то захтева странка или бранилац оптуженог.

Ако оптужени одбије да изнесе одбрану или да одговара на поједина питања, прочитаће се његов ранији исказ или део тог исказа и репродуковати оптички или тонски снимак тог исказа.

Саслушање оптуженог

Члан 403.

Када оптужени заврши изношење одбране, питања му могу постављати најпре његов бранилац, потом тужилац, после њега председник већа и чланови већа, а затим оштећени или његов законски заступник и пуномоћник, саоптужени и његов бранилац, и вештак.

Оштећени, законски заступник и пуномоћник оштећеног и вештак могу непосредно оптуженом постављати питања уз одобрење председника већа.

Председник већа ће забранити питање или одговор на већ постављено питање ако је оно недозвољено (члан 90. став 3.), или се не односи на предмет, осим када се ради о питању којим се проверава веродостојност исказа.

Странке могу захтевати да о забрани питања или одговора на већ постављено питање одлучи веће. Ако веће потврди одлуку председника већа о одбијању питања или одговора као недозвољеног, на захтев странке у записник ће се унети питање.

Председник већа може увек оптуженом поставити питање које доприноси потпунијем или јаснијем одговору на питање постављено од стране других учесника у поступку.

Оптужени има право да се у току главног претреса саветује са својим браниоцем, али се не може са својим браниоцем, или са било којим другим лицем, договарати о томе како ће одговорити на већ постављено питање.

Поступање са саоптуженима

Члан 404.

Ако је оптужницом обухваћено више лица, са њима ће се поступити на начин предвиђен у чл. 402. и 403. овог законика, по редоследу из оптужнице.

Оптуженог који је изнео одбрану, председник већа упитаће да ли има нешто да изјави поводом исказа саоптуженог који је доцније изнео одбрану.

Сваки оптужени има право да поставља питања саоптуженима.

Председник већа може суочити саоптужене чији се искази о истој околности разликују.

Присуство сведока или вештака извођењу доказа

Члан 405.

Сведок који није испитан, по правилу, неће присуствовати извођењу доказа.

Испитани сведоци или вештаци остају у судници ако их председник већа, након изјашњења странака, сасвим не отпусти, или ако, по предлогу странака или по службеној дужности, не нареди да се привремено удаље из суднице да би касније могли бити поново позвани и још једном испитани у присуству или одсуству других сведока или вештака.

Ако се као сведок испитује лице млађе од четрнаест година, веће може одлучити да се за време његовог испитивања искључи јавност.

Ако малолетно лице присуствује главном претресу као сведок или оштећени, удаљиће се из суднице чим његово присуство није више потребно.

Упозорење сведока или вештака

Члан 406.

Пре почетка испитивања сведока или вештака, председник већа ће га упозорити:

1) да лажно сведочење, односно давање лажног налаза и мишљења, представља кривично дело;

2) да је положио заклетву пре главног претреса;

3) на дужност сведока да током испитивања говори истину и да не сме ништа да прећути, односно дужност вештака да тачно и потпуно изнесе свој налаз и мишљење.

Ако сведок или вештак није положио заклетву пре главног претреса, председник већа ће га позвати да пре почетка испитивања то учини.

Испитивање сведока или вештака

Члан 407.

На главном претресу се сведок испитује уз сходну примену члана 102. овог законика, а вештак излаже усмено свој налаз и мишљење, али му веће може дозволити да прочита писани налаз и мишљење који ће потом приложити записнику.

Сведоку или вештаку непосредно постављају питања странке, председник већа и чланови већа, а оштећени или његов законски заступник и пуномоћник, и вештак или стручни саветник (члан 130. став 1.) могу непосредно постављати питања уз одобрење председника већа.

Ако обе странке предложе испитивање истог сведока или исто вештачење, сматраће се да је доказ предложила странка чији је предлог први заведен у суду.

Ако је суд одредио испитивање сведока или вештачење без предлога странака, питања први постављају председник и чланови већа, потом тужилац, оптужени и његов бранилац, и вештак или стручни саветник (члан 130. став 1.).

Оштећени или његов законски заступник и пуномоћник имају право да поставе питања сведоку или вештаку након тужиоца, увек када тужилац има право на испитивање.

Најпре се обавља основно испитивање, после тога унакрсно испитивање, а по одобрењу председника већа могу се постављати додатна питања.

Основно испитивање може се односити на околности због којих је сведок или вештак предложен, унакрсно испитивање само на околности о којима је сведок или вештак говорио током основног испитивања, а додатна питања само на питања која су постављена у току основног и унакрсног испитивања.

Приликом испитивања сведока или вештака сходно се примењују одредбе члана 402. ст. 4. и 5. и члана 403. ст. 3, 4. и 5. овог законика.

Читање налаза и мишљења вештака

Члан 408.

Веће може одлучити да се, уместо позивања и испитивања вештака, само прочита писани и списима већ приложени налаз и мишљење, ако се због природе вештачења не могу очекивати, или нису потребна, потпунија објашњења.

Након извођења других доказа и примедби странака, веће може накнадно одредити непосредно испитивање вештака.

Извођење доказа ван главног претреса

Члан 409.

Ако се на главном претресу сазна да сведок или вештак не може да дође пред суд или да му је долазак знатно отежан, веће може, ако сматра да је његов исказ важан, наредити да се он у присуству или од стране председника већа или судије члана већа испита ван главног претреса непосредно или путем техничких средстава за пренос слике и звука.

Ако је потребно да се изврши увиђај или реконструкција ван главног претреса, веће ће овластити председника већа или судију члана већа да то учини.

Странке, бранилац, оштећени и стручни саветник биће обавештени о месту и времену предузимања доказних радњи из ст. 1. и 2. овог члана и упозорени да током њиховог извођења имају права из члана 407. овог законика.

Ако је оптужени у притвору, о потреби његовог присуства радњама из ст. 1. и 2. овог члана одлучује веће.

Читање писмена и репродуковање снимака

Члан 410.

Записници о увиђају ван главног претреса, о претресању стана и других просторија, превозног средства или лица и потврде о привремено одузетим предметима, као и исправе које служе као доказ, прочитаће се на главном претресу, или ће, ако веће оцени да је то довољно, председник већа укратко изнети њихову садржину.

Оптички или тонски снимак или електронски запис који се користе као доказ, биће на главном претресу репродуковани тако да се присутна лица могу упознати са њиховим садржајем.

Ако је овим закоником прописано да се исказ или друга процесна радња снима и да се уз снимак води записник у који се уносе само одређени подаци, записник ће се на главном претресу прочитати, а снимак репродуковати, али веће може одлучити да се и у другим случајевима, уз читање записника, у целини репродукује снимак.

Предмети који могу служити разјашњењу ствари, на главном претресу биће показани оптуженом, сведоцима или вештацима, а ако показивање има значај препознавања, поступиће се по чл. 94. и 104. ст. 1. и 2. овог законика.

Исправе које се користе као доказ, уколико је то могуће, подносе се у оригиналу.

Читање записника о раније датим исказима

Члан 411.

Осим у случајевима посебно прописаним у овом закону, извођење доказа читањем записника о исказима сведока, саоптужених или већ осуђених учесника у кривичном делу, као и записника о налазу и мишљењу вештака, може се по одлуци већа одредити само:

1) ако су испитана лица умрла, душевно оболела или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немогућ или знатно отежан због старости, болести или других важних разлога;

2) ако су странке сагласне да се тако поступи уместо непосредног испитивања сведока или вештака који није присутан, без обзира да ли је био позван или не;

3) ако је сведок или вештак испитан непосредно пред истим председником већа или у складу са одредбом члана 409. овог законика;

4) ако сведок или вештак без законског разлога неће да да исказ на главном претресу;

5) ако је реч о исказу саоптуженог према којем је кривични поступак раздвојен или је већ окончан правноснажном осуђујућом пресудом.

Записници о ранијем испитивању лица која су ослобођена дужности сведочења (члан 98. став 1.) не смеју се прочитати ако та лица нису уопште позвана на главни претрес или су на главном претресу изјавила да неће да сведоче.

У записнику о главном претресу биће наведени разлози због којих се записник чита у складу са одредбама овог члана, а председник већа саопштиће да ли је сведок или вештак о чијем се исказу записник чита положио заклетву.

Издајање незаконитих доказа

Члан 412.

Веће ће решењем одлучити да се из списка издвоје и одвојено чувају:

1) записници о ранијем испитивању лица који се не смеју прочитати из разлога наведених у члану 411. став 2. овог законика;

2) записници или обавештења из члана 243. ст. 1. и 2. овог законика.

Против решења из става 1. овог члана дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 2. овог члана, веће ће поступити у складу са чланом 243. став 2. овог законика.

Ако на основу изведених доказа сматра да није било места издавању доказа, веће може до завршетка доказног поступка опозвати решење из става 1. овог члана против којег није изјављена жалба и одлучити да се издвојени доказ изведе.

Допуна и завршетак доказног поступка

Члан 413.

После извођења последњег доказа председник већа упитаће странке, браниоца и оштећеног да ли имају предлоге за допуну доказног поступка.

Ако нико не предложи допуну доказног поступка или предлог буде одбијен, а веће не одреди извођење доказа, председник већа ће објавити да је доказни поступак завршен.

в) Измена и проширење оптужбе

Измена или подношење нове оптужнице

Члан 414.

Тужилац може у току главног претреса, ако оцени да изведени докази указују да је чињенично стање другачије од оног изнетог у оптужници, изменити оптужницу или предложити да се главни претрес прекине ради припремања нове оптужнице.

Ако веће прекине главни претрес ради припремања нове оптужнице одредиће рок у коме тужилац мора поднети нову оптужницу.

Суд је дужан да нову оптужницу достави оптуженом и његовом браниоцу и да им обезбеди довољно времена за припремање одбране.

Против оптужнице из става 2. овог члана не може се поднети одговор (члан 341.) нити она може бити испитивана у смислу члана 342. овог законика.

Суд ће оптуженом и његовом браниоцу, на њихов захтев, ако оцени да је потребно, обезбедити довољно времена за припремање одбране и у случају измене оптужнице на главном претресу.

Проширење оптужнице

Члан 415.

Ако се у току главног претреса открије раније учињено кривично дело оптуженог, веће ће по оптужби овлашћеног тужиоца, која може бити и усмено изнесена, проширити главни претрес и на то дело, или одлучити да се за то кривично дело посебно суди.

Ако веће прихвати проширење оптужбе прекинуће главни претрес и обезбедити довољно времена за припремање одбране.

Против проширене оптужнице не може се поднети одговор (члан 341.) нити она може бити испитивана у смислу члана 342. овог законика.

Ако је за пресуђење дела из става 1. овог члана надлежан виши суд, веће ће одлучити да ли ће му уступити и предмет по коме води главни претрес.

Накнадна допуна доказног поступка

Члан 416.

После измене, подношења нове или проширења оптужнице, странке и бранилац могу предложити допуну доказног поступка у односу на чињенице које таква оптужба садржи и које у ранијем току поступка нису биле предмет доказивања.

Ако нико не предложи допуну доказног поступка или предлог буде одбијен, а веће не одреди извођење доказа, председник већа ће објавити да је доказни поступак завршен.

г) Завршне речи

Редослед завршних речи

Члан 417.

После објављивања да је доказни поступак завршен, председник већа даје завршну реч тужиоцу, потом оштећеном или његовом законском заступнику или пуномоћнику, после њега браниоцу, а на крају оптуженом.

Тужилац и оштећени или његов законски заступник или пуномоћник имају право да одговоре на завршне речи браниоца и оптуженог, а бранилац и оптужени да имају право да се осврну на те одговоре.

Последња реч увек припада оптуженом.

Председник већа може, након изјашњења странака, одредити трајање завршних речи.

Садржај завршних речи

Члан 418.

Тужилац у завршној речи може изнети оцену доказа изведених на главном претресу, извести закључке о чињеницама важним за одлуку, указати на одредбе кривичног и другог закона које би се имале применити, навести олакшавајуће и

отежавајуће околности које би требало узети у обзир приликом одлуке о кривичној санкцији и предложити врсту и меру кривичне санкције.

Оштећени или његов законски заступник или пуномоћник у завршној речи може образложити имовинскоправни захтев и указати на доказе о томе да је оптужени учнио кривично дело.

Бранилац или сам оптужени у завршној речи може одговорити на наводе завршне речи тужиоца и оштећеног и изнети своје оцене о питањима из става 1. овог члана.

Оптужени који има браниоца има право да се на крају изјасни да ли прихвата завршну реч браниоца и да је исправи и допуни.

Кад оптужбу заступа више лица или има више бранилаца, садржај завршних речи се не сме понављати, а заступници оптужбе и браниоци дужни су да се, у циљу придржавања ове забране, договоре о подели задатака и о темама о којима ће говорити.

Председник већа може, после претходне опомене, прекинути лице које у својој речи прекорачи одобрено време, или вређа јавни ред и морал, или вређа другог, или се упушта у понављање или излагање које очигледно није у вези са предметом, уз обавезу да у записнику о главном претресу наведе да је и због чега је реч била прекинута.

После свих завршних говора, председник већа је дужан да упита да ли још неко од лица која имају право на завршну реч жели нешто да изјави.

Поновно отварање главног претреса

Члан 419.

После завршних речи, веће може одлучити да се главни претрес поново отвори и доказни поступак настави ради извођења још неких доказа.

После завршетка наставка доказног поступка, председник већа ће поступити по одредби члана 417. овог законика.

Лица која имају право на завршну реч могу своје завршне речи само допунити у вези са доказима изведеним у наставку доказног поступка.

Завршетак главног претреса

Члан 420.

Ако веће после завршних речи не одлучи да главни претрес поново отвори, као и после поновног отварања главног претреса, наставка доказног поступка и допуне завршних речи, председник већа објавиће да је главни претрес завршен.

После објављивања да је главни претрес завршен, веће ће се повући на већање и гласање ради доношења пресуде.

Ако у току већања и гласања веће одлучи да се главни претрес поново отвори и доказни поступак настави ради извођења још неких доказа, поступиће у складу са чланом 419. овог законика.

5. Одбацивање оптужнице

Разлози за одбацивање оптужнице

Члан 421.

У току главног претреса веће ће решењем одбацити оптужницу ако утврди:

- 1) да суд није стварно надлежан;
- 2) да се поступак води без захтева овлашћеног тужиоца, без предлога оштећеног или одобрења надлежног државног органа, или се појаве друге околности које привремено спречавају вођење кривичног поступка;
- 3) да је код окривљеног после учињеног кривичног дела наступило душевно обољење или душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може учествовати у кривичном поступку.

У образложењу решења из става 1. овог члана суд се неће упуштати у оцену главне ствари, него ће се ограничити на разлоге за одбацивање оптужнице.

Настављање кривичног поступка

Члан 422.

Кривични поступак у којем је решењем оптужница одбачена наставиће се на захтев овлашћеног тужиоца:

- 1) пред стварно надлежним судом ако је оптужница одбачена због постојања разлога из тачке 1. става 1. члана 421. овог законика;
- 2) кад престану разлози из тач. 2. и 3. става 1. члана 421. овог законика, изузев ако је надлежни државни орган одустао од одобрења за кривично гођење.

2. Пресуда

Изрицање пресуде

Члан 423.

Ако не отвори поново главни претрес, суд ће изрећи пресуду.

Пресуда се изриче и објављује у име народа.

Изрека пресуде ће се увек прочитати у јавном заседању.

Чињенични основ пресуде

Члан 424.

Суд заснива пресуду само на доказима који су изведени на главном претресу.

Суд је дужан да на основу савесне оцене сваког доказа појединачно и у вези са осталим доказима изведе закључак о извесности постојања неке чињенице.

Однос пресуде и оптужбе

Члан 425.

Пресуда се може односити само на лице које је оптужено и само на дело које је предмет оптужбе садржане у поднесеној или на главном претресу измењеној или проширеној оптужници.

Суд није везан за предлоге тужиоца у погледу правне оцене дела.

Врсте пресуда

Члан 426.

Пресудом се:

- 1) оптужба одбија (одбијајућа пресуда);
- 2) оптужени ослобађа од оптужбе (ослобађајућа пресуда);
- 3) оптужени оглашава кривим (осуђујућа пресуда).

Ако оптужба обухвата више кривичних дела, у пресуди ће се изећи да ли се и за које кривично дело оптужба одбија, или се оптужени ослобађа од оптужбе, или се оглашава кривим.

Одбијајућа пресуда

Члан 427.

Пресуду којом се оптужба одбија суд ће изрећи:

- 1) ако је тужилац од започињања до завршетка главног претреса одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење;
- 2) ако је оптужени за исто кривично дело већ правноснажно суђен, ослобођен од оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена, или је поступак против њега правноснажно обустављен;
- 3) ако је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од гоњења, или се кривично гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности која га трајно искључује;
- 4) ако суд није стварно надлежан, или ако нема захтева овлашћеног тужиоца, предлога оштећеног или одобрења надлежног државног органа, или ако постоје друге околности које привремено спречавају вођење кривичног поступка, а веће није пре завршетка главног претреса оптужбу одбацило (члан 421. став 1. тач. 1. и 2.).

Ослобађајућа пресуда

Члан 428.

Пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе суд ће изрећи:

- 1) ако дело за које је оптужен по закону није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности;
- 2) ако није доказано да је оптужени учинио дело за које је оптужен.

Осуђујућа пресуда

Члан 429.

У пресуди у којој се оптужени оглашава кривим, суд ће изрећи:

- 1) за које се дело оглашава кривим, уз назначење чињеница и околности које чине обележја кривичног дела, као и оних од којих зависи примена одређене одредбе кривичног закона;
- 2) законски назив кривичног дела и које су одредбе закона примењене;
- 3) на какву се казну осуђује оптужени или се по одредбама кривичног закона ослобађа од казне;
- 4) одлуку о условној осуди, односно о опозивању условне осуде или условног отпуста;
- 5) одлуку о мери безбедности, о одузимању имовинске користи или о одузимању имовине проистекле из кривичног дела;
- 6) одлуку о урачунавању притвора или већ издржане казне;
- 7) одлуку о трошковима кривичног поступка.

Ако је оптужени осуђен на новчану казну, у пресуди ће се навести да ли је новчана казна одмерена и изречена у дневним износима или у одређеном износу и рок у коме се новчана казна има платити, као и начин замене ове казне казном затвора или казном рада у јавном интересу у случају да оптужени не плати новчану казну у одређеном року.

Ако је оптужени осуђен на казну рада у јавном интересу, у пресуди ће се навести врста и трајање рада и начин замене ове казне казном затвора у случају да оптужени не обави рад у целости или у једном делу.

Ако је оптужени осуђен на казну одузимања возачке дозволе, у пресуди ће се навести трајање ове казне и начин њене замене казном затвора у случају да оптужени управља моторним возилом за време трајања казне одузимања возачке дозволе.

Ако је оптуженом изречена условна осуда са заштитним надзором, у пресуди ће се навести садржина, трајање и последице неиспуњења обавезе заштитног надзора.

Објављивање пресуде

Члан 430.

Пошто је суд изрекао пресуду, председник већа ће је одмах објавити.

Ако суд није у могућности да истог дана по завршетку главног претреса изрекне пресуду, одложиће објављивање пресуде највише за три дана и одредиће време и место објављивања пресуде. Ако пресуда не буде објављена у року од три дана од завршетка главног претреса, председник већа је дужан да одмах по истеку рока о томе обавести председника суда и саопшти му разлоге.

Председник већа ће у присуству странака, њихових законских заступника, пуномоћника и браниоца јавно прочитати изреку и саопштити укратко разлоге пресуде.

Пресуда ће бити објављена и када странка, законски заступник, пуномоћник или бранилац није присутан. Веће може наредити да оптуженом, који је одсутан, пресуду усмено саопшти председник већа или да му се пресуда само достави.

Ако је јавност на главном претресу била искључена, изрека пресуде ће се увек прочитати у јавном заседању. Веће ће одлучити да ли ће искључити јавност приликом објављивања разлога пресуде.

Сви присутни саслушаће читање изреке пресуде стојећи.

Поука и упозорење странкама

Члан 431.

По објављивању пресуде, председник већа ће поучити странке о праву на жалбу, као и о праву на одговор на жалбу.

Ако је оптуженом изречена условна осуда, председник већа ће га упозорити на врху условне осуде и на услове којих се мора придржавати.

Председник већа ће упозорити странке да до правноснажног окончања поступка о свакој промени адресе обавесте суд.

Писмена израда и достављање пресуде

Члан 432.

Пресуда која је објављена ће се писмено израдити и послати у року од петнаест дана од дана објављивања, а у предметима за које је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за организовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине – у року од тридесет дана од дана објављивања.

Изузетно од става 1. овог члана, у нарочито сложеним предметима председник већа може затражити од председника суда да одреди рок у којем ће се пресуда писмено израдити и послати.

Ако пресуда није израђена и послата у року из ст. 1. и 2. овог члана, председник већа је дужан да о разлозима због којих то није учињено писмено обавести председника суда који ће предузети мере да се пресуда што пре изради и пошаље.

Оверени препис пресуде доставиће се тужиоцу, оптуженом и његовом браниоцу.

Оверени препис пресуде суд ће доставити оштећеном који има право на жалбу, лицу чији је предмет одузет или лицу од кога је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом или имовина проистекла из кривичног дела. Оштећеном који има право да преузме кривично гоњење и заступање оптужбе (члан 51.) суд ће доставити оверени препис пресуде са упутством о праву на тражење повраћаја у пређашње стање (члан 232.).

Ако је суд, применом одредаба о одмеравању јединствене казне за кривична дела у стицају, изрекао казну узимајући у обзир и пресуде које су донели и други судови, доставиће оверени препис пресуде тим судовима.

Садржај писмено израђене пресуде

Члан 433.

Писмено израђена пресуда мора потпуно да одговара пресуди која је објављена. Пресуда мора имати увод, изреку и образложење.

Увод пресуде садржи: назначење да се пресуда изриче у име народа, назив суда, име и презиме председника и чланова већа и записничара, име и презиме оптуженог, кривично дело за које је оптужен и да ли је био присутан на главном претресу, дан главног претреса и да ли је главни претрес био јаван, име и презиме тужиоца, браниоца, законског заступника и пуномоћника који су били присутни на главном претресу и дан објављивања изречене пресуде.

Изрека пресуде садржи личне податке о оптуженом (члан 89. став 1.) и одлуку којом се оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се оглашава кривим.

Ако је оптужба одбијена или је оптужени ослобођен од оптужбе, изрека пресуде садржи опис дела за које је оптужен и одлуку о трошковима кривичног поступка и о имовинскоправном захтеву ако је био постављен.

Ако је оптужени оглашен кривим, изрека пресуде садржи потребне податке наведене у члану 429. овог законика, а у случају стицаја кривичних дела, изрека пресуде садржи казне утврђене за свако поједино кривично дело и казну која је изречена за сва дела у стицају.

У образложењу пресуде суд ће изнети разлоге за сваку тачку пресуде.

Ако је оптужба одбијена, у образложењу пресуде ће се суд ограничити само на разлоге за одбијање оптужбе (члан 427.).

У образложењу пресуде којом је оптужени ослобођен од оптужбе или је оглашен кривим, суд ће изнети чињенице које је утврдио у кривичном поступку (члан 87.) и из којих разлога их узима као доказане или недоказане, дајући при томе нарочито оцену веродостојности противречних доказа, којим разлозима се руководио при решавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли је оптужени учинио кривично дело и при примењивању одређених одредаба закона на оптуженог и кривично дело.

Ако је оптужени ослобођен од оптужбе, у образложењу пресуде ће се навести и из којих разлога (члан 428.) се то чини.

Ако је оптужени оглашен кривим, у образложењу ће се навести и које чињенице је суд узео у обзир при одмеравању казне, којим разлозима се руководио када је нашао да треба изрећи строжу казну од прописане, или да казну треба ублажити или оптуженог ослободити од казне или да треба изрећи казну рада у јавном интересу или одузимање возачке дозволе или да треба изрећи условну осуду или судску опомену или меру безбедности или одузимање имовинске користи или одузимање имовине проистекле из кривичног дела или опозвати условни отпуст.

Изостанак образложења или делимично образложење пресуде

Члан 434.

Писмено израђена пресуда не мора да садржи образложење:

1) ако су странке и лице из члана 438. ст. 4. и 5. овог законика одмах по објављивању пресуде изјавиле да се одричу права на жалбу;

2) ако је оптуженом изречена казна затвора у трајању до три године, новчана казна, казна рада у јавном интересу, казна одузимања возачке дозволе, условна осуда или судска опомена не мора да садржи образложење ако је осуда заснована на признању оптуженог које испуњава претпоставке из члана 92. овог законика.

Странке и лице из члана 438. ст. 4. и 5. овог законика могу одмах по објављивању пресуде из тачке 2. става 1. овог члана захтевати достављање писмено израђене пресуде која садржи образложење. У том случају, рок за жалбу против пресуде тече од дана достављања преписа образложене пресуде.

Писмено израђена пресуда ће бити делимично образложена:

1) ако је оптужени признао да је учинио кривично дело – образложење ће се ограничити на чињенице и разлоге из чл. 92. и 433. став 10. овог законика;

2) ако је прихваћен споразум о признању кривичног дела – образложење ће се ограничити на разлоге којима се суд руководио приликом прихватања споразума (члан 322. став 2.);

3) ако су одмах по објављивању пресуде странке изјавиле да се одричу права на жалбу, а лице из члана 438. ст. 4. и 5. овог законика није се одрекло тог права – у образложењу пресуде ће се навести разлози за одлуку о досуђеном имовинскоправном захтеву и о трошковима кривичног поступка, односно разлози за одлуку о одузимању предмета или имовинске користи прибављене кривичним делом или имовине проистекле из кривичног дела.

Упућивање оптуженог на издржавање казне затвора

Члан 435.

Ако је првостепеном пресудом изречена казна затвора, оптужени који се налази у притвору може захтевати да буде упућен на издржавање казне и пре правноснажности пресуде.

Захтев из става 1. овог члана оптужени може након објављивања пресуде поднети усмено на записник пред судом или пред заводом у којем је притворен, и том приликом ће бити упозорен да ће на издржавању казне затвора бити изједначен у правима и обавезама са затвореницима. Управа завода ће без одлагања записник достави суду.

Ако председник већа решењем усвоји захтев става 1. овог члана, решење ће доставити оптуженом заједно са преписом изворника изречене пресуде.

Исправљање погрешака у писмено израђеној пресуди

Члан 436.

Погрешке у именима и бројевима, као и друге очигледне погрешке у писању и рачунању, недостатке у облику и несагласности писмено израђене пресуде са изворником исправиће посебним решењем председник већа, на захтев странака или по службеној дужности.

Ако постоји несагласност између писмено израђене пресуде и њеног изворника у погледу података из члана 429. овог законика, решење о исправци доставиће се лицима наведеним у члану 432. ст. 4. и 5. овог законика. У том случају, рок за жалбу против пресуде тече од дана достављања тог решења, против кога посебна жалба није дозвољена.

Глава XIX

ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА

А. Редовни правни лекови

1. Жалба против првостепене пресуде

а) Право на изјављивање жалбе

Рок за изјављивање и суспензивно дејство жалбе

Члан 437.

Против пресуде донесене у првом степену овлашћена лица могу изјавити жалбу у року од петнаест дана од дана достављања преписа пресуде.

У нарочито сложеним предметима, странке и бранилац оптуженог могу одмах по објављивању пресуде захтевати продужење рока за изјављивање жалбе.

О захтеву из става 2. овог члана одлучује одмах председник већа решењем против којег жалба није дозвољена. Ако усвоји захтев председник већа може продужити рок за жалбу највише за још петнаест дана.

Благовремено изјављена и дозвољена жалба против пресуде из става 1. овог члана одлаже извршење пресуде.

Лица овлашћена за изјављивање жалбе

Члан 438.

Жалбу могу изјавити странке, бранилац и оштећени.

У корист оптуженог жалбу могу изјавити и његов брачни друг, лице са којим живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота, сродници по крви у правној линији, законски заступник, усвојилац, усвојеник, брат, сестра и хранилац, а рок за жалбу тече од дана када је оптуженом, односно његовом браниоцу достављен препис пресуде.

Јавни тужилац може изјавити жалбу како на штету, тако и у корист оптуженог.

Оштећени може изјавити жалбу само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и о досуђеном имовинскоправном захтеву, а ако је јавни тужилац преузео гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 61.) оштећени може изјавити жалбу због свих основа због којих се пресуда може побијати.

Жалбу може изјавити и лице чији је предмет одузет или од кога је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом или имовина проистекла из кривичног дела.

Бранилац и лица из става 2. овог члана могу изјавити жалбу и без посебног овлашћења оптуженог, али не и против његове воље, осим када је оптуженом изречена казна затвора од 30 до 40 година.

Жалбу због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања не може изјавити оптужени чије признање у односу на све тачке оптужбе испуњава претпоставке из члана 92. овог закона, осим ако се ради о чињеницама од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Одрицање и одустанак од жалбе

Члан 439.

Оптужени се може одрећи права на жалбу само пошто му је пресуда достављена, а изузетно и пре достављања пресуде ако се тужилац одрекао права на жалбу, осим ако би оптужени по пресуди имао да издржава казну затвора.

До доношења одлуке другостепеног суда, оптужени може одустати од изјављене жалбе, као и од од жалбе коју су изјавили његов бранилац или лица из члана 438. став 2. овог законика.

Оптужени се не може одрећи права на жалбу нити одустати од изјављене жалбе у делу којим се побија одлука о казни, ако му је изречена казна затвора од 30 до 40 година.

Тужилац и оштећени могу се одрећи права на жалбу одмах по објављивању пресуде па до истека рока за изјављивање жалбе, а могу до доношења одлуке другостепеног суда одустати од изјављене жалбе.

Одрицање или одустанак од жалбе не може се опозвати.

б) Садржај жалбе

Жалба потпуног садржаја

Члан 440.

Жалба треба да садржи:

- 1) означење пресуде против које се изјављује жалба;
- 2) основ за изјављивање жалбе (члан 442.);
- 3) образложење жалбе;
- 4) предлог да се побијана пресуда потпуно или делимично укине или преиначи;
- 5) потпис лица које изјављује жалбу.

Жалба непотпуног садржаја

Члан 441.

Ако је жалбу изјавио оптужени или друго лице из члана 438. став 2. овог законика, а оптужени нема браниоца, или ако је жалбу изјавио оштећени који нема пуномоћника, а жалба није састављена у складу са одредбама члана 440. овог законика, првостепени суд ће наложити жалиоцу да у року од три дана допуни жалбу писменим поднеском.

Ако жалилац не поступи по налогу из става 1. овог члана, суд ће одбацити жалбу која не садржи податке из тач. 3. и 5. члана 440. овог законика, а жалбу која не садржи податке из тачке 1. члана 440. овог законика одбациће само ако се не може утврдити на коју пресуду се односи. Жалбу изјављену у корист оптуженог суд ће доставити другостепеном суду ако се може утврдити на коју се пресуду односи, а одбациће је ако се то не може утврдити.

Ако је жалбу изјавио јавни тужилац, оштећени, оштећени као тужилац или приватни тужилац који има пуномоћника, а жалба не садржи податке из члана 440. овог законика, суд ће жалбу одбацити. Жалбу са овим недостацима изјављену у корист оптуженог који има браниоца суд ће доставити другостепеном суду ако се може утврдити на коју се пресуду односи, а одбациће је ако се то не може утврдити.

Ако овлашћено лице (члан 438.), осим оптуженог, изјави нечитку или неразумљиву жалбу, првостепени суд ће наложити жалиоцу да је у року од три дана исправи, а ако жалилац не поступи по овом налогу, суд ће жалбу решењем одбацити.

У жалби се могу износити чињенице и предлагати нови докази, као и докази чије извођење је првостепени суд одбио (члан 400. став 3.), при чему је жалилац дужан да наведе доказе којима би се изнете чињенице имале доказати, а позивајући се на предложене доказе, дужан је да наведе чињенице које помоћу тих доказа жели да докаже.

в) Жалбени основи

Основи за изјављивање жалбе

Члан 442.

Пресуда се може побијати:

- 1) због битне повреде одредаба кривичног поступка;
- 2) због повреде кривичног закона;
- 3) због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања;
- 4) због одлуке о кривичним санкцијама и о другим одлукама.

Битне повреде одредаба кривичног поступка

Члан 443.

Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји:

1) ако је наступила застарелост кривичног гоњења или је гоњење искључено услед амнестије или помиловања или је ствар већ правноснажно пресуђена, или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење;

2) ако је пресуду донео стварно ненадлежни суд, осим ако је пресуду за кривично дело из надлежности нижег суда донео непосредно виши суд;

3) ако је суд био непрописно састављен или ако је у изрицању пресуде учествовао судија или судија поротник који није учествовао на главном претресу или који је правноснажном одлуком изузет од суђења;

4) ако је на главном претресу учествовао судија или судија поротник који се морао изузети;

5) ако је главни претрес одржан без лица чије је присуство на главном претресу обавезно, или ако је оптуженом, браниоцу, оштећеном или приватном тужиоцу, противно његовом захтеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса;

6) ако је противно овом законнику била искључена јавност на главном претресу;

- 7) ако је суд повредио одредбе кривичног поступка у погледу постојања оптужбе овлашћеног тужиоца, односно одобрења надлежног органа;
- 8) ако пресудом није потпуно решен предмет оптужбе;
- 9) ако је пресудом оптужба прекорачена;
- 10) ако је пресудом повређена одредба члана 457. овог законика;
- 11) ако је изрека пресуде неразумљива.

Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји и:

1) ако се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог законика не може заснивати, осим ако је, с обзиром на друге доказе, очигледно да би и без тог доказа била донесена иста пресуда;

2) ако је изрека пресуде противречна сама себи или су разлози пресуде противречни изреци, или ако пресуда нема уопште разлога или у њој нису наведени разлози о одлучним чињеницама или су ти разлози потпуно нејасни или у знатној мери противречни, или ако о одлучним чињеницама постоји знатна противречност између онога што се наводи у разлозима пресуде о садржини исправа или записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника, па због тога није могуће испитати законитост и правилност пресуде;

3) ако суд у току поступка није применио или је неправилно применио коју одредбу овог законика, а то је било од одлучног утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Поведа кривичног закона

Члан 444.

Поведа кривичног закона постоји ако је кривични закон повређен у питању:

- 1) да ли је дело за које се оптужени гони кривично дело;
- 2) да ли је у погледу кривичног дела које је предмет оптужбе примењен закон који се не може применити;
- 3) да ли је одлуком о кривичној санкцији или о одузимању имовинске користи или о опозивању условног отпуста повређен закон;
- 4) да ли су повређене одредбе о урачунавању забране напуштања стана, притвора или издржане казне, као и сваког другог облика лишења слободе у вези са кривичним делом.

Погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање

Члан 445.

Пресуда се може побијати због погрешно или непотпуно утврђеног чињенично стања.

Чињенично стање је погрешно утврђено када је суд неку одлучну чињеницу погрешно утврдио, а непотпуно је утврђено када није утврдио неку одлучну чињеницу.

Неправилна одлука о кривичној санкцији и о другим одлукама

Члан 446.

Пресуда се може побијати због одлуке о казни, условној осуди или судској опомени када том одлуком није учињена повреда закона (члан 444. тачка 3.), али суд није правилно одмерио казну с обзиром на чињенице које утичу да казна буде већа или мања, као и због тога што је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о ублажавању или о поштравању казне, о ослобођењу од казне, о условној осуди, о судској опомени или о опозивању условног отпуста.

Одлука о мери безбедности или о одузимању имовинске користи може се побијати када том одлуком није учињена повреда закона (члан 444. тачка 3.), али је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о мери безбедности или одлуку о одузимању имовинске користи од лица на које је пренесена без накнаде или уз накнаду која не одговара стварној вредности.

Одлука о досуђеном имовинскоправном захтеву или одлука о одузимању имовине проистекле из кривичног дела може се побијати ако је суд овом одлуком повредио законске одредбе.

Одлука о трошковима кривичног поступка може се побијати ако је суд овом одлуком повредио законске одредбе, као и због тога што је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о ослобађању оптуженог од дужности да у целини или делимично накнади трошкове кривичног поступка.

г) Поступак по жалби

Изјављивање жалбе

Члан 447.

Жалба се изјављује суду који је изрекао првостепену пресуду у довољном броју примерака за суд, противну странку, браниоца и оштећеног.

Неблаговремену (члан 437. ст. 1. и 2.), недозвољену (члан 438.) или непрописно састављену жалбу (члан 441. ст. 2. до 4.) одбациће решењем председник већа првостепеног суда.

Одговор на жалбу

Члан 448.

Примерак жалбе доставиће првостепени суд противној странци (чл. 252. и 253.) која може у року од осам дана од дана пријема поднети суду одговор на жалбу.

Жалбу и одговор на жалбу, са свим списима, првостепени суд ће доставити у довољном броју примерака другостепеном суду.

Судија известилац

Члан 449.

Када списи поводом жалбе стигну другостепеном суду достављају се судији известиоцу који може бити и председник већа. У нарочито сложеним предметима, више чланова већа могу бити судије известиоци, о чему одлуку доноси председник суда.

Ако судија известилац утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 243. ст. 1. и 3. овог законика, вратиће списе пре одржавања седнице другостепеног већа председнику првостепеног већа да донесе решење о њиховом издвајању из списка (члан 363.) и да по правноснажности решења списе достави другостепеном суду.

Ако судија известилац сматра да су у жалби изнете чињенице и предложени нови докази који могу допринети разјашњењу ствари и нису усмерени на одуговлачење поступка, вратиће списе првостепеном суду да одлучи о доказним предлозима.

Ако првостепени суд поступајући у складу са ставом 3. овог члана одбије доказни предлог (члан 400. став 3. тач. 1. до 3.) по правноснажности решења доставиће списе другостепеном суду, а у случају да усвоји доказни предлог, првостепени суд ће одредити допуну доказног поступка (члан 413. став 2.) и донети нову пресуду којом ће потврдити или преиначити ранију пресуду. Против нове пресуде првостепеног суда може се изјавити жалба у складу са одредбама овог законика.

Ако се ради о кривичном делу за које се гони по захтеву јавног тужиоца, судија известилац доставља списе надлежном јавном тужиоцу који је дужан да без одлагања, а најкасније у року од петанест дана, а у случају из члана 437. ст. 2. и 3. овог законика у року од тридесет дана, размотри списе, стави свој предлог и да их врати суду.

Ако судија известилац утврди да писмено израђена пресуда садржи очигледне погрешке, недостатке или несагласности (члан 436.), вратиће списе пре одржавања седнице другостепеног већа председнику првостепеног већа да донесе решење о исправци погрешака.

По правноснажности решења о исправци погрешака из члана 436. став 1. овог законика списи ће се доставити другостепеном суду, а у случају исправке несагласности између писмено израђене пресуде и њеног изворника поступиће се у складу са чланом 436. став 2. овог законика.

Одлучивање на седници већа или на претресу

Члан 450.

Другостепени суд доноси одлуку у седници већа или на основу одржаног претреса.

Да ли ће одржати претрес одлучује веће другостепеног суда.

Веће може одлучити да се претрес одржи само у односу на поједине делове првостепене пресуде ако се они могу издвојити без штете за правилно пресуђење. У односу на делове пресуде за која није одређен претрес, одлука о жалби доноси се у седници већа.

Ако веће одлучи да одржи претрес, судија известилац одређује претрес и њиме руководи као председник већа.

Заказивање и обавештавање о седници већа

Члан 451.

Седницу већа, на предлог судије известиоца, заказује председник већа и о њој обавештава јавног тужиоца.

О седници већа обавестиће се онај оптужени или његов бранилац, оштећени као тужилац, приватни тужилац или њихов пуномоћник који је у року предвиђеном за жалбу или одговор на жалбу захтевао да буде обавештен о седници или је предложио одржавање претреса пред другостепеним судом.

Веће може одлучити да се о седници већа обавесте странке и када то нису захтевале или да се о седници обавести и странка која то није захтевала, ако би њихово присуство било корисно за разјашњење ствари.

Ако се о седници већа обавештава оптужени који је у притвору или на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, председник већа ће наредити да се обезбеди његово присуство само ако веће оцени да је то неопходно за разјашњење ствари. Када веће нађе да је обезбеђење присуства оптуженог отежано због безбедносних или других разлога и када је то с обзиром на техничке услове могуће, оптужени може учествовати на седници већа путем техничких средстава за пренос слике и звука.

Недолазак странака које су уредно обавештене не спречава одржавање седнице већа.

На седници већа којој присуствују странке и бранилац, јавност се може искључити само под условима предвиђеним овим закоником (чл. 367. до 370.).

Ток седнице већа

Члан 452.

Седница већа почиње извештајем судије известиоца о стању ствари у списима предмета, а ако седници већа присуствују странке и бранилац, судија известилац излаже садржај пресуде, а странке и бранилац наводе жалбе и одговора на жалбу.

Веће може од странака и браниоца који су присутни седници затражити потребна објашњења у вези са жалбом и одговором на жалбу, а странке могу предложити да се ради допуне извештаја прочитају поједини делови списка, а могу по дозволи председника већа дати и потребна објашњења за своје ставове из жалбе, односно одговора на жалбу, не понављајући оно што је садржано у извештају.

О седници већа води се записник који се прикључује списима другостепеног суда.

Решење из члана 460. овог законика може се донети и без обавештавања странака и браниоца о седници већа.

Претрес пред другостепеним судом

Члан 453.

Претрес пред другостепеним судом одржаће се само ако је потребно да се због жалбе због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања изведу или понове докази који су изведени или одбијени од стране првостепеног суда, а постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновни главни претрес.

На претрес пред другостепеним судом позивају се они оптужени и њихови браниоци, овлашћени тужилац, оштећени, његов законски заступник и пуномоћник, као и

они сведоци и вештаци за које суд одлучи да се неспоредно испитају, док се остали докази изведени у првостепеном поступку могу прочитати.

Ако је оптужени у притвору или на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, председник већа другостепеног суда предузеће што је потребно да се оптужени доведе на претрес. Када веће нађе да је обезбеђење присуства оптуженог отежано због безбедносних или других разлога и када је то с обзиром на техничке услове могуће, оптужени може учествовати на седници већа путем техничких средстава за пренос слике и звука.

Изузетно од става 1. овог члана, веће другостепеног суда може одлучити, након узимања изјава од странака, да у седници већа изведе доказе од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Ток претреса пред другостепеним судом

Члан 454.

Претрес пред другостепеним судом почиње извештајем председника већа (члан 450. став 4.) који излаже стање ствари не дајући своје мишљење о основаности жалбе.

По предлогу странака и браниоца или по одлуци већа прочитаће се пресуда или део пресуде на који се односи жалба, а по потреби и записник о главном претресу или део записника и писмених доказа, а може се извршити и увид у друге доказе на које се жалба односи. Након узимања изјава од странака, веће може одлучити да се уместо непосредног испитивања сведока или вештака који није присутан, изведе доказ читањем записника о исказу сведока или о налазу и мишљењу вештака.

После тога позваће се жалилац да образложи жалбу, а онда и противна странка да му одговори, не понављајући оно што је садржано у извештају.

Странке и бранилац могу на претресу износити чињенице и предлагати доказе који су наведени у жалби или су у вези са тим доказима.

Овлашћени тужилац може, с обзиром на резултат претреса, изменити оптужницу у корист оптуженог или, ако се оптужени сагласи, у целини или делимично одустати од оптужбе. Ако је јавни тужилац одустао од оптужнице, оштећени има права предвиђена у члану 51. овог законика.

Ако одредбама овог законика није нешто друго одређено, одредбе о главном претресу пред првостепеним судом сходно ће се примењивати и у поступку пред другостепеним судом.

д) Границе испитивања првостепене пресуде

Основ, део и правац испитивања првостепене пресуде

Члан 455.

Другостепени суд испитује пресуду у границама основа, дела и правца побијања истакнутим у жалби.

Другостепени суд поводом жалбе изјављене у корист оптуженог испитаће по службеној дужности и одлуку о кривичној санкцији ако је:

1) жалба изјављена због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања или због повреде кривичног закона;

2) ако жалба не садржи податке из члана 440. тач. 2. и 3. овог законика.

Другостепени суд може поводом жалбе јавног тужиоца укинути или преиначити првостепену пресуду и у корист оптуженог.

Ограничење позивања на повреду закона

Члан 456.

На повреду закона из члана 443. став 1. тачка 4. овог законика жалилац се може позивати у жалби само ако ту повреду није могао изнети у току главног претреса, или је изнео, али је првостепени суд није узео у обзир.

Забрана преиначења на штету оптуженог

Члан 457.

Ако је изјављена жалба само у корист оптуженог, пресуда се не сме изменити на његову штету у погледу правне квалификације кривичног дела и кривичне санкције.

Привилегија здруживања

Члан 458.

Ако другостепени суд поводом ма чије жалбе утврди да су разлози због којих је донео одлуку у корист оптуженог од користи и за којег од саоптужених који није изјавио жалбу или је није изјавио у том правцу, поступиће по службеној дужности као да таква жалба постоји.

е) Одлуке другостепеног суда

Одлучивање о жалби

Члан 459.

Другостепени суд може у седници већа или на основу одржаног претреса одбацити жалбу као неблагоприятну, недозвољену или непрописно састављену, или одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду, или усвојити жалбу и укинути ову пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење, или усвојити жалбу и преиначити првостепену пресуду, или сам пресудити ако је у истом предмету пресуда већ једанпут укидана.

О свим жалбама против исте пресуде другостепени суд одлучује по правилу једном одлуком.

Решење о одбацивању жалбе

Члан 460.

Жалба ће се одбацити решењем као неблаговремена ако се утврди да је поднета после законског рока.

Жалба ће се одбацити решењем као недозвољена ако се утврди да је жалбу изјавило лице које није овлашћено за изјављивање жалбе или лице које се одрекло од жалбе или ако се утврди одустанак од жалбе, или да је после одустанка поново изјављена жалба или ако жалба по закону није дозвољена.

Жалба ће се одбацити решењем као непрописно састављена ако се утврди да је непотпуна, нечитка или неразумљива (члан 441. ст. 2. до 4.).

Одбијање жалбе и потврђивање првостепене пресуде

Члан 461.

Другостепени суд ће пресудом одбити жалбу као неосновану и потврдиће првостепену пресуду ако утврди да не постоје повреде због којих је жалба изјављена ни повреде чије постојање испитује по службеној дужности (члан 455. став 2.).

Усвајање жалбе и укидање првостепене пресуде

Члан 462.

Другостепени суд ће након усвајања жалбе или по службеној дужности решењем укинути првостепену пресуду и вратити предмет на поновно суђење ако утврди да постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим случајева из члана 463. став 1. овог законика, или ако сматра да због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања на које се у жалби указује треба наредити нови главни претрес пред првостепеним судом.

Другостепени суд може наредити да се нови главни претрес пред првостепеним судом одреди пред потпуно измењеним већем.

Другостепени суд може и само делимично укинути првостепену пресуду ако се поједини делови пресуде могу издвојити без штете за правилно пресуђење.

Ако се оптужени налази у притвору, другостепени суд ће испитати да ли још постоје разлози за притвор и донеће решење о продужењу или укидању притвора. Против овог решења није дозвољена жалба.

Изузетно од става 1. овог члана, ако је у истом предмету првостепена пресуда већ једанпут укидана, другостепени суд ће у седници већа или након одржаног претреса сам пресудити, при чему не може укинути побијану пресуду и вратити предмет на поновно суђење првостепеном суду.

Усвајање жалбе и преиначење првостепене пресуде

Члан 463.

Другостепени суд ће након усвајања жалбе или по службеној дужности пресудом преиначити првостепену пресуду ако сматра да с обзиром на утврђено чињенично стање у првостепеној пресуди постоји повреда из чл. 444. и 446. овог законика, а према стању ствари и у случају повреде из члана 443. став 1. тач. 1, 7, 9. и 10. овог законика.

Ако су се због преиначења првостепене пресуде стекли услови да се одреди односно укине притвор, другостепени суд ће о томе донети посебно решење против кога није дозвољена жалба.

Образложење одлуке другостепеног суда

Члан 464.

У образложењу пресуде, односно решења, другостепени суд треба да оцени жалбене наводе и да изнесе повреде закона које је испитивао по службеној дужности.

Када се првостепена пресуда укида због битне повреде одредаба кривичног поступка, у образложењу треба навести које су одредбе повређене и у чему се повреде састоје.

Када се првостепена пресуда укида због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, у образложењу треба навести у чему се састоје недостаци у утврђивању чињеничног стања, односно зашто су нови докази и чињенице важни и од утицаја на доношење правилне одлуке, а може се указати и на пропусте странака који су утицали на одлуку првостепеног суда.

Када се првостепена пресуда преиначава због повреде кривичног закона у образложењу ће се навести које су одредбе повређене и у чему се повреде састоје, а ако се пресуда преиначава због неправилне одлуке о кривичној санкцији или о другим одлукама у образложењу ће се навести околности којима се другостепени суд руководио приликом изрицања одлуке односно одредбе које су повређене.

Достављање списка и другостепене одлуке

Члан 465.

Другостепени суд вратиће све списе првостепеном суду са довољним бројем оверених преписа своје одлуке, ради предаје странкама и другим заинтересованим лицима.

Другостепени суд је дужан да своју одлуку са списима достави првостепеном суду најкасније у року од четири месеца, а ако је оптужени у притвору, најкасније у року од три месеца од дана када је судија известилац примио списе тога суда.

У нарочито сложеним предметима, рок из става 2. овог члана може се решењем председника другостепеног суда продужити највише за још два месеца, а ако је оптужени у притвору највише за још месец дана.

Нови главни претрес пред првостепеним судом

Члан 466.

Првостепени суд коме је предмет упућен на суђење узео за основу ранију оптужницу, а ако је пресуда првостепеног суда делимично укинута, као основ за суђење ће узети само онај део оптужбе који се односи на укинати део пресуде.

На новом главном претресу, странке могу истицати нове чињенице и износити нове доказе.

Првостепени суд је дужан да изведе све процесне радње и расправи сва спорна питања на које је указао другостепени суд у својој одлуци.

При изрицању нове пресуде, првостепени суд је везан забраном прописаном у члану 457. овог законика.

Ако је оптужени у притвору, веће првостепеног суда дужно је да поступи по члану 222. став 3. овог законика.

2. Жалба против другостепене пресуде

О дозвољености изјављивања жалбе

Члан 467.

Жалба се може изјавити само против пресуде којом је другостепени суд преиначио првостепену пресуду којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени оглашава кривим.

Сходна примена одредаба о поступку пред другостепеним судом

Члан 468.

О жалби против другостепене пресуде решава апелациони суд, сходно одредбама које важе за поступак у другом степену.

Одредбе члана 458. овог законика примениће се и на саоптуженог који није имао право да изјави жалбу против другостепене пресуде.

3. Жалба против решења

О дозвољености изјављивања жалбе

Члан 469.

Против решења органа поступка донесених у првом степену, странке, бранилац и лица чија су права повређена могу изјавити жалбу увек када у овом законнику није изричито одређено да жалба није дозвољена.

Против решења већа донесеног у истрази и у поступку оптужења, жалба није дозвољена, осим ако овим закоником није другачије одређено.

Решења која се доносе ради припремања главног претреса и пресуде могу се побијати само у жалби на пресуду.

Против решења другостепеног суда жалба није дозвољена, осим ако овим закоником није другачије одређено.

Против решења Врховног касационог суда жалба није дозвољена.

Рок за изјављивање и суспензивно дејство жалбе

Члан 470.

Жалба се изјављује органу поступка који је донео решење.

Жалба на решење изјављује се у року од три дана од дана достављања решења и одлаже његово извршење, осим ако овим закоником није другачије одређено.

Одлучивање о жалби

Члан 471.

Суд испитује решење у границама основа, дела и правца побијања истакнутим у жалби, а поводом жалбе ће по службеној дужности испитати:

- 1) да ли је решења донео стварно надлежни суд, односно овлашћени орган;
- 2) да ли је изрека решења разумљива.

О жалби против решења првостепеног суда одлучује другостепени суд у седници већа, осим ако овим закоником није другачије одређено. О седници већа се могу обавестити странке ако суд сматра да би њихово присуство било корисно за разјашњење ствари.

О жалби против решења судије за претходни поступак одлучује веће истог суда (члан 20. став 4.), ако овим закоником није другачије одређено.

Решавајући о жалби, суд може решењем одбацити жалбу као неблагоприятну, недозвољену или непрописно састављену, одбити жалбу као неосновану или уважити жалбу и решење преиначити или укинути и, по потреби, предмет упутити на поновно одлучивање.

Суд је дужан да одлуку о жалби са списима достави органу поступка који је донео решење у року од тридесет дана од дана када је примио списе, ако овим закоником није другачије одређено.

Сходна примена одредаба о жалби против првостепене пресуде

Члан 472.

Ако овим закоником није другачије одређено, на поступак по жалби против решење сходно ће се примењивати одредбе члана 439. став 5, чл. 440. до 447, члана 449. ст. 1. и 2. и чл. 458. и 462. став 2. овог законика.

Сходна примена одредаба о жалби против решења

Члан 473.

Ако овим законом није другачије одређено, одредбе чл. 469. до 472. овог закона сходно се примењују и на решења која се доносе у посебним поступцима уређеним овим законом.

Б. Ванредни правни лекови

1. Захтев за понављање кривичног поступка

а) Основне одредбе

О дозвољености понављања кривичног поступка

Члан 474.

Кривични поступак завршен правноснажном пресудом може се поновити на захтев овлашћеног лица под условима прописаним у овом закону.

Лица овлашћена за подношење захтева

Члан 475.

Захтев за понављање кривичног поступка могу поднети странке и бранилац, а после смрти осуђеног захтев могу поднети јавни тужилац и лица наведена у члану 438. став 2. овог закона.

Захтев за понављање кривичног поступка може се поднети и пошто је осуђени издржао казну, или је дошло до застарелости, амнестије или помиловања.

До доношења одлуке суда о захтеву за понављање кривичног поступка лица из става 1. овог члана могу одустати од захтева.

Садржај захтева

Члан 476.

У захтеву за понављање кривичног поступка мора се навести разлог на основу кога се тражи понављање и којим доказима се поткрепљују чињенице на којима се захтев заснива. Ако захтев не садржи ове податке, суд ће позвати подносиоца да у одређеном року захтев допуни писменим поднеском.

Чињенице из тач. 1. и 2. члана 477. овог закона поткрепљују се правноснажном пресудом да су наведена лица осуђена за поменута кривична дела, а ако се поступак против њих не може спровести због тога што су умрла или постоје друге околности које искључују њихово гоњење, чињенице из тач. 1. и 2. члана 477. овог закона могу се поткрепити и другим доказима.

Разлози за понављање кривичног поступка

Члан 477.

Кривични поступак завршен правноснажном осуђујућом пресудом може се поновити само у корист окривљеног:

1) ако је пресуда заснована на лажној исправи или на лажном исказу сведока, вештака, тумача или лица које је пријавило кривично дело;

2) ако је до пресуде дошло услед кривичног дела јавног тужиоца, судије, судије-поротника или лица које је предузимало доказне радње;

3) ако се изнесу нове чињенице или се поднесу нови докази који сами за себе или у вези са ранијим чињеницама или доказима могу довести до одбијања оптужбе или ослобођења од оптужбе или до осуде по блажем кривичном закону;

4) ако је за исто дело више пута суђен или ако је са више лица осуђен за исто дело које је могло учинити само једно лице или нека од њих;

5) ако се у случају осуде за продужено кривично дело или за друго кривично дело које по закону обухвата више истоврсних или више разноврсних радњи изнесу нове чињенице или поднесу нови докази који указују да није учинио радњу која је обухваћена делом из осуде, а постојање ових чињеница би довело до примене блажег закона или би битно утицало на одмеравање казне;

6) ако се изнесу нове чињенице или поднесу нови докази којих није било када је изрицана казна затвора или суд за њих није знао иако су постојали, а они би очигледно довели до блаже кривичне санкције.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 478.

О захтеву за понављање кривичног поступка одлучује веће (члан 20. став 4.) суда који је у ранијем поступку судио у првом степену.

Приликом одлучивања о захтеву, члан већа по могућству неће бити судија који је учествовао у доношењу пресуде у ранијем поступку.

Ако суд из става 1. овог члана сазна да постоји разлог за понављање кривичног поступка (члан 477.), обавестиће о томе осуђеног, односно лице које је овлашћено да у корист осуђеног поднесе захтев.

б) Поступак по захтеву

Одбацивање захтева

Члан 479.

Суд ће решењем одбацивати захтев за понављање кривичног поступка:

1) ако је захтев поднело неовлашћено лице;

2) ако подносилац захтева није поступио у складу са чланом 476. став 1. овог законика;

3) ако је подносилац одустао од захтева;

4) ако нема законских услова за понављање поступка;

5) ако су чињенице и докази на којима се захтев заснива већ били изнесени у ранијем захтеву за понављање кривичног поступка који је правноснажно одбијен;

6) ако чињенице и докази очигледно нису подобни да се на основу њих дозволи понављање кривичног поступка.

Поступање по захтеву

Члан 480.

Ако суд не одбаци захтев за понављање кривичног поступка, доставиће препис захтева противној странци, која има право да у року од осам дана одговори на захтев.

Кад суду стигне одговор на захтев, или кад протекне рок за давање одговора, председник већа одредиће да се извиде чињенице и прибаве докази на које се позива у захтеву и у одговору на захтев.

После спроведених извиђаја, кад су у питању кривична дела за која се гони по службеној дужности, председник већа одредиће да се списи доставе јавном тужиоцу, који је дужан да их без одлагања, а најкасније у року од месец дана, врати са својим мишљењем.

Одлучивање о захтеву

Члан 481.

Кад спроведе радње из члана 480. овог законика и ако не одреди да се извиђај допуни или не одбаци захтев (члан 479. тачка 3.), суд ће на основу резултата извиђаја решењем уважити или одбити захтев за понављање кривичног поступка.

У решењу којим уважава захтев и дозвољава понављање кривичног поступка суд ће одредити да се одржи нови главни претрес, а ако је понављање кривичног поступка дозвољено на основу разлога из члана 477. тачка 6. овог законика, суд пред којим се води нови поступак може одлучити, након узимања изјава од странака, да у седници већа изведе доказе од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Ако суд нађе да разлози због којих је дозволио понављање кривичног поступка постоје и за неког од саоптужених који такав захтев није поднео, поступиће по службеној дужности као да је такав захтев поднет.

Ако суд нађе, имајући у виду поднесене доказе, да осуђени може у поновљеном поступку бити осуђен на такву казну да би се урачунавањем већ издржане казне имао пустити на слободу, или да може бити ослобођен од оптужбе, или да оптужба може бити одбијена, одредиће да се извршење пресуде одложи, односно прекине.

Кад решење којим се дозвољава понављање кривичног поступка постане правноснажно, обуставиће се извршење казне, али суд може, на предлог јавног тужиоца, ако постоје услови из члана 217. овог законика, одредити притвор.

Поступање у поновљеном кривичном поступку

Члан 482.

У новом поступку, спроведеном на основу решења којим је дозвољено понављање кривичног поступка, суд није везан за решења донета у раније спроведеном поступку.

Ако се нови поступак обустави до почетка главног претреса, суд ће решењем о обустављању поступка ставити ван снаге ранију пресуду.

Кад суд у новом поступку донесе пресуду:

1) изрећи ће да се ранија пресуда делимично или у целини ставља ван снаге или да се оставља на снази;

2) у казну коју одреди новом пресудом урачунаће оптуженом издржану казну, а ако је понављање поступка одређено само за неко од кривичних дела за која је оптужени био осуђен, изрећи ће нову јединствену казну по одредбама кривичног закона.

При изрицању нове пресуде, суд је везан забраном прописаном у члану 457. овог законика.

в) Понављање кривичног поступка окривљеном који је осуђен у одсуству

О дозвољености понављања кривичног поступка

Члан 483.

Кривични поступак у коме је окривљени осуђен у одсуству (члан 386.) поновиће се и ван услова прописаних у члану 477. овог законика ако наступи могућност да се суђење спроведе у његовом присуству.

Лица овлашћена за подношење захтева

Члан 484.

Захтев за понављање кривичног поступка из разлога прописаног у члану 483. овог законика могу поднети окривљени и његов бранилац у року од шест месеци од дана наступања могућности да се окривљеном суди у његовом присуству.

По истеку рока из става 1. овог члана, понављање поступка је дозвољено само из разлога прописаних у члану 477. овог законика.

Поступање у поновљеном кривичном поступку

Члан 485.

У решењу којим се дозвољава понављање кривичног поступка по члану 483. овог законика, суд ће одредити да се окривљеном достави оптужница и решење о потврђивању оптужнице, ако му раније нису достављени.

У поновљеном поступку се саучесник окривљеног који је већ осуђен не може саслушавати, нити се може суочити за окривљеним, већ се извођење доказа врши читањем записника о исказу осуђеног саучесника.

При изрицању нове пресуде, суд је везан забраном прописаном у члану 457. овог законика.

2. Захтев за заштиту законитости

а) Основне одредбе

О дозвољености подношења захтева

Члан 486.

Против правноснажне одлуке јавног тужиоца или суда или поступка који је претходио њеном доношењу овлашћено лице може поднети захтев за заштиту законитости под условима прописаним у овом законнику.

Против одлуке о захтеву за заштиту законитости или поступка који је пред Врховним касационим судом претходио њеном доношењу, захтев за заштиту законитости није дозвољен.

Лица овлашћена за подношење захтева

Члан 487.

Захтев за заштиту законитости могу поднети Републички јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.

Републички јавни тужилац може поднети захтев за заштиту законитости како на штету, тако и у корист окривљеног. Захтев се може поднети и након што је окривљени обухваћен актом амнестије или помиловања или је наступила застарелост, или је окривљени умро, или је казна у потпуности издржана.

Због повреда закона (чл. 75. и 443. став 1. тач. 1, 4, 7, 8, 9. и 10. и став 2. тачка 1, члан 444. тач. 1. до 3. и члан 446. ст. 3. и 4.) учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом окривљени може поднети захтев за заштиту законитости у року од месец дана од дана достављања правноснажне одлуке, под условом да је против те одлуке користио редовни правни лек.

Захтев захтев за заштиту законитости окривљени може поднети искључиво преко браниоца.

До доношења одлуке суда о захтеву за заштиту законитости лица из става 1. овог члана могу одустати од захтева.

Садржај захтева

Члан 488.

У захтеву за заштиту законитости мора се навести разлог за подношење (члан 489. став 1.), а у случају из тач. 2. и 3. става 1. члана 489. овог законика мора се поднети и одлука Уставног суда или Европског суда за људска права.

Разлози за подношење захтева

Члан 489.

Захтев за заштиту законитости може се поднети ако је правноснажном одлуком или у поступку који је претходио њеном доношењу:

- 1) повређен закон;
- 2) примењен закон за који је одлуком Уставог суда утврђено да није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима;
- 3) повређено или ускраћено људско право и слободе окривљеног или другог учесника у поступку које су зајемчене Уставом или Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода и додатним протоколима, а то је утврђено одлуком Уставног суда или Европског суда за људска права.

Повреда закона у смислу тачке 1. става 1. овог члана постоји ако је правноснажном одлуком или у поступку који је претходио њеном доношењу повређена одредба кривичног поступка или ако је на чињенично стање утврђено у правноснажној одлуци погрешно примењен закон.

Захтев за заштиту законитости из разлога прописаних у тач. 2. и 3. става 1. овог члана може се поднети у року три месеца од дана када је лицу (члан 487. став 1.) достављена одлука Уставног суда или Европског суда за људска права.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 490.

О захтеву за заштиту законитости одлучује Врховни касациони суд у седници већа.

О захтеву за заштиту законитости који је поднет због повреде закона (члан 489. став 1. тачка 1.) Врховни касациони суд одлучује само ако сматра да је реч о питању од значаја за правилну или уједначену примену права.

б) Поступак по захтеву

Одбацивање захтева

Члан 491.

Врховни касациони суд ће решењем одбацити захтев за заштиту законитости:

- 1) ако је захтев недозвољен (члан 486. став 2. и члан 487.)
- 2) ако захтев не садржи податке из члана 488. овог законика;
- 3) ако захтев није поднет у року из члана 487. став 3. и члана 489. став 3. овог законика;
- 4) ако је захтев поднет због повреде закона која није од значаја за правилну или уједначену примену права (члан 490. став 2.).

Решење из става 1. овог члана не мора да садржи образложење.

Поступање по захтеву

Члан 492.

Ако Врховни касациони суд не одбаци захтев, судија известилац ће доставити примерак захтева јавном тужиоцу или браниоцу, а може по потреби да прибави обавештења о истакнутим разлозима из члана 489. став 1. тач. 1. до 3. овог законика.

Ако сматра да би присуство јавног тужиоца и браниоца било од значаја за доношење одлуке, Врховни касациони суд ће их обавестити о седници.

Врховни касациони суд може, с обзиром на садржај захтева, одредити да се извршење правноснажне пресуде одложи, односно прекине.

Врховни касациони суд ће своју одлуку са списима доставити јавном тужиоцу, првостепеном или апелационом суду најдоцније у року од шест месеца од дана подношења захтева.

Границе испитивања разлога за подношење захтева

Члан 493.

Врховни касациони суд испитује правноснажну одлуку или поступак који је претходио њеном доношењу у границама разлога (члан 489. став 1.), дела и правца побијања који су истакнути у захтеву за заштиту законитости.

Ако Врховни касациони суд нађе да разлози због којих је донео одлуку у корист осуђеног постоје и за којег од саоптужених у погледу којег није подигнут захтев за заштиту законитости, поступиће по службеној дужности као да такав захтев постоји.

Врховни касациони суд може поводом захтева за заштиту законитости јавног тужиоца укинути или преиначити одлуку и у корист окривљеног.

Одлучивање о захтеву

Члан 494.

Врховни касациони суд може у седници већа одбацити (члан 487. став 5.), одбити или усвојити захтев за заштиту законитости.

Одбијање захтева

Члан 495.

Врховни касациони суд ће пресудом одбити захтев за заштиту законитости као неоснован, ако утврди да не постоји разлог на који се подносилац позива у свом захтеву.

Ако је одбијен захтев поднет због повреде закона (члан 489. став 1. тачка 1.), у образложењу пресуде из става 1. овог члана ће се навести само разлози за одбијање:

- 1) ако је повреда закона истицана у поступку по редовном правном леку;
- 2) ако повреда закона није од значаја за правилну или уједначену примену права.

Усвајање захтева

Члан 496.

Врховни касациони суд ће по усвајању захтева за заштиту законитости или по службеној дужности донети пресуду којом ће према природи повреде:

1) укинути у целини или делимично првостепену одлуку и одлуку донету у поступку по редовном правном леку или само одлуку донету у поступку по редовном правном леку и предмет вратити на поновну одлуку органу поступка или суђење првостепеном или апелационом суду;

2) преиначити у целини или делимично првостепену одлуку и одлуку донету у поступку по редовном правном леку или само одлуку донету у поступку по редовном правном леку;

3) ограничити се само на то да утврди повреду закона.

Ако орган поступка који је одлучивао о редовном правном леку није био овлашћен по одредбама овог законика да отклони повреду која је учињена у побијаној одлуци или у поступку који је претходио њеном доношењу, а Врховни касациони суд по усвајању захтева за заштиту законитости подигнутог у корист окривљеног или по службеној дужности нађе да је захтев основан и да ради отклањања учињене повреде закона треба укинути или преиначити побијану одлуку, укинуће или преиначити и одлуку донету у поступку по редовном правном леку иако њоме није повређен закон.

Утврђујућа пресуда

Члан 497.

Врховни касациони суд ће утврдити да постоји повреда закона не дирајући у правноснажност одлуке ако усвоји захтев за заштиту законитости који је поднет на штету окривљеног.

Поступање на новом главном претресу

Члан 498.

Ако је правноснажна пресуда укинута и предмет враћен на поновно суђење, за основу ће се узети ранија оптужница или онај њен део који се односи на укинути део пресуде.

Суд је дужан да изведе све процесне радње и да расправи питања на која му је указао Врховни касациони суд.

Пред првостепеним, односно апелационим судом, странке могу истицати нове чињенице и подносити нове доказе.

При изрицању нове пресуде, суд је везан забраном прописаном у члану 457. овог законика.

Део трећи
ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ
Глава XX
СКРАЋЕНИ ПОСТУПАК
А. Основне одредбе
Меродавне одредбе законика

Члан 499.

У поступку за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до осам година, примењиваће се одредбе чл. 500. до 523. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

Кривична пријава оштећеног

Члан 500.

Ако је кривичну пријаву поднео оштећени, а јавни тужилац у року од месец дана по пријему пријаве не поднесе оптужни предлог, нити обавести оштећеног да је одбацио пријаву, оштећени има права из члана 50. овог законика.

Притвор

Члан 501.

Притвор се може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело ако постоји неки од разлога из члан 217. став 1. тач. 1. до 3. овог законика, или ако је окривљеном изречена казна затвора од пет година или тежа казна и ако је то оправдано због посебно тешких околности кривичног дела.

Пре подношења оптужног предлога, притвор може трајати само онолико колико је потребно да се спроведу доказне радње, али не дуже од петнаест дана.

Ако се поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко пет година или тежа казна, притвор се може, на образложени предлог јавног тужиоца, из важних разлога продужити највише за још петнаест дана.

Против решења судије појединца из ст. 2. и 3. дозвољена је жалба већу (члан 20. став 4.) која не задржава извршење решења.

У погледу притвора од подизања оптужбе до изрицања првостепене пресуде, примењују се сходно одредбе члана 222. овог законика, с тим што је веће (члан 20. став 4.) дужно да сваких месец дана испита да ли постоје разлози за притвор.

Одредбе члана 217. став 1. тачка 4. и став 3. овог законика сходно ће се примењивати и у погледу одлучивања о притвору после изрицања пресуде.

1. Оптужење

Оптужни акти

Члан 502.

Скраћени поступак покреће се на основу оптужног предлога јавног тужиоца или на основу приватне тужбе.

Пре него што одлучи да ли ће поднети оптужни предлог или одбацити кривичну пријаву, јавни тужилац може у најкраћем могућем року предузети одређене доказне радње.

Оптужни предлог и приватна тужба подносе се у потребном броју примерака за суд и окривљеног.

Садржај оптужног акта

Члан 503.

Оптужни предлог, односно приватна тужба треба да садржи:

- 1) име и презиме осумњиченог са личним подацима уколико су познати;
- 2) кратак опис дела;
- 3) законски назив кривичног дела;
- 4) означање суда пред којим се има одржати главни претрес;
- 5) предлог које доказе треба извести на главном претресу, са назначењем чињеница које би се имале доказати и којим од предложених доказа;
- 6) предлог врсте и мере кривичне санкције и мере чије изрицање се тражи.

У оптужном предлогу, односно приватној тужби може се предложити да се осумњичени стави у притвор, а ако се за време спровођења доказних радњи налазио у притвору, у оптужном предлогу ће се назначити колико је времена био притворен.

Ако јавни тужилац на основу прикупљених доказа сматра да није потребно одржавање главног претреса, у оптужном предлогу може ставити захтев да се закаже рочиште за изрицање кривичне санкције (члан 515.).

Одмах по пријему оптужног акта судија појединац ће испитати да ли је прописно састављен, па ако установи да није, вратиће га тужиоцу да у року од три дана исправи недостатке. Из оправданих разлога, на захтев тужиоца, судија појединац може продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 4. овог члана, судија ће решењем одбацити оптужницу, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и приватна тужба ће решењем бити одбијена, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Испитивање оптужног акта

Члан 504.

Кад судија прими прописно састављен оптужни предлог или приватну тужбу, испитаће да ли је суд надлежан, да ли треба предузети поједине доказне радње или допунити предузете доказне радње и да ли постоје разлози за одбацивање или одбијање оптужног предлога, односно приватне тужбе.

Ако судија утврди да је за суђење надлежан други суд, огласиће се ненадлежним и по правноснажности решења уступити предмет том суду.

Ако судија нареди да се предузму или допуне доказне радње, овлашћени тужилац ће у року од петнаест дана прикупити доказе. Ако јавни тужилац пропусти овај рок дужан је да о разлозима пропуштања обавести непосредно вишег јавног тужиоца, а у случају да

приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Одбацивање оптужног акта

Члан 505.

Ако судија установи да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења за кривично гоњење, или да постоје друге околности које привремено спречавају гоњење, решењем ће одбацивати оптужни предлог, односно приватну тужбу.

Одбијање оптужног акта

Члан 506.

Судија ће решењем одбити оптужни предлог, односно приватну тужбу ако утврди да нема места оптужби због постојања разлога из члана 343. став 1. овог законика.

Решење са кратким образложењем доставља се јавном тужиоцу или приватном тужиоцу, као и окривљеном.

2. Главни претрес

Одређивање главног претреса

Члан 507.

Ако судија не донесе ниједно од решења из члана 503. став 5, члана 504. став 2. и чл. 505. и 506. овог законика, наредбом ће одредити дан, час и место одржавања главног претреса најкасније у року од месец дана, а ако је одређен притвор, у року од петнаест дана, рачунајући од дана достављања оптужног предлога, односно приватне тужбе окривљеном.

Након одређивања главног претреса суд се не може по службеној дужности огласити месно ненадлежним.

Приговор месне ненадлежности може се ставити најдоцније до почетка главног претреса.

Поступање по приватној тужби

Члан 508.

Пре одређивања главног претреса за кривична дела за која се гони по приватној тужби, судија ће позвати приватног тужиоца и окривљеног да одређеног дана дођу у суд ради упознавања са могућношћу упућивања на поступак медијације. Окривљеном се уз позив доставља и препис приватне тужбе.

Ако у поступку медијације дође до измирења приватног тужиоца и окривљеног и намирења имовинскоправног захтева, приватна тужба се сматра повученом и судија

доноси решење о одбијању приватне тужбе, а у случају неуспешног окончања поступка медијације, судија ће по пријему обавештења о томе поступити у складу са чланом 507. став 1. овог законика.

Ако приватни тужилац и окривљени не прихвате поступак медијације, судија ће узети изјаве од њих и позвати их да ставе своје предлоге у погледу прибављања доказа, при чему морају означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

Ако судија сматра да није потребно прибављање доказа, а не постоје неки други разлози за посебно заказивање главног претреса, може одмах донети решење да се главни претрес одржи и по извођењу доказа који се налазе пред судом донети одлуку поводом приватне тужбе. На ово ће се посебно упозорити приватни тужилац и окривљени приликом достављања позива.

Ако се приватни тужилац не одазове на уредно достављен позив из става 1. овог члана, а изостанак не оправда, судија ће решењем одбити приватну тужбу, осим ако овим закоником није што друго одређено (члан 232.).

Ако се окривљени не одазове на уредан позив из става 1. овог члана или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе или боравишта, судија појединац ће поступити у складу са чланом 507. став 1. овог законика.

Позивање и присуство на главном претресу

Члан 509.

Судија позива на главни претрес оптуженог и његовог браниоца, тужиоца, оштећеног и њихове законске заступнике и пуномоћнике, сведоке, вештаке и тумача.

Оптуженом ће се у позиву назначити да на главни претрес може доћи са доказима за своју одбрану или да благовремено предложи доказе које би требало прибавити ради извођења на главном претресу, при чему мора означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

Оптужени ће се у позиву поучити да има право да узме браниоца, али да се, у случају кад одбрана није обавезна, због недоласка браниоца на главни претрес или узимања браниоца тек на главном претресу, не мора одложити главни претрес.

У позиву ће се оптужени упозорити да ће се главни претрес одржати и у његовом одсуству ако за то постоје законски услови (члан 510. став 2.).

Позив оптуженом мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. По пристанку оптуженог овај рок се може скратити.

Главни претрес се може изузетно одржати у одсутности позваних странака ако судија оцени да би се, према доказима који се налазе у списима, очигледно морало донети решење којим се оптужба одбацује (члан 421. став 1.) или пресуда којом се оптужба одбија (члан 427.).

Ток главног претреса

Члан 510.

Главни претрес почиње објављивањем главне садржине оптужног предлога или приватне тужбе и довршава се по могућности без прекидања.

Ако оптужени коме се суди за кривично дело за које је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до три године не дође на главни претрес, иако је уредно позван, судија може одлучити, након узимања изјаве од тужиоца, да се главни претрес одржи у одсуству оптуженог под условом да његово присуство није нужно и да је пре тога био саслушан.

Ако у току главног претреса судија нађе да је за суђење надлежно веће, образоваће се веће и главни претрес ће почети изнова, а уколико утврди да постоји који од разлога из члана 421. став 1. овог законика, судија ће решењем одбацити оптужбу.

По завршетку главног претреса, судија ће одмах изрећи пресуду и објавити је с битним разлозима. Пресуда ће се писмено израдити и послати у року од осам дана од дана објављивања.

Признање оптуженог на главном претресу

Члан 511.

У случају признања оптуженог на главном претресу које испуњава претпоставке из члана 92. овог законика, судија може, након узимања изјава од странака, прећи на извођење доказа од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Под условима из става 1. овог члана судија може за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до пет година изрећи казну затвора до три године, а за кривична дела за која је прописана казна затвора до осам година може изрећи казну затвора до пет година.

3. Поступак по жалби

Рок за изјављивање жалбе

Члан 512.

Против пресуде жалба се може изјавити у року од осам дана од дана достављања преписа пресуде.

У сложеним предметима, странке и бранилац оптуженог могу одмах по објављивању пресуде захтевати продужење рока за изјављивање жалбе.

О захтеву из става 2. овог члана одлучује одмах судија појединац решењем против којег жалба није дозвољена. Ако усвоји захтев судија може продужити рок за изјављивање жалбе на петнаест дана.

Одрицање од права на жалбу

Члан 513.

Одмах по објављивању пресуде тужилац и оштећени се могу одрећи права на жалбу, а изузетно и оптужени ако му је пресудом изречена казна затвора до три године.

Обавештавање о седници већа

Члан 514.

Кад другостепени суд одлучује о жалби против пресуде којом је изречена казна затвора, о седници већа обавестиће се странке и бранилац оптуженог у смислу члана 449. став 5. и члана 451. став 2. овог законика, а у осталим случајевима, само ако председник већа или веће нађе да би присуство странака било корисно за разјашњење ствари.

Б. Рочиште за изрицање кривичне санкције

Услови за одржавање рочишта

Члан 515.

За кривична дела за која се може изрећи као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година јавни тужилац може у оптужном предлогу ставити захтев за заказивање рочишта за изрицање кривичне санкције.

Захтев из става 1. овог члана јавни тужилац може ставити ако сматра да на основу сложености предмета и прикупљених доказа, а нарочито услед хапшења окривљеног при извршењу кривичног дела или признања да је учинио кривично дело, одржавање главног претреса није потребно.

Ако јавни тужилац поступи у складу са ставом 2. овог члана може предложити суду да окривљеном изрекне:

1) казну затвора у трајању до једне године или условну осуду са утврђивањем казне затвора у трајању мањем од две године или новчане казне до триста шездесет дневних износа односно до милион и петсто хиљада динара и временом проверавања до пет година – ако је окривљени признао да је учинио кривично дело за које је прописана казна затвора до пет година;

2) новчану казну до двеста четрдесет дневних износа односно до петсто хиљада динара, казну рада у јавном интересу до двеста четрдесет часова, казну одузимања возачке дозволе у трајању до једне године, условну осуду са утврђивањем казне затвора до једне године или новчане казне до сто двадесет дневних износа односно до двеста хиљада динара и временом проверавања до три године, уз могућност стављања окривљеног под заштитини надзор или судску опомену – ако је окривљени учинио кривично дело за које је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до три године.

Испитивање захтева за одржавање рочишта

Члан 516.

Ако не донесе ниједно од решења из члана 503. став 5, члана 504. став 2. и чл. 505. и 506. овог законика, судија ће одмах по пријему оптужног предлога испитати да ли је захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције поднет у складу са условима из члана 515. овог законика.

Након испитивања захтева судија ће одредити главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције.

Одређивање главног претреса

Члан 517.

Судија наредбом одређује дан, час и место одржавања главног претреса:

1) ако се захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције не односи на кривично дело из члана 515. став 1. овог законика;

2) ако је јавни тужилац предложио изрицање казне или кривичне санкције која по члану 515. став 3. овог законика или по кривичном закону није допуштена;

3) ако сложеност предмета и прикупљени докази захтевају одржавање главног претреса или изрицање друге казне или кривичне санкције.

Уз позив на главни претрес судија ће окривљеном и његовом браниоцу доставити препис оптужног предлога, без захтева за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције.

Одређивање рочишта

Члан 518.

Ако се сложи за захтевом за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције, судија наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта. Рочиште се одржава у року од петнаест дана од дана доношења наредбе.

На рочиште из става 1. овог члана позивају се странке и бранилац оптуженог, а уз позив се оптуженом и његовом браниоцу доставља и оптужни предлог. У позиву ће се оптужени упозорити да се у случају његовог недоласка ако је уредно обавештен или, када одбрана није обавезна, недоласка браниоца на рочиште, рочиште има одржати.

Позив оптуженом мора се доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање пет дана.

Ток рочишта

Члан 519.

Рочиште за изрицање кривичне санкције почиње сажетим излагањем јавног тужиоца о доказима којима располаже и о врсти и мери кривичне санкције чије изрицање предлаже.

Након тога судија позива оптуженог да се изјасни и упозорава га на последице саглашавања са наводима јавног тужиоца, а нарочито на немогућност подношења приговора и улагања жалбе против првостепене пресуде.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 520.

Судија ће одмах по окончању рочишта за изрицање кривичне санкције донети пресуду којом се оптужени оглашава кривим или наредбом одредити главни претрес.

Осуђујућа пресуда се доноси:

- 1) ако се оптужени сагласио са наводима јавног тужиоца изнетим на рочишту;
- 2) ако се оптужени није одазвао на позив за рочиште.

Ако се оптужени на рочишту није сагласио са наводима јавног тужиоца, судија ће наредбом одредити дан, час и место одржавања главног претреса.

Приликом изрицања пресуде из става 2. овог члана, судија је везан за предлог јавног тужиоца у погледу врсте и мере кривичне санкције.

Приговор против пресуде

Члан 521.

Осуђујућа пресуда се доставља странкама и браниоцу оптуженог.

Оптужени и његов бранилац могу у року од осам дана од дана достављања поднети приговор против осуђујуће пресуде која је донета на основу тачке 2. става 2. члана 520. овог законика.

Ако судија решењем не одбаци приговог као неблаговремен или недозвољен, наредбом ће одредити дан, час и место одржавања главног претреса по оптужном предлогу јавног тужиоца. На главном претресу судија није везан за предлог јавног тужиоца у погледу врсте и мере кривичне санкције (члан 503. став 1. тачка 6.), нити забраном из члана 457. овог законика.

О жалби против решења из става 3. овог члана одлучује веће (члан 20. став 4.).

Ако против пресуде из става 2. овог члана не буде поднет приговор, пресуда постаје правноснажна.

В. Посебне одредбе о изрицању судске опомене

Објављивање пресуде

Члан 522.

Пресуда којом се изриче судска опомена објављује се одмах по завршетку главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, са битним разлозима.

Судија ће приликом објављивања пресуде упозорити оптуженог да му се за кривично дело које је учинио не изриче казна, јер се очекује да ће и судска опомена на њега довољно утицати да више не врши кривична дела.

Садржај писмено израђене пресуде

Члан 523.

У образложењу пресуде којом је изречена судска опомена судија ће изнети разлоге којима се руководио при изрицању судске опомене.

Ако је пресуда објављена у одсуству оптуженог, у образложење ће се унети и упозорење из члана 522. став 2. овог законика.

Глава XXI

ПОСТУПЦИ ЗА ИЗРИЦАЊЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ

Меродавне одредбе законика

Члан 524.

У поступцима за изрицање мера безбедности примењиваће се одредбе чл. 525. до 539. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

А. Поступак за изрицање мера безбедности обавезног психијатријског лечења

Предлог за изрицање мере безбедности

Члан 525.

Ако је окривљени учинио противправно дело које је у закону одређено као кривично дело у стању неурачунљивости, јавни тужилац ће поднети суду предлог да изрекне меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања окривљеног у здравственој установи, односно предлог за обавезно психијатријско лечење окривљеног на слободи, ако за изрицање такве мере постоје услови предвиђени Кривичним закоником.

Мере безбедности из става 1. овог законика могу се изрећи и кад јавни тужилац на главном претресу измени подигнуту оптужницу односно оптужни предлог, подношењем предлога за изрицање тих мера.

После стављања предлога из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца.

Надлежност за одлучивање о предлогу

Члан 526.

О предлогу за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи решава одлучује, после одржаног главног претреса, суд који је надлежан за суђење у првом степену.

Притвор

Члан 527.

У предлогу за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења јавни тужилац може предложити да се према окривљеном који је на слободи одреди притвор.

Пре одлучивања о одређивању притвора суд ће прибавити мишљење вештака.

Након доношења решења о одређивању притвора окривљени се до завршетка поступка за примену мера безбедности смешта у одговарајућу здравствену установу или просторију која одговара његовом здравственом стању.

Ако се окривљени у време подношења предлога за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења налази у притвору, суд ће поступит у складу са ст. 2. и 3. овог члана.

Присуство на главном претресу

Члан 528.

Поред лица која се морају позвати на главни претрес, позваће се и вештак из здравствене установе којој је било поверено вештачење о урачунљивости оптуженог.

Оптужени ће се позвати ако је његово стање такво да може присуствовати главном претресу. Пре доношења одлуке председник већа ће по потреби испитати вештака који је обавио психијатријски преглед оптуженог, а оптужени ће се саслушати ако то његово стање дозвољава.

Ако оптужени није у стању да присуствује главном претресу, сматраће се да оспорава наводе оптужбе.

О главном претресу ће се обавестити законски заступник оптуженог, а ако га нема, брачни друг оптуженог или друго лице из члана 438. став 2. овог законика.

Одлучивање о предлогу

Члан 529.

По завршетку главног претреса, суд ће одмах изрећи одлуку и објавити је с битним разлозима.

Ако суд утврди да постоје разлози из чл. 427. и 428. овог законика, пресудом ће одбити оптужбу или ће оптуженог ослободити од оптужбе.

Ако суд утврди да оптужени у време извршења кривичног дела није био неурачунљив, решењем ће обуставити поступак за примену мере безбедности.

Ако суд, на основу изведених доказа, утврди да је оптужени учинио одређено противправно дело које је у закону одређено као кривично дело и да је у време извршења дела био неурачунљив, решењем ће оптуженом изрећи меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи.

При одлучивању коју ће меру безбедности изрећи, суд није везан за предлог јавног тужиоца.

Ново оптужење

Члан 530.

Одмах по објављивању решења о обустављању поступка за примену мере безбедности, јавни тужилац може дати усмену изјаву да се одриче права на жалбу и поднети оптужницу или оптужни предлог за исто кривично дело.

Главни претрес ће се одржати пред истим већем или судијом појединцем, а раније изведени докази се неће поново изводити, осим ако суд не одлучи друкчије.

Лица овлашћена за изјављивање жалбе

Члан 531.

Против решења о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења жалбу могу, у року од осам дана од дана пријема решења, изјавити лица из члана 438. ст. 1. и 2. овог законика, осим оштећеног.

Изрицање мере безбедности уз казну

Члан 532.

Кад суд изрекне казну оптуженом који је учинио кривично дело у стању битно смањене урачунљивости, изрећи ће истом пресудом и меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, ако утврди да за то постоје законски услови.

Одлучивање о лишењу пословне способности

Члан 533.

Правноснажна одлука којом је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи (члан 529. став 4. и члан 532.) доставиће се суду који је надлежан да одлучи о лишењу пословне способности.

О одлуци ће се обавестити и орган старатељства.

Обустава примене мере безбедности

Члан 534.

Суд који је судио у првом степену у којем је изречена мера безбедности испитаће по предлогу здравствене установе, органа старатељства или окривљеног коме је изречена мера безбедности или, на сваких девет месеци, по службеној дужности да ли је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи.

По саслушању јавног тужиоца, суд ће решењем ову меру обуставити и одредити отпуштање окривљеног из здравствене установе, ако на основу мишљења лекара утврди да је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи, а може одредити и његово обавезно психијатријско лечење на слободи.

Ако предлог за обуставу мере из става 1. овог члана буде одбијен може се поново поднети по протеклу шест месеци од дана доношења тог решења.

Кад се из здравствене установе отпушта осуђени чија је урачунљивост била битно смањена, а у тој установи је провео мање времена него што износи казна затвора на коју је осуђен, суд ће решењем о отпуштању одлучити да ли ће осуђени издржати остатак казне или ће бити пуштено на условни отпуст. Осуђеном који се пушта на условни отпуст може се изрећи и мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи ако за то постоје законски услови.

Замена изречене мере безбедности

Члан 535.

Суд (члан 534. став 1.) може по службеној дужности или на предлог управе здравствене установе у којој се окривљени лечи или је требало да се лечи, изрећи меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи окривљеном према коме је примењена мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи.

Одлуку из става 1. овог члана суд доноси по саслушању јавног тужиоца ако установи да се учинилац није подвргао лечењу или га је самовољно напустио или да је и поред лечења остао тако опасан за своју околину да је потребно његово чување и лечење у здравственој установи.

Пре доношења одлуке суд ће испитати вештака који је обавио психијатријски преглед окривљеног, а окривљени ће се саслушати ако ти његово стање дозвољава.

Б. Поступак за изрицање мера безбедности обавезног лечења алкохоличара или наркомана

Налаз и мишљење вештака

Члан 536.

О изрицању мере безбедности обавезног лечења алкохоличара или обавезног лечења наркомана суд одлучује пошто прибави налаз и мишљење вештака.

Вештак треба да се изјасни и о могућностима за лечење окривљеног.

Принудно извршење изречене мере безбедности

Члан 537.

Ако је условном осудом осуђеном наложено лечење на слободи, а он се није подвргао лечењу или га је самовољно напустио, суд може опозвати условну осуду или наредити принудно извршење изречене мере обавезног лечења алкохоличара или обавезног лечења наркомана у здравственој установи или другој специјализованој установи.

Одлуку из става 1. овог члана суд доноси по службеној дужности или на предлог установе у којој се осуђени лечио или је требало да се лечи.

Пре доношења одлуке суд ће узети изјаве од јавног тужиоца и осуђеног, а по потреби ће испитати лекара установе у којој се осуђени лечио или је требало да се лечи.

В. Поступак за изрицање мере безбедности одузимања предмета

Решење о одузимању предмета

Члан 538.

Предмети чије одузимање је по кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала, одузеће се и кад се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења.

Решење о одузимању предмета из става 1. овог члана доноси орган поступка пред којим је поступак окончан.

Решење из става 2. овог члана доноси суд и када је у пресуди којом је оптужени оглашен кривим или решењу о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења пропуштено да се донесе таква одлука.

Достављање решења и право на жалбу

Члан 539.

Оверени препис решења о одузимању предмета доставиће се власнику предмета, ако је власник познат.

Против решења из ст. 2. и 3. члана 538. овог законика власник предмета има право на жалбу.

Ако решење из става 2. члана 538. овог законика није донео суд, о жалби одлучује судија за претходни поступак суда који је био надлежан за суђење у првом степену.

Глава XXII

ПОСТУПАК ЗА ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ

Меродавне одредбе законика

Члан 540.

У поступку за одузимање имовинске користи прибављене извршењем кривичног дела примењиваће се одредбе чл. 541. до 546. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

Дужност утврђивања имовинске користи

Члан 541.

Имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела утврђује се у кривичном поступку по службеној дужности.

Орган поступка је дужан да у току поступка прикупља доказе и извиђа околности које су од важности за утврђивање имовинске користи.

Ако је оштећени поставио имовинскоправни захтев чији предмет искључује одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом, имовинска корист ће се утврђивати само у оном делу који није обухваћен имовинскоправним захтевом.

Одузимање имовинске користи од других лица

Члан 542.

Кад долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом од других лица, лице на које је имовинска корист пренесена без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности, односно представник правног лица, позваће се ради испитивања у претходном поступку и на главном претресу. У позиву ће се то лице упозорити да ће се поступак спровести без његовог присуства.

Представник правног лица испитаће се на главном претресу после оптуженог. На исти начин поступиће се у односу на друго лице из став 1. овог члана, осим ако није позвано као сведок.

Лице из става 1. овог члана, односно представник правног лица, овлашћен је да у вези са утврђивањем имовинске користи предлаже доказе и да, по овлашћењу председника већа, поставља питања оптуженом, сведоцима и вештацима.

Искључење јавности на главном претресу не односи се на лице из става 1. овог члана, односно на представника правног лица.

Ако суд тек у току главног претреса утврди да долази у обзир одузимање имовинске користи, прекинуће главни претрес и позваће лице из става 1. овог члана, односно представника правног лица.

Привремене мере обезбеђења

Члан 543.

Кад долази у обзир одузимање имовинске користи, суд ће по службеној дужности, по одредбама које важе за извршни поступак, одредити привремене мере обезбеђења. У таквом случају, примењиваће се сходно одредбе члана 263. ст. 2. до 4. овог законика.

Одлука о одузимању имовинске користи

Члан 544.

Одузимање имовинске користи суд може изрећи у пресуди којом се оптужени оглашава кривим или у решењу о о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења.

Суд ће висину износа имовинске користи одмерити по слободној оцени, ако би њено утврђивање изазвало несразмерне тешкоће или знатно одуговлачење поступка.

У изреци пресуде или решења, суд ће навести која се ствар, односно новчани износ одузима.

Оверени препис пресуде, односно решења доставља се и лицу из става 1. члана 542. овог законика, као и представнику правног лица, ако је суд изрекао одузимање имовинске користи од тог лица, односно правног лица.

Сходна примена одредаба о жалби против првостепене пресуде

Члан 545.

Одредбе члана 439. ст. 4. и 5. и чл. 448. и 453. овог законика сходно ће се примењивати у погледу жалбе против одлуке о одузимању имовинске користи.

Захтев за понављање кривичног поступка

Члан 546.

Лице из члана 542. овог законика може поднети захтев за понављање кривичног поступка у погледу одлуке о одузимању имовинске користи.

Глава XXIII

ПОСТУПЦИ ЗА ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ

Меродавне одредбе законика

Члан 547.

У поступцима за приначење правноснажне пресуде примењиваће се одредбе чл. 548. до 564. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

А. Поступак за опозивање условне осуде

Покретање поступка

Члан 548.

Поступак за опозивање условне осуде се на захтев овлашћеног тужиоца покреће пред судом који је судио у првом степену:

- 1) ако осуђени у време проверавања учини једно или више кривичних дела;
- 2) ако после изрицања условне осуде буде утврђено да је осуђени учинио кривично дело пре него што је условно осуђен;

3) ако је у условној осуди одређено да ће се казна извршити ако осуђени не врати имовинску корист прибављену кривичним делом, не накнади штету коју је проузроковао кривичним делом или не испуни друге обавезе предвиђене кривичним законом, а осуђени у одређеном року није испунио те обавезе;

4) ако осуђени коме је одређен заштитни надзор не испуњава обавезе које му је суд одредио.

Поступак за опозивање условне осуде из разлога прописаних у тач. 1. до 3. става 1. овог члана покреће се најкасније у року од једне године од дана када је протекло време проверавања, а из разлога из тачке 4. става 1. овог члана у току трајања времена проверавања.

Претходна испитивања

Члан 549.

Судија појединац ће одмах по пријему захтева за опозивање условне осуде спровести потребне извиђаје ради утврђивања чињеница и прикупљања доказа важних за одлуку.

У случају из тач. 1. и 2. става 1. члана 548. овог законика постојање кривичног дела се доказује правноснажном осуђујућом пресудом.

Одређивање рочишта за опозивање условне осуде

Члан 550.

Судија наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за опозивање условне.

На рочиште из става 1. овог члана позивају се странке и бранилац осуђеног. У случају из тачке 3. става 1. члана 548. овог законика на рочиште се позива и оштећени, а у случају из тачке 4. става 1. члана 548. овог законика и повереник задужен за извршење условне осуде са заштитним надзором.

У позиву ће се осуђени упозорити да се у случају његовог недоласка или, када одбрана није обавезна, недоласка браниоца на рочиште, рочиште има одржати.

Позив осуђеном мора се доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 551.

Рочиште за опозивање условне осуде почиње изношењем разлога за опозив условне осуде од стане овлашћеног тужиоца.

Ако је поступак за опозивање условне осуде покренут на основу тачке 3. става 1. члана 548. овог законика судија ће позвати оштећеног да се изјасни о разлозима из става 1. овог члана.

Након тога судија позива оптуженог да се изјасни о захтеву овлашћеног тужиоца.

Ако је поступак за опозивање условне осуде покренут на основу тачке 4. става 1. члана 548. овог законика, судија ће испитати повереника који је био надлежан за извршење условне осуде са заштитним надзором.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 552.

Судија ће одмах по окончању рочишта за опозивање условне осуде донети пресуду којом се одбија или усваја захтев за опозивање условне осуде.

Пресуда о одбијању захтева

Члан 553.

Пресуду о одбијању захтева за опозивање условне осуде судија ће донети ако нађе да нема основа за опозивање условне осуде.

Пресудом из става 1. овог члана судија ће по службеној дужности:

1) ако је за ново кривично дело изречена условна осуда, утврдити јединствену казну и одредити ново време проверавања које не може бити краће од једне године ни дуже од пет година, рачунајући од дана правноснажности нове пресуде (члан 548. став 1. тач. 1. и 2.);

2) у оквиру времена проверавања продужити рок за испуњење обавезе или, ако осуђени из оправданих разлога не може да испуни постављену обавезу, ослободити га испуњења те обавезе или је заменити другом одговарајућом обавезом (члан 548. став 1. тачка 3.);

3) опоменути осуђеног који не извршава обавезе заштитног надзора или продужити трајање заштитног надзора у оквиру времена проверавања или раније обавезе заменити другим (члан 548. став 1. тачка 4.).

Пресуда о опозивању условне осуде

Члан 554.

Пресудом о опозивању условне осуде судија ће изрећи јединствену казну и за раније учињено и за ново кривично дело, при чему се казна из опозване условне осуде узима као утврђена (члан 548. став 1. тачка 1.).

Пресудом о опозивању условне осуде судија ће изрећи казну која је утврђена у условној осуди:

1) ако утврди да је осуђени учинио кривично дело пре него што је условно осуђен, а не би било основа за изрицање условне осуде да се знало за то дело (члан 548. став. 1. тачка 2.),

2) због неизвршења обавезе из тачке 3. става 1. члана 548. овог законика;

3) због неизвршења обавезе заштитног надзора из тачке 4. става 1. члана 548. овог законика.

Б. Поступци за преиначење одлуке о казни

1. Поступак за изрицање јединствене казне

Покретање поступка

Члан 555.

Поступак за изрицање јединствене казне се покреће на захтев јавног тужиоца или осуђеног:

1) ако је против истог осуђеног у две или више пресуда изречено више казни, а нису примењене одредбе о одмеравању јединствене казне за дела у стицају;

2) ако је приликом изрицања јединствене казне, применом одредаба о стицају, узета као утврђена и казна која је већ обухваћена у казни изреченој по одредбама о стицају у некој ранијој пресуди;

3) ако се правноснажна пресуда којом је за више кривичних дела изречена јединствена казна не би могла у једном делу извршити због амнестије или помиловања.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 556.

О захтеву за изрицање јединствене казне одлучује суд:

1) који је у првом степену судио у ствари у којој је изречена најстрожа врста казне, а код истоврсних казни – који је изрекао највећу казну, а ако су казне једнаке – који је последњи изрекао казну;

2) који је у првом степену судио и приликом изрицања јединствене казне погрешно узео у обзир казну која је већ обухваћена у некој ранијој пресуди;

3) који је судио у првом степену.

Одлучивање о захтеву

Члан 557.

О захтеву за изрицање јединствене казне суд одлучује у седници већа.

Пре доношења одлуке суд ће узети изјаву од супротне странке.

Суд ће пресудом одбити или усвојити захтев за изрицање јединствене казне.

Пресуда о одбијању захтева

Члан 558.

Пресуду о одбијању захтева за изрицање јединствене казне суд ће донети ако нађе да нема основа из члана 555. овог законика.

Пресуда о усвајању захтева

Члан 559.

Пресудом којом усваја захтев за изрицање јединствене казне суд ће:

1) преиначити раније пресуде у погледу одлука о казни и изрећи јединствену казну (члан 555. тачка 1.);

2) преиначити пресуду у погледу изречене јединствене казне у којој је погрешно узета у обзир казна која је већ обухваћена у некој ранијој пресуди (члан 555. тачка 2.);

3) преиначити пресуду у погледу казне и изрећи нову казну или ће утврдити колико се од казне изречене ранијом пресудом има извршити (члан 555. тачка 3).

Ако су у случају из тач. 1. и 2. става 1. овог члана приликом изрицања казне узете у обзир и пресуде других судова, оверени препис нове правноснажне пресуде доставиће се и тим судовима.

2. Поступак за ублажавање казне

Покретање поступка

Члан 560.

Поступак за ублажавање казне покреће се на захтев Тужиоца за оранизовани криминал или Тужиоца за ратне злочине ако је осуђени сарадник у складу са споразумом из члана 332. овог законика дао исказ у поступку који је правноснажно окончан осуђујућом пресудом.

Захтев за ублажавање казне подноси се у року од месец дана од дана правноснажности пресуде из става 1. овог члана.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 561.

О захтеву за ублажавање казне одлучује суд који је судио у првом степену осуђеном сараднику.

Одлучивање о захтеву

Члан 562.

О захтеву за ублажавање казне суд одлучује у седници већа.

Пре доношења одлуке суд ће узети изјаву од осуђеног сарадника, а извршиће увид у решење о прихватању споразума о сведочењу осуђеног (члан 334. ст. 2. и 3.).

Суд ће пресудом одбити или усвојити захтев за ублажавање казне.

Пресуда о одбијању захтева

Члан 563.

Пресуду о одбијању захтева за ублажавање казне суд ће донети ако нађе да осуђени сарадник није у потпуности испунио обавезе из споразума о сведочењу.

Пресуда о усвајању захтева

Члан 564.

Пресудом којом усваја захтев за ублажавање казне суд ће преиначити правноснажну осуђујућу пресуду у погледу одлуке о казни и осуђеном сараднику изрећи казну у складу са чланом 335. овог законика.

Глава XXIV

ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ОСУЂЕНОГ

Меродавне одредбе законика

Члан 565.

У поступцима за остваривање права осуђеног примењиваће се одредбе чл. 566. до 585. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

1. Поступак за пуштање на условни отпуст

Покретање поступка

Члан 566.

Осуђени који је издржао две трећине изречене казне затвора или његов бранилац може поднети молбу за пуштање на условни отпуст.

О молби из става 1. овог члана одлучује веће (члан 20. став 4.) суда који је судио у правом степену.

Претходна испитивања

Члан 567.

Одмах по пријему молбе за пуштање на условни отпуст веће ће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе и решењем ће одбацити молбу ако утврди:

- 1) да је поднета од стране неовлашћеног лица;
- 2) да осуђени није издржао две трећине изречене казне затвора;
- 3) да је осуђени у току издржавања казне затвора осуђени покушао бекство или је побегао из завода.

Ако не донесе решење из става 1. овог члана, веће ће затражити извештај од управе завода у којем осуђени издржава казну затвора о његовом владању и другим околностима које показују да ли је постигнута сврха кажњавања, као и извештај повереничке службе.

Одређивање рочишта за одлучивање о молби

Члан 568.

Председник већа наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за пуштање на условни отпуст.

На рочиште из става 1. овог члана председник већа позива осуђеног ако оцени да је његово присуство потребно, браниоца осуђеног, ако га има, јавног тужиоца који поступа пред судом који одлучује о молби и, ако је извештај позитиван, представника службе за третман завода у којем осуђени издржава казну затвора.

У позиву ће се бранилац упозорити да се у случају његовог недоласка на рочиште, рочиште има одржати.

Позив се лицима из става 2. овог члана мора доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 569.

Рочиште за одлучивање о молби за пуштање на условни отпуст почиње изношењем разлога наведених у молбе од стране браниоца осуђеног, а у случају да је бранилац одсутан, председник већа ће укратко изложити разлоге за подношење молбе.

Ако осуђени присуствује рочишту председник већа ће узети изјаву од њега, а након тога ће позвати јавног тужиоца да се изјасни о молби осуђеног.

Ако је на рочиште позван и представник службе за третман завода у којем осуђени издржава казну затвора, председник већа ће испитати представника о владању осуђеног за време издржавања казне, о извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност осуђеног, као и о другим околностима које би указивале да је постигнута сврха кажњавања.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 570.

Веће ће одмах по окончању рочишта донети решење којим одбија или усваја молбу за пуштање на условни отпуст, при чему ће посебно имати у виду процену ризика осуђеног, успешност у извршавању програма поступања, ранију осуђиваност, животне околности и очекивано деловање условног отпуста на осуђеног.

У решењу о условном отпусту веће може одредити да је осуђени дужан да испуни одређене обавезе предвиђене кривичним законом, а може одлучити и да осуђени за време условног отпуста буде под електронским надзором.

Решење о условном отпусту се доставља осуђеном и његовом браниоцу, јавном тужиоцу, заводу у којем осуђени издржава казну, суду који је осуђеног упутио на издржавање казне, судији за извршење кривичних санкција према пребивалишту осуђеног, органу полиције, повереничкој служби и центру за социјални рад према пребивалишту осуђеног.

Против решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити јавни тужилац, осуђени и његов бранилац.

Поступак за опозивања условног отпуста

Члан 571.

У поступку за опозивање условног отпуста сходно се примењују одредбе чл. 548. до 554. овог законика.

2. Поступци за рехабилитацију и за престанак мера безбедности или правне последице осуде

1. Поступак за рехабилитацију

а) Поступак за законску рехабилитацију

Покретање поступка

Члан 572.

Поступак за законску рехабилитацију лица које пре осуде на коју се односи рехабилитација није било осуђивано или које се по закону сматра неосуђиваним покреће по службеној дужности орган надлежан за вођење казнене евиденције.

Претходна испитивања

Члан 573.

Пре одлучивања о испуњености законских услова за настанак законске рехабилитације, орган из члана 572. овог законика ће обавити потребна проверавања, а нарочито испитати:

- 1) да ли је извршена споредна казна или још трају мере безбедности;
- 2) да ли је против осуђеног у току кривични поступак за ново кривично дело учињено пре истека рока предвиђеног за законску рехабилитацију.

Одлучивање о рехабилитацији

Члан 574.

Након спроведених испитивања у смислу члана 573. овог законика, орган належан за вођење казнене евиденције ће донети:

- 1) решење о непостојању услова за наступање законске рехабилитације;
- 2) решење о наступању законске рехабилитације.

Против решења из тачке 1. става 1. овог члана осуђени може изјавити жалбу о којој одлучује судија за извршење кривичних санкција.

Захтев осуђеног за рехабилитацију

Члан 575.

Ако орган надлежан за вођење казнене евиденције не донесе решење о наступању законске рехабилитације, осуђено лице може захтевати да се утврди да је рехабилитација наступила по закону.

Ако надлежни орган не поступи по захтеву осуђеног у року од тридесет дана од дана пријема захтева, осуђени може тражити да суд који је у првом степену изрекао пресуду донесе решење о рехабилитацији.

Одлуку о захтеву осуђеног доноси веће (члан 20. став 4.), по узимању изјаве јавног тужиоца.

б) Поступак за судску рехабилитацију

Покретање поступка

Члан 576.

Поступак за судску рехабилитацију покреће се по молби осуђеног или његовог браниоца.

Молба се подноси већу (члан 20. став 4.) суда који је судио у првом степену.

Претходна испитивања

Члан 577.

Одмах по пријему молбе за судску рехабилитацију веће ће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе и решењем ће одбацити молбу ако утврди:

- 1) да је поднета од стране неовлашћеног лица;
- 2) да је осуђеном изречена казна затвора од пет година или већа казна;
- 3) да је осуђени у року од десет година од дана издржане, застареле или опроштене казне затвора преко три до пет година учинио ново кривично дело.

Ако не донесе решење из става 1. овог члана, веће ће спровести потребне извиђаје, утврдити чињенице на које се позива осуђени и прибавити доказе о свим околностима које су важне за одлуку, а нарочито о владању осуђеног и о томе да ли је, према својим могућностима, накнадио штету проузроковану кривичним делом.

Веће може о владању осуђеног затражити извештај од органа полиције на чијем је подручју осуђени боравио после издржане казне, а може такав извештај тражити и од управе завода у којем је осуђени казну издржао.

Одређивање рочишта за одлучивање о молби

Члан 578.

Председник већа наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за судску рехабилитацију.

На рочиште из става 1. овог члана позивају се осуђени и његов бранилац, ако га има, јавни тужилац који поступа пред судом који одлучује о молби, а ако је извешај позитиван, може се позвати и представник службе за третман завода у којем је осуђени издржао казну затвора.

У позиву ће се осуђени упозорити да се у случају његовог недоласка или недоласка браниоца на рочиште, рочиште има одржати.

Лицима из става 2. овог члана позив се мора доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 579.

Рочиште за одлучивање о молби за судску рехабилитацију почиње изношењем разлога од стане осуђеног или његовог браниоца, а у случају њиховог одсуства, председник већа ће укратко изложити разлоге за подношење молбе.

Након тога председник већа позива јавног тужиоца да се изјасни о молби осуђеног.

Ако је на рочиште позван и представник службе за третман завода у којем је осуђени издржао казну затвора, председник већа ће испитати представника о владању осуђеног за време издржавања казне, о извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност осуђеног, као и о другим околностима које су од значаја за давање рехабилитације.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 580.

Веће ће одмах по окончању рочишта за одлучивање о молби за судску рехабилитацију решењем одбити или усвојити молбу за рехабилитацију.

Против решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити осуђени и његов бранилац, и јавни тужилац.

Ако веће одбије молбу зато што осуђени својим понашањем није заслужио рехабилитацију, осуђени може молбу поновити по истеку једне године од дана правноснажности решења о одбијању молбе.

2. Поступак за престанак мере безбедности или правне последице осуде

Покретање поступка

Члан 581.

Поступак за престанак мере безбедности забране вршења позива, делатности или дужности или забране управљања моторним возилом, односно поступак за престанак правне последице осуде која се односи на забрану стицања одређеног права, покреће се по молби осуђеног или његовог браниоца.

Молба се подноси већу (члан 20. став 4.) суда који је судио у првом степену.

Претходна испитивања

Члан 582.

Одмах по пријему молбе за престанак мере безбедности или правне последице осуде веће ће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе и решењем ће одбацити молбу ако утврди:

- 1) да је поднета од стране неовлашћеног лица;
- 2) да од дана примењивања мере безбедности или од дана издржане, застареле или опроштене казне нису протекле три године.

Ако не донесе решење из става 1. овог члана, веће ће извршити потребне извиђаје, утврдити чињенице на које се позива молилац и прикупити доказе о свим околностима које су важне за одлуку, а нарочито да ли је осуђени накондано штету проузроковану кривичним делом и да ли је вратио имовинску корист стечену извршењем кривичног дела.

О понашању осуђеног веће може затражити извештај од органа полиције на чијем је подручју осуђени боравио после издржане, опроштене или застареле казне, а може такав извештај тражити и од завода у којем је осуђени казну издржао.

Одређивање рочишта за одлучивање о молби

Члан 583.

Председник већа наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде.

На рочиште из става 1. овог члана позивају се осуђени и његов бранилац, ако га има, јавни тужилац који поступа пред судом који одлучује о молби, а по потреби и представник службе за третман завода у којем је осуђени издржао казну затвора.

У позиву ће се осуђени упозорити да се у случају његовог недоласка или недоласка браниоца на рочиште, рочиште има одржати.

Лицима из става 2. овог члана позив се мора доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 584.

Рочиште за одлучивање о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде почиње изношењем разлога од стане осуђеног или његовог браниоца, а у случају њиховог одсуства, председник већа ће укратко изложити разлоге за подношење молбе.

Након тога председник већа позива јавног тужиоца да се изјасни о молби осуђеног.

Ако је на рочиште позван и представник службе за третман завода у којем је осуђени издржао казну затвора, председник већа ће испитати представника о владању осуђеног за време издржавања казне, о извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност осуђеног, као и о другим околностима које указују на оправданост престанка мера безбедности односно правне последица осуде.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 585.

Веће ће одмах по окончању рочишта решењем одбити или усвојити молбу за престанак мере безбедности или правне последице осуде.

Против решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити осуђени и његов бранилац, и јавни тужилац.

Ако веће одбије молбу за престанак мера безбедности или правне последице осуде, нова молба се може поднети по истеку једне године од дана правноснажности решења којим је раније поднета молба одбијена.

Глава XXV

ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЛИЦА НЕОСНОВАНО ЛИШЕНОГ СЛОБОДЕ ИЛИ НЕОСНОВАНО ОСУЂЕНОГ

А. Основне одредбе

Меродавне одредбе законика

Члан 586.

У поступцима за остваривање права на накнаду штете и других права лица неосновано лишеног слободe или неосновано осуђеног примењиваће се одредбе чл. 587. до 598. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

Лице неосновано лишено слободe

Члан 587.

Неосновано лишеним слободe се сматра лице:

1) које је било лишено слободе, а није дошло до покретања поступка, или је правноснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена, или је правноснажном пресудом оптужба одбијена или је ослобођено од оптужбе;

2) које је издржавало казну затвора, а поводом захтева за понављање кривичног поступка или захтева за заштиту законитости, изречена му је казна затвора у краћем трајању од издржане казне, или је изречена кривична санкција која се не састоји у лишењу слободе, или је оглашено кривим, а ослобођено од казне;

3) које је било лишено слободе дуже времена него што траје кривична санкција која се састоји у лишењу слободе која му је изречена;

4) које је услед грешке или незаконитог рада органа поступка лишено слободе, или је лишење слободе трајало дуже, или је дуже задржано у заводу за извршење кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе.

Накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе. У случајевима из тачке 1. става 1. овог члана, искључено је право на накнаду штете и ако су постојале околности из члана 588. став 2. тачка 2. овог законика или ако је поступак обустављен на основу члана 13. става 3. овог законика.

У поступку за накнаду штете у случајевима из става 1. овог члана сходно ће се примењивати одредбе чл. 591. до 594. овог законика.

Неосновано осуђени

Члан 588.

Неосновано осуђеним се сматра лице према коме је била правноснажно изречена кривична санкција или које је оглашено кривим а ослобођено од казне, а поводом ванредног правног лека је нови поступак правноснажно обустављен или је правноснажном пресудом ослобођено од оптужбе или је оптужба одбијена.

Осуђени из става 1. овог члана нема права на накнаду штете:

1) ако је својим лажним признањем или на други начин намерно проузроковао своју осуду, осим ако је на то био принуђен;

2) ако је до обуставе поступка или одбијања оптужбе дошло због тога што је у новом поступку оштећени као тужилац, односно приватни тужилац, одустао од гоњења, или што је оштећени одустао од предлога, а до одустајања је дошло на основу споразума са окривљеним.

У случају осуде за кривична дела у стицају, право на накнаду штете може се односити и на поједина кривична дела у погледу којих су испуњени услови за признање накнаде.

Решење о поништавању уписа неосноване осуде

Члан 589.

Суд који је у кривичном поступку судио у првом степену донеће по службеној дужности решење којим се поништава упис неосноване осуде у казненој евиденцији.

Решење се доставља органу надлежном за вођење казнене евиденције.

О поништеном упису не смеју се ником давати подаци из казнене евиденције.

Забрана коришћења података из списка

Члан 590.

Лице коме је у складу са одредбама овог законика дозвољено разматрање и преписивање списка који се односе на неосновано лишење слободе или на неосновану осуду, не може употребити податке из тих списка на начин који би био од штете за рехабилитацију неосновано ухапшеног или неосновано осуђеног.

Председник суда је дужан да на ово упозори лице коме је дозвољено разматрање, и то ће се забележити на спису уз потпис тог лица.

Б. Поступак за остваривање права на накнаду штете

Захтев за накнаду штете

Члан 591.

Пре подношења суду тужбе за накнаду штете, оштећени је дужан да поднесе захтев министарству надлежном за послове правосуђа ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде.

О захтеву за накнаду штете одлучује Комисија за накнаду штете чији састав и начин рада се уређује актом који доноси министар надлежан за послове правосуђа.

Тужба за накнаду штете

Члан 592.

Ако захтев за накнаду штете не буде усвојен или Комисија не одлучи о захтеву у року од три месеца од дана када је поднет, оштећени може надлежном суду поднети тужбу за накнаду штете.

Ако је постигнут споразум само у погледу дела захтева, тужба за накнаду штете се може поднети у односу на преостали део захтева.

Док траје поступак из става 1. овог члана, не тече застарелост предвиђена у члану 594. овог законика.

Тужба за накнаду штете подноси се против Републике Србије.

Права наследника оштећеног

Члан 593.

Наследници наслеђују само право оштећеног на накнаду имовинске штете, а ако је оштећени већ истакао захтев, наследници могу наставити поступак само у границама већ постављеног захтева за накнаду имовинске штете.

Наследници оштећеног могу после његове смрти наставити поступак за накнаду штете, односно покренути поступак ако је оштећени умро пре истека рока застарелости и

од захтева се није одрекао, у складу са правилима о накнади штете прописаним Законом о облигационим односима.

Застаревање права на накнаду штете

Члан 594.

Право на накнаду штете застарева за три године од дана правноснажности првостепене пресуде којом је окривљени ослобођен од оптужбе или којом је оптужба одбијена, односно правноснажности првостепеног решења којим је поступак обустављен или је оптужба одбијена, а ако је поводом жалбе решавао апелациони суд – од дана пријема одлуке апелационог суда.

В. Поступак за остваривање права на моралну накнаду

Претпоставке за остваривање права

Члан 595.

Ако је случај на који се односи неосновано лишење слободе или неоснована осуда неког лица приказиван преко средстава јавног информисања и тиме био повређен углед тог лица, суд ће на његов захтев, објавити у средству јавног информисања саопштење о одлуци из које произлази неоснованост неоснованост лишења слободе, односно неоснованост осуде.

Ако случај није приказиван преко средстава јавног информисања, овакво саопштење ће се, на захтев тог лица, доставити државном органу, органу територијалне аутономије или органу локалне самоуправе, предузећу, другом правном или физичком лицу код кога је лице у радном односу, а ако је то за његову рехабилитацију потребно – друштвеној или другој организацији.

После смрти осуђеног лица, право на подношење овог захтева из ст. 1. и 2. овог члана припада његовом брачном другу, деци, родитељима, браћи и сестрама.

Захтев из ст. 1. и 2. овог члана може се поднети и ако није поднесен захтев за накнаду штете.

Независно од услова предвиђених у члану 588. овог законика, захтев из става 1. и 2. овог члана може се поднети и кад је поводом ванредног правног лека измењена правна квалификација дела, ако је услед правне квалификације у ранијој пресуди био теже повређен углед осуђеног.

Поступак за остваривање права

Члан 596.

Захтев за остваривање права на моралну накнаду подноси се у року од шест месеци (члан 594.) суду који је у кривичном поступку судио у првом степену.

О захтеву одлучује веће (члан 20. став 4.).

Приликом решавања о захтеву сходно се примењују одредбе члана 587. став 2. и члана 588. став 1. тачка 1. и став 2. овог законика.

Г. Поступак за остваривање права на радни стаж или стаж осигурања

Претпоставке за остваривање права

Члан 597.

Лицу коме је због неоснованог лишења слободe или неосноване осуде престао радни однос или својство осигураника социјалног осигурања, признаје се радни стаж, односно стаж осигурања као да је било на раду за време за које је због неоснованог лишења слободe или неосноване осуде стаж изгубило.

У стаж се урачунава и време незапослености до које је дошло због неоснованог лишења слободe или неосноване осуде, а која није настала кривицом тог лица.

Поступак за остваривање права

Члан 598.

Приликом сваког решавања о праву на које утиче дужина радног стажа, односно стажа осигурања, надлежни орган или организација узеће у обзир стаж признат чланом 597. овог законика.

Ако орган или организација из става 1. овог члана не узме у обзир признат стаж, оштећени може захтевати да суд (члан 592. став 1.) утврди да је признавање овог времена наступило по закону.

Тужба се подноси против органа или организације која оспорава признати стаж и против Републике Србије.

На захтев органа, односно организације код које се право на радни стаж, односно стаж осигурања остварује, исплатиће се из буџетских средстава прописани допринос за време за које је стаж признат (члан 597.).

Стаж осигурања признат у скаладу са чланом 597. овог законика у целини се урачунава у пензијски стаж.

Глава XXVI

ПОСТУПЦИ ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОТЕРНИЦЕ ИЛИ ОБЈАВЕ

Меродавне одредбе законика

Члан 599.

У поступцима за издавање потернице или објаве примењиваће се одредбе чл. 600. до 604. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, примењиваће се сходно остале одредбе овог законика.

Утврђивање адресе окривљеног

Члан 600.

Ако се не зна пребивалиште или боравиште окривљеног, кад је то по одредбама овог законика неопходно, јавни тужилац или суд ће затражити од органа полиције да окривљеног потражи и да их обавести о његовој адреси.

Издавање потернице

Члан 601.

Издавање потернице може се наредити ако се окривљени против кога је покренут кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности налази у бекству, а постоји наредба за његово довођење или решење о одређивању притвора.

Издавање потернице наређује суд пред којим се води кривични поступак.

Издавање потернице наредиће се и у случају бекства окривљеног из завода у којем издржава кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе, а наредбу доноси управник завода.

Наредба суда или управника завода за издавање потернице доставља се органима полиције ради извршења.

Издавање објаве

Члан 602.

Ако су потребни подаци о појединим предметима који су у вези са кривичним делом, или ове предмете треба пронаћи, а нарочито ако је то потребно ради установљења истоветности пронађеног непознатог леша, орган поступка ће наредити издавање објаве.

Орган полиције може објављивати и фотографије лешева и несталих лица ако постоје основи сумње да је до смрти, односно нестанка тих лица, дошло услед кривичног дела.

Расписивање потернице или објаве

Члан 603.

Потерницу и објаву расписује орган полиције надлежан по месту суда пред којим се води кривични поступак, односно завода из кога је побегло лице на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе.

Ради обавештавања јавности о потерници или објави могу се користити и средства јавног информисања.

Ако је вероватно да се лице за којим је издата потерница налази у иностранству, министарство унутрашњих послова може расписати и међународну потерницу, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове правосуђа.

На молбу иностраног органа, министарство унутрашњих послова може расписати потерницу и за лицем за које се сумња да се налази у Републици Србији, ако је у молби дата изјава да ће се у случају проналажења тог лица затражити његово издавање.

Повлачење потернице или објаве

Члан 604.

Орган који је наредио издавање потернице или објаве дужан је да је одмах повуче кад се пронађе тражено лице или предмет, или кад наступи застарелост кривичног гоњења или застарелост извршења кривичних санкција или други разлози због којих потерница или објава није више потребна.

Глава XXVII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рачунање започетих рокова

Члан 605.

Ако је на дан ступања на снагу овог законика био у току неки рок, тај рок ће се рачунати по одредбама овог законика, осим ако је према ранијим прописима рок био дужи.

Понављање правноснажно окончаних поступака

Члан 606.

Право на понављање кривичног поступка правноснажно окончаног пре 1. јануара 1954. године биће уређено посебним законом. До тада остаје на снази члан 6. Уводног закона за Законик о кривичном поступку („Службени лист ФНРЈ“, бр. 40/1953).

У погледу накнаде штете неосновано лишеним слободе и неосновано осуђеним, одредба члана 7. Уводног закона за Законик о кривичном поступку („Службени лист ФНРЈ“, бр. 40/1953) примењује се и после ступања на снагу овог законика, осим ако се друкчије предвиди законом из става 1. овог члана.

Повластица коришћења правног лека

Члан 607.

Ако је до дана ступања на снагу овог законика донесена одлука против које је по тада важећем закону био дозвољен правни лек, а та одлука још није достављена, или је у току рок за изјаву правног лека, или по изјављеном правном леку још није одлучено, у погледу права на правни лек и поступка по правном леку, примењиваће се одредбе Законика о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/2001 и 68/2002 и

„Службени гласник РС“, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др. закон, 49/2007, 20/2009 – др. закон и 72/2009).

Доношење подзаконских прописа

Члан 608.

Подзаконске прописе предвиђене овим законом надлежни органи донеће у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог законика.

Престанак важења претходног законика

Члан 609.

Ступањем на снагу овог законика престаје да важи Законик о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/2001 и 68/2002 и „Службени гласник РС“, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 – др. закон, 49/2007, 20/2009 – др. закон и 72/2009).

Ступање на снагу овог законика

Члан 610.

Овај законик ступа на снагу у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа Тужилаштво за организовани криминал или Тужилаштво за ратне злочине у року од шест месеци од дана објављивања у „Службеном гласнику РС“, а у поступцима за друга кривична дела 1. фебруара 2012.